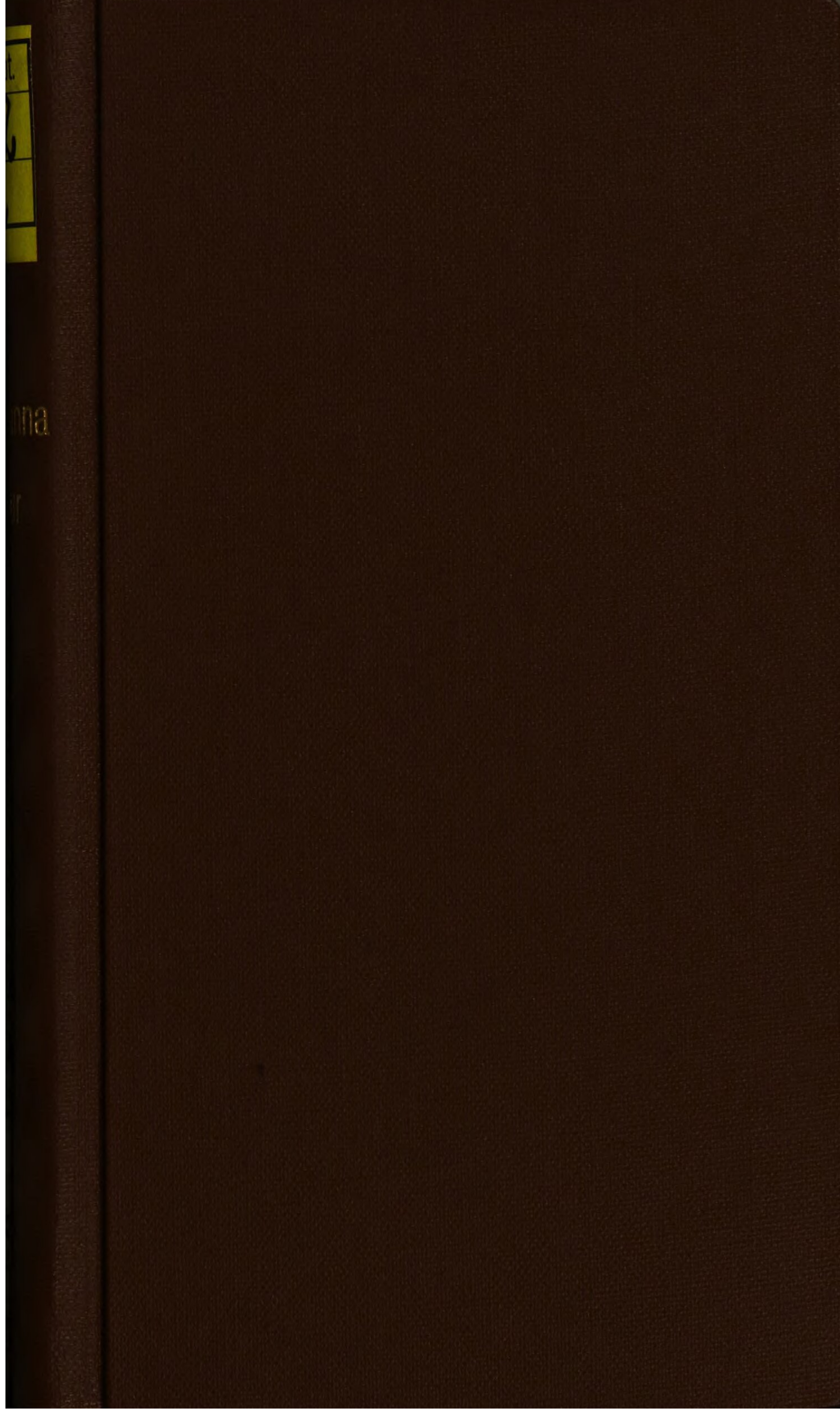
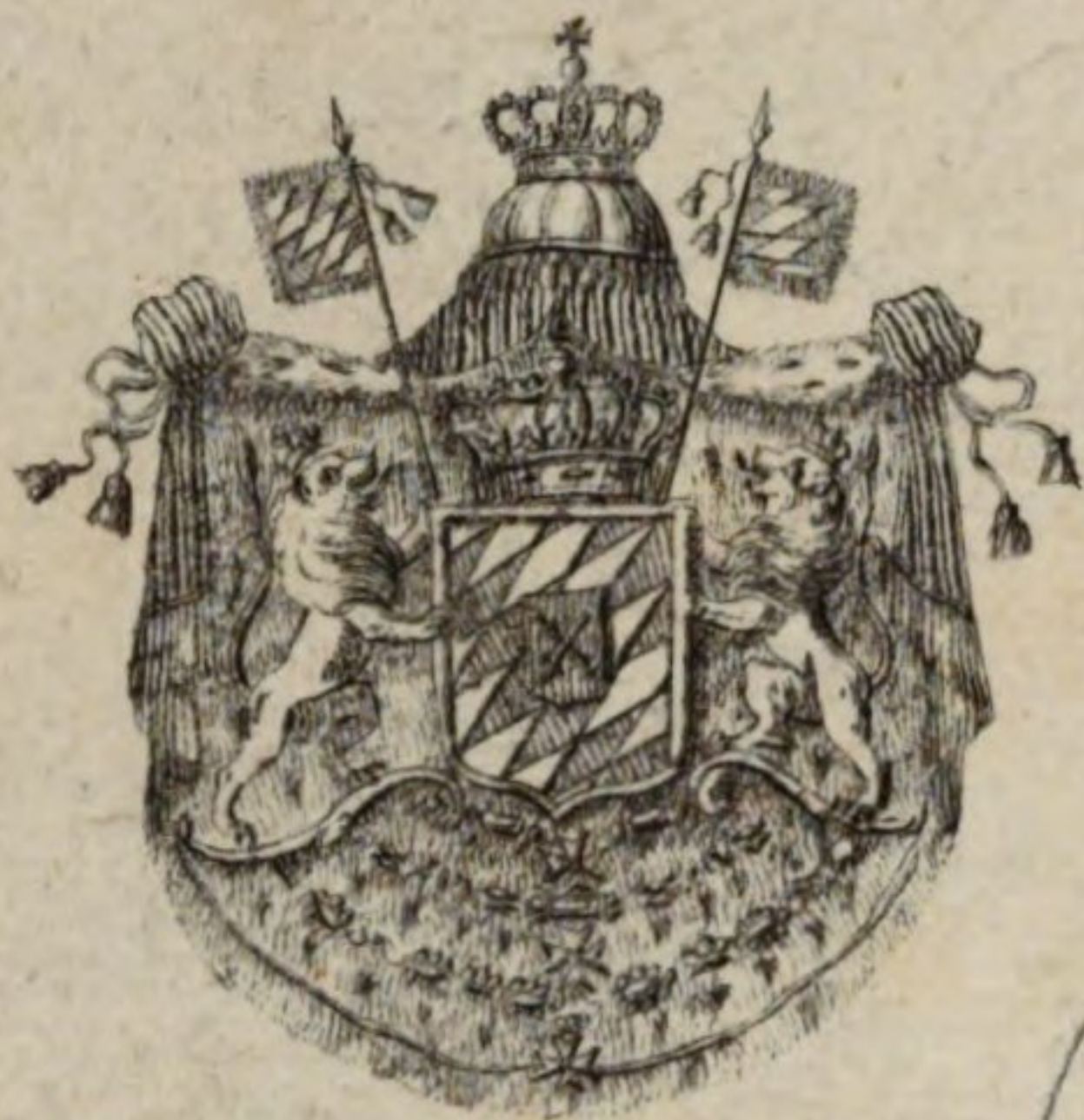

na

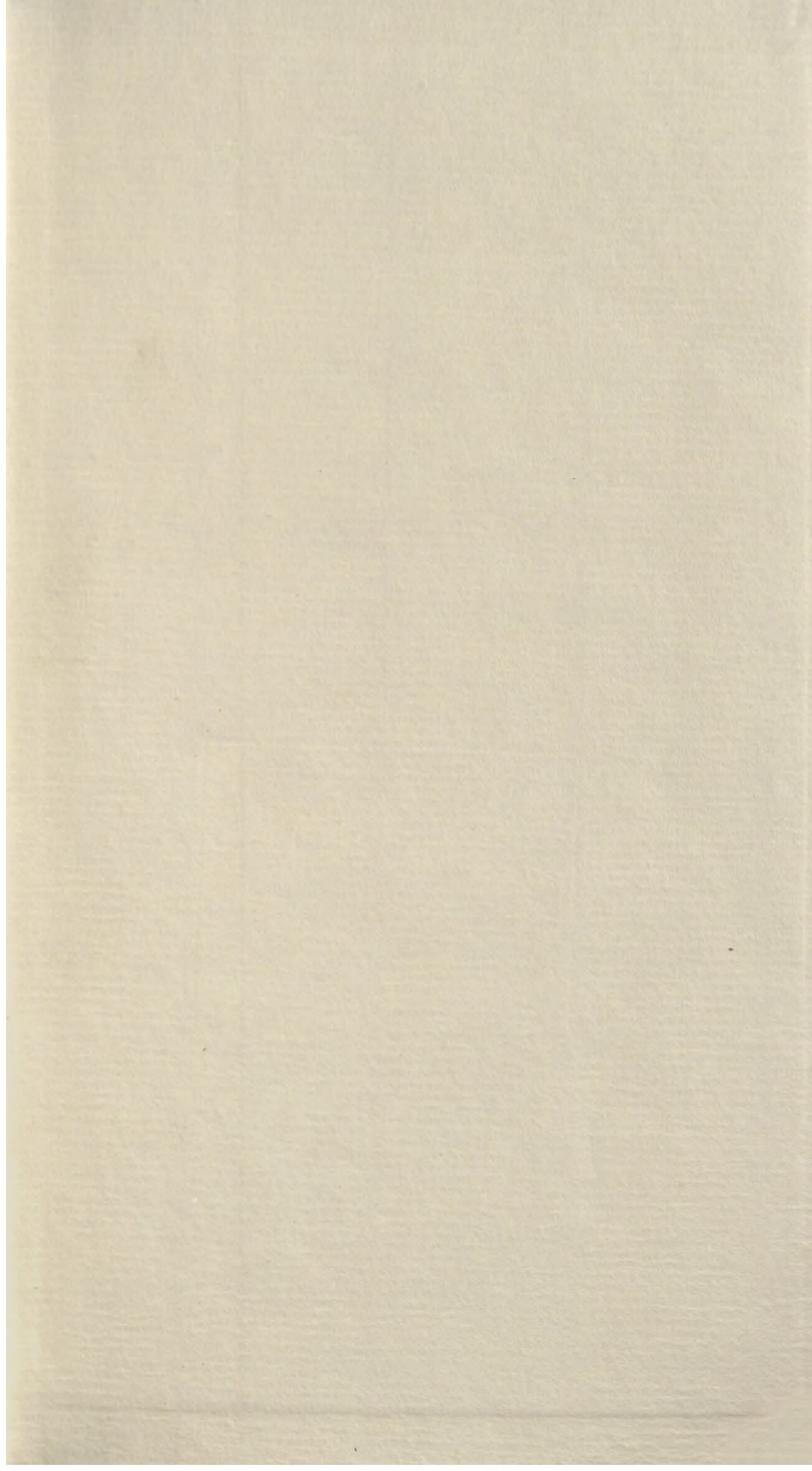
11

11. sept. 182^h
11

6

**BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.**

Lu
Logur

Þessi Þýðing

Er þessi Þýðing
af þessum bókum

178m 80

FORNMANNA SÖGUR,

EPTIR GÖMLUM HANDRITUM

ÚTGEFNAR

AÐ TILHLUTUN HINS

NORRÆNA FORNFRÆÐA FÉLAGS.

R

Urðar orði
kveður engi maður.

Fjölsvinnsmál.

FYRSTA BINDI.

Saga Ólafs konungs Tryggvasonar.

Fyrri deild.

Kaupmannahöfn, 1825,

Prentaðar hjá Harðvíg Friðrek Popp.

39 D.

14 sept. 1822 2/1

LIBRARY

AD TULLIUM HING

NOTANDA FORNBERGA FELAG

1822

1822

1822

1822

1822

1822

1822

1822

5. 6

SAGA ÓLAFS KONÚNGS
TRYGGVASONAR,

EPTIR GÖMLUM SKINNBÓKUM

ÚTGEFIN

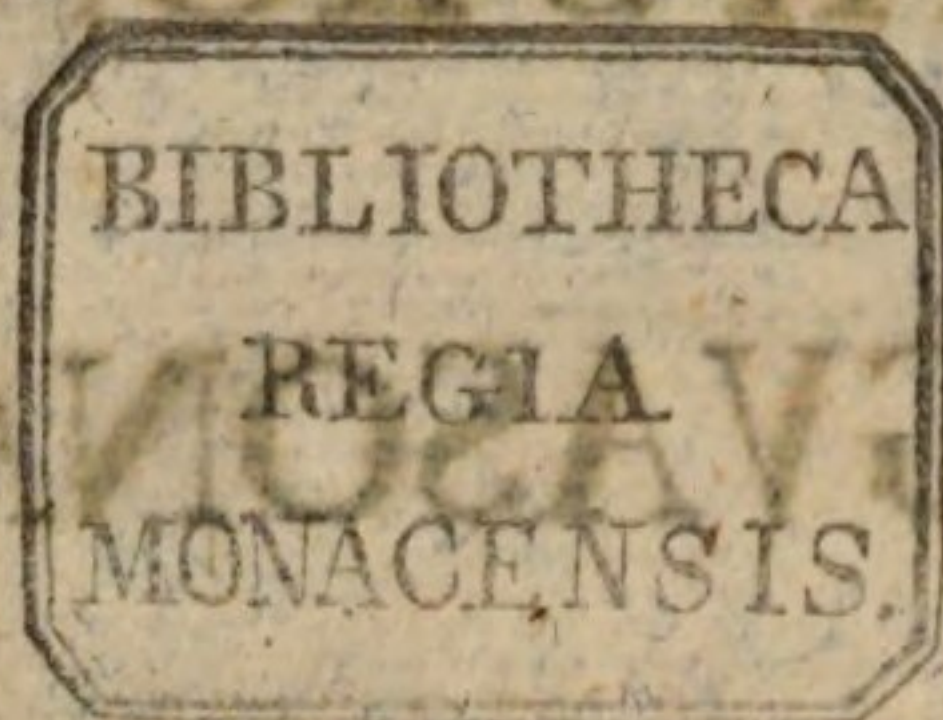
AÐ TILHLUTUN HINS

NORRÆNA FORNFRÆÐA FÉLAGS.

FYRRI DEILD.

Kaupmannahöfn, 1825,

Prentuð hjá *Harðvíg Friðrik Popp.*

SAGA OLAFS KONUNGS

TRYGGVASONAR

TRIMMELI

ESTER GONSTUM SKINBORUM

ETTERIN

AD TULLIUM HINS

NORRENA FORNFRIDA FILLAS

FYRRI DEILD

Frampmannsdottir, 1823

1823

FRIDREKI HINUM SJÖTTA,

DANAKONÚNGI

OG

MARIU SOFIU FRIDERIKU,

DANADROTNÍNGU

allraundirgefnast

hið norræna fornfræða fèlag.

Hnígr Saga
huga bljúgum
konúnglig for knè;
færir sjálfa sig
seggja Drottni,
sjálfum eigu sjálfs.

Og einarðlig
aldna túngu
þylr munar máli;
láti eyru
Landastýrir
hneigð að helgum rúnum!

Ljúft hún minnist,
að und laufi friðar
þáði værð og vörn;
það ber hún fram
á fremstum öldum
lof að lýða minnum;

*Sig Saga böjer
bly og ydmyg,
Herskerthronen hilser;
selv hun sig fører
til Folkedrotten,
Guld, som alt han ejer.*

*Fri og frejdig,
fro i Sindet,
tolker hun Oldtids Tunge;
naadig lytte
Landestyreren
til den hellige Tale!*

*Fro hun mindes,
at i Fredens Skygge
nød hun vældigt Værn;
den Roes hun fører
til Folkenes Minde
selv i sildigst Old;*

Hve und átrunni
Aldinborgar
skugga hlaut og skýli,
á höfuðból
Hilmis Dana
flutt úr feðra húsum,

Hve vegr hennar
um vaxa knátti
for Buðlúnga brjósti;
hve hana Friðrekr
og feðr hans
hófu á líknar lófum;

Og hana vörðu
með orku ríkri
í forlaga flaumi,
og henni vígðust
Vísá dáðum
friðarstóli studdir.

FORNMANNA

SIOGUR

At present, there is
nothing to be done
but to wait for the
result of the
test for the presence of
the substance.

The results of the
test for the presence of
the substance are as follows:
The results of the
test for the presence of
the substance are as follows:

The results of the
test for the presence of
the substance are as follows:
The results of the
test for the presence of
the substance are as follows:

*At under Ættræ
Oldenborgernes
nød hun skjærmende Skygge;
til Dane-Herskerens
Hovedbolig
ført fra Fædres Hjem;*

*At hendes Hæder
herligt voxte
i Skjoldungers Skjød;
at hende Fredrik
og Fædre hans
hæved ved hjælpsom Haand;*

*Og værnede om hende
ved vældig Styrke
i Skjæbnens Skifte;
og til hende sig vied
ved herligt Størværk
fromt paa Fredens Throne.*

Svo hana eflir
öðlínga beztr,
Dana ást og afl;
og henni ann
öllum huga
Drottníng Danabót.

Svo leita tvö,
það er sjálf eiga,
miðla manni hveim:
skilfenginn
Skjöldúnga arf,
forna dygð og dáð.

Slíkan fár
á fjalli lítr
ræsir reistan varða,
sem þanns góðr konúngr
gnæfa sér
ýta brjóstum í.

*Saa hende fremmer
Fyrstedædlingen,
Daners Liv og Lyst;
og hende elsker
af Hjertets Fylde
Drotningen, Daners Pryd.*

*Saa søge de begge,
hvad Selv de eje
Askurs Æt at række:
hin skjellige
Skjoldunge-Arv,
Fortids Dyd og Daad.*

*Ingen Fyrste
paa Fjeld skuer
sligt et Mindesmærke,
som det goden Konning
knejse seer
frit i Folkets Hjerte.*

F o r m á l i.

Hið norræna fornfræða félag hefir ætlað sér, eins og aðalaugnamið sinna atgerða, at útgefa frumrit allra á norrænu ritaðra sögubóka í samfellu. Eru þar fyrstar í röð sögur Noregs konunga, að fráskildri Heimskringlu Snorra; þarnaest sögur og þættir af viðburðum í Danmörk og Svíþjóðu; en loksins sá inn mikli sagnaflokkur, er Íslandi viðkemur. Eptir þessu undirlagi gengr hér þá í broddi fylkingar Saga Ólafs konungs Tryggvasonar, af hvörri félagið hérmeð leggr fyrri hlutann fyrir almennings sjónir, tilbúinn með þeim hætti, er hér skal greiniligar fráségja.

Þau hjálparmeðöl, sem félagið þartil notað hefir, eru:

1) Skinnbókin Nr. 61 í arkarformi af Árna Magnússonar nefndarinnar handritasafni. Eptir henni er útgáfa þessi nærri orðrætt prentuð, en þar sem frá er vikið, er hennar orðamunur merktr *A*. Í þessa bók vantar einungis eitt blað í síðari partinum, og er það tekið úr næstfylgjandi bók, *B*. Það er annars um skinnbók þessa að segja, að hún er, bæði hvað letrgjörð snertir og niðrskipun efnis, hin snotrasta og bezta af öllum þeim handritum, sem hér eru til af Ólafssögu Tryggvasonar, og heyrir því at öllum líkindum til hinna elztu ritgjörða um Ólaf konung. At vísu er hún nokkut frábrugðin þeirri, sem prentuð er í Skálholti 1689, sumstaðar er hún styttri í frásögninni, og fellir undan fátt eitt, er eigi viðkemur Ólafi konungi, en annarsstaðar er hún aptr orðfyllri og efnisríkari. Við þá útskrift af henni, sem prent-

að er eptir, eru samanbornar allar aðrar skinnbækr, sem hér finnast af sögunni í fornfræðasafni Árna Magnússonar og Konungsins stóru bókahirzlu; þykir það af samburðinum ráða mega, að þær geta niður-ráðazt þannig:

2) Skinnbókin Nr. 54 í arkarformi, merkt *B.*, ber at mestu saman við *A.* og því er hún, sem nákvæmast varð, samanborin og hagnýtt, og öll þau orð, sem standa í sögunni innan þessara strika [], og ekki er getið hvaðan sèu, eru úr henni tekin. Annars vanta mörg blöð í þessa bók.

3) Skinnbókin Nr. 53 í arkarformi, merkt *C.*, líkist mikið *A.* og *B.* en er þó í orðfæri sumstaðar frábrugðin. Í tilliti til niðurreðanar efnis og viðburða eru báðar þessar skinnbækr *B.* og *C.* samhljóða með *A.* og sleppa sömu þáttum sem hún; mörg blöð vanta einnig í þessa bók.

4) Ólafssaga í Flateyarbók, merkt *F.*, hún er á mörgum stöðum fjölorðari, og bætir inni sumstaðar nokkrum atriðum og viðburðum, þarámót er *A.* annarsstaðar orðfyllri og getr margra smáatvika, er viðkoma sögunni, sem ekki finnast í *F.* Hertil heyrir Skálholtsútgáfan, merkt *Sk.* og skinnbókin Nr. 309 í fjögrablaðaformi, merkt *p.*, í hvörja vantar mörg stykki, og víða hvar er ólesandi.

5) Skinnbókin Nr. 62 í arkarformi, merkt *S.* líkist mest *F.*, en sleppir mörgu og segir styttra frá mörgum atburðum; þarðauki vantar mikið í þessa bók.

Heimskringla, merkt *Hk.* hefir og, hvar þurfa þótti, verið hagnýtt; þartil sýnist heyra sögubrotin Nr. 325, 8 og 9.

Skinnbókin Nr. 310 í fjögrablaðaformi, eptir hvörri hin svenska útgáfa er prentuð að Uppsölum, 1691, hefir hvorug verið hagnýtt, af því frásögnin er þar styttri og mjög frábrugðin.

Af áðurteðum skinnbókum er þó ekki tekið nema það, sem þótti máli skipta. Meðlimir félagsins fornfræðanefndar hafa þannig skipt starfinu á milli sín: *Sveinbjörn Egilsson*, kennari við Bessastaðaskóla, hefir skrifað út skinnbókina *A.*, sem fylgt hefir verið, vetrinn 1818 - 19, þá hann dvaldist hér í Kaupmannahöfn. Löjtenant *Rasn* og Candid. Theol. þ. *Gudmundsson* hafa nákvæmlega samanborið þessa útskrift við hinar áðrnefndu skinnbækr ok valið þann orðamun, er þurfa þótti. Prófarkirnar eru leiðrættar eptir sjálfri skinnbókinni *A.*, og hefir Cand. *Gudmundsson* lesið þá fyrstu, Löjtenant *Rasn* þá aðra, og Próf. *Rask*, félagsins forseti, þá þriðju og eptirsjónarörkina; en tileinkunarkvæðið hefir *Sv. Egilsson* ort.

Þótt nú skinnbókinni *A.* sé fylgt mest alstaðar í tilliti til orða og meiníngar, þá er þó víða breytt hennar stafasetningu, höfum við því síðr í það horfið, sem hún er hinum öðrum og jafnvel sjálfri sér ólík í mörgu. Þarum er helzt aðgættandi:

1) Er sett uppyfir áherzluteikn, þar sem framburðrinn það útheimtir; en á aðgreint frá á, svo að á er skrifað þar sem hljóðið var áðr á en er nú o, svo sem: vâ r, hân um; en á þar sem það hefir jafnan verið tvíhljóðið á: è er sett þar sem lesið verðr je, en skrifað var e tómt; d. t. k n è, l è t.

2) Er aðgreint j og v frá í og ú fyrir framan

hljóðstafi alla; t. d. jafn, mjök, herjuðu, eins og var, sveinn, kvæði.

3) Er aðgreint *au* frá *av*; svo að *av* er sett þar sem lesa á *ö*, en skinnbókin hafði *au*; en *au* er skrifað eins og venjuliga fyrir tvíhljóðið *au*, sem heyrir til *ö*; t. d. Guðravör þ. e. Guðröðr (í eigandanum: Guðraðar) — Haukr o. s. fr.

4) Fyrir framan samhljóðendr og í niðurlagi orða er ekki haft *ll*, *nn*, nema þar sem framburðr, uppruni eðr aðgreining orða það útheimtir; t. d. manns af maðr en mans af man; annann fyrir annarn af annarr, en allan af allr, eins og góðan, vænan, síðan; sveinn-inn, og svein-inn af því orðið er karlkent, en orðin, ferðin o. s. fr.

5) Fyrir *c* og *q* er hér skrifað *k*, og fyrir *ck*, *kk*, sem skinnbókin sjálf hefir víðast hvar.

6) *Z* er í *A*. notað svo margvísliga og gagnstæðiliga, að ófært þótti að bjóða það framandi þjóðum; er því hér alstaðar sett *sz* í staðinn þar sem þannig á að lesa, og *s* þar sem *s* er lesið og ekkert undanfellt; t. d. dvaldist, kunnasta, Haralds, sverðs, en haldið *z*, þar sem hljóðið er að sönnu *s*, en *t*, *d*, og stundum *n*, *r*, er slept fyrir framan, t. d. bezt af betr, helzt af heldr, gjörzt af gjört, tekizt af tekit, eins og síðazt, optazt af síðar, optar. Vonum við að þannig verði réttur lestur bókarinnar bæði íslenskum og útlendum greiðari og þægiligri, sem hefir verið vor tilgánger með þessum breytingum.

Hér hefr upp Sögu Ólafs konúngs Tryggvasonar.

Haraldr hinn hárfagri var konúngr yfir öllum Noregi lánga æfi, en áðr voru þar margir konúngar, sumir höfðu eitt fylki til ferraða, en sumir nökkuru meir, en alla þá rak Haraldr konúngr af ríki; sumir fèllu, sumir flýðu land, en sumir fyrirlētu konúngdóminn; ok náði engi maðr at bera konúngsnafn nema hann einn; jarl setti hann í hverju fylki til lands stjórnar ok lögh at dæma. Haraldr konúngr var son Hálfðánar svarta Upplendínga konúngs; faðir Hálfðánar svarta var Guðröðr veiðikonúngr, son Hálfðánar konúngs, er kallaðr var hinn mildi ok hinn matarilli; þvíat hann gaf í mála mönnum sínum jafnmikla gullpennínga sem aðrir konúngar silfrpennínga, en hann svelti menn at mat. Móðir Hálfðánar svarta var Ása, dóttir Haralds hins granrauða konúngs af Ögðum. Móðir Haralds hárfagra var Ragnhildr, dóttir Sigurðar hjartar; hans móðir var Áslaug, dóttir Sigurðar orms í

auga, Ragnarssonar Loðbrókar; móðir Sigurðar orms í auga var Áslaug, dóttir Sigurðar Fofnisbana. Sigurðr hjörtr átti Þyrni ¹⁾, dóttur Klakk-Haralds af Jótlandi, systur Þyri Danmarkarbótar, er átti Gormr hinn gamli Dana konúngr. Þyrni var móðir Ragnhildar, móður Haralds hárfagra. Haraldr tók konúngdóm eptir föður sinn, þá er hann var 10 vetra gamall; hann var allra manna mestr ok sterkaztr ok fríðaztr sýnum, vitr maðr ok skörúngr mikill. Guthormr, son Sigurðar hjartar, móðurbróðir hans, var forstjóri fur hirðinni ok fyrir öllum landráðum, hann var hertogi fur liðinu. [Í firstu vann ²⁾ Haraldr konúngr Upplönd, [ok tók af lífi alla þá höfðingja sem þar gengu á ríkit ²⁾; þvínaest sendi hann menn sína eptir meyju þeirri, er Gyða er nefnd, dóttir Eiríks konúngs af Hörðalandi, er hann vildi taka til frillu sèr, þvíat hún var allfríð mæðr ok heldr stórlát; hún var at fóstri á Valdresi með ríkum bónda; en er sendimenn komu þar, báru þeir fram sín erendi fyrir meyna; hún svarar svâ: at hún vill eigi spilla meydómi sínum til þess at eiga þann konúng, er eigi hefir meira enn nökkur ³⁾ fylki til forráða, ok þat þikki mæðr undarligt, segir hún, at engi er sá konúngr, er svâ vildi eignast Noreg ok vera einvaldi yfir, sem Gormr konúngr at Danmerk eðr Eiríkr at Uppsölum. Sendimönnum þótti

¹⁾ þyri, F. ²⁾ þetta sèst ekki í A, en er tekið úr C.

³⁾ eitt, B.

hún svara heldr stórliga, ok spurja hana máls um, hvartil þessi svör skulu koma, segja at Haraldr er svá ríkr konúngr at henni er fullræði í. En þó at hún svaraði annann veg þeirra erendum enn þeir vildi, þá sá þeir engan sinn kost til þess at sinni at hafa hana í brottu nema hennar vili væri til; búast þeir þá ferðar sinnar. Sem þeir ero farar búnir leiða menn þá út; þá mælti Gyða til sendimanna: berit þau orð mín Haraldri konúngi, at ek mun því at eins játa at gerast hans eiginkona, ef hann vill þat áðr gera fyrir mína skyld at leggja undir sik allan Noreg, ok ráða því ríki jafn frjálsliga sem Eiríkr konúngr Svíaveldi eðr Gormr gamli Danmörk, þvíat þá þikkir mér hann heita mega þjóðkonúngr. Sendimenn fara aptr til Haralds, ok segja honum öll þessi orð meyjarinnar, ok telja at hún [sè furðu ¹⁾] djavrf ok úvita, kalla þat makligt at konúngr sendi lið eptir henni, ok tæki hana með úsæmd. Haraldr konúngr sagði, at þessi mærl hefði eigi illa mælt, eðr gert þat er hefnda væri fyrir vert; heldr hafi hún, sagði hann, mikla þökk fyrir sín orð, þvíat hún hefir mint mik þeirra luta, er mér þikkir nú undarligt er ek hefir eigi furr hugleidt; nú strengi ek þess heit, ok því skýt ek til guðs þess er mik skóp ok öllu ræðr, at aldrei skal hár mitt skera nè kemba, furr enn ek hefir eignazt allan Noregh með sköttum ok

¹⁾ þannig B, C; sèst ekki í A.

skyldum ok forræði, eðr ella skal ek deyja. Þessa heitstrengíng þakkaði honum Guthormr hertogi, ok kallaði konúngligt at efna vel orð sín. Þaðan af vann Haraldr konúngr og lagði undir sik allan Noregh, sem segir í sögu hans. Nú sem hann var vorþinn einvaldskonúngr yfir öllu landi, þá mintist hann þess, er mærin sú en mikilláta hafði til hans mælt; sendi hann þá menn sína eptir henni, ok lét hana til sín fara, ok lagði hana í sæng hjá sér.

Frá sonum Haralds konúngs.

2. Haraldr konúngr átti margar konur ok mörg börn; hann átti 20 syni eðr fleiri, ok voru allir gerviligir menn. Göfug móðerni áttu þeir, ok fæddust þeir margir upp með móðurfrændum sínum: Haraldr konúngr fékk þeirrar konu er Ragnhildr hét, hún var dóttir Eiríks konúngs af Jótlandi; hún var köllut Ragnhildr hin ríka; þeirra son var Eiríkr blóðöx, hann var uppfæddr í Fjörðum með Þóri hersi Hróhallasyni ¹⁾: Guthormr, Hrærekr ²⁾, Gunnravðr er sumir menn kalla Guðravð; þeirra móðir var Gyða, dóttir Eiríks konúngs af Hörðalandi sem furr var ritat; voro þeir þar uppfæddir í barnæsku: Hálfván svartí ok Hálfván hvítí voro tvíburar synir Ásu, dóttur Hákonar Hlaðajarls Grjótgarðs-sonar, Sigravðr ³⁾ hét hinn þriði; þeir fæddust upp allir í Þrándheimi; Hálfván svartí var fyrir þeim bræðrum: Ólafr, Björn, Sigtrygg er

¹⁾ Hróalzsyni, F.

²⁾ Hárekr, F.

³⁾ Sigurðr, F.

sumir menn kalla Tryggva, Fróði ¹⁾, Þorgils; móðir þeirra var Hildir eður Svanhildir, dóttir Eysteins jarls af Heiðmörk; Haraldr konúgr setti Eystein jarl yfir Vestfold, ok seldi honum syni sína til fósturs: Sigröður hrísi, Hálfván háleggr, Guðravn ljómi, Rögnvaldr réttilbeini; þeir voru synir Snjófríðar finnsku: Dagr, Hríngr, Ragnar rykkill; þeirra móðir hét Álfhildir, dóttir Hríngs Dagssonar af Hríngaríki; þeir fæddust á Upplöndum; Íngigerður ok Álöf árbót voro ok Haralds ²⁾ dætr: Íngibjörg hét enn dóttir Haralds konúgs, er átti Hálfván jarl; þeirra dóttir var Gunnhildir, er átti Finnur hinn skjálgi; þeirra börn voro Eyvindr skáldaspillir, Njáll, Sigurður ³⁾, Þóra; dóttir Njáls var Ástríður, móðir Steinkels ⁴⁾ Svía konúgs: enn voro fleiri dætr Haralds konúgs; Álöfu dóttur hans átti Þórir jarl þegjandi, þeirra dóttir var Bergljót, móðir Hákonar ens ríka; Haraldr konúgr gipti dætr sínar innanlands jörlum sínum. Þá er Haraldr konúgr herjaði ⁵⁾ landit ok átti orustor, eignaðist hann vandliga alt landit ok öll óðul bæði byggðir ok sætr, úteyjar ok allar markir, svá alla auðn landsins; voru allir bæendr hans leigumenn eður landbúar. Haraldr hárfagri tók konúgdóm 10 vetra gamall, sem áður er sagt, ok réði landi 3 vetr ok 70. Þá er hann var 60 ⁶⁾ at aldri, voro margir synir hans alrosknir, en sumir dauðir; þeir voro

¹⁾ fjórði, C.

²⁾ hennar, C.

³⁾ Sigríður, B.

⁴⁾ Steinkola, B.

⁵⁾ friðaði, F.

⁶⁾ 70, F.

Þá margir ofstopamenn innanlands, ok voro seálfir úsáttir sín ímilli; tóku þeir af eignum jarla konúnga en drápu suma; stefndi konúngr þá þing fjölment austr í landi, ok bauð til Upplendingum; þá skipaði hann lög, ok gaf sonum sínum öllum konúnganöfn, ok setti þat í lögum: at hans ættmenn skyldi hverr taka konúngdóm eptir sinn föður, en jarldóm sá er kvennsvipt ¹⁾ væri af hans ætt kominn. Konúngr skipti landi með sonum sínum: Vínulmerk ²⁾, Raumaríki, Vestfold, Þelamerk, þat gaf hann Ólafi, Birni, Sigtryggi, Fróða, Þorgilsi; Heiðmerk ok Guþbrandsdali gaf hann Dag ok Hríng ok Ragnari; Snæfríðar sonum gaf hann Hríngaríki, Haðaland, Þotn ok þat er þar lá til; Guthorm son sinn setti hann til landvarnar austr við landsenda, ok gaf honum þar yfirsókn um Ránríki ³⁾ frá Elfi til Svínasunds. Haraldr konúngr var optazt seálfir um midt landit; Rærekr ok Guþröðr voro jafnan innan hirðar með konúngi ok höfðu veizlur stórar um Sogn ok um Hörðaland. Eiríkr var laungum með feðr sínum; honum unni konúngr mest, ok virði hann framazt allra sona sinna, þvíat hann var ríkbornaztr at móþerni; hann var son Ragnhildar drottníngar af Danmörku, sem furr var sagt. [Svâ] er sagt at Haraldr konúngr lèti af 9 konum sínum, þá er hann fékk Ragnhildar ríku; þessa getr Þorbjörn hornklofi:

¹⁾ kvennsviftar, C; or kvennlegg, F.

²⁾ Bríngulmerk, C.

³⁾ Raumaríki, F.

Hafnaði Hólmrýgjum
ok Hörða meyjum,
hvârri enni heinversku ¹⁾
ok Havlga ættar,
konúngr inn kynstóri,
er tók konuna davnsku.

Ragnhildr hin ríka drottníng lifði 3 vetr síðan
hún kom í Noreg. Eiríki syni sínum gaf Har-
aldr konúngr Hálogaland ok Norðmæri ok
Raumsdal. Norðr í Þrándheimi gaf hann yfir-
sókn ²⁾ Hálfðáni hvíta ok Hálfðáni svarta ok
Sigravði. Gaf konúngr sonum sínum í hverju
þessu fylki hálfar tekjur við sik, ok þat með at
þeir skyldo sitja í hálsæti skör lægra enn Haraldr
konúngr, en skör hærra enn [synir Haralds kon-
úngs aðrir ³⁾]; en þat sæti eftir dag hans ætlaði
sér hverr sona hans, en konúngr seálfr ætlaði þat
Eiríki, en Þrændir ætlaðu þat Hálfðáni svarta;
en Víkverjar ok Upplendingar unnu þeim best
ríkis, er þeim voro undir hendi; af þessu varð
mikit sundrþykki enn af nýjum milli þeirra bræðra.
En með því at þeir þóttust hafa lítit ríki til for-
ráða, þá fóro þeir í hernað, svá [sem] sögur ero
til, at Guthormr féll í Elfarkvíslum fyrir Sölva-
klofa; tók þá Ólafr konúngr við því ríki sem
hann hafði haft; Hálfðán hvíti féll á Eistlandi,
en Hálfðán hálegggr í Orkneyjum. Þeim Þor-
gílsi ok Fróða gaf Haraldr konúngr herskip ok

¹⁾ *kannske* heimversku eðr hvínversku; hæfersku, F.

²⁾ þannig C; yfirsotir, A; ríki, F. ³⁾ jarlar, C, F.

fóro þeir í vestrvíking, ok herjuðu um Skotland, Bretland ok Írland; þeir eignuðust firstir Norðmanna Dýflina á Írlandi. Svá er sagt at Fróða væri gefinn dauðadrykkur; en Þorgils var lengi konúngr yfir Dýflinni, ok var umsíðir svikinn af Írum ok fèll þar.

Eiríkr fèkk Gunnhildar.

3. Eiríkr ætlaði sér at vera yfirkonúngr allra bræðra sinna, ok svá vildi Haraldr konúngr faðir hans vera láta. Eiríkr var snemmendis hinn mesti hermaðr, því var hann kallaðr Eiríkr blóðöx; þá var hann 12 vetra, er Haraldr konúngr gaf honum 5 herskip, ok fór hann í hernað, first í Austrvegh ok þaðan suðr um Danmörk, um Frísland ok Saxland, ok dvaldist [í þessari ferð 4 vetr; eptir þat fór hann vestr um haf, ok herjaði um Skotland, Bretland, Írland ok Valland, ok dvaldist ¹⁾ þaraðra 4 vetr. Eptir þat fór hann norðr á Finnmörk ok alt til Bjarmalands, ok átti þar orosto, ok hafði sigr; þá er hann kom aptr á Finnmörk, fundu menn hans í gamma einum konu þá er þeir höfðu enga sjeð jafn fríða; hún nefndist fyrir þeim Gunnhildr; en faðir minn, segir hún, býr á Hálogalandi, er heitir Özurr toti; ek hefir hær verit at nema kunnastu at Finnum 2, þeim er hær ero fróðaztir á mörkinni; þeir ero nú farnir á veiðar, en báðir þeir vilja eiga mik; þeir ero svá vísir at þeir rekja spor sem hundar bæði á þá ok á hjarni, en

¹⁾ bæta inn í C, F.

Þeir kunna svá vel á skíðum, at ekki má forðast þá hvárki menn nè dýr; þeir hæfa ok alt þat er þeir skjóta til; svá hafa þeir fyrirkomit hverjum manni, er hær hefir komit í nánd; en ef þeir verða reiðir, þá snýst jörðin um ¹⁾ fyrir sjónum þeirra, ok ef þá verður nakkvat kvikt fyrir sjónum þeirra, þá fellr þegar daudt niður; nú megut þær fyrir engan mun verða á veg þeirra. Ek mân fela yðr hær í gamma mínum; skulom vèr þá freista at vèr fáem drepit þá; þeir þekkjast þetta. Þegar hún hafði fólgit þá, tók hún línsekk einn, ok hugðu þeir at aska væri í, ok seri ²⁾ því um gammann bæði utan ok innan. Litlu síðar komu Finnar heim, ok spurðu hvat þar væri komit; hún segir at þar var ekki komit; Finnum þótti þat undarligt, þvíat þeir höfðu rakit sporin alt at gammanum, en fundu þó ekki; gerðu þeir þá eld ok matbjuggu; en er þeir voru mettir, bjó Gunnhildr ³⁾ rekkju sína. En svá hafði áðr farit ⁴⁾ með þeim, at hverr vakti yfir öðrum fyrir vandlætis ⁵⁾ sakir; þá mælti Gunnhildr: farit nú hingat ok liggi til sinnar handar mér hvárrykkar; þeir urðu þessu fegnir ok gerðu svá; hún hêlt sinni hendi um háls hvárum þeirra; þeir sofna þegar, en hún vèkr þá; þeir sofna skjótt ⁶⁾, svá at hún gat valla vakit þá; ok hit þriðja sinn sofa þeir svá fast, at hún fær með engo móti vakit þá, þó

¹⁾ spríngir jörðin, F. ²⁾ sáði, C, F. ³⁾ bjuggu þeir, F.

⁴⁾ þrjár nætr bætir við F.

⁵⁾ gizkat; vandlotu, A;

afbrygðis, C; ástar, F.

⁶⁾ fast, F.

at hún reisi þá upp; tók hún þá selbelgi 2 mikla ok steypti yfir höfuð þeim ok batt rammliga at fyrir neðan hendr þeim; ok enn sváfu þeir. Gunnhildr görir þá bendíng konungsmönnum; laupa þeir þá upp, [bera vopn á Finnana ok fá hlaðit þeim ¹⁾]; draga þá síðan út or gammanum; voro þá reiðar þrumur svá stórar, at þeir máttu hvergi fara. En [at morni ²⁾] fóro þeir til skipa ok höfðu Gunnhildi með sér ok færðu hana Eiríki; fór þá Eiríkr leiðar sinnar; en er hann kom á Hálogaland, [stefndi hann til sín ³⁾] Özuri tota, ok sagði, at hann vildi fá dóttur hans. Özurr játaði því; fékk Eiríkr þá Gunnhildar, ok hafði hana með sér suðr í land.

Eiríkr blóðöx brendi inni Rögnvald rættilbeina.

4. Rögnvaldr rættilbeini átti Haðaland, hann nam fjölkýngi ok gerðist seiðmaðr. Haraldi konungi þóttu illir seiðmenn; á Hörðalandi var sá seiðmaðr er Vitgeirr hét; konúngr sendi honum orð ok bað hann hætta seiði; hann svarar ok kvað:

Þat er vâ lítil, er Rögnvaldr seiðir
at vër seiðim rættilbeini,
karla börn hróðmögr Haralds
ok kerlinga, á Haðalandi.

En er Haraldr konúngr heyrði þetta, þá fór Eiríkr blóðöx með hans ráði til Upplanda, ok er hann kom á Haðaland, brendi hann inni Rögn-

¹⁾ ok drápu Finnana, F. - ²⁾ nokkuru síðar, F. - ³⁾ fann hann, F.

vald með 80 seiðmanna, ok var þat verk mjök lofat. Guþröðr ljómi druknaði fyrir Jaðri.

Fall Bjarnar kaupmanns.

5. Björn son Haralds konúgs ræð fyrir Vestfold, ok sat optazt í Túnsbergi, en var lítt í hernaði. Til Túnsbergs sóttu mjök kaupmenn bæði þar um Víkina ok norþan or landi, sunnan or Danmerk ok af Saxlandi. Björn konúgr átti ok kaupskip í ferðum til ýmissa landa, ok aflaði sèr svâ dýrgripa eðr annara fanga, þeirra er hann þóttist þurfa; bræðr hans kölluðu hann kaupmann eðr farmann. Björn var vitr maðr ok stiltr vel, ok þótti vænn til höfþingja; hann fèkk sèr gott kvânfáng ok makligt, hann gat son er Guðravðr hét. Eiríkr blóðöx kom or Austrvegi með herskip ok lið mikit, hann beiddist af Birni bróður sínum at taka við sköttum ok skyldum þeim er Haraldr konúgr átti á Vestfold; en hinn var áðr vandi, at Björn færði seálfr konúngi eðr sendi menn með; vildi hann enn svâ, ok vildi eigi af höndum gjalda, en Eiríkr þóttist þurfa vistir ok drykk ok tjöld. Þeir bræðr þreyttu þetta með kappmælum, ok fèkk Eiríkr eigi at heldr, fór hann brottu or bænum; Björn reið ok or bænum um kveldit ok upp á Sæheim. Eiríkr ¹⁾ hvarf aptr um nóttina ok fór upp á Sæheim eptir Birni, kom þar svâ at þeir Björn sátu enn ok drukku. Eiríkr tók hús á þeim; gengu þeir Björn út ok börðust; þar fèll Björn

¹⁾ þannig C, F; Björn, A.

ok mart manna með honum; Eiríkr fèkk þar herfáng mikit, ok fór norðr í land. Þetta verk líkaði Víkverjum stórilla, ok var Eiríkr þar mjök úþokkaðr; fóro þau orð um, at Ólafr konúngr mundi hefna Bjarnar, ef honum gæfist færi á. Björn konúngr liggr í Farmannshaugi á Sæheimi. Eptir um vetrinn fór Eiríkr norðr ¹⁾ á Mæri, ok tók veizlu í Sölva fyrir innan Agðanes. En er þat spurði Hálfðán svartí, fór hann með her mikinn, ok tók hús á þeim. Eiríkr svaf í úti-skemmu, ok komst hann til skógar við 5ta mann; enn þeir Hálfðán brendo bæinn ok lið þat alt er inni var. Kom Eiríkr á fund Haralds konúngs með þessum tíðindum; konúngr varð þessu mjök reiðr, samnaði hann þegar her ok fór norðr á hendr þrændum. En er þat spur Hálfðán svartí, bauð hann útleiðángri ok skipum, ok varð allfjölmennr, ok lagði út til Staðs fyrir innan Þórsbjörg; Haraldr konúngr lá liði sínu út fyrir ²⁾ Hreinsslèttu; fóro þá menn ³⁾ milli þeirra. Guthormr sindri hèt göfugr maðr ok ættstór; hann var þá í liði með Hálfðáni svartá; en furr hafði hann verit með Haraldí konúngi, ok var hinn mesti vin beggja þeirra. Guthormr var skáld mikit; hann hafði ort sitt kvæði um hvârn þeirrafeðga; þeir höfðu boþit honum laun, en hann neitti, ok beiddi at þeir skyldi veita honum eina bæn, ok því höfðu þeir heitið; hann fór þá á fund Haralds konúngs ok bar sættarboð í milli þeirra, ok bað þá hvârn-

¹⁾ suðr, F.²⁾ við, C.³⁾ kennimenn, F.

tveggja þeirrar bænar, at þeir skyldi sættast; en konúngar gerðu svâ mikinn metnat hans, at af hans bæn sættust þeir. Margir aðrir göfgir menn fluttu þetta mál með honum; varð þat at sætt, at Hálfván konúgr skyldi halda ríki síno öllu; hann skyldi ok láta úhætt við Eirík bróður sinn. Eptir þessi sögu orti Jórunn skáldmæ¹⁾ vísu þessa ²⁾:

Harald frá ek Hálfván spurja
herði ³⁾ brögð en lögðis
sýnist svartleitr reyni
seá bragr enn hárfagra.

Andlát Hákonar jarls.

6. Hákon Grjótagarðsson Hlaðajarl hafði alla yfirsókn um Þrándheim, þá er Haraldr konúgr var annarstaþar í landi; hafði Hákon mestan metnat í Þrándalögum af konúgi. Eptir hann tók Sigurðr sonr hans jarldóm í Þrándheimi; sat hann at Hlöðum sem faðir hans; með honum fæddust upp synir Haralds konúgs, þeir sem áðr höfðu verit undir hendi föður hans, Hálfván svarti ok Sigröðr; voro þeir mjök jafnaldra konúgs synir ok Sigurðr. Sigurðr jarl var manna vitraztr; hann fèkk Bergljótar, dóttur Þóris jarls þegjanda. Móðir Bergljótar var Ólöf árbót, dóttir Haralds konúgs hárfagra.

Fæddr Hákon Aðalsteinsfóstri.

7. Þá er Haraldr konúgr tók at eldast, sat hann at stórbúum sínum optliga, er hann átti á

¹⁾ skjaldmæ^r, F. ²⁾ þannig F; nökkur erendi í sendibit, A.

³⁾ herðr, C; hreysti, F.

Hörðalandi, á Alreksstöðum ¹⁾, á Sæheimi, eðr á Fitjum; stundum sat hann á Rogalandi at Útsteini, eðr á Ögvaldsnesi í Körmt ²⁾. Þá er Haraldr konúngr var nær sjavsræðr, gat hann son við konu þeirri er nefnd er Þóra morstrstaung ³⁾, þvíat hún var ættuð or Mostr á Sunnhörðalandi; hún var kvenna vænst ok mest ok vel ættborin; hún var í frændsemistölu við Hörðakára, en þó var hún köllut konúngs ambátt; voro þá margir konúngi lýðskyldir, þó at vel væri ættbornir, bæði karlar ok konur. Þat var þá mjök siðr um ríkra manna börn, at vanda mjök menn til at ausa vatni ok gefa nöfn; en er at þeirri stundo kom, er Þóro var von at hún mundi barn ala, þá vildi hún fara á fund Haralds konúngs; hann var þá norðr á Sæheimi en hún í Morstr; fór hún þá norðr á skipi með Sigurði jarli; þau lágu um nóttina við land, þar fæddi Þóra barn uppi á hnellunni við bryggju-sporðinn, þat var sveinbarn; Sigurðr jarl jós sveininn vatni ok kallaði Hákon eptir föður sínum Hákon Hlaða jarli. Sá sveinn var snemma mikill ok fríðr sýnum ok mjök líkr föður sínum; konúngr lét sveininn fylgja móður sinni meðan hann var allúngr, ok voro þau at konúngs búum; hæðiligt þótti öðrum sonum Haralds konúngs um Hákon ok kallaðu hann Mostrstágar ⁴⁾ son.

¹⁾ Alreksstöðum, C.

³⁾ morstrstaung, F,

²⁾ í Körmt *vantar* í F.

⁴⁾ Morstágar, C.

Haukr hábrók færði Hákon Aðalsteini konungi.

8. Í þann tíma hafði tekit konúngdóm á Eng-landi Aðalsteinn, er kallaðr var hinn sigrsæli ok hinn trúfasti; hann sendi menn til Noregs með þessháttar erindum, at sendimaðrinn gekk inn fyrir Harald konúng ok færði honum sverð með gulligum hjöltum ok meðalkafla, ok öll umgjörðin var búin gulli ok silfri ok sett ágælum gimstein-um. Sendimaðrinn snèri hjöltum sverðsins at konúngi, ok mælti: hèr er sverð, þat er Aðal-steinn konúngur mælti, at þú skyldir meðtaka ¹⁾. Konúngur tók meðalkaflann, ok þegar mælti sendi- maðrinn: nú tóktu svâ við sverði þessu sem vârr konúngur vildi; skaltu nú vera þegn hans, er þú tókt við sverði hans at hjöltunum. Har- aldr konúngur skildi þá, at þetta var með spotti gert til hans, þvíat hann vildi engis manns þegn vera; en þó mintist hann þess, sem háttir hans hafði verit, at hvert sinn er skjót æði eðr reiði ljóp á hann, at hann stilti sik furst ok lét svâ renna af sér reiðina, en leit síðan á sakar úreiðr. Nú gerði hann enn svâ; ok berr þetta mál fyrir vini sína, ok sýndist þeim öllum samt at láta ráð ráði mæta; lét Haraldr konúngur send- imenn Aþalsteins konúngs fara brottu frjálsa með bezta orlofi. Sá maðr var með Haraldi konúngi er Haukr hèt hábrók; hann var fram- kvæmdarmaðr mikill í sendiförum þó at tor- veldar væri, ok hinn kærazti konúngi. Á næsta

¹⁾ vidtaka, C. F.

sumri eptir þetta sem nú var getit, fékk Haraldr konúngr Hákon son sinn í hendr Hauki, ok sendi hann vestr til Englands á fund Aþalsteins konúngs; fann Haukr hann í Lundúnum; þar var fyrir veizla virðulig. Haukr gekk til konúngshallarinnar með 30 manna; Haukr mælti til sinna manna: svâ skulu vèr haga inngöngu várri, at sá skal furstr útganga er síþarst gengr inn, ok standa allir jafn fram fyrir konúngs borðinu, ok hverr vár skal hafa sverð ¹⁾ á vinstri hlið, ok festa svâ yfirhöfnina, at ekki seái sverðin. Haukr tók þá sveininn Hákon ok setti á handlegg sèr; gengu síþan inn. Haukr heilsaði á konúng; konúngr bað hann velkominn. Haukr setti sveininn á knè Aþalsteini konúngi; konúngr sá á sveininn, ok spur, hví hann fór svâ; Haukr svarar: Haraldr Noregs konúngr bað þik fóstra sèr ambáttar barn þetta. Aþalsteinn konúngr varð reiðr mjök, ok greip til sverðs þess er stóð hjá honum, ok brá sem hann vildi drepa sveininn. Haukr mælti þá: knèsett hefir þú hann nú, konúngr! ok máttu nú myrða hann, ef þú vill, en ekki mántu með þessu eyða öllum sonum Haralds konúngs. Gekk Haukr þá út ok allir hans menn; fóro síþan leið sína til skips, létu í haf þá er þeir voro búnir, ok komu aptr til Noregs á fund Haralds konúngs; ok lét hann vel yfir þeirra erendi, þvíat þat er mælt, at sá sè útignari sem öðrum fóstrar barn. Í þvílíkum

¹⁾ skjöld, B.

skiptum konúnganna fanst þat á, at hvárr þeirra vildi vera aðrum meiri; en þó varð ekki gert misdeili tignar þeirra at heldr, því at hvártveggi var yfirkonúngr síns ríkis alt til dauðadags.

Frá Hákon.

9. Aðalsteinn konúngr lét skíra Hákon, ok kenna honum rétta trú ok góða siðu ok allsháttar kurteisi; konúngr elskaði Hákon meirr en nokkurn man annann skyldan eðr úskyldan, ok þar út í frá unni honum hvert barn er hann kunni; var hann síðan kallaðr Aðalsteinsfóstri; hann var hverjum manni meiri ok styrkari ok fríðari sýnum ok enn mesti íþróttamaðr, vitr ok orðsnjallr ok vel kristinn. Aðalsteinn konúngr gaf Hákon sverð þat, er hjöltin voro af gulli ok meðalkaflinn, en brandrinn var þó betri; með því sverði hjó Hákon kvernstein til augans, því var þat síðan kallat kvernbítr; þat sverð hefir bezt komit til Noregs.

Eiríkr blóðöx tók konúngdóm.

10. Eptir fall Bjarnar kaupmanns tók Ólafr bróðir hans ríki yfir Vestfold, ok tók til fóstrs Guðröð son Bjarnar. Tryggvi hét son Ólafs; voro þeir Guðrayðr fóstbræðr ok mjök¹⁾ jafnaldrar ok himir efniligustu ok atgervimenn miklir; Tryggvi var hverjum manni meiri ok styrkari. Þá er Haraldr konúngr var áttæðr at aldri, gerðist hann þúngfær, svá at hann þóttist eigi fær

¹⁾ næst, C, F.

at fara yfir ríkit eðr stjórna konungsmálum; þá leiddi hann Eirík son sinn í há sæti sitt, ok gaf honum vald yfir öllu landi. En er þat spyrja aðrir synir Haralds konungs, þá settist Hálfván svartí í konungs há sæti; tók hann þá til forráða allan Þrándheim, hurfu at því ráði allir Þrændir með honum. En er þetta spurðu Víkverjar, þá tóko þeir Ólaf til yfirkonungs um alla Víkina¹⁾. Þetta líkaði Eiríki stórálla; tveim vetrum síðan varð Hálfván svartí bráðdauðr inn í Þrándheimi at veizlu nokkurri, ok var þat mál manna at Gunnhildr konunga móþir hefði keypt at fjölkunnigri konu at gera honum banadrykk. Eptir þat tóko Þrændir Sigröð til konungs.

Andlát Haralds konungs.

11. Haraldr konúgr lifði 3 vetr síðan hann hafði gefit Eiríki einvald ríkis síns, var hann þá á Hörðalandi eðr Rogalandi at stórbúum sínum. Eiríkr konúgr ok Gunnhildr gátu son, er Haraldr konúgr jós vatni, ok gaf nafn sitt; sagði hann svá, at sá skyldi konúgr vera eptir Eirík föðr sinn. Haraldr konúgr varð sótt dauðr á Rogalandi einum²⁾ vetri síðarr enn Hálfván svartí varð bráðdauðr sem áðr var sagt. Haraldr var heygðr á Haugum við Karmsund.

Bardagi Eiríks konungs við bræðr sína.

12. Eiríkr konúgr tók allar konungs tekjur ok lanzskyldir um midt landit enn næsta vetr eptir andlát Haralds konungs; en Ólafr

¹⁾ ok hélt hann því ríki bæta við B, C, F. ²⁾ tveim, F.

konúngr austr um Víkina, en Sigröðr bróðir þeirra alt um Þrændalög. Eiríki konúngi eirði þetta stórilla, ok fóro þau orð um, at hann mundi með styrk eptirleita við bræðr sína, at hann mætti fá einvaldsríki yfir öllu landi, sem faðir hans hafði gefit honum. En er Ólafr konúngr ok Sigröðr spyrja þetta, þa fóro menn ámilli þeirra; þvínæst gerðu þeir stefnulag sitt; ferr Sigröðr konúngr um vârit landveg austr til Víkr, ok finnast þeir Ólafr konúngr í Túnsbergi; dvöldust þeir þar um hríð. Þat sama vâr býðr Eiríkr útliðimiklu ¹⁾ ok skipum, ok snýr austr til Víkr; hann fèkk svâ mikit raðbyri, at hann sigldi dag ok nótt ok fór engi njósn firir honum; ok er hann kom til Túnsbergs, þa gengu þeir Ólafr ok Sigröðr austr or bænum á brekkuna, ok fylktu þar. Eiríkr hafði lið miklu meira, ok fèkk hann sigr. En þeir Ólafr ok Sigröðr fèllu þar báðir, ok er þar haugr hvârstveggja þeirra ²⁾, sem þeir lágu fallnir; fór Eiríkr þá um Víkina alla, ok lagði undir sik, ok dvaldist þar lengi sumars ³⁾. Tryggvi ok Guþröðr flýðu til Upplanda. Eiríkr var mikill maðr vexti ok fríðr, styrkr at afli, hreystimaðr mikill ok hermaðr, sigrsæll ok ákafamaðr mikill í skapi grimmr, úþýðr ok fálátr. Gunnhildr kona hans var kvenna vænst, vitr ok margkunnig, glaðmælt

¹⁾ leiðángri, C.

²⁾ á brekkuni, bæta við B, F.

³⁾ vantar í C.

ok undirhyggjumaðr mikill ok hin grimmazta. Þessi voro börn þeirra Eiríks ok Gunnhildar: Gamli var ellztr, Guthormr, Haraldr, Ragnfröðr ¹⁾. Ragnhildr, Erlíngr, Sigurðr slefa, Guðröðr; öll voro börn Eiríks fríð ok mannvæn ²⁾.

Upphaf ríkisstjórnar Hákonar Aðalsteinsfóstra.

13. Hákon Aðalsteinsfóstri var vestr á Englandi, þá er hann spurði andlát Haralds konungs dæðr síns; bióst hann þá þegar til ferðar; fékk Aðalsteinn konúgr honum lið ok góðan skipa kost, ok bjó hans ferð allvegliga; kom hann um haustit til Noregs; þá spurði hann fall bræðra sinna, ok þat at Eiríkr konúgr var í Víkinni. Sigldi Hákon þá norðr til Þrándheims, ok fór á fund Sigurþar Hlaða jarls, er allra spekinga var mestr í Noregi; fékk hann þar góðar viðtökur; bundo þeir jarl lag sitt saman; hét Hákon honum ef hann vyrði konúgr at auka virðing hans; þá létu þeir stefna þing fjölment, ok á þinginu talaði jarl af hendi Hákonar, ok bauð bøndum hann til konungs. Eptir þat stóð Hákon upp seálfr ok talaði. Mæltu þat sumir menn sín ímillum, at þar væri kominn Haraldr konúgr enn hárfagri, ok vorðinn ungr í annat sinn. Hákon hafði þat upphaf síns máls: at hann beiddi bæendr gefa sér konungsnafn, ok þat með at veita sér styrk ok fylgð at halda konungdóminum; en þarímóti bauð hann þeim

¹⁾ Rögnvaldr. F.

²⁾ velment, F.

at gera alla bæendr óðalborna, ok gefa þeim óðöl sín er á bjöggu. At þessu erendi varð rómr mikill, svâ at bóndamúgrinn æpti ok kallaði, at þeir vildi hann til konúngs taka; ok var svâ gert at þrændir tóku Hákon til konúngs um allan Þrándheim; þá var hann 15 vetra, tók hann sèr þá hirð, ok fór yfir landit. Þessi típindi spurðust á Upplönd, at þrændir höfðu sèr konúng tekit, slíkan at öllu sem Haraldr var hinn hárfagri, utan þat skildi, at hann hafði allan lýð í landi áþjáð ok þrælkat, en þessi Hákon vildi hverjum manni gott, ok bauð at gefa bóndum aptr óðöl sín öll, þau er Haraldr konúngr hafði af þeim tekit. Við þau típindi vorðu allir glaðir, ok sagði hverr avðrum; flaug þat sem sinueldr alt austr til landsenda; fóro þá margir menn af Upplöndum at hitta Hákon konúng: sumir sendo menn, sumir gerðo orð ok jartegnir, ok allir til þess at þeir vildo gerast hans menn; hann tók því þakksamliga.

Hákon til konúngs tekinn.

14. Hákon konúngr fór öndverðan vetr á Upplönd; stefndi hann þar þíng, ok dreif alt fólk á hans fund ¹⁾ þat er komast mátti; var hann til konúngs tekinn á öllum þíngum; fór hann svâ austr til Víkr; þar komu til hans Tryggvi ok Guðröðr bræðrasynir hans ok margir aðrir, þeir eruptöldo harma sína, er hlotit höfðu af Eiríki bróður hans. Eiríks úvinsæld

¹⁾ hönd, F.

vóx því meirr sem allir gerðo sèr kærri við Hákon, ok heldr höfðo sèr traust at mæla sem þótti. Hákon gaf konúngsnafn Tryggva ok Guðröði ok ríki þat, sem Haraldr konúngr hafði gefit feðrum þeirra; Tryggva gaf hann Ránríki ok Vínulmerk, en Guðröði Vestfold. En firir því at þeir voro úngir ok bernskir, þá setti hann til göfga menn ok vitra at ráða landi með þeim; gaf hann þeim land með þeim skildaga sem furr hafði verit, at þeir skyldu hafa helmíng skylda ok skatta við hann.

Eiríkr konúngr blóðöx stökk or landi.

15. Þá er váraði fór Hákon konúngr norðr til Þrándheims, hit efra um Upplönd, ok bauð út her miklum um allan Þrándheim, ok ræð til skipa. Víkverjar höfðu ok her mikinn úti ok ætlaðu til móts við Hákon konúng. Eiríkr dró her saman um midt landit ok varð honum ílt til liðs, þvíat ríkismenn margir skutust honum, ok fóro til móts við Hákon ¹⁾; þá sigldi hann vestr um haf með þat lið er honum vilði fylgja; fór hann furst til Orkneyja, ok hafði þaðan með sèr lið mikit; þá sigldi hann suðr til Englands, ok tók at herja. En er þat spurði Aþalsteinn ²⁾ konúngr, þá sendi hann menn sína til Eiríks, ok bauð honum at taka af sèr land í lèn; lèzt þar vilja sína kosti til leggja, at þeir Hákon deildi enga úhæfu. Eiríkr konúngr þekktist

¹⁾ en er hann sá engi sín efni til viðtöku móti Hákon konúngi bæta við C, F. ²⁾ Aðalraðr, F.

þann kost, fóro þá menn ímilli konúnganna, ok samðist þat með einkamálum, at Eiríkr skyldi halda Norðimbraland af Aþalsteini ¹⁾ konúngi, ok verja þar landit firir Dönum ok öðrum víkingum. Eiríkr skyldi láta skírast, kona hans ok börn ok alt lið, þat er honum hafði þángat fylgt. Var Eiríkr þá skírðr ok tók trú rétta. Norðimbraland er kallat fimtúngr ²⁾ Englands. Eiríkr hafði atsetu í Jórvík, þar sem menn segja at furr hafi setit Loðbrókar synir. Norðimbraland var mest byggt Norðmönnum, síðan ³⁾ Loðbrókar synir vunnu landit; herjuðu þar optliga síðan Danir ok Norðmenn, er vald landsins hafði gengit undan þeim. Mörg heiti landsins ero þar gefin á norræna túngu sem Grímsker ⁴⁾ ok Hauksfljót ok mörg önnur. En þvíat Eiríkr konúngr hafði lönd lítil, en hélt þar fjölda mikinn Norðmanna, er austan höfðu farit með honum, ok enn komo margir vinir hans síðan af Noregi; þá fór hann jafnan í hernat á sumrum: hann herjaði um Skotland ok Suðreyjar, Írland ok Bretland, ok aflaði sér svâ fjár.

16. Aðalsteinn konúngr varð sótt dauðr; þá hafði hann konúngr verit 14 ár ok 8 vikur ok 3 daga; tók þá ríki ok konúngdóm i Englandi Játmundr bróðir hans; hann var ekki vin Norðmanna; var Eiríkr konúngr ekki í kær-

¹⁾ Aðalraði, F. ²⁾ þriðjúngr F. ³⁾ er kallat af Norðmönnum síðan þeir bygðu þat en, F. ⁴⁾ Grimsbær, F.

leikum við hann; fóro þá þau orð um at Játmundr konúngr mundi annan höfþíngja setja yfir Norðimbraland. En er þat spurði Eiríkr konúngr, þá fór hann í vestrvíking; hann kom í Orkneyjar ok hafði þaðan með sér Arnkel ok Erlend sono Torf-Einars ¹⁾; fór hann þaðan í Suðreyjar, ok voro þar margir víkingar ok herkonúngar, er ræðuz til liðs ²⁾ með Eiríki, hæld hann þá furst öllu liðinu til Írlandz, ok hafði þaðan enn lið slíkt er hann fékk. Síðan fór hann til Bretlands ok herjaði þar sem í öðrum stöðum, en alt mannfólk flýði undan þar sem hann fór; ok með því at Eiríkr var hreystimaðr mikill, ok hafði lið mikit, þá treysti hann svâ vel her sínum, at hann gekk langt á land upp ok herjaði. En Ólafr hét konúngr sá er Játmundr konúngr hafði þar sett til landvarnar, hann dró saman her úvígjan, ok fór á mót Eiríki konúngi; varð þar mikil orrosta er þeir fundust ok fëllu mjök í furstu enskir menn, en æ þar sem einn fëll, komu 3 í stadinn af landi ofan, ok hinn efra lut dagsins snèri mannfallinu á hendr Norðmönnum, ok at lyktum fëll þar Eiríkr konúngr ok 5 konúngar með honum; þar fëllu ok synir Torf-Einars ¹⁾ jarls Arnkell ok Erlendr, varð þar allmikit mannfall af Norðmönnum; en þeir sem undan komust fóro til Norðimbralandz, ok sögðu Gunnhildi ok sonum hennar þessi tíðindi. En er þau frëttu at Eiríkr konúngr var fallinn,

¹⁾ Torfu - Einars, F.²⁾ ferðar. C.

ok hafði áðr herjat land Játmundar konúgs, þá þikkjast þau vita at ecki mân þeim þar friðsamligt; bjöggust þau þá þegar brott af Norðimbralandi, ok höfðu öll skip þau er Eiríkr konúgr hafði átt, höfðu ok alt lið þat, er þeim vildi fylgja ok of lausa fjár, er dregizt hafði saman í sköttum þar á Englandi, en sumt hafði fengizt í hernaði. Hèldo þau síðan til Orkneyja, ok staðfestuz þar um hríð; þar var þá jarl yfir eyjunum Þórfinnr hausakljúfr sonr Torf Einars; tóko þá synir Eiríks undir sik Orkneyjar ok Hjaltland, ok höfðu skatta af; sátu þeir þar á vetrum, en fóro í vestr víking á sumrum, herjuðu um Skotland ok Írland; þess getr Glúmr Geirason í Gráfeldar drápu:

Hafði för til ferju
fróðr Skáneyjar góða
blakkrjóðandi ¹⁾ bakka
barnúngr þatan farna;
rógeisu vann ²⁾ ræsir
rand ullr á Skotlandi
sendi seggja kindar
sverð bautinn her Gauti ³⁾.

Dólgeisu rak dísar
drótt kom mörg á flótt
gumna vinr af ⁴⁾ gamni
gjóðum írskrar ⁵⁾ þjópar

¹⁾ blakk ríðanda, F. ²⁾ rógreisir var, F. ³⁾ Gauta, F.

⁴⁾ at, F. ⁵⁾ Iskrar, F.

foldar rauð ok feldi
freyr í manna dreyra
sverð var sigr of vorðinn
seggi mækis eggjar ¹⁾).

Frá Hákon.

17. Hákon konúgr Aðalsteins fóstri lagði undir sik Noreg allan, þá er Eiríkr bróðir hans hafði brott flýit. Sat hann hinn fursta vetr norðr í Þrándheim. En firir því at ekki þótti friðvænligt, ef Eiríkr konúgr leitaði vestan um haf með her sinn, þá sat Hákon konúgr lengst-um með lið sitt um midtlandit, í Firða fylki, í Sogni, á Hörðalandi eðr Rogalandi; hann setti Sigurð Hlaða jarl yfir öll Þrænda lög svâ sem hann hafði furr haft ok Hákon faðir hans af Haraldi konúgi enum hárlagra. En er Hákon konúgr spurði fall Eiríks konúgs bróðr síns, ok þat at synir hans höfðu ekki traust í Englandi, þá þótti honum lítil ógn af þeim standa; fór hann þá með lið sitt á einu sumri austr í Vík. Í þann tíma herjuðu Danir mjök í Víkina ok gerðu þar opt mikinn skaða. En er Danir spurðu at Hákon konúgr var þar kominn með mikinn her, þá flýðu þeir undan, sumir suðr til Hallands ²⁾, en þeir er nærri voro Hákon konúgi stefndu út á haf ok svâ suðr til Jótlands. En er Hákon konúgr varð þess varr, þá sigldi hann eptir þeim með allan her sinn, ok þegar er hann kom til Jótlands, herjaði hann þar; en

¹⁾ eggju, F.

²⁾ Hálogalandz, F.

Þegar landsmenn vorðu við varir, þá drógu þeir her saman, ok vildu verja landit. Ræðu þeir til bardaga við Hákon konúng, ok varð þar mikil orrosta; Hákon konúngur barðist svâ djarfliga at hann var fyrir framan merki, ok hafði hvârki hjálm nè brynju. Hákon konúngur hafði sigr, ok rak flóttann langt á land upp; svâ segir Guthormr sindri í Hákonar drápu:

Bifroknum trað bekkjar
blá ravst konúngur árum
mætr hlóð mildíngur ýtum ¹⁾
Mistar nifs ²⁾ í drífu
svan gæðir ³⁾ rak síðan
sótt jálfar ⁴⁾ flóttu
hrot gylfar ⁵⁾ hylja
hrafu víns at mun sínum.

18. Síðan hêlt Hákon konúngur sunnan her sínum til Sælunds, ok leitaði Víkinga; hann reri með 2 snekkjur fram í Eyrarsund, þar hitti hann 11 víkinga snekkjur, ok lagði þegar til orrosto við þá, ok lauk svâ at hann hafði sigr, ok hrauð öll víkingaskipin; svâ segir Guthormr sindri:

Álmdrósar fór eisu
el runnr mörum ⁶⁾ sunnan
trjónu tingls ⁷⁾ á græna
tveim einum sel meina

¹⁾ Jótum, F.

⁴⁾ álmveðrs, F.

⁷⁾ tragls, F.

²⁾ vífs, F.

⁵⁾ geljaðar, F.

³⁾ bræðr F.

⁶⁾ móins, F.

þá er ellifu allar
allreiðr Dana skeiðar
valsendir rauð vandar,
viðfrægr at þat síðan.

Eptir þat herjaði Hákon víða um Sælund,
rænti fólk, en drap sumt, sumt hertók hann;
hann tók gjöld stór af sumum, ok fékk þá enga
viðstöðu; svâ segir Guthormr:

Sælund náði þá síðan
sókn heggr und sik leggja
vals ok vinda frelsi
við Skáneyjar síða.

Því næst fór Hákon konúngr austr firir Skán-
eyjar síðu, ok herjaði alt, tók skatta ok gjöld
af landinu, en drap víkinga hvar sem hann fann,
Dani ok Vindr. Hann fór alt austr firir Gautland
ok herjaði, fékk hann þar stór gjöld af landinu;
svâ segir Guthormr:

Skattgilda vann skyldir
skaut jálfar Gauta
gullskyflir vann ¹⁾ gjöflaztr
geirveðr í för þeirri.

Hákon konúngr fór aptr um haustit með liði
sínu í Víkina, ok hafði fengit ógrynni fjár; sat
hann þar ²⁾ í Víkinni við áhlaupum Dana eðr
Gauta. Þat sama haust kom Tryggvi Ólafsson
or vestrvíking ok hafði hann þá áðr herjat um
Írland ok Skotland. Um vârit fór Hákon kon-
úngr norðr í land, en setti Tryggva konúng

¹⁾ skylfir fann, F.

²⁾ þann vetr, F.

bróðr sinn yfir Víkinni at verja firir úfriði, ok eignaz slíkt er hann mátti af þeim löndum í Danmörk er Hákon konúngr hafði skattgildt hit furra sumarit; svâ segir Guthormr sindri:

ok sókn hattar setti
svell¹⁾ rjóðr at því fljóði
Onars²⁾ ekki seima³⁾
austr geð bæti hraustum
þann er áðr fra Írum
iðvandr of kom skíðum
salbrigðandi sveigðis
svanfánga⁴⁾ liði þángat.

Gunnhildr fór til Danmerkr.

19. Haraldr konúngr Gormsson reð þann tíma firir Danmörk; honum líkadi stórilla er Hákon konúngr hafði herjat á land hans ok ríki, ok fóro þau orð um at Danakonúngr mundi þess hefnast, en þat varð þó ekki svâ bráðliga. Nú sem Gunnhildr ok synir hennar spurðo til Orkneyja at úfriðr var milli Danmerkr ok Nor-egs, þá byrjaðu þau ferð sína vestan, ok giptu áðr Ragnhildi dóttur Eiríks ok Gunnhildar Arnfinni syni Þórfinns jarls hausakljúfs; settiz þá enn Þórfinnr jarl at Orkneyjum er Eiríks synir fóro brott. Gamli Eiríks son var nokkuru þeirra elztr, ok var hann þó enn eigi þá roskinn maðr. En er Gunnhildr kom með sono sína til Danmerkr, fóro þau þegar á fund Haralds konúnga

¹⁾ svol, F. ²⁾ þannig: F; Einars A. ³⁾ grœnum, F.

⁴⁾ Svanvánga, Hk.

og fengu þar góðar viðtökur, ok fèkk konúngr þeim veizlur í ríki síno svâ miklar, at þeir fengu vel haldit sik ok menn sína. En Haraldr konúngr tók til fóstrs Harald Eiríks son ok knèsetti hann, fæddist hann upp í hirð Danakonúngs. Eiríks synir voro í hernaði þegar þeir höfðu aldr til, ok aflaðu sèr svâ fjár, herjaðu um austrveg; allir voro þeir menn fríðir ok furr rosknir at afli ok atgervi enn vetra tali; þess getr Glúmr Geirason í Gráfeldar drápu:

Austr löndom fórs¹⁾ undir
allvaldr sá er gaf skáldum
hann fèkk gagn at gunni
gunn hör²⁾ga slög mörgum:
slíðr túngur³⁾ lèt slyngja⁴⁾
sverðleiks regin ferþar
sendi gramr at grundo
gullvarpaþar snarpar.

Eiríkssynir sem þeir létu af hernaði í Austrveg, snèrust þeir með lið sitt ofan í Víkina ok herjaðu þar. En Tryggvi konúngr hafði her úti, ok hèlt til móts við þá; þeir áttu margar orrostr, ok höfðu ýmsir sigr; herjaðu Eiríks synir stundum Víkina; en Tryggvi konúngr herjaði stundum um Halland ok Sjóland.

Fæddr Hákon jarl.

20. Þá er Hákon var konúngr í Noregi,

¹⁾ fórst, F.

²⁾ hörða, F.

³⁾ sidþúngr F.

⁴⁾ syn-

gja, F.

var þar friðr góðr með bøndum ok kaupmönnum, svâ at engi grandaði öðrum nè annars fê; þá var ár mikit bæði á sjá ok á landi. Hákon konúngr var allra manna glaðaztr ok málsnjallaztr ok litillátaztr; hann var maðr stórvitr, ok lagði mikinn hug á lagasetnúng; hann setti Gulapíngs lög með ráði Þorleifs spaka; hann setti ok Frostapíngs lög með [ráði] Sigurðar jarls ok annara þránda þeirra er vitraztir voro; en Heiðsævis lög hafði furst sett Hálfván svartí. Hákon konúngr þá jólaveizlu í Þrándheimi er Sigurðr jarl hafði búit honum á Hlöðum. Ena-furstu jóla nótt fæddi Bergljót kona jarls sveinbarn; en eptir um daginn jós Hákon konúngr þann svein vatni ok gaf nafn sitt. Sá sveinn vóx upp, ok varð síþan ríkr maðr ok göfugr, ok tók síþan ríki ok jarldóm eptir föður sinn. Sigurðr jarl var hinn kærasti vin Hákonar konúngs.

Frá háttum Hákonar konúngs.

21. Hákon konúngr var vel kristinn, er hann kom í Noreg; en firir því at þar var land alt heiðit ok blótskapr mikill, stórmenni mart, en hann þóttist mjök liðs þurfa ok alþýðu vingar, þá tók hann þat ráð at fara leynilega með kristninni, hêlt heilagt drottins daga, en fastaði föstudaga, ok gerði minnúng hinna stærstu hátíða; hann setti þat í lögum at hefja jólahald þann tíma sem kristnir menn, ok skyldi þá hver maðr eiga mælis avl, en gjalda fê elligar,

ok halda heilagt meðan jólin ¹⁾ vynnist; en áðr var jólahald hafit havkunótt, þat er miðsvetrar nótt, ok voro þá haldin 3 náttu jól. Ætlaði konúgr þá er hann festist í landinu, ok hann hefði frjálsliga undir sik tekit alt ríkit, at hafa fram kristni boðit; Gjörði hann ok svâ at hann lokkaði þá menn furst er honum voro kærastir til kristninnar; kom svâ með vinsæld hans ok umtölum, at margir menn létu skírast, sumir létu af blótum. Hákon konúgr sat laungum á Þrándheimi, því at þar var mestr styrkr landsins. Nú sem Hákon konúgr þóttist hafa styrk af nökkurum ríkismönnum at halda upp kristninni, þá sendi hann til Englands eptir biskupi og öðrum kennimönnum; ok er þeir komu í Noreg, þá gerði konúgr bert, at hann vill bjóða kristni um alt landit; en Mærir ok Raumdælir skutu þángat síno máli sem Þrændir voro. Hákon konúgr lét þá vígja kirkjur nökkurar, ok setti þar presta til. En er hann kom norðr í Þrándheim, stefndi hann þíng við bæendr, ok bauð þeim kristni; þeir svöruðo svâ: at þeir vildo þessu máli skjóta til Frostapíngs; vilja þá at þar komi menn or öllum fylkjum þeim er í Þrændalögum ero, segja at þá máno þeir svara þessu vandmæli.

Viðtal Hákonar konúngs ok bónda.

22. Hákon konúgr kom til Frostapíngs, ok var þar komit allfjölmennt af bóndum. En

¹⁾ ölit, F.

er þíngit var sett, þá talaði Hákon konúgr; hann hóf svâ: þat er boð mitt ok bæn við alla yðr bæendr ok búþegna, ríka ok úríka, ok þar með alla alþýðu, únga menn ok gamla, sæla ok fátaeka, konur sem karla, at allir menn skulu kristnast láta ok trúa á einn guð Krist Mariu son, en hafna blótum öllum ok heiðnum goðum, halda heilagt enn 7da hvern dag við vinnum öllum, fasta ok hin 7da hvern dag. En þegar er konúgr hafði þetta uppborit firir alþýðu, þá varð þegar kurr mikill af bóndum um þat, er konúgr vildi taka vinnur af þeim; sögðu at við þat mátti landit eigi byggja; en vinnumenn ok þrælar kurrðu um þat, at þeir mætti eigi vinna ef þeir skyldi eigi mat hafa; sögðu ok at þat var skaplavstr Hákonar ¹⁾ konúgs ok Haralds föður hans ok þeirra frænda ok forellra at þeir voro illir af mat, þó at þeir væri mildir af gulli.

Viðtal Konúgs ok Sigurðar jarls.

23. Ásbjörn hét einn ríkr maðr, hann bjó at Meðalhúsum í Gaulardal. Ásbjörn stóð upp ok svaraði erendi konúgs með þessum hætti: þat hugþum vèr bændrnir, Hákon konúgr! þá er þú hafðir hit fursta sinn þíng átt hær í Þrándheimi, ok vèr höfðum þik til konúgs tekit, ok þegit af þær óðöl vár, at vèr hefðim þá höndum himin tekit; en nú vitum vèr eigi hvárt heldr er at vèr munum frelsit þegit hafa, eðr mântu

¹⁾ Hálfdánar, F.

nú vilja þrælka oss at nýju, ok þó með undarligum hætti, er þú vill at vèr hafnim átrúnaði þeim, er vârir feðr ok alt forellri hefir haldit firir oss, furst um brunaöld ok nú um haugaöld, ok hafa þeir verit margir miklu göfgari en vèr, ok hefir oss þó dugat þessi átrúnaðr. Vèr höfum lagt til þín mikinn ástarhug, svâ at vèr höfum látit þik ráða með oss öllum lögum ok landsrètt. Nú er þat vilì vârr bónda ok samþykki at hafa ok halda þau lög er þú settir hèr á Frostaþíngi, ok vèr játaðum þèr þá; viljum vèr allir þèr fylgja ok þik til konúngs halda, meðan einnhverr vârr bóndanna er lífs, sem nú erum hèr á þínginu, ef þú, konúngr! vill nökkut hóf við hafa, at beiða oss þess eina at vèr megim veita þèr, ok oss sè eigi ógeranda. En ef þú vill þetta mál taka með svâ mikilli freku at deila afli ok ofríki við oss, þá höfum vèr gert ráð vârt at skiljast allir við þik, ok taka oss annan höfþíngja, til þess at vèr haldim í frelsi þann átrúnat sem vèr viljum; skaltu nú, konúngr! kjósa um þessa kosti áðr þínginu sè slitit. At erendi þessu gerðo bæendr róm mikinn, ok sögðo at þeir vildo svâ vera láta sem Ásbjörn hafði talat; varð at þessu mikit háreysti. En er hljóð fèkst mælti Sigurðr jarl: þat er vilì Hákonar konúngs at samþykkja alt við bæendr, ok láta aldri skilja yðra vináttu. Bæendr segja at þeir vildi at konúngr blótaði til árs þeim ok friðar svâ sem faðir hans gerði; staðnaði þá kurrinn ok slitu þeir við þetta þíngit. Síðan

talaði Sigurðr jarl við konúnginn ok bað hann eigi neita með öllu at gera sem bændr vildo, þvíat eigi mân annat hlýða, segir hann; er þetta sem þer megit heyra sjálfir, konúngr, ákafi höfþingja ok þar með alls fólks. Skulu vèr, segir jarl, finna hær til nökkut gott ráð. Samðist þetta með þeim konúngi ok Sigurði jarli. Um haustit at vetrnóttum var blótveizla mikil at Hlöðum, ok sótti þar til konúngr; hann hafði jafnan vanr verit, ef hann var þar staddr sem blót voro, at matast í litlu húsi við fá menn. En bændr töldo at því er hann sat eigi í háseti síno, þá er mestr var mannfundr ok fagnaðr; sagði jarl at hann skyldi þá eigi svâ gera, ok svâ var at konúngr sat í háseti sino. En er hit fursta full var skenkt ¹⁾, þá mælti Sigurðr jarl firir ok signaði Óðni; drakk hann af horninu til konúngs; konúngr tók við ok gerði krossmark yfir; þá mælti sá maðr er hét Kárr af Grýtíngi: hví ferr konúng-rinn nú svâ, vill hann enn eigi blóta? Sigurðr jarl svaraði: konúngr gerir sem allir aðrir, þeir sem trúá á mátt sinn ok megin, at signa full sin þór ²⁾; hann gerði hamar yfir áðr hann drakk. Var þá kyrt um kveldit. Eptir um daginn er menn gengu til borða, þa þustu bændr at konúngi ok báðu hann eta kjöt ³⁾; konúngr vildi þat firir engan mun gera. Þá báðu þeir hann drekka soðit, hann vill þat víst eigi. Þá báðu þeir hann

¹⁾ öl var framborit, F.

²⁾ fyrir full sin þór hefir F

fyrir sik,

³⁾ rossakjöt, F.

eta flotit ¹⁾, en konúngr vill þat ok eigi. Var þá ok búit við atgaungu. Sigurðr jarl gekk at ok vildi sætta þá, bað hann bæendr hætta storminum; mælti hann þá at konúngr mundi gína yfir ketilhödduna, er soðreykinn hafði á lagt af rossakjötinu ok var haddan vorðin feit ¹⁾. Konúngr gekk til ok brá línúð um hödduna ok gein yfir. Gekk hann síðan til sætis síns, ok líkadi hvárigum vel. Um vetrinn eptir var búit til jóla-veizlu konúngi inn á Mærinni. En er at leið jólunum, þá lögðu stefnu með sér 8 höfðingjar þeir er mest reðu firir blótum í öllum þrændalögum; þessir voro 4 utan or þrándheimi: Kárr af Grýtingi, Ásbjörn af Meðalhúsum ²⁾, Þorbergr af Varnesi ³⁾, Ormr af Ljoxu ⁴⁾; en þessir af Innþrændum: Bóthólfr ⁵⁾ af Ölvishaugi, Narfi af Staf ⁶⁾ í Veradal, Þrándr haka af Eggju, Þórir skegg af Húsabæ ⁷⁾ í eynni lðri ⁸⁾; þessir 8 menn bundust í því, at þeir 4 af Útþrændum skyldu eyða kristninni, en hinir 4 af Innþrændum skyldu neyða konúnginn til blóta; fóro þá Útþrændir 4 skipum suðr á Mæri, ok drápu þar presta 3 ok brendo þar 3 kyrkjur, fóro aþr síðan. En er Hákon konúngr ok Sigurðr jarl komu inn á Mærina með hirðsveitir sínar, þá voro þar bæendr komnir allfjölmennt hinn fyrsta dag veizlunnar; veittu þeir konúngi atgaungu

¹⁾ blóðit, F.¹⁾ heit, F.²⁾ Miðhúsum, F.³⁾ Vasnesi, C; Vargnesi, F.⁴⁾ Loxu, C; Lavxu, F.⁵⁾ Botólfr, C.⁶⁾ Stað, F.⁷⁾ Hróarsbæ, F.⁸⁾ vantar í F.

ok báðu hann blóta, en hétu honum ella afar-
kostum. Sigurðr jarl bar sáttmál milli þeirra;
kom þá svá um síðir, at konúgr át nökkura bita
af hrosslifr ok drakk öll minni krossalaus, þau
er bæendr skenktu hönum. En er veizlu þeirri
var lokit, fóro konúgr ok jarl þegar út á Hlaðir;
konúgr var allúkátr, ok bjóst þegar með öllu
liði síno á brott or Þrándheimi, ok segir svá at
hann skyldi fjölmennari þar koma í annat sinn,
ok gjalda þá Þrændum þenna fjandskap, er þeir
höfðu til hans gert. Sigurðr jarl bað konúg
eigi gefa Þrændum þetta at savk; sagði jarl svá,
at konúgi mundi ekki þat duga at hatast eðr
herja á innanlands fólk, ok þar einna síst sem
mestr var styrkr landsins, sem í Þrándheimi var.
Konúgr var svá reiðr at ekki mátti orðum við
hann koma; konúgr fór þá út eptir firði ok
suðr á Mæri; dvaldist hann þar um vetrinn ok
um vârit. En er sumraði dró hann lið at sér,
ok var þat orð á, at hann mundi fara með her
þann á hendr Þrændum.

*Bardagi Hákonar konúgs ok Gunnhildar
sona.*

24. Hákon konúgr var nú kominn á skip
sín, ok hafði lið mikit ok frídt; þá komu honum
þau tíþindi sunnan or landi, at synir Eiríks
konúgs voro komnir af Danmerku í Víkina, ok
höfðu elt af skipum Tryggva konúg Ólafsson
austr til Sótaness; höfðu þeir þá herjat víða um
Víkina, ok hafði fjöldi fólks gengit undir þá.

En er Hákon konúngr spurði þetta, þá þóttist hann liðs þurfa; sendi hann þá orð Sigurði jarli ok öðrum höfðingjum, þeim er honum þótti liðs at vãn. Sigurðr jarl kom til Hákonar konúngs með allmikit lið; voro þar þá með honum allir þrændir, þeir er um vetrinn höfðu mest gengit at konúngi, at pynda ¹⁾ hann til blóta; voro þeir þá allir í sætt teknir af fortölum Sigurðar jarls. Fór Hákon konúngr þá suðr með landi; en er hann kom suðr um Stað, þá spurði hann at Eiríks synir voro komnir á Norðr ²⁾ Agðir; fóro þa hvárir mót öðrum, varð fundr þeirra í Körmt; gengu þar hváirtveggju af skipum ok börðust á Ögvaldsnesi; höfðu hváirtveggju allmikinn her; þar varð orrosta allsnörp. Hákon konúngr sótti fast fram, þar sem firir var Guthormr konúngr ok sveit hans, ok áttust þeir höggvaskipti við konúngarnir; þar féll Guthormr konúngr, ok var merki hans niðrhöggvit, féll þar þá margt lið um hann; því næst kom flótti í lið Eiríks sona, flýðu þeir til skipanna ok rero í brottu, höfðu þeir látit lið mikit; þessa getr Guthormr sindri í Hákonar ³⁾ drápu:

Valþögnar lét vegnum
vínestr saman bresta
handar vafs ⁴⁾ of höfðum
hlym mildíngum gildir
þar gekk njörðr af nirði

¹⁾ neyða, F.

²⁾ norðr á, C.

³⁾ Gráfeldar, F.

⁴⁾ varps, F.

nadds hámana raddar
valbrands viðra ¹⁾ landa
vopn unduðum sunda.

Hákon konúgr fór til skipa sinna, ok hêlt austr eptir Gunnhildar sonum; fóro þá hvârir sem mest máttu, þar til er þeir komu á Austr. Agðir; sigldu þá Eiríks synir á haf, ok suðr til Jótlands; svâ segir Guthormr sindri:

Almdraugar ²⁾ varð ægis
opt sinn en ek þess minnumst
barma ayld firir baldri
bensíks vita ríkis
bauð sækir hêlt brikar
bræðr síns ok rak flæðu
undan allar kindir
Eiríks á haf skeiðum.

Síþan fór Hákon konúgr norðr aptr í Noreg, en Eiríks synir dvöldust þá enn í Danmörk lánga hrið.

Bardagi við Gamla.

25. Þá er Hákon hafði konúgr verit yfir Noregi 20 vetr, þá var hann staddr á Sunnmæri ³⁾ í ey þeirri er Freiða ⁴⁾ hêt, þar sem heitir Birkiströnd, at búi síno; hann hafði med sér ekki meira lið en hirð sína ok bæendr þá er voro í boði hans; komu honum þá njósnir at Gunnhildar synir voro komnir norðr um Stað með allmikinn her; hêlt Hákon konúgr þegar til

¹⁾ viðr á, Hk,

²⁾ drógar, Hk.

³⁾ Norðmæri, F.

⁴⁾ Froða, F,

móts við þá með slíkt lið sem hann fékk; hann hafði 9 skip, en Eiríks synir meirr enn 20 skip; þeir fundust í Fæeyjar¹⁾ sundi við Freiþarberg²⁾; gengu hvâirtveggju á land ok börðust á Rastarkálfi; þar féll Gamli konúngr Eiríks son, en Hákon fékk sigr. Hákon konúngr gekk svâ hart fram í orrosto þessari, at hann hjó til beggja handa en hlífði sér ekki, sem segir Guthormr sindri:

Hræddr fór hjörva raddar
herr fur málma þverri
rógeisu gekk ræsir
ráðsterkr framarr merkjum:
gerra gramr í snerro
geir vífa sér hlífa
hinn er yfrinn gat jöfra
Óðs kvânar byr mána

Flýðu Gunnhildar synir með sitt lið þat er undan komst enn suðr til Danmerkr.

Ferð þeirra bræðra at Hákoní konúngi.

26. Þá er Hákon Aðalsteinsfóstri hafði verit konúngr yfir Noregi 6 vetr ok 20, síðan Eiríkr bróðir hans fór or landi, tók konúngr veizlu á Hörðalandi í Storð á Fitjum; hafði hann þar hirð sína ok bæendr marga í boði sínu; þar var þá með honum Eyvindr frændi hans, sonr Finns skjálga³⁾, er kallaðr var skáldaspillir. Þá er Hákon konúngr sat at dagverþar borði,

¹⁾ Freyjar, F. Frekeyjar, C. B.

²⁾ Feyjarborg, F.

³⁾ Skjálgs, C. B.

sá varðmenn er úti voro, at skip mörg sigldu sunnan, ok áttu eigi langt til eyjarinnar; þá mælti hverr við annan, at segja skyldi konúngi, at þeir hugðu at herr færi at þeim; en engum þótti dælt at segja konúngi hersögu, þvíat hann hafði mikit við lagt hverjum er þat gerði, ef eigi vissi víst; þeim þótti ok úhæfa at konúngr vyrði þessa eigi varr; gekk þá einn þeirra inn í stofuna, ok mælti til Eyvindar Finnssonar: Gakk út skjótt, þvíat hin mesta nauðsyn er á. Eyvindr gekk, ok þegar hann mátti seá seglin, kendi hann at herskip voro; hann snéri þegar aptr í stofuna, gekk firir konúng ok mælti: lítil ¹⁾ er líðandi stund en laung matmáls stund. Konúngr leit móti honum ok mælti: hvat ferr? Eyvindr kvað:

Blóðöxar tjá ²⁾ beiða
brynþíngs fetil stínga
oss gjörist hnept ens hvassa
hefnendr setu efni:
heldr er vant en ek vilda ³⁾
veg þinn, konúngr! segja
fám ⁴⁾ til fornra vopna
fljótt hersögu drottni.

Konúngr svarar: Ert þú drengr svâ góðr, Eyvindr! at eigi muntu hersögu segja nema sönn sè. Þá svöruðu margir at sú hersaga var sönn; lét þá konúngr taka upp borðin, gekk

¹⁾ heil, B. ²⁾ trú ek, F. ³⁾ víska, C. ⁴⁾ fara, F;
fram, B.

hann út ok sá til skipanna, kendi hann þegar at þat voro herskip. Konúngr mælti þa til sinna manna: hvárt skal nú ráð hafa at berjast með lið þat er vèr höfum, eðr skal gánga til skipa, ok sigla norðr undan; er oss þat auðsætt ef vèr berjumst, at vèr munum nú eiga at etja við liðsmun miklu meira enn nökkurt sinn fyrr, ok hefir oss þó opt þótt misjafnaðr liðs vârs, þá er vèr höfum átt við Gunnhildar sonu. Hèr veittu menn ekki skjótan orskurð; þá svarar Eyvindr:

Samira norðr ¹⁾ en norðarr
naddregns hvötum þegni
vèr getum bili at bølva
borðmærar ske ²⁾ færa
nú er þat er ravkr ³⁾ á rakna
rymleið flota breiðan
grípum vèr í greipum ⁴⁾
gunnbráðr Haraldr ⁵⁾ sunnan.

Konúngr svarar: hreystiliga er mælt, Eyvindr! ok nærr mínu skaplyndi, en þó vil ek heyra fleiri manna orskurðum þetta mál. En er menn þóttust skilja konúngs vilja, þá sögðu margir at heldr vildo falla með drengskap en flýja fur Dönum at úreyndo; sögðu ok svâ, at þeir höfðu opt sigrat ⁶⁾, þá er þeir höfðu barizt með minna liði en nú höfðu þeir. Konúngr þakkaði þeim orð sín ok bað menn vopnast, ok var svâ gert.

¹⁾ njörðr, *Hk*, ²⁾ bláinærar, *C*. ³⁾ reykr, *B*; rykr, *F*.

⁴⁾ greipar, *B*, *F*. ⁵⁾ gunnbræðr Haralds, *B*.

⁶⁾ þannig *B*, sigrast, *A. Hk*.

Konúngr herklæddist, hann hafði hríngabrynju, ok var gyrðr sverðinu Kvernbit, hafði hjálm gullroðinn á höfði, kesju í hendi ok skjöld á hlið. Síðan fylkti hann hirð sinni ok bóndum, ok setti upp merki sitt.

27. Haraldr Eiríksson var höfþingi fyrir liði þeirra bræðra eptir fall Gamla; þeir bræðr höfðu nú mikinn her; voro þar í liði með þeim móðurbræðr þeirra Eyvindr skreyja ok Álfr askmaðr; þeir voro menn styrkir ok enir mestu illgerða menn. Eiríks synir héldo skipum sínum til eyjarinnar, gengu á land ok fylktu, ok er svá kallat at eigi væri minni liðsmunr enn 6 mundi vera þeirra menn um Hákonar mann einn.

Bardagi í Storð.

28. Hákon konúngr hafði þá fylkt liði síno, ok segja menn at hann steypiti af sér brynjunni áðr orrostan tækist; Hákon konúngr valdi mjök menn með sér í hirð at afli ok hreysti, svá sem gert hafði Haraldr konúngr faðir hans; þar var þá með konúngi Þórálfr hinn sterki Skólmsson ¹⁾, ok gekk á aðra hlið konúngi; hann hafði hjálm ok skjöld, kesju ok sverð þat er kallat var Fetbreiðr; þat var mælt at þeir Hákon konúngr væri jafnstyrkir; þessa getr Þórðr Sjáreksson í drápu þeirri er hann orti um Þórálf:

¹⁾ Skolpsson, F.

þar er bavðharðir börðust
bands jó draugar landa
lystr gekk herr til hjörva
hritz í Storð á Fitjum:
ok gimslöngvir gánga
gífrs hlémána drífu
nausta blaks hit næsta
Norðmanna gram þorði.

En er fylkingar gengu saman, var fyrst skotit
spjótum, þvínæst brugðu menn sverðum; Gerð-
ist þá orostan óð ok mannskjaed; Hákon kon-
úngr ok Þórálfr gengu þá fram um merkin ok
hjöggu til beggja handa; Hákon konúngr var
auðkendr, meiri enn aðrir menn, lýsti ok mjök
af hjálmi hans er sólin skein á; þá varð vopna-
burðr mikill at konúngi; tók þá Eyvindr Finns-
son hatt ¹⁾ einn, ok setti yfir hjálm konúngsins;
þá kallaði hátt Eyvindr skreyja: leynist hann
nú Norðmanna konúngr, eðr hefir hann flýit,
þvíat horfinn er nú gullhjálmrinn? Eyvindr ok
Álfr bróðir hans gengu þá hart fram svâ sem
óðir ok galnir væri, hjöggu til beggja handa;
þá mælti Hákon konúngr hátt til Eyvindar:
haltu svâ fram stefnunni ef þú vill finna hann
Norðmanna konúng. Var þá skamt at bíða at
Eyvindr kom þar, reiddi upp sverþit ok hjó til
konúngs; Þórálfr skaut við honum Eyvindi
skildinum, svâ at hann stakaði við; konúngr tók
þá tveim höndum sverþit Kvernbít, ok hjó til

¹⁾ hettu, B; hött sinn, F.

Eyvindar, klauf hjálminn ok höfuðit alt í herþar niðr; í því bili drap Þórálfr Álf askmann.

Svâ segir Eyvindr skáldaspillir:

Veit ek at beit enn bitri
byggvíngr meðal dyggvan
búlka skíðs or báðum
benvöndr konúngs höndum;
úfælinn klauf ála
eldraugar ¹⁾ skör hauga
gullhjaltaðum galtar
grandráðr Dana brandi.

Eptir fall þeirra bræðra gekk Hákon konúngr svâ hart fram at alt hravkk fur honum; sló þá felmt ok flóttu á lið Eiríks sona, en Hákon konúngr var í öndverðri sinni fylking, ok fylgði fast flóttamönnum, ok hjó tídt ok hart; þá fló ör ein, er fleinn er kallaðr, ok kom í hönd Hákonu konúngi uppi í músina firir neþan öxl, ok er þat margra manna sögn at skósveinn Gunnhildar, sá er Kispíngr ²⁾ er nefndr, ljóp fram í þysinn ³⁾ ok kallaði: gefi rúm konúngs bananum, ok skaut þá fleinnum til konúngs; en sumir segja at engi vissi hverr skaut; má þat ok vel vera, firir því at örvar ok spjót ok önnur skotvâpn flugu svâ þykkt sem drífa; fjöldi manns fêll þar af Eiríks sonum, en konúngarnir allir komust á skipin, ok rero þegar undan, en Hákonar menn eptir þeim; svâ segir Þórðr Sjáreksson:

¹⁾ eldraugr af, F.

²⁾ Kisprigr, -F.

³⁾ þannig

B, F; þysinum, A.

Varði víga myrðir
 vídt svâ skal frið slíta
 jöfur vildu þann eldast
 öndvert fólk á löndum :
 starf hófst upp, þá er arfi
 ótta vanr á flóttu
 gulls er gramr var fallinn
 Gunnhildar kom sunnan.

Þrót var sýnt þá er settust
 sinn róðr við þraum stinna ¹⁾
 maðr lét önd ok annarr
 úfár bæendr sárir
 afreks veit þat er jöfri
 allríkr í styr slíkum
 göndlar njörðr sá er gerði
 gekk næst hugins drekku.

Andlát Hákonar Aðalsteins fóstura.

29. Hákon konúngur gekk út á skeið sína, lét þá binda sár sitt, en þar rann blóð svâ mjök at eigi varð stöðvat, ok er á leið dag, úmætti konúng; sagði hann þá at hann vill fara norðr á Alreksstaði til bús síns; en er þeir komu norðr at Hákonar hellu, lögðo þeir þar at landi, var konúngur þá nær lífláti, kallaði hann þá til sín vini sína, ok segir þeim skipan þá sem hann vildi á gera um ríkit; hann átti dóttur eina barna er Þóra hét, en engan son; bað hann senda þau orð Eiríks sonum at þeir skylði konúngar vera

¹⁾ straum stinnan, B.

yfir Noregi, en beiddi af þeim virkta vinum sínum ok frændum; en þó at mér verði lífs auð-
it, segir hann, þá skal ek fara til kristinna manna, ok bæta þat er ek hefir misgert við guð, en ef ek dey hér í heiðni, þá veitit mér gröpt slíkan sem yðr sýnist; Litlu síðan andaðist Hákon konúngr þar á hellunni, sem hann hafði fæddr verit. Hákon konúngr var svâ harmaðr at bæði vinir hans ok úvinir grétu dauða hans, ok sögðu at eigi mundi jafngóðr konúngr koma síðan í Noreg. Vinir hans fluttu lík hans norðr á Sæheim á Norðr-Hörðaland, gerðu þar haug mikinn, ok lögðu þar í konúng með alvæpni sitt ok enn bezta búnat en ekki fê annat; mæltu svâ firir grepti hans sem heiðinna siðr var til.

Gunnhildar synir tóku ríki.

30. Eiríks synir tóko konúngdóm yfir Noregi, þá er Hákon var dauðr; var Haraldr mest fur þeim at virþíngu, var hann ok elztr þeirra bræðra er þá lifðu. Gunnhildr módir þeirra hafði mjök landráð með þeim; hún var þá köllut konúnga móþir. Þá voro höfþíngjar í Noregi: Tryggvi konúngr Ólafsson austr í Vík ¹⁾, Guþröðr konúngr Bjarnarson á Vestfold, Sigurðr Hlaða jarl norðr í Þrándheimi. Gunnhildar synir höfðu midt landit hinn fursta vetr; fóro þá orð ok sendimenn milli Gunnhildar sona ok þeirra Tryggva ok Guðraðar, ok var þar mælt til sætta at þeir skyldo halda þvílíkan lut ríkis

¹⁾ landit, F.

af Gunnhildar sonum, sem þeir höfðu áður haft af Hákonni konungi. Glúmr Geirason var skáld Haralds konungs Gunnhildar sonar, hann orti vísu þessa eptir fall Hákonar konungs, ok hældi þar, at Haraldr konungr hefði hefnt Gamla bróður síns:

Vel hefir hefnt en hafna
hjörs ben draugar fjörvi
fólkrakkr vann fylkir
framligt Haraldr Gamla:
er dökkvalir drekka
dólg bands ¹⁾ fur ver handan
roðin frá ek rauðra benja
reyr Hákonar dreyra.

Þessi vísa varð allkjær í hirð Haralds konungs. En er þat spurði Eyvindr Finnsson, þá kvað hann aðra vísu í móti:

Fyrr rauð fenris varra
flugvarr konungr sparra
málmhríðar svall meiðum
móð í Gamla blóði;
þá er ústirfinn arfa
Eiríks of rak geira
nú tregar gæti gauta
grams fall á seá alla.

Var sú vísa ok mjök flutt. En er þat spurði Haraldr konungr, gaf hann þar firir Eyvindi dauða sök, þar til er vinir þeirra sættu þá með því móti, at Eyvindr skyldi görast skáld Haralds

¹⁾ brands, Hk.

konúngs, sem hann hafði áður verit Hákonar konúngs; var ok frændsemi mikil milli þeirra, svâ at Eyvindr var sonr Gunnhildar dóttur Hálfðánar jarls sem áður er sagt, en móðir Gunnhildar var Íngibjörg, dóttir Haralds konúngs hárfagra. Eyvindr orti þá vísu um Harald konúng:

Lítt kváðu þik láta,
landvörðr, er brast Hörða
benja hagl á brynjum,
bugust álmar, geð fálma;
þá er ófólginn ylgjar
endr or þinni hendi
fetla svell til fyllar
full egg, Haraldr! gullu.

Boðin sætt milli Gunnhildar sona ok Sigurðar jarls.

31. Gunnhildar synir sátu mest um midt landit, þvíat þeim þótti hvárki trúligt at sitja undir hendi þrænda nè Víkverja, er mestir höfðu verit vinir Hákonar konúngs, en stórmenni margt í hvárntveggja stað; fóro þá menn at bera sættarboð milli Sigurðar jarls ok Gunnhildar sona, þvíat Eiríks synir fengu áður engar skyldur or þrándheimi; varð þat at lyktum, at þeir gerðu sætt sína Gunnhildar synir ok Sigurðr jarl, ok bundo swardögum; Sigurðr jarl skyldi halda slíkt ríki af þeim í þrándheimi, sem hann hafði furr haft af Hákonu konúngi; voro þeir þá sáttir

kallaðir. Allir Gunnhildar synir voro menn
sínkir, ok var þat mælt, at þeir fæli fè sitt í jörðu;
þess getr Eyvindr skáldaspillir:

Bárum ullr of alla
ímun lauks á hanka
fjöllum Fýrisvalla
fræ Hákonar æfi:
nú hefir fólkstriðir Fróða
fjölglýjaðra ¹⁾ þýja
meldr í móður holdi
mellu dólgs of fólgit.

Fullar skein á fjöllum
fallsól [bráa ²⁾] vallar
ullar kjöls of allan
aldr Hákonar skáldum:
nú er áfröðull elfar
jötna dólgs of fólgin,
ráð ero rammrar þjópar
rík, í móður líki.

Þá er Haraldr konúngr spurði vísur þessar,
sendi hann orð Eyvindi, at hann kvæmi á hans
fund; ok er hann kom, mælti konúngr: þú vill
vera úvinr minn, Eyvindr! ok samir þer þat
illa at veita mér ótrúleik, þvíat þú hefir áðr gerzt
minn maðr. Þá kvað Eyvindr:

Einn drottin hefig áttan,
jöfurr dýrr, enn þik fyrra,
belli bragníngur elli,

¹⁾ fáglyjaðra, Hk.

²⁾ þannig Hk; brá, A.

bið ek ei mēr hins þriðja;
trúr var ek tiggja dýrum,
tveim skjöldum leik ek aldri,
fylli ek flokk þinn, stillir!
fella í hendr mēr elli.

Haraldr konúgr lét Eyvind festa sér sjálfðæmi fyrir mál þetta. Eyvindr átti gullhring mikinn ok góðan er kallaðr var Foldi, hann hafði tekinn verit or jörðo fyrir laungu áðr; konúgr segir, at þar skal kost vera engi annarr enn hann skal hafa hring þann; þá kvað Eyvindr:

Skylda ek skerja foldar
skíð rennandi umsíðir
þússa bæis frá þvísa
þinn góðan byr finna,
er valjarðar verðum
veljandi þér selja
lýngva mens þat er lengi
látr minn faðir átti.

Fór þá Eyvindr heim, ok er ekki þess getit at hann fyndi Harald konúng síðan.

Frá Gunnhildarsonum er þeir komu í Noreg.

32. Gunnhildar synir höfðo tekit kristni á Englandi; en er þeir komu til ríkis forráða í Noregi, þá komu þeir engu á leið at kristna landsfólkit, en alt þar er þeir komu því við, þá brutu þeir niðr hof ok spiltu blótum, fengu þeir þar fyrir af alþýðu mikla úvinsæld; spiltist þá ok skjótt árferð í landi; konúngar voro

margir ok hafði hverr hirð um sik, þurftu þeir mikit til kostnaðar ok voro inir fægjörnuztu; hældu þeir ekki mjök lög þau er Hákon konúngr hafði sett ¹⁾. Allir voro þeir menn fríðir sýnum, stórir ok sterkir ok íþróttamenn miklir. Svâ segir Glúmr Geirason af Haraldi konúngi :

Kunni tólf sá er tanna ²⁾

tíðum haldinskiða ³⁾

ógnar stafr of jöfra

íþróttir fram sótti.

Optliga voro þeir bræðr allir saman, en stundum sèr hverir; þeir voro menn grimmir ok hraustir, orrostumenn miklir ok mjök sigrsælir. Gunnhildr konúnga móðir ok synir hennar voro opt á tali ok málstefnu, ok ræðu landráðum; ok eitt sinn spurði Gunnhildr sonu sína, hvern veg þeir ætli at láta fara ríki í Þrándheimi: þèr berit konúnga nöfn svâ sem furr hafa haft lángeðr yðrir, en hafit lítit af ríki, en erut margir til skiptis; Víkina austr hafa Tryggvi ok Guþröðr, ok eiga þeir nökkura tiltölu fur ættar sakir, en Sigurðr jarl ræðr öllum Þrændalögum, ok veit ek eigi, hver skylda yðr berr til þess at láta jarl einn ráða svâ miklu ríki undan yðr; þikkir mèr þat undarligt, er þèr farit í víking at herja á önnur lönd, en látit innanlands menn taka af yðr föðurleifð yðra; lítit mundi Haraldi þikkja, er þú ert eptir kallaðr, föðurföður þínum,

¹⁾ heldr eptir því sem þeim líkaði, *bætir við F.*

²⁾ þannig *Hk*; kanna, *A.*

³⁾ Hallinskiða, *Hk.*

at taka einn jarl af ríki ok lífi, er hann vann allan Noreg undir sik ok reð til elli. Haraldr svarar: þat er eigi svâ dælt at taka Sigurð jarl af lífdögum sem at drepa kið eðr kálf ¹⁾; Sigurðr jarl er ættstór ok frændmargr, vinsæll ok vitr; vænti ek, ef hann spurr at sönnu, at hann á úfriðar vâ af oss, þá ero þar allir þrændir sem hann er; eigum vèr þar þá ekki erendi nema ílt eina, lízt mèr svâ sem engum vârum bræðrum þikki trúligt at sitja undir hendi þeim þrændum. Gunnhildr mælti: vèr skulum fara alt annan veg at þessu ráði; við Haraldr konúngr ok Erlendr skulum sitja í vetr á Norðmæri, ok freista svâ hvat at sýslist, ok svâ gerðu þau.

Brendr inni Sigurðr jarl.

33. Grjótgarðr hèt bróðir Sigurðar jarls, hann var miklu ýngri ok virðr minna, hafði hann ok ekki tignar nafn; hann hèt þó sveit ok var á sumrum í víking. Haraldr konúngr sendi menn inn í þrándheim á fund jarls með fægjöfum ok vinmælum; sagðist Haraldr vilja leggja við hann slíka vináttu sem verit hafði með Hákonu ok jarlinum; þat fylgði orðsending, at jarl skyldi koma á fund Haralds konúngs, skyldo þeir þá at fullu binda vináttu sína. Sigurðr jarl tók vel sendimönnum ok vináttu málum konúngs, en segir at hann mátti ekki fara á fund konúngs sakir fjölskylda sinna; sendi hann konúngi vingjafir ok góð orð móti vináttu hans; fóro sendimenn

¹⁾ lamb, F.

brott; þeir komu á fund Grjótgarðs, ok báru honum hit sama erendi, vináttu ok heimboð Haralds konúnga ok þar með góða gripi; fóro sendimenn við þat heim, at Grjótgarðr hét sinni ferð; ok at ákveðnum degi kom Grjótgarðr á fund Haralds konúnga ok Gunnhildar; tóko þau við honum blíðliga, höfðu hann í kærleikum ok við leyndarmál sín, töldo fyrir honum hversu jarl hafði hann lengi gert lítinn mann; en ef hann vildi vera í ráðum með þeim, segir konúgr, at hann skyldi vera jarl hans ok hafa ríki þat alt er áðr hafði Sigurðr haft; kom svá at þau sömðu þat með einkamálum, at Grjótgarðr skyldi halda njósnum til, ok gera orð konúngi nærr líkast væri til at veita atförr jarli; fór Grjótgarðr við þetta heim, ok þá góþar gjafar af konúngi.

34. Sigurðr jarl fór um haustit inn í Stjóradal, ok var þar á veizlum, síþan fór hann út á Öglo, ok skyldi þar taka veizlur. Jarl hafði jafnan mikit fjölmenni um sik, með þan hann trúði illa konúngum; en með því at þá höfðu vináttumál farit milli þeirra Haralds konúnga, þá hafði hann eigi mikla sveit manna. Grjótgarðr gerði þá njósn Haraldi konúngi at eigi mundi í annat sinn vænna at fara at jarli, ok þegar á sömu nótt fóro konúngarnir Haraldr ok Erlendr inn eptir Þrándheimi, höfðu 4 skip ok lið mikit, sigldu inn um nóttina við stjörnu ljós; kom þá Grjótgarðr til móts við þá. Þeir komu ofan-

verða nótt inn á Öglo þar sem Sigurðr jarl var á veizlu, lögðu þeir eld í hús ok brendo bæinn; brann þar inni Sigurðr jarl ok alt lið hans. Konúngar fóro þegar árdegis út eptir firði, ok svá suðr á Mæri, ok dvöldust þar um hríð; þat var 2 vetrum eptir fall Hákonar konúngs Aðalsteins fóstura, at sögn Ara prests hins fróða Þorgils sonar.

Sætt Hákonar jarls ok Gunnhildar sona.

35. Hákon son Sigurðar jarls var inn í Þrándheimi, þá er hann spurði brennu föður síns; Hákon var ættstór ok frændmargr, ok sem faðir hans vinsæll ok ástúðigr avllu landsfólki; varð Hákonni gott til liðs, svá at allir Þrændir snèrust til hans; var þá þegar svá mikit herlaup um allan Þrándheim, at hvert skip var á vatn dregit, þat er herfært var. En er herrinn kom saman, tóko þeir Hákon Sigurþarson til jarls ok höfþingja yfir lið þat; þá var hann nær 20 at aldri; hèlt hann öllu liðinu út eptir firði. En er þat spurðu Gunnhildar synir, fóro þeir suðr í Raumsdal ok á Sunnmæri, ok hèldo hvárir njósnum til annarra. Hèlt Hákon jarl þá Þrándheimi með styrk vina ¹⁾ sinna 3 vetr, svá at Gunnhildar synir fengu þatan engar tekjur, ok engi þeirra náði at koma inn um Þrándheims mynni; hann átti nökkurar orostur við Gunnhildar sonu, en hvárir drápu marga menn fyrir öðrum; þess getr Einarr skálaglamm í Velleklu, er hann orti um Hákon jarl:

¹⁾ fiænda, F, B.

Ok oddneytir úti
 eiðvandr flota breiðan,
 glaðr í Göndlar veðrum
 gramr svaðði bil, hafði;
 ok rauðmána reynir
 rógsegl Hèðins bóga
 upphóf jöfra kappi
 etju lundr at setja.

Ok enn kvað hann:

Veit of ¹⁾ byrjar örva
 odda vífs í drífu
 sverða sverri fjarþar
 svan glýjaði at frýja;
 brak rögnir skók boga
 barg óþyrmir varga
 hagl or Hlakka segli ²⁾
 hjörs rakliga fjörvi.

Mart varð el áðr ála
 Austrlönd at mun banda
 randar lauks af ríki
 ræki lundr of tæki.

Enn getr Einarr hversu Hákon jarl hefndi föður
 síns:

Ber ek frá hefnd þá er hrafna
 hljóms loftoginn skjóma
 þat nam vörðr at vinna
 vann síns föður hranna.

¹⁾ Varat, B.

²⁾ Hlakkar segluin, E.

Rígnði hjörs á hersa
 hríðremmis fjör víða
 þrymlyndr ok ¹⁾ jók þundi
 þegns gnótt meel ²⁾ regni;
 ok hjald viðurr hölda
 haf faxa lét vaxa
 laufa veðr at lifum
 lífköld Hárs [í ³⁾] drífu.

Eptir þetta fóro beggja vinir ok báru sættarboð
 ímilli þeirra Eiríks sona ok Hákonar jarls; kom
 þá svâ með fortölum göfugra manna, at þeir
 sættust svâ at Hákon skyldi hafa þvílíkt ríki í
 Þrándheimi sem haft hafði Sigurðr jarl faðir
 hans, en konúngar slíkt sem Hákon konúngr
 hafði haft fyrir þeim; var þetta sáttmál bundit
 með fullum trúnaði. Þá gerðist kjærleikr mik-
 ill með þeim Hákon jarli ok Gunnhildi, en
 stundum beittust þau veiltræðum; leið svâ fram
 aðra 3 vetr, sat þá jarl um kyrt í ríki sínu.

Fæddr Eiríkr Hákonar son.

36. Hákon jarl fór einn vetr til Upplanda,
 ok á einni gisting varð sá atburðr, at hann lagð-
 ist með konu, hún var lítillar ættar; en er þat-
 an liðu stundir, gekk sú kona með barni, ok
 er barnit var fædt, var þat sveinn ok hét Ei-
 ríkr. Móðirin flutti sveininn til Hákonar, ok sagði
 at hann var faðirinn. Jarl lét sveininn uppfæða
 með þeim manni er kallaðr var Þorleifr hinn
 spaki, hann bjó uppi í Meðaldal ok var ríkr

¹⁾ of, Hk.

²⁾ ok men, Hk.

³⁾ bætir við Hk.

maðr ok auðigr ok vinr mikill jarls. Eiríkr var brátt mannvænn, enn fríðazti sýnum, mikill ok styrkr snemma. Jarl lét sér fátt til hans. Hákon jarl var allra manna fríðaztr sýnum, ekki hárr maðr, styrkr ok íþróttamaðr mikill, spakr at viti ok hinn mesti hermaðr. Á einu hausti fór jarl til Upplanda, ok er hann kom á Heiðmörk, komu þar til móts við hann Tryggvi konúngr Ólafsson ok Guðröðr konúngr Bjarnarson, þar kom ok Dala-Guðbrandr; þeir áttu stefnulaag með sér ok sátu lengi á einmæli; enn þat kom upp at hverr þeirra skyldi vera vin annars, ok skildu við svá búit; fór þá hverr heim til síns ríkis. Tryggvi konúngr Ólafsson var ríkr maðr ok göfugr, hann þótti Víkverjum bezt til konúngs fallinn at ráða landi öllu. Guðröðr konúngr Bjarnarson var ástvinr Tryggva konúngs. Þetta spur Gunnhildr ok synir hennar, at þessir höfþingjar höfðu talat til vináttu með sér, ok er þeim grunr á, at þeir mundi hafa gört landráð við konúngana, tala nu optliga ok hafa ráðagjörðir sín í milli. En er váraði lýstu þeir Haraldr konúngr ok Guðröðr bróðir hans því, at þeir mundu fara í víking um sumarit vestr um haf eðr í Austrveg, sem þeir voro vanir, drógu þeir þá lið at sér ok hrundu skipum á vatn ok bjöggust; en er þeir drukku brautfarar avl sitt, voro þar drykkjur miklar, ok margt talat við drykkinn, ok þar kom at farit var í mannjafnat, ok þvínæst var rædt um konúngana seálfa; mælti

þá einn maðr, at Haraldr væri framazt þeirra bræðra i öllum lutum; þessu reiddist mjök Guðröðr konúngr, sagði svâ at hann skyldi í engu bera lægra lut en Haraldr bróðir hans, segir sik vera búinn at þeir reyni þat; kom svâ umsíðir, at hvârtveggi þeirra sýndist mjök reiðr ok þreyttu þetta með svâ miklum kappmælum, at hvârr bauð öðrum til vígs ok ljópu til vâpna. En þeir menn sem vitrari voro ok minnr druknir, gengu ímilli ok stöðvaðu þá; fóro þá hvârir til sinna skipa, en engi var vân þá, at þeir mætti fara allir samt, at því ermönnum sýndist; en reyndar var þetta ekki nema prettr þeirra bræðra ok flærðsamlig ráðagerð Gunnhildar móður þeirra, sem síðan prófaðist, at þeir væri því síðr grunaðir um þau svik, er þau höfðu saman bruggat ok síðarr komu fram, ef þeir sýndist úsáttir sín ímilli. Sigldi þá Guðröðr konúngr austr ¹⁾ með landi, en Haraldr stefndi út á haf, ok segir at hann mundi sigla vestr um haf; en er hann kom út um eyjar, stefndi hann hafleið austr ²⁾ með landi. Guðröðr konúngr sigldi þjóðleið austr til Víkr, ok svâ austr um Foldina. Sendi hann þá menn til Tryggva konúngs með þeim erendum, at hann skyldi koma til móts við Guðröðr konúng, ok færi þeir báðir samt um sumarit í Austrveg at herja. Tryggvi konúngr tók því vel ok líkliga; hann spurði at Guðröðr hafði lítit lið, fór Tryggvi konúngr

¹⁾ suðr, B, C.²⁾ suðr, B. C.

til fundar við hann með eina skútu; þeir fundust við veggina fyrir vestan ¹⁾ Sótanes; en er þeir gengu á málstefnu, ljópu at menn Guðröðar ok drápu Tryggva konúng ok 12 menn með honum, ok liggr hann þar sem síðan er kallat Tryggva-reyrr.

Dráp Guðröðar af Haraldi konúngi.

37. Haraldr konúngr sigldi mjök útleið, hann stefndi inn í Víkina, ok kom við nótt til Túnsbergs; spurði hann þá at Guðröðr konúngr Bjarnarson var þar skamt á land upp á veizlu; fór Haraldr konúngr með lið sitt þegar ena sömu nótt upp þángat, ok tók hús á þeim. Guðröðr konúngr gekk út með sína menn; varð þá lítil viðrtaka, áðr Guðröðr konúngr Bjarnarson féll ok margt manna með honum. Haraldr konúngr fór þegar brottu, hēlt hann þá til fundar við Guðræðr bróður sinn, ok lögðu þeir undir sik alla Víkina.

Frá Haraldi grænska.

38. Guðröðr konúngr Bjarnarson hafði fengit sēr gott kvânfáng ok makligt; þau áttu son er hēt Haraldr, hann var sendr til fóstrs upp á Grænland til Hróa ens hvíta lends manns; son Hróa var Hrani hinn víðförli, voro þeir Hrani ok Haraldr mjök jafngamlir ok fóstbræðr. Eptir fall Guðröðar konúgs Bjarnarsonar flýði Haraldr sonr hans, er kallaðr var hinn grænski, furst til Upplanda ²⁾ ok með honum Hrani

¹⁾ utan, F, þ.

²⁾ Grænlands, F.

fóstbróðir hans ok fáer menn aðrir, dvöldust þeir þar um hríð með frændum sínum. Eiríks synir leitaðu mjök eptir þeim mönnum, er í sökum voro bundnir við þá, ok þeim öllum mest er þeim var uppreistar at von. Ræðo þat þá Haraldi frændr hans ok vinir, at hann færi af landi brotto; hann fór þá austr til Svíþjóðar, ok leitaði sèr skipanar, ok at koma sèr í sveit með þeim er fóro í hernat at fá sèr fjár. Haraldr var hinn gerviligasti maðr. Tosti hét maðr í Svíþjóð, hann var einn ríkaztr ok göfgaztr í því landi þeirra manna er eigi báru tignarnafn, hann var hinn mesti hermaðr ok var löngum í víking, því var hann kallaðr Sköglar Tosta. Haraldr grænski kom sèr þar í sveit ok var í víking um sumarit með Sköglar Tosta, ok virðist Haraldr hverjum manni vel; hann var um vetrinn með Tosta. Haraldr hafði verit tvá vetr á Upplöndum, en hann var 5 vetr með Tosta. Sigríðr hét dóttir Tosta, úng ok fríð, svarri mikill ¹⁾; hún var síðan gipt Eiríki Svía konúngi enum sigrsæla, ok var son þeirra Ólafr sænski ²⁾ er síðan var konúngr í Svíþjóð. Eiríkr varð sótt dauðr at Uppsölum 10 vetrum síðarr en Styrbjörn féll.

Af atgerfi Hákonar jarls.

39. Gunnhildar synir buðu út liði miklu or Víkinni, ok fóro svá norðr með landi at þeir

¹⁾ hennar bað Haraldr grænski, en hún brendi hann inni ok enn fleiri konunga, er hennar höfðu beðit, því var hún köllut Sigríðr hin stórráða, *bætir inn í F.*

²⁾ svænski, C.

höfðu lið ok skip or fylki hverju; gerðu þeir þá bert at þeir mundu stefna her þeim norðr til Þrándheims á hendr Hákon jarli; þessi tíðindi spurði brátt Hákon jarl, dró hann þegar her at sér, ok ræð til skipa. En er hann spurði, hversu mikinn her Gunnhildar synir höfðu, þá hæld hann síno liði suðr á Mæri, ok herjaði hvar sem hann fór, drap hann menn, þá er hann náði, bæði ríka ok úríka; hann sendi aptr bónda herinn Þrænda, en fór [sjálf] herskildi um Mæri hvâratveggju ok Raumsdal ¹⁾; hann hafði njósnir alt fyrir sunnan Stað um her Gunnhildar sona. En er hann spur, at þeir voro komnir í Fjörðo ok biðu byrjar at sigla norðr um Stað, þá sigldi hann suðr um Stað svâ hafhalt; at ekki mátti seá segl hans af landi, lét hann svâ gánga austr með landi, ok kom fram í Danmerk; sigldi hann þatan í Austrveg ²⁾ ok herjaði þar um sumarit. Gunnhildar synir hældo liði síno norðr til Þrándheims, dvöldust þar mjök lengi ok tóko skatta ok skyldir af bóndum, en er á leið sumarit, settust þeir þar eptir, Sigurðr slefa ok Guþröðr konúngr, en Haraldr ok aðrir þeir bræðr fóro austr í land ok leiðángurs lið þat, er þeim hafði þángat fylgt um sumarit.

Dráp Sigurðar konúngs slefu.

40. Hákon jarl sigldi um haustið til Helsingjals, ok setti þar upp skip sín; fór síðan landveg um Jamtaland ok Helsingjaland, svâ

¹⁾ Forsdal, C.

²⁾ Eystrasalt, F.

austan um Kjöl ok kom ofan í Þrándheimi; dreif þegar til hans lið mikit; ræð hann til skipa; en er þat spurðu Gunnhildar synir, stigu þeir á skip sín ok höldo út eptir firði; en Hákon jarl fór út á Hlaðir ok sat þar um vetrinn. En Gunnhildar synir sátu á Mæri, ok veittu hvârir öðrum árásir ok manndráp. Hákon jarl hélt ríki síno í Þrándheimi, ok sat þar optast á vetrum, en fór um sumrum í hernat í Austrveg; stundum sat hann um sumrum í Þrándheimi, ok hafði her úti; höldust Gunnhildar synir þá ekki fur norþan Stað. Haraldr gráfeldr fór á einu sumri með her sinn til Bjarmalands ok herjaði þar, ok átti orusto mikla við Bjarma á Vinu bakka; þar hafði Haraldr sigr ok drap fólk margt; herjaði hann þá víða um landit ok fékk stórmikit fê; svâ segir Glúmr Geira son.

Austr ræð ¹⁾ jöfra þrýstir
 orðrakkur fur bý norþan
 brand, þar er bjarmskar ²⁾ kindir
 brennanda lét renna;
 gott laut gunna sættir,
 geirveðr í för þeirri
 öðlíngi fékkst úngum,
 orð á Vinu bordi.

Klyppr hét hersir einn, kynstór maðr ok ríkr á Hörðalanði; hann var son Þórþar Hörðakára sonar. Kona Klypps hersis hét Ólöf ³⁾, hún var Ásbjarnar dóttir, systir Járnskeggja norþan af Yrjum ⁴⁾. Bróðir Ásbjarnar var Hreiðarr, faðir

¹⁾ rauð, C. ²⁾ Bjarma, B, C. ³⁾ Alöf, C. ⁴⁾ Yrum.

Styrkårs, föður Eindriða, föður Einars þambarskelfis. Sigurður konúgr slefa kom til bús Klypps hersis; hann var eigi heima, en Ólöf kona hans tók vel við konúngi; var þar veizla góð ok drykkjur miklar. Sigurður konúgr gekk um nóttina til rekkju Ólofar, ok lá þar at úvilja hennar. Síþan fór konúgr á brott. Eptir um haustit fóro þeir ¹⁾ Haraldr konúgr ok Sigurður upp á Vors, ok stefndu þar þing við bæendr. Á því þingi veittu bæendr konúngum atför, ok vildu drepa þá; komust þeir undan með flótta, fór þá Haraldr konúgr norður í Harðánger, en Sigurður á Alreksstaði ok settist þar. En er Klyppr hersir spurði þat, heimti hann saman frændr sína ok vini, ok veittu konúngi atför; höfþingi var sá maður fyrir ferðinni, er kallaður var Vemundr ²⁾ völubrjótr. En er þeir komu á bæinn, veittu þeir Sigurði konúngi atsókn; Klyppr lagði sverði í gegnum konúng, var þat hans bani, ok þegar í stað var Klyppr drepinn.

Bardagi Hákonar jarls.

41. Haraldr konúgr Gráfeldr ok Guþröður bróðir hans drógu saman her mikinn ³⁾, ok hældu liði því norður til Þrándheims; en er þat spurði Hákon jarl, samnaði hann liði at sér, hæld suður á Mæri ok herjaði þar; þá var fyrir Grjótgarður, föðurbróðir hans, ok skyldi þar hafa landvörn af Gunnhildar sonum; hann bauð her

¹⁾ bræður, bæta við C, F.

²⁾ Vermundr, F.

³⁾ austan or landi, bæta við C, F; austan or Sói, B.

út sem konúngarnir höfðu orð til sent. Hákon jarl hélt til fundar við hann, ok áttu þeir bardaga. Þar féll Grjótgarðr ok 2 jarla synir ok margt lið annat. Þess getr Einarr skálaglamm:

Hjálm faldinn ¹⁾ vann hilmir

harð lopts vinar barða

því kom vöxtr í vinu

vínheims fjandr sína;

at forsnjallir féllu

furs í þundar ²⁾ skúrum

þat færri þróttar ³⁾ snytri

þrír jarls synir tírar.

Síðan sigldi Hákon jarl út um eyjar ok svá hafhalt suðr með landi; hann kom fram í Danmörk, fór þá á fund Haralds Gormssonar Dana konungs, fékk þar góðar viðtökur, dvaldist með honum um vetrinn. Þá var ok með Dana konungi maðr sá er hét Haraldr, hann var son Knúts Gorms sonar, bróðurson Haralds konungs, hann var kominn or víking, hafði lengi herjat ok fengit of lausa fjár, því var hann kallaðr Gullharaldr; hann þótti vel til kominn at vera konungr yfir Danmerku.

Frá ríki Gunnhildar sona.

42. Haraldr konungr Gráfeldr ok þeir [bræðr ⁴⁾] héldo liði síno norðr til Þrándheims, ok fengu þar enga mótstöðu, þvíat Hákon jarl var í brottu, tóko þeir þar skatta ok skyldur ok allar

¹⁾ grap er, B; greip er, C.

²⁾ í þróttar, Hk.

³⁾ þjóstar, C, B; þjóðar, Hk.

⁴⁾ bætir við, B.

konúnga tekjur, ok þar umfram létu þeir bændr gjalda stórgjöld, þvíat konúngarnir höfðu þá lengi lítit fè fengit or Þrándheimi, er Hákon jarl sat þar með fjölmenni, ok átti úfrið við konúngana. Um haustit fór Haraldr konúngr suðr ¹⁾ í land með þat lið flest er þar átti heimili, en Erlendr konúngr sat þar eptir með sitt lið, hann hafði þá enn miklar krafir við bændr, ok gerði harðan rætt þeirra, en bændr kurruðu illa, ok gerðu ráð sín. Síðarr um vetrinn samnaðust bændr saman ok fengu lið mikit, stefndo síðan at Erlendi konúngi, þar sem hann var á veizlu ok hældo orusto við hann; þar féll Erlendr konúngr ok mikil sveit manna með honum.

Fæddr Ólafr Tryggvason.

43. Ástríðr hét kona sú er átthafði Tryggvi konúngr Ólafs son; hún var dóttir Eiríks bjóðaskalla ríks mans, er bjó á Ofröstöðum. En eptir fall Tryggva konúnga flýði Ástríðr á brott, ok fór á launúngu með lausa fè því er hún mátti með sér hafa; henni fylgði fóstrfaðir hennar, sá er nefndr Þórólfr lúsaskegg; hann skildist aldri við hana. En aðrir trúnaðarmenn hennar fóro á njósn, hvat spurðist af úvinum hennar eðr hvar þeir fóro. Ástríðr gekk með barni Tryggva konúnga, hún lét flytja sik út í vatn eitt ²⁾, ok leyndist þar í hólmi nökkurum ok fáer menn með henni; þar fæddi hún barn, þat var sveinn; Þórólfr jós sveininn vatni ok kall-

¹⁾ austr, C.

²⁾ er Rönd heitir, bætir við F.

aði Ólaf eptir föðurfeðr sínum. Þat var á gda áre hins 7da ¹⁾ tigar ens ioda hundraðs frá holdgan vârs herra, ok á öðru áre hins fjórða tigar ríkis Ottónis hins mikla keisara, ok á fursta áre Jáðvarðar konúngs í Englandi. Ástríðr leyndist þar í hólmanum um sumarit. En er nótt murkti, en dagh tók at skemma, en veðr at kólna, þá byrjaði Ástríðr ferð sína ok Þórólfr með henni, en fátt annarra manna, fóro þar eina með byggðum, er þau leyndust um nætr ²⁾, ok fundu enga menn. Þau komu fram eins dags at kveldi til Eiríks á Ofrustöðum, föður Ástríðar. Þau fóro leyniliga; sendi Ástríðr menn til bæjarins at segja Eiríki sína þarkvâmu. En hann lét fylgja þeim í eina skemmu, ok setja þeim borð með enum beztum faungum. Var Ástríðr þar litla hríð áðr föroneyti hennar fór brott, en hún var eptir ok 2 þjónusto konur ³⁾ með henni, ok son hennar Ólafr, Þórólfr lúsaskegg ok [Þorgils ⁴⁾], son hans, 6 vetra gamall; voro þau þar um vetrinn.

Af ráðagjörðum Gunnhildar um Ástríði ok Ólaf.

44. Haraldr konúngr Gráfeldr ok Guðröðr bróðir hans fóro eptir dráp Tryggva konúngs Ólafssonar til búa þeirra sem hann hafði átt. En þá var Ástríðr í brottu þatan, ok spurðu þeir ekki til hennar. Sá kvittr kom fyrir þá, at

¹⁾ setta B, C.

²⁾ daga, F.

³⁾ menn, B, C.

⁴⁾ bæta við B, C.

hún mundi vera með barni Tryggva konúnga. Þeir fóru um haustið norðr í land, sem farr er ritat; en er þeir fundu Gunnhildi móður sína, sögðu þeir henni alla atburði um þau tíðindi, er þá höfðu gerzt í för þeirra. Hún spur vendiliga at, þar sem Ástríður var. Þeir segja þar af slíkan kvitt, sem þeir höfðu heyrt. Gunnhildr svarar: þat mán vera satt, at hún mun fæða upp son Tryggva, ef engra ráða er í leit. En fyrir þá sök, at þat sama haust áttu Gunnhildar synir deilur við Hákonjarl, ok svá um vetrinn eptir, sem farr er ritat, þá varð engi eptirleitan höfð um Ástríði ok son hennar á þeim vetri. En eptir um vârit sendi Gunnhildr menn til Upplanda, ok alt í Víkina, at njósna hvat um hag Ástríðar mundi vera. En er þeir njósnarmenn komu aptr til Gunnhildar, kunnu þeir þat helzt at segja til Ástríðar, at hún mundi vera á Ofrustöðum með föður sínum, ok þess meiri vâ, at hún fæddi þar upp son Tryggva konúnga, en sögðu sik hvârki þeirra sèð hafa. Hákon hèt einn ríkr maðr enn kærasti vin Gunnhildar; hún sagði Hákon, at hann skyldi fara á Ofrostaði til Eiríks ok hafa þatan son Tryggva ok færa sèr; fèkk hún Hákon til fylgðar 30 manna alla vel búna at vopnum ok hestum ¹⁾; þeir fóru veg sinn sem fyrir lá þar til er þeir áttu eigi langt til Ofrostaða; verða þá vinir Eiríks varir við ferð þeirra ok eyrindi, ok bera honum njósn um sendimenn Gunn-

¹⁾ klæðum, B, C.

hildar; þat var síð dags; en þegar um nótt bjó Eiríkr brautferð Ástríðar dóttur sinnar; fékk hann henni góða leiðtoga, fóro þau brottu er mikit lifði nætr. Eiríkr leiddi þau or garði, hann mælti til Ástríðar: þar farit þér svâ fljótliga hêðan í braut at ek fær eigi haldit yðr hêr, þvíat Gunnhildr leitar eptir syni þínum ok vill taka hann af lífi, en ek vil senda yðr austr til Svíþjóðar á fund eins hins bezta vinar míns, er nú er kallaðr Hákon gamli, við vorum lengi báðir samt í víking, var með okkr hinn kærasti félagskapr, ok áttum einn sjóð, reynda ek hann hinn dyggvazta í öllum lutum; en nú hefir hann mikit ríki ok vald í Svíþjóð þó at hann bæri eigi tignar nafn, vænti ek at hann mân yðr vel halda fyrir mína skyld. Síðan fóro þau veg sinn, en Eiríkr hvarf aptr til bæjar; þau komu at kveldi dags í þat hêrat er Skavn hêt, sá þar bæ mikinn, ok fóro þannig, ok báðu sér þar nætrvistar; þau [duldust] ok höfðu fátaekligan klæðabúnat. Sá maðr, er þar bjó, var nefndr Björn eitrkveisa, hann var auðigr maðr ok illr búþegn; hann rak þau brott; fóro þau um kveldit í annat þorp skamt þatan, er hêt í Vizlum ¹⁾; þar bjó sá bóndi er Þorsteinn hêt, hann herbergði þau um nóttina, ok veitti þeim [góðan beina ²⁾] þá nótt, sváfu þau í góðum umbúnaði. Hákon, sendimaðr Gunnhildar, kom með sína sveit á Ofrostaði snimma um morgin, þá er þau höfðu

¹⁾ Vittlum, F.²⁾ bætir við C.

brott farit um nóttina; spurði hann at Ástríði ok syni hennar; Eiríkr segir at hún var ekki þar. Hákon trúði ekki sögn hans ok rannsakaði bæinn sem vandligast bæði úti ok inni; dvöldust [þeir] þar lengi um daginn, ok fengu þá nokkura njósn af ferð Ástríðar, tóko þá hesta sína ok riðu brottu þá sömu leið sem þau höfðu áður farit; komu þeir um kveldit til Bjarnar eitrvæisu í Skavn, tóko þar gisting, ok spurði Hákon Björn, ef hann kynni honum nokkut segja til Ástríðar. Björn svarar: komu hér í dag nokkurir menn í vândum klæðnaði, er ek hugði, at fátækir væri, ok báðu mik nætrvistar, en ek rak þau brotto, þvíat mér ero allir stafkarlar leiðir; en þó kemr mér nú í hug, at í þeirra liði var ein kona forkunnar væn, þó at hún væri fátækliga búin, með úngu sveinbarni mjök fríðu, ok enn aldraður maður, ok piltr nokkurra vetra gamall; nú munu þau vera herbergjut hér nakkvar ¹⁾ í nánd í þorpum. Á því sama kveldi fór húskarl Þorsteins or skógi ok kom til bæjar Bjarnar, þvíat þat var á veg hans; hann varð varr við, at þar voro gestir margir, ok svá hvert eyrendi þeirra var; segir hann þetta alt Þorsteini bónda, er hann kom heim. En er þriðjúngr lifði nætr, vakði Þorsteinn upp gesti sína, ok bað þau brott fara skjótt; hann mælti við þau herst ²⁾, ok lét úfrýnliga. En er þau komu af garðinum út á veginn, heilsaði Þorsteinn Ástríði

¹⁾ nokkorstaðar, *Hk.*

²⁾ harðliga, *F*; snelt, *B.*

blíðliga, ok mælti síðan: eigi hefir ek fyrir sakir grimðar eðr illvilja yðr svâ skjótt ok harðliga kvadt brott af mínum garði, heldr fyrir því, at sendimenn Gunnhildar konúngamóður ero komnir til Bjarnar eitrkveisu, þess eyrendis at taka son ykkarn Tryggva konúnga ok færa henni. En nú skulut þér fara eptir minni vísan fram á skóginn, þar til er vatn eitt verðr fyrir yðr; í vatninu er einn hólmi reyri vaxinn, þar má vel vaða út í hólmann, felit þér yðr þar í reyrinum, ok bíðit svâ þess er ek kem til yðar; en ek verð nú furst at snúa heim aptr, þvíat mik varir, at sendimenn Gunnhildar komi hér skjótt at leita yðar, ok ef ek fer í leitina með þeim, mun ek heldr veita tilseá, at þér finnizt eigi. Hvarf Þorsteinn þá aptr til bæjar síns. En þau gengu fram á skóginn til vatzins ok fálu sik í hólmanum, eptir því sem hann hafði fur sagt. Snimma um daginn reið Hákon frá Bjarnar í bygðina, ok hvar sem hann kom, spurði hann eptir Ástríði. En er hann kom til Þorsteins, spurði hann, ef þau væri þar komin. Þorsteinn svaraði: voro hér menn nökkurir í nótt ok fóro brottu móti degi austr á skóginn. Hákon mælti: þá mântu vilja fara með oss at leita þeirra, þér munu kunnar leiðir allar ok fylskni á skóginum. Þorsteinn játti því, ok bjó sik skjótt. En er þeir komu á skóginn, mælti Þorsteinn: nú skulum vèr fara dreift, þvíat leitin er víð; geymit þér til vel, ef þér verðit við nökkura ný-

breytni varir, þvíat eigi er úlíkligt, ef þau heyra manna mál, eðr vita sèr nökkurs ótta vânr, at þau feli barnit en forði sèr; rannsakit þèr ok vandliga öll fylskni, þau er ek vísa yðr til. Vís- aði hann þeim nú öllum þvers frá því sem þau voro, en fór einn saman; ok þegar þeir máttu eigi seá hann, rann hann í þorpit, ok tók am- báttar barn eitt, bar hann þat í skóginn þar sem þykkvaztr var, ok tal þat í nökkuru leyni; litlu síðarr tók barnit at gráta; en er þat heyrðo þeir, er í leitinni voro, runnu þeir allir þar til, ok varð þorsteinn seinstr. En er þeir litu á barn þetta, mælti þorsteinn: ekki er þetta kon- úngs barn, heldr hefir sá maðr oss sviksamliga gabbat, er þetta barn hefir hingat borit, þvíat þat er auðsýnt, at sá maðr hefir viljat villa leit- ina fyrir oss. Leituðu þeir um skóginn allan þann dag, ok fundo Ástríði eigi því heldr. Ept- ir þat fóro sendimenn aptr til Gunnhildar, ok segja henni sitt erendi. Ástríðr ok hennar föro- neyti var í hólmanum þann dag, er þeir leit- aðu hennar um skóginn. En um nóttina eptir kom þorsteinn þar, sem hann hafði heitit, fékk hann þeim vistir ok aðra luti, þá er þau þurftu, svâ ok mann til fylgðar, þann er vel kunni vegu alla austr í Svíþjóð. Skildust þau þorsteinn ok Ástríðr góðir vinir; lètti Ástríðr sinni ferð eigi furr enn þau komu með síno föroneyti á fund Hákonar gamla; dvaldist hún þar ok sonr hennar lánga hríð í góðum fagnaði.

Hákon hinn norræni fór til Svíþjóðar at leita Ólafs.

45. Gunnhildr konúnga móþir rak enn frèttir til um Ástríði ok son hennar. En er hún spurði, at þau voro í Svíþjóð, þá sendi hún enn sama mann Hákon vin sinn til Eiríks Svía konúngs með vináttumálum ok fægjöfum. Eiríkr Svía konúngr tók vel við sendimönnum Gunnhildar; voro þeir með honum í góðu yfirlæti. Litlu síðarr bar Hákon upp sín eyrindi við Eirík konúng, sagði at Gunnhildr hafði konúngi sent orð til þess, at hann fengi Hákonni styrk til at ná sveininum Ólafi Tryggvasyni ok færa henni. Eiríkr konúngr svarar: þat má ek vel gera, at fá þér lið slíkt sem þú þykkist þurfa, en þó vænti ek, at þú fáer þat eitt eyrendi til Hákonar gamla, sem honum er vel viljat. Hákon gamli átti son, er Rögnvaldr hét; hann var þá með Eiríki konúngi í miklum kærleikum. Rögnvaldr var við tal þeirra konúngs ok Hákonar ens norræna; bjó hann sik sem skjótazt, ok reið með nökkura menn heim til föður síns; sagði Rögnvaldr honum, at þar mundi skjótt koma sendimenn Gunnhildar konúngamóður með miklu liði, svâ hvert eyrendi þeir höfðu. Litlu síðarr kom þar Hákon enn norræni með mikla sveit manna, er Eiríkr konúngr hafði fengið honum. Hákon gamli fagnar þeim vel. Síðan taka þeir nafnar tal með sèr; segir svâ Hákon en norræni: Gunnhildr konúnga móðir sendi mik

híngat þess eyrendis, at hún býðr með góðvilja virðuligt fóstr Ólafi syni Tryggva konúngs, þikkist svá helzt mega yfirbæta við sveininn ok frændr hans, en slætta yfir skjótræði sona sinna þat er þeir drápu Tryggva konúng frænda sinn, at fæða upp sveininn með sæmð, ok at halda hann til ríkis þess, er hann er til borinn, þegar hann hefir aldr til. Hákon gamli svarar: djarfliga ok áheyriliga hefir þú framflutt þitt eyrendi; en þvíat Gunnhildr er reynd at því, at hún er full af flærðum ok sviksamligum undirhyggjum, þá trúir móþir sveinsins eigi hennar glysligum fagrmælum, ok fyrir því þarf eigi þetta mál fyrir þér at seinka, at Ólafr kemr eigi í þína ferð at úvilja Ástríðar, ok aldri kemr hann á vald Gunnhildar, meðan þau vilja hær dveljast á mínum náðum. Skildust þeir at því; fóro sendimenn í brott, ok komu til Eiríks konúngs; varð Hákon þá alt at segja konúngi, hversu farit hafði með þeim nöfnum. Eiríkr konúngr svaraði: slíks var þar vãn, þvíat ekki hefir Hákon látit lut sinn fyrir enn ríkari mönnum enn þú ert hær í Svíaveldi. Þvínæst bjöggust sendimenn Gunnhildar at fara heim aptr norðr í Noreg; beiddu konúng þá enn fá sèr styrk til at hafa sveininn brott með sèr, hvárt er Hákon gamli vill eðr eigi. Konúngr gerði svá; fèkk honum nú meira lið enn hit furra sinn. En er þeir komu til Hákonar gamla, kravfðu þeir, at sveinninn færi með þeim. Hákon tók því seinliga, ok svaraði svá: sagða ek

Þér nafni fyri, er þú komt hér, svâ sem gânga skal, at Ástríðr skal bæði ráða sínum ferðum ok svâ Ólafs sonar síns, ok svâ er hún komin á mitt vald, at hún skal í engu vera þinn nauðungar-maðr. Hákon en norræni reiddist mjök orðum hans, hafði hann þá fram harðyrði, ok hét honum afarkostum, ef hann fengi eigi sitt eyrendi, slíkt sem hann vildi. Hákon gamli svarar: ekki þarft þú at vera svâ stórorðr, þvíat ekki skortir mik afla til at halda einurð minni ok rættum málum fur ríkari mönnum enn þú ert, þó at þú hafir nú styrk mikinn fjölmennis. Hákon hinn gamli átti þræl einn, er Busti hét, hann var mikill ok styrkr, ok þótti jafnan heldr æfr í skapi; en er þeir nafnar áttust við orðahnippingar, sem nú var sagt, þá ljóp Busti fram með mikla mykikvísl ok mjök saurga at Hákonum enum norræna, ok mælti til hans mjök reiðuliga: hver ertu svâ djarfr ok dularfullr sem engi varð furr, er þú þorir at heitast við höfþingja vârn; nú skaltu kjósa um tvâ kosti, ok er þér hvârtveggi helztí góðr, at þú dragst íbrottum þegar í stað með alla þína menn, ella veiti ek þér eilífa skömm með þessi sömukvísl. Sá þá sendimenn eigi sinn kost annan vænna, enn verða brottu sem skjótazt; komust þeir þó nauðuliga úbarðir undan þrælinum; fóro þeir þá enn furst til Eiríks konúngs, ok síðan norðr í Noreg, ok sögðu Gunnhildi sínar ferðir eigi slættar, ok þat með at þeir höfðu sæð Ólaf Tryggvason. Lét hún illa yfir ferð þeirra.

Spámæli móður Garða konungs.

46. Í þann tíma er Gunnhildar synir gengu til ríkis í Noregi, reð sá konungr fyrir Garðaríki, er Valdamarr hét; kona hans hét Allogia ¹⁾; hún var vitr ok góðgjörn, þó at heiðni ²⁾ væri í þann tíma. Valdamarr konungr átti móður mjök gamla ok örvasa svá at hún lá í rekkju, en þó var hún framsýn af fítons anda sem margir heiðnir menn, þeir sem sögðust segja fur úvorðna luti ok úvísa. En sá var þar siðr jafnan at jóla kveld hit fursta: er menn voro í sæti komnir í höll konungs, var kerlingin, móðir konungs, borin fur háseti hans, sagði hún þá, ef nökkurr háskasamligr úfriðr væri nálægr konúnginum eðr hans mönnum, ok svá annat þat er hún var eptir spurð. Svá bar enn til einn vetr, at kerling var inn komin í hallina eptir vana, þá spur konungr, ef hún sæe nökkura útlenda höfþingja eðr hermenn vilja ágirnast ríki hans. Hún svarar: eigi veit ek, son minn! nökkurn skaðsamligan hernat eðr úhamíngju þik nálgast eðr þitt ríki, en þó sè ek mikla sýn ok mikils verða: Norðr í Noregi er fæddr fyrir litlu einn konungs son, sá er hær mân uppfæpast í Garðaríki, þar til er hann verðr ágætr höfþingi; eigi mân hann skaða gera þínu ríki; heldr mân hann þat friða ok frelsa, ok margfaldliga auka þína sæmð; hann mun koma aptr umsíðir til sinnar fóstrjarþar, þá er hanner í blóma aldrs síns, ok öðlast

¹⁾ Arlogia, B, C.²⁾ heiðin, B, C.

ríki þat er hann er til borinn ; hann man skína með mikilli birti ok vegh, ok verða mörgum þjóðum hjálpari í norðrhálfu heims, en þó mun hann skamma stund ríki halda í Noregi. Berit mik nú í brott, segir hún, þó hefi ek helztí margt ok satt talat af þessum manni. Var hún þá brott borin.

Margir úngir menn ok ríkra manna synir stukku or Noregi fyrir ofríki Gunnhildar sona; sumir lögðust í hernat til ýmissa landa; sumir leituðu sér sæmða til útlendra höfðingja, sem áðr er sagt, at Haraldr grænski var í Svíþjóð með Sköglar-Tosta. Sigurðr hét son Eiríks á Ofrostöðum, bróðir Ástríðar, hann var austr í Garðaríki með Valdamar konúngi, ok hafði af honum mikinn metnat ok vald; fýstist Ástríðr, systir hans, þá at fara þángat til hans, þá hafði hún verit 2 vetr í Svíaveldi með Hákonni gamla; var Ólafr son þeirra Tryggva konúngs þá þrèvetr. Hákon gamli kom henni í föroneyti með kaupmönnum nökkurum, ok fèkk henni ok hennar mönnum alla luti vel ok gnógliga þá er þau þurftu at hafa. En er þau komu austr í hafit, komu at þeim víkingar, þat voro Eistr; tóko víkingar at herfángi bæði fèið ok mennina, drápu suma, en sumum skiptu þeir með sér til ánaupar; þar skildist Ólafr við móður sína; tók þá við Ólafi ok Þórólfi, fóstura hans, ok Þorgilsi, syni Þórólfs, sá maðr er Klerkon hét; Klerkoni þótti Þórólfr of gamall til þrælkunar, ok þótti ekki forverk í honum, því drap

hann Þórólf, en hafði sveinana með sér til Eistlands, ok seldi þá þeim manni, er Klerkr hét, ok tók fyrir hafr einn heldr góðan. Enn þriðri maðr keypti Ólaf ¹⁾ litlu síðarr, ok gaf fyrir vesl gott eðr slagníng, sá maðr hét Reas, en kona hans hét Rekon, en sonr hans Rekni ²⁾; var Ólafr þar með þeim húsbónda lengi síðan vel haldinn, þvíat Reas unni engum mun [minna] Ólafi enn syni sínum. Ólafr var 6 vetr í þessi útlegð á Eistlandi. Reas bóndi hafði ok keypt Þorgils, son Þórólfs lúsaskeggs ³⁾, hann var þjáðr til vinnu sem aðrir [mansals ⁴⁾] menn. Þá kom til Eistlands Sigurðr Eiríksson móðurbróðir Ólafs, hann var sendr af Valdamar konúngi af Hólmgarði at heimta þar í landi skatta konúngs; fór Sigurðr ríkmannliga með miklu fjölmenni. Þat var einn dag, at Sigurðr reið með sitt föroneyti fram at garði Reas, at sveinninn Ólafr var á leiki með aðrum úngmennum, þvíat Reas vildi fyrir ástar sakir ekki þeá hann, heldr venja hann við íþróttir ok hæversku, svâ ok halda hann at klæðum ok öllum lutum sem sinn eigin son. En er Ólafr sá úkunna menn ríða í garðinn, snèri hann ímót flokkinum, ok heilsaði höfþíngjanum kurteisliga ok öllum þeim. Sigurðr tók vel kveðju hans, ok mælti síðan: þat sè ek á þèr, góðr sveinn! at þú mânt vera hèr útlendr, þvíat mál þitt ok yfirbragð er ekki líkt hèrlendsku fólki.

¹⁾ sveinana, F, S.

³⁾ járnskeggs, B.

²⁾ Rekin, B, C; Rekoni, F, S

⁴⁾ þannig B; mans A.

Nú seg mér nafn þitt ok kyn, eðr hvar landa þú ert fæddr. Hann svarar: ek heiti Ólafr, í Noregi er ætt mín, ok þar var ek fæddr, faðir minn var Tryggvi Ólafsson, en Ástríðr móðir, dóttir Eiríks af Ofröstöðum ríks mans. Sigurðr kannaðist þá við ætt hans, at þessi sveinn var systurson hans. Sigurðr mælti: hversu komtu hér, eðr hvat er nú um hagi þína. Ólafr sagði honum þá alt um ferðir sínar, ok þat er yfir hann hafði liðit. Þá mælti Sigurðr: viltu nú vera leystur undan valdi Reas, ok fara braut hëðan. Sveinninn svarar: vel er ek hér nú kominn hjá því sem furr, þvíat Reas fóstri minn veitir mér flest þat er ek kann beiða; en þó vilda ek gjarna brottu hëðan, ef Þorgils fóstrbróðir minn væri frelstr af þrældómi, ok færi hann með mér. Sigurðr bað fylgja sèr til Reas húsbónda, ok svâ gerði hann. Reas fagnaði vel Sigurði ok öllum hans mönnum. En er þeir tóko tal með sèr, mælti Sigurðr: sveina 2 útlenda, þá er í þínu valði ero, vil ek kaupa. Reas svarar; kostur skal þèr at kaupa enn ellra sveininn at því verði sem vèr verðum á sattir, en hinn ýngri er miklu fríðari ok vitrari en hinn, ok get ek, at þèr þikki mikit kosta at kaupa hann, ok þat er sannast, at svâ mikit ann ek þeim sveini, at hann skal með engu móti í þrældóm seljast; en með því at þú ert reyndr at góðum dreng, þá má vera, at þú náer at leysa hann út hëðan með miklum penníngum, ok þó þvíat eins, ef þú heitr uppá

trú þína, at selja hann eigi við verði, ok halda hann í engan stað verr enn hann er áðr haldinn hér. Sigurðr svarar: gjör hann svâ dýran sem þú vill, ek skal kaupa hann eptir öllum þessum skildaga sem þú taldir upp, er mér ok engi hugr á at selja hann, síðan hann kemr í mitt vald, þvíat hann, er minn frændsveinn. En hvárt er þeir talaðu um þetta lengr eða skemr, þá keypti Sigurðr Þorgils fyrir merk guls, en Ólaf fyrir 9¹⁾ merkr guls. Flutti Sigurðr sveinana báða með sér til Hólmgarðs, ok lét ekki uppvíst fyrir mönnum um ætt Ólafs, en hélt hann vel at öllum lutum; þá var Ólafr 9 vetra gamall.

Ólafr Tryggvason drap Klerkon.

47. Þat var einn dag at Ólafr Tryggvason var úti staddr á torgi, var þar fjölmenni mikit; þar kendi hann Klerkon, er drepit hafði fóstura hans Þórólf lúsaskegg. Ólafr hafði litla öxi í hendi; hann gekk at Klerkoni, ok setti öxina í höfuð honum, svâ at stóð í heila; tók Ólafr laup heim til herbergis, ok sagði Sigurði frænda sínum; en Sigurðr kom honum þegar í herbergi Allogiæ drottníngar, ok segir henni tíþindin, ok bað hana hjálpa sveininum; hún leit á sveininn ok mælti: eigi hæfir at drepa svâ fríðan svein; bað hún þá alla sína menn koma þar með alvæpni. Í Hólmgarði var svâ mikil friðhelgi²⁾, at drepa skyldi hvern er mann údæmðan vâ. Nú

¹⁾ 10, C, B; 11, F, S.
F, B.

²⁾ Mannhelgi, C; varðhelgi,

Þeystist fram allr lýðr eptir sið þeirra ok lögum, at leita eptir Ólafi, hvar hann væri niðr kominn, vildo [þeir] hann af lífitaka sem lög buðu; þá var sagt, at hann var í garði drottníngar ok þar herrmans alvopnaðr búinn at verja hann; þvínaest kom þetta fyrir konúng, gekk hann til skjótt með sína hirð, ok vildi eigi at þeir berðist, kom hann þá griðum á ok þvínaest sættum, dæmði konúngur bætr fyrir vígit, en drottníng hêlt gjöldum ¹⁾ upp. Síþan var Ólafr með drottníngu, var hann henni mjök elskuligr ok ástúðigr öllu fólki. Þar ²⁾ voro lög í Garðaríki, at þar skyldo ekki vera konúngbornir menn nema at konúngs ráði. Þá segir Sigurðr drottníngu, hvernar ættar Ólafr var, ok svâ fur hverja sök hann var þar kominn, at hann mátti ekki í síno landi vera fyrir úfriði ok umsátum sinna úvina; bað Sigurðr hana þetta tala fyrir konúngi; hún gerði svâ, ok bað konúng hjálpa við konúngssyni þessum, svâ harðliga sem hann var viðkominn. Kom hún svâ með sínum fortölum, at konúngur játaði því sem hún beiddi. Tók hann þá Ólafr á sitt vald, ok hêlt hann vegliga, sem konúngssyni burjaði at vera haldinn. Dvaldist Ólafr þar 9 vetr í Garðaríki með Valdamar konúngi. Hann var allra manna fríðaztr, mestr ok sturkaztr, ok at íþróttum umfram alla menn norræna, þá er sögur gánga frá.

¹⁾ þannig B, C, F, S; gerðum, A.

²⁾ þat, B.

Drepinn Erlendr konúngr.

48. Hákon jarl Sigurðarson var með Harald konúngi Gormssyni í Danmerk um vetrinn eptir, er hann hafði stokkit or Noregi frá ríki síno fyrir Gunnhildar sonum. Hákon hafði svâ miklar áhyggjur um vetrinn, at hann lagðist í rekkju, hann hafði andvökur miklar, ok drakk eigi meira enn hann mátti halda sturk sínum. Hann sendi menn um haustit leyniliga norðr í Þrándheim til vina sinna, ok lagði þat ráð fyrir þá, at þeir skyldi drepa Erlend konúng, ef þeir mætti; segir hann sik aptr mundo hverfa til ríkis síns, þá er sumraði. Þann vetr drápu Þrændir Erlend konúng, sem furr er ritað. Með þeim Hákon ok Gullharaldi var vinátta kær. Bar Haraldr fyrir Hákon ráðagerþir sínar; sagði Haraldr, at hann vildi þá setjast at landi, ok lètta af hernaði. Hann spur Hákon, hvat hann ætlaði, hvârt Haraldr mundi skipta ríki vit hann, ef hann krefði. Hákon svarar: þat hygg ek, at Haraldr Dana konúngr muni engra rættinda ¹⁾ unna ²⁾ þér, en þó veiztu gjör, ef þú ræðir þetta mál fyrir konúngi; vænti ek, at þú fáer eigi ríki, ef þú krefr eigi.

Gullharaldr beiddist skiptis á Danmörk.

49. Litlu síðarr talaði Gullharaldr við Harald konúng frænda sinn, svâ at nærr voro margir ríkir menn beggja vinir; krafði þá Gullharaldr konúnginn at skipta ríki við sik í helm-

¹⁾ skipta, F.²⁾ varna, B, C.

ínga, svâ sem burðir hans voro til ok ætt þar í Danaveldi. Þessum orðum varð Haraldr konúgr reiðr mjök, ok svaraði svâ: engi maðr dirfðist at krefja þess Gorm konúng föður minn, at hann skyldi gjörast hálfkonúgr yfir Danaveldi, eigi heldr hans föður Hörðaknútr eþr Sigurð orm í auga, nè Ragnar loðbrók. Hann gerði sik þá svâ reiðan ok óðan, at ekki mátti orðum við hann koma. Gullharaldr undi þá miklu verr enn áðr, hafði nú reiði konúngs en ríki ekki heldr enn furr; kom hann þá til Hákonar vinar síns, ok segir honum sín vandræði, ok bað hann heilla ráða ef til væri, at hann mætti ná ríkinu, sagði at hann hafi þat helzt hugsat, at hann mundi sækja ríkit með styrk ok vopnum. Hákon svarar: þetta skaltu fyrir engum manni mæla, svâ at konúgr spyri, þvíat þar liggr við líf þitt, hugsa þat með sjálfum þér til hvars þú mánt færri verða, þarf til slíkra stórræða, at maðr sé djarfr ok örugg, spari hvárki til góða luti nè illa, at fram megi gánga þat, er upp er tekit, en hitt er úfært, at hefja upp stórráð ok leggja síðan niðr með úsæmð. Gullharaldr svarar: svâ hefir ek þetta ráð upptekit, at eigi skal ek mínar hendr til spara at drepa sjálfan konúnginn, ef hann vill synja mér þess ríkis, er ek á með rættu at hafa; skilja þeir þá ræðu sína. Litlu síðarr gekk Haraldr konúgr til fundar við Hákon, ok tóko þeir tal sitt. Sagði konúgr Hákon, hvárt til-

kall Gullharaldr hafi haft við hann til ríkis, ok svör þau, er hann veitti, segir hann svâ, at hann vill fyrir engan mun minka ríki sitt, en ef Gullharaldr vill halda á þessu tilkalli, þá er mér lítit fyrir at láta drepa hann, þvíat ek trúi honum illa, ef hann vill eigi af þessu láta. Jarl svarar: þat hygg ek, at Gullharaldr hafi þetta svâ fremi upphafit, at hann muni þetta eigi láta niðrfalla; er mér þess vâ, ef hann reisir ófrið hér í landi, at honum verði gott til liðs, ok mest til vinsælda fur sakir föður hans, en þat er yðr en mesta úhæfa at drepa frænda yðarn, þvíat allir munu kalla hann saklausan at svâ búnu; eigi vil ek ok þat mitt ráð kalla, at þú görir þik minna mann enn faðir þinn var, Gormr konúngr, jók hann mjök sitt ríki en minkaði í engan stað. Þá svarar konúngr: hvert er þá þitt ráð, Hákon! skal ek eigi miðla ríkit, ok ráða af hendimér þenna ugg? Jarl svarar: kom þú nokkurum dögum síðarr, þvíat ek vil hugsa þetta vandamál, ok mân ek þá veita nokkurn orskurð; gekk þá konúngr brottu ok hans menn.

Ráðagjörðir Hákonar jarls.

50. Hákon jarl hafði nú enn hinar mestu áhyggjur ok ráðagjörðir, lét hann fá menn vera í húsinu hjá sér; fám dögum síðarr kom Haraldr konúngr til tals við hann; spurði konúngr, ef jarl hefði hugsat þá ræðu, er þeir komu á hinn furra dag. Jarl svarar: þar hefir ek vakat ok hugsat um nótt ok dag síðan, ok finst mér þat helst ráð til, at þú hafir ok haldir ríki þat alt, er þinn faðir átti, ok

Þú tókt eptir hann, en þú fá í hendr Haraldi frænda þínum annat konúngsríki þat, er hann megi sæmðarmaðr af verða. Hvert er þat ríki, segir konúngr, er ek má fá Haraldi heimolliga, ef ek hefir úskerdt Danaveldi? Jarl svarar: þat er Noregr, herra! konúngar þeir, er þar ero, ero leiðir öllu landsfólki, vill hverr maðr þeimílt, sem vert er. Konúngr svarar: Noregr er land mikit, þar er fólk hardt ok ílt at sækja með útlendan her, gafst oss svâ, þá er Hákon Aðalsteinsfóstri varði landit, létum vèr þá lið mikit, en varð engi sigr unninn; er Haraldr Eiríksson fóstrson minn ok knèsetníngr. Jarl svarar: löngu vissa ek þat, at þèr hafit nógan sturk veit Gunnhildar sonum, en þeir hafa yðr þat engu launat nema illu. Nú skulum vèr komast miklu lættligarr at Noregi enn berjast til með allan Dana her; send þú boð Haraldi fóstrsyni þínum, ok bjóð honum at taka af þèr land í lèn, þat er þeir bræðr höfðu furr hèr í Danmerk; stefn honum svâ á þinn fund, má Gullharaldr þá á lítilli stundu afla ríkis í Noregi af Haraldi Gráfeld. Konúngr mælti: Þetta mân mèr kallat ílt verk, at svíkja fóstrson minn. Hákon svarar: þat munu Danir kalla, at betra skipti sè, at drepa heldr víkíng norrænan enn bróðurson sinn danskan ¹). Tala þeir konúngr ok jarl hèr um lánga hríð þar til er þetta semst meðr þeim.

Sendiboð Haralds Gormssonar til Noregs.

51. Gullharaldr kom enn til móts við Há-

¹) þannig, B, C; sænskan, A.

on jarl, ok tala þeir; segir jarl, at nú hefir hann svâ fylgt hans málum, at meiri vâ sè, at ríkit í Noregi liggi laust fyrir honum; skulu við þá, segir hann, halda fèlagskap okkrum, mân ek mega veita þèr mikit traust í Noregi; haf þú fyrst þar ríki. Haraldr konúngr, frændi þinn, er maðr gamall, en á þann einn son, er hann ann lítit, ok þó ekki arfborinn. Talar Hákon við Gullharald, þar til er hann lætr sèr þetta vel líka. Síðan tala þeir optliga allir samt, konúngr, jarl ok Gullharaldr. Litlu síðarr sendi Dana konúngr menn sína norðr í Noreg á fund Haraldar Gráfelds, var sú ferð búin allvegliga; tók Haraldr gráfeldr vel við sendimönnum; segja þeir þau tíðindi, at Hákon jarl er í Danmerk, ok liggr banvænn ok nærr örviti; þar með segja þeir, at Haraldr Dana konúngr bauð til sín Haraldi gráfeldi fóstura sínum at taka af sèr veizlur, svâ sem þeir bræðr hans höfðu furr haft í Danmerk, ok bað hann finna sik á Jótlandi. Haraldr gráfeldr bar þetta mál fyrir Gunnhildi ok vini sína; lögðu menn þar allmisjafnt ráð til, sumum þótti þessi ferð ekki trúlig, svâ sem þar [var] mönnum fyrir skipat, en fleiri fýstu at fara skyldi, þvíat þá var svâ mikill sultr í Noregi, at konúngar fengu varla fædt fólk sitt; af því fékk fjörðrinn þat nafn, þar sem konúngarnir sátu lengztum, at hann hèt Harðángr. Árferð var þá í Danmerk til nökkurrar hlítar; hugðust menn þatan munda faung fá, ef Haraldr gráfeldr hefði þar lèn ok

yfirsókn; var þat ráðit, áðr sendimenn fóro í brott, at Haraldr mundi koma til Danmerkr um sumarit á fund Dana konúnga, ok taka af honum þenna kost, sem hann bauð.

Hákon jarl bjóst til bardaga.

52. Haraldr gráfeldr fór um sumarit til Danmerkr, ok hafði 6 lángskip, stýrði einu Arinbjörn ¹⁾hersir or Fjörðum. Haraldr konúgr sigldi út or Víkinni yfir til Limafjarðar, ok lagðist þar at Hálsi; var honum sagt, at Dana konúgr mundi þar skjótt koma. En er þetta spurði Gullharaldr, hēlt hann þángat 9 skipum, hann hafði áðr búit lið þat at fara í víking. Hákon jarl hafði ok búit sitt lið, ok ætlaði í hernat, hann hafði 12 skip ok öll stór. En er Gullharaldr var brott farinn, þá kom Hákon jarl til Haralds konúnga, ok segir svâ: nu veit ek eigi nema vēr róim leiðina, ok gjaldim leiðar vitit; nú mân Gullharaldr drepa Harald gráfeld, síðan mân hann taka konúngdóm í Noregi, ætlar þú þēr hann þá tryggvan, er þú færst honum svâ mikinn styrk, er hann mælti þat í vetr fyrir mēr, at hann mundi drepa þik, ef hann kvæmist í færi um. Nú mun ek vinna Noreg undir þik, ok drepa Gullharald, ef þú vill því heita mēr, at ek skal auðveldliga sættast við yðr þar fur, vil ek þá gerast yðarr jarl, ok binda þat swardögum, ok vinna Noreg undir yðr með yðrum styrk, halda síðan landinu undir yðvart ríki, ok gjalda yðr skatta; ertu þá

¹⁾ Arnbjörn, *alstaðar F, S.*

meiri konúngr enn þinn faðir, ef þú ræðr tveimr þjóðlöndum. Þetta semst með þeim konúngi ok jarli; ferr Hákon þá með liði síno at leita Gullharalds.

Dráp Gullharalds.

53. Gullharaldr kom til Háls í Limafjörð, bauð hann þegar Haraldi gráfeld til orrosto; en þó at hann hefði lið minna enn Gullharaldr, þá gekk hann þegar á land, ok bjóst til orrusto, ok fylkti liði síno; en áðr fylkíngar gengu saman, þá eggjaði Haraldr gráfeldr mjök lið sitt, bað menn bregða sverðunum ok berjast hraustliga. Gekk hann þegar fram í öndverða fylkíng, ok hjó til beggja handa; svâ segir Glúmr Geirason í Gráfeldar drápu:

Mælti mætra ¹⁾ hjalta
málm óðinn sá blóði
þróttar orð, er þorði
þjóðum völl at rjóða;
víðlendr of bað vinda
verðung Haraldr sverðum
frægt þótti þat flotnum
fylkis orð, at morði.

Þar fëll Haraldr gráfeldr; svâ segir Glúmr:

Varð á víðu borði
viggjum hollr at liggja
gætir gamla ²⁾ sóta
garðr ³⁾ ey Limafjarðar;

¹⁾ *kannske* mætr á; motra, *F.*

²⁾ *glamma*, *Hk.*

³⁾ *garðs*, *Hk.*

sendir fèll á sandi
 sævar báls at Hálsi,
 olli jöfra spjalli
 orðheppinn því morði.

Þar fèll flest lið Haralds, þar fèll Arinbjörn hersir. Þá voru liðnir frá falli Hákonar Aþalsteins fóstura 15 ¹⁾ vetr at sögn Ara prests Þorgilssonar, en frá falli Sigurþar hlaðajarls 13 vetr; þá var Ólafr Tryggvason 7 ²⁾ vetra, ok hafði hann þá 4 ³⁾ vetr verit í útlegð á Eistlandi, en tvá í Svíþjóð með Hákonni gamla. Svá segir Ari prestr, at Hákon Sigurðarson væri 13 vetr jarl yfir föþurleifð sinni í Þrándheimi, áðr Haraldr gráfeldr fèll, en 6 ena síðarstu er Haraldr gráfeldr lifði, segir Ari, at Hákon jarl ok Gunnhildar synir börðust um Noreg, ok stukku ýmsir or landi.

Landaskipti í Noregi.

54. Hákon jarl ok Gullharaldr fundost litlu síþar enn Haraldr gráfeldr fèll. Lagði Hákon þegar til orrusto við Gullharald, fèkk Hákon sigr, en Gullharaldr varð handtekinn, ok lét Hákon hann festa á gálga. Síþan fór Hákon á fund Haralds Dana konúngs, ok sættist við hann auðveldliga um dráp Gullharalds, frænda hans; því næst bauð Haraldr konúngr út her um alt ríki sitt; þar var þá með konúngi Hákon jarl, ok þá var til hans kominn Haraldr grænski, son Guðraðar konúngs Bjarnarsonar; fór hann

¹⁾ 12, F, S.

²⁾ 8, F, S.

³⁾ 5, B, C.

með Dana konúingi ok mart annarra ríkismanna, þeirra er flýit höfðo óðöl sín or Noregi fyrir Gunnhildar sonum; hêlt Dana konúngr her þessum sunnan í Víkina, hann hafði 7 hundrut skipa. Gekk þá landsfólk alt undir hann. En er Haraldr kom til Túnsbergs, dreif til hans mikit fjölmenni, fêkk hann lið þat í hendr Hákon jarli, er til hafði komit í Noregi. Gaf Haraldr konúngr Hákon til forráða Rogaland, Hörðaland, Sogn, Firðafylki, Sunnmæri, Raumsdal, Norðmæri; þessi 7 fylki gaf Haraldr konúngr Hákon jarli til forráða með þvílíkum formála, sem Haraldr konúngr enn hárfagri gaf sonum sínum, nema þat skildi, at Hákon skyldi þar eignast ok svâ í Þrándheimi öll konúngs bú ok landsskyldir, hann skyldi ok hafa fê¹⁾ sem hann þurfti, ef herr væri í landi. Haraldr konúngr gaf Haraldi grænska Vínulmerk, Vestfold ok Agðir til Líðandisness, ok konúngsnafn, ok lêt hann hafa þat ríki með öllu slíku, sem furr höfðo haft frændr hans, ok Haraldr hárfagri gaf sonum sínum. Haraldr grænski var þá 18 vetra; fór þá Haraldr Gormsson heim til Danmerkr með her sinn.

Gunnhildr ok synir hennar stukku or landi.

55. Hákon jarl fór með liði síno norðr með landi, en er Gunnhildr ok synir hennar spurðu þat, þá samnaðu þau her, ok varð ílt til liðs; tóko þau þá enn hit sama ráð sem furr,

¹⁾ konúngs fê, B, C, F, S

at þau hældo vestr um haf með þat lið, er þeim vildi fylgja; fóro þau furst til Orkneyja ok dvöldust þar um hríð; þar voro áðr jarlar synir Þórfins hausakljúfs: Hlöðver, Arnfinnr, Ljótr ok Skúli. Hákon jarl lagði þá land alt undir sik, ok sat um vetrinn í Þrándheimi; þess getr Einarr skálaglamm í Velleklu:

Sjav fylkjum kom silkis
snúnaðr var þat brúna
geymir grundar síma
grandvarr und sik landi.

Þá er Hákon jarl fór sunnan með landi um sumarit, ok landsfólkit gekk undir hann, bauð hann um alt sitt ríki, at menn skyldo halda upp hofum ok efla blót, ok svâ var gert; svâ segir Einarr skálaglamm:

Öll lét senn en svinni
sönn Einriða mönnum
hverjum kunn of herjoð
hofs land ok ve banda;
áðr vè jötna vitni
valfalls of sjó allan
þeim stýra goð geira
garðs Hlóriði varði.

Nú liggr alt und jarli
ímun borðs fyrir norþan
veðr gæðis stendr víða
vík Hákonar ríki.

Hinn fursta vetr er Hákon jarl ræð landi, gekk

síld upp um alt land, ok áðr um haustið hafði korn vaxit, hvar sem sáð hafði verit; en um vârit aflaðu menn sér frækorna, svâ at flestir menn seru ¹⁾ jarðir sínar, ok varð þat brátt árvænt; friðr var þá ok góðr innanlands. Þá voro 2 einir eptir á lífi synir Gunnhildar ok Eiríks konúngs, Ragnfreðr ok Guþröðr; svâ segir Glúmr Geirason í Gráfeldar drápu:

Fellumk hálf þá er hilmis
hjörðrífa brá lífi
rèðat oss til auþar
auðvân Haralds dauði;
en ek veit at hefir heitit
hans bróðir mēr góðu,
seá getr þar til sælu
seggfjöld, hvaðartveggju ²⁾).

Ragnfröðr konúngr Gunnhildar son burjaði um vârit ferð sína vestan um haf til Noregs, þá er hann hafði einn vetr verit í Orkneyjum; hann hafði frídt lið ok skip stór; en er hann kom í Noreg, spurði hann, at Hákon jarl var norðr í Þrándheimi, hêlt Ragnfröðr konúngr þá norðr um Stað, ok herjaði um Sunnmæri, en sumt fólk gekk undir hann, sem optazt verðr, þá er herflokkar gánga yfir land, at þeir, er fyrir ero, leita sér hjálpar, hverr þángat er vænst þikkir. Hákon jarl spurði þessi tíþindi, at úfriðr var suðr um Mæri, skar hann þá upp herör, ok rèð til skipa, hjóst hann sem hvatligazt, ok hêlt út eptir

¹⁾ sáðu, B, C.

²⁾ hvaðartveggi, B, C.

firði, varð honum gott til liðs; fundr þeirra Ragnfröðar varð á Sunnmæri norðarliga, hēlt Hákon þegar til orrusto, hann hafði lið meira ok skip smæri; þar varð hörð orrusta, ok veitti Hákon þýngra; þeir börðust um stafna, sem þá var siðr til; straumr var í sundinu, ok hóf skipin öll saman inn at landinu; Hákon jarl lét ok hamla at landi, þar sem honum þótti bezt uppgaugu, en er skipin kendo niðr, gekk jarl ok alt lið hans á land, ok drógu upp skipin, svá at úvinir þeirra máttu eigi út draga; síþan fylkti jarl uppi á vellinum, ok eggjaði Ragnfröð til uppgaugu. Þeir Ragnfröðr lögðu utan at, ok skutust á lánga hríð, vildi Ragnfröðr eigi á land gánga, ok skildu við þat; hēlt Ragnfröðr ¹⁾ liði síno suðr um Stað, þvíat hann óttaðist, at landsherrinn mundi drífa til Hákonar ²⁾. Hákon jarl lagði ok eigi optarr til orrusto við Ragnfröð at því sumri, þvíat honum þótti burða ³⁾ munr of mikill; fór hann um haustit norðr til Þrándheims, ok sat þar um vetrinn. En Ragnfröðr konúngr hafði þá alt fyrir sunnan Stað, Firðafylki, Sogn, Hörðaland, Rogaland; hafði hann fjölmenni mikit um vetrinn. Ok er váraði, bauð hann leiðángri út, ok fékk lið mikit, fór hann þá um öll þau fylki, at afla sèr liðs ok skipa ok annarra fanga, þeirra er hann þurfti.

¹⁾ Hákon, *F.*
liðs, *F, S.*

²⁾ Ragnfröðar, *F.*

³⁾ borða, *B;*

Hákon jarl barðist, ok hafði sigr.

56. Hákon jarl bauð liði út, þá er vâraði, norðan or landi, hann hafði mikit lið af Hálöga-landi ok Naumudal, svâ alt frá Byrðo til Staþar; hafði hann lið af öllum sjálöndum, honum dróst herr af öllum Þrændalögum, svâ ok um Raumsdal; svâ er sagt, at hann hefði lið af 4 fólklöndum, honum fylgðu 7 jarlar, ok hafði hverr þeirra ógryn timer hers; svâ segir Einarr:

Hitt var meirr er ¹⁾ mæra
morðlíkinn lét norþan
fólkverjandi fyrva
för til Sogns um görva;
ýtti freyr af fjórum
fólklöndum sá branda
ullr ²⁾ stóð af því allri
ýr þjóð Hèðins byrjar.

Ok enn kvað hann:

Glumdi allr þá er ullar
egg þíngs Hèðins veggjar,
gnótt flaut nás fyrir nesjum,
Noregr saman fóro;
ok til móts á meita
mjúk hurðum frá ³⁾ þorðo
með svörgæli sörva
sjav landrekar randa.

Hákon jarl hêlt her þessum norþan fur Stað;

¹⁾ at, B, C, F.
B, C.

²⁾ uggr, B, C.

³⁾ fram,

Þá spurði hann, at Ragnfröðr konúngr var farinn með her sinn inn í Sogn; snéri þá jarl þángat sínu liði, varð þar fundr þeirra Ragnfröðar konúngs; lagði jarl skip sín at landi, ok haslaði Ragnfröði völl, ok tók orrustostað; svá segir Einarr skálaglamm:

Varð fyrir víga ¹⁾ myrði
víðfrægt enn gramr síðan
gjörðist mest at morði
mannfall við styr annan;
hlunnarfi bað hverfa
hlífar flagðs ok lagði
jálks var öndvert fylki
öndur vorp at landi.

Þar varð allmikil orrusta, hafði Hákon miklu meira lið, ok fékk sigr; þetta var á Þínganesi ²⁾, þar er mætist Sogn ok Hörðaland. Ragnfröðr konúngr flýði til skipa sinna, fèllu þar af hans liði 300 manna; svá segir Einarr í Velleklu:

Straung varð guðr áðr gumnar
gammi náss und hramma
þröngvi meiðr áðr þrýngri
þrimr hundruðum lunda;
knátti hafs af höfðum
hagnaðr var þat bragna
fólk eflandi fylkir
fángaðr þatan gánga.

Eptir orrusto þessa flýði Ragnfröðr konúngr or

¹⁾ Vinða, Hk.

²⁾ Dýnganesi, B, C, F, S.

Noregi, en Hákon jarl friðaði land, ok lét aptr norðr fara her þann en mikla, er honum hafði fylgt um sumarit; en hann dvaldist suðr í landi um haustið ok um vetrinn eptir; á þessu sumri, sem nú var frásagt, kom Ólafr Tryggvason austr í Garðaríki, sem furr er ritat, þá var hann 9 vetra gamall.

Spásögur þeirra í Garðaríki um Ólaf Tryggvason.

57. Í þann tíma er Ólafr kom í Garðaríki, voro í Hólmgarði margir þeir menn, er spáðo fyrir marga óvorðna luti; þeir sögðo allir eitt af sínum vísdómi, at fylgjur eins útlends mans, úngs at aldri, sè komnar í landit, svá hamíngjusamligar, at þeir höfðu engis mans fylgjur seeð dýrðligri, en eigi vissu þeir, hverr eða hvaðan hann var, ok þó sönnuðu þeir at með mörgum orðum, at þat hit bjarta ljós, er yfir honum skínn, dreifist um alt Garðaríki ok víða um austrhálfu heims. En með því at drotníngin Allogía var allra kverna vitrost, þá skildi hún þegar á yfirbragði Ólafs, sem hún leit hann hit fursta sinn, at þessi sveinn mundi vera þeirrar háleitrar giptu, sem forspárnar vísaðu til, at hann mundi vinna mikla sæmð Garðaríki; þar fyrir fèkk hann hit mesta yfirlæti af konúngi ok drotníngu, ok góða virþing af vitrum mönnum ok góðgjörnum; vâx Ólafr þar upp í Garðaríki, ok varð furr algörr at viti ok afli ok öllum þroska enn vetra tali. Valdamarr konúngr elskaði Ólaf svá sem

hann væri hans eigin sonr, ok lét læra hann á vígfimi ok riddaraskap ok alsháttar íþróttir, ok höfðingliga hæfversku; hann fékk ok skjótari skilning á allri atgervi enn flestir menn aðrir; en einn var sá lutr at konúngi mislíkaði við hann, at hann vildi aldri dýrðka heiðin skurðgoð, ok setti hug sinn mjök í mót öllum blótskap; jafnan fór hann með konúngi til hofs, en aldri gekk hann inn, stóð hann úti hjá hofsdurum, meðan konúngr fórnfærði goðonum; konúngr ræddi um opt, at hann skyldi eigi svá gera, at hann fengi reiði guðanna, ok týndi þar furblóma æsku sinnar, ok því bið ek þik, segir konúngr, at þú vegsamir guðin ok mýkir þik til þeirra með lítillæti, þvíat ella er ek hræddr um, at þau steypi yfir þik nökkurri ógn sinnar stormsamligrar ógnar ok grimðar, svá mikit sem þú átt í hættu. Ólafr svarar: aldri hræðumst ek þau guð, er þú göfgar, þvíat þau hafa ekki mál, enga sýn nè heyrn, ok þau kunna enga skynsemdar grein; en af því þikkjumst ek helzt mega skilja, hverrar náttúru þau munu vera, at mér sýnist jafnan þín konúnglig tign, fóstri minn! ok áseá með blíðu ok björtu yfirbragði, utan þá er þú ferr í hofit ok færir fórnir guðunum, þá sýnist mér þú með dökku yfirbragði ok úhamíngjusamligu, ok þaðan af veit ek, at þessi guðin, er þú þjónar, mánu eiga myrkrunum at stýra, ok því

G

skal ek þau aldri tigna, en ek geri þeim fyrir þat enga úsæmð, at ek vil [þik] eigi styggva.

Herferð Ólafs konungs hin fyrsta.

58. Svá segist, at þá er Ólafr Tryggvason var 12 vetra, beiddi hann fóstra sinn fá sér herskip ok lið; konúngr lét þat þegar til reiðu; bjó hann þá skip sín ok herlið; ok áðr hann fór brottu, spurði hann konúng, efnökkurar væri þær borgir eþr hærath, er furr hefði legit undir Garða konúng, en nú væri undan horfnar hans ríki. Konúngr segir, at þat voro mörg ok stór ríki, er löngu höfðu legit undir Hólmgarð, en nú höfðu aðrir höfðingjar ok hermenn undir sik tekit með valdi ok hernaði. Þvínæst sem konúngr hafði sagt Ólafi alla grein á þessu máli, helt Ólafr fursta sinn herskipum or Görðum, hann hafði frídt lið ok ekki mikit. Þat var siðr víkinga, ef konúngasynir ræðu fyrir herliði, at þeir voro kallaðir konúngar, þó at þeir ræði eigi fyrir löndum; fyrir því gáfu liðsmenn Ólafi konúngs nafn; sýndist þá brátt hversu góða stilling hann kunni þegar á herstjórninni, þó at hann væri úngr at aldri, þvíat hann drap suma höfðingja en sumum stökkti hann brottu, þeim er með rángindum ok víkingskap höfðu sezt í skattlönd Valdamars konúngs; átti hann viðr þá margar orostor, ok fékk í öllum sigr, ok vann aptr á fursta sumri öll þau ríki ok skattlönd sem undan Valdamar konúngi höfðu gengit. Kom hann aptr til Hólmgarðs um haustið, ok hafði margar

ok fágætar gersimar, at færa konungi ok drotníngu í gulli ok gimsteinum ok dýrðligum klæðum; tók konungr ok drotníngi ok öll alþýða við honum með gleði ok fagnaði; leið svá fram um hríð, at Ólafr var í hernaði á sumrum, ok varði Garðaríki með hreysti ok harðfengi fyrir víkingum er ágengu, en vann undir Valdamar konung margar borgir ok hæruth í Austrvegi. Hann var optast í Hólmgarði á vetrum með sæmdar yfirlæti af konungi ok kærleik af drotníngu; hæld hann þá seálfr mikla sveit hermanna með sínum kostnaði, þeim er konungr veitti honum. Ólafr var avrr af fé við sína menn, því varð hann vinsæll. En þá varð þat, sem opt kann henda, þar er útlendir menn hefjast mjök til ríkis, eðr svá til mikillar frægðar, at þeir verði um fram innlenska menn, at margir öfundaðu þat, hversu Ólafr var kær konungi ok eigi síðr drotníngu. Mæltu þeir menn þat fyrir konungi, at hann skyldi gera Ólaf eigi of stóran, fyrir því, sögðu þeir, at slíkr maðr er hættaztr, ef hann vill sik til þess hafa, at gera þær mein eðr þínu ríki, er svá er um fram aðra menn at íþróttum búinn, vinsæld ok atgervi; vitum vèr ok eigi, hvat þau drotníng tala jafnan. Þat var síðr mikill enna ríkaztu konunga ¹⁾, at drotníng skyldi eiga hálfa hirðina, ok halda með sínum kostnaði, ok hafa þar til skatta ok skyldir sem þurfti. Nú

¹⁾ þannig B, C, F, S; manna, A.

var þar svâ með Valdamar konúngi, at drotn-
 íng hafði eigi minni hirð enn konúngur, ok kept-
 ust þau mjök um ágæta menn, vilde hvártveggja
 til sín hafa. Nú gjörðist svâ, at konúngur festi
 trúnat á þeirra manna ræðum, er rægðu Ólaf.
 Gjörðist konúngur nakkvat styggr ok fárr til hans;
 en er Ólafr fann þat, sagði hann drotníngu, ok þat
 með, at hann fýsist at fara í Norðrlönd, sagði, at
 frændr hans höfðu þar furr ríkihaft; þikkir mér
 þat líkazt, segir hann, at þar verði þroski minn
 mestr. Drotníng bað hann vel fara, sagði, at
 þar mundi hann þikkja göfugr, sem hann væri;
 þessa getr í Rekstefju, er ort er um Ólaf Tryggva-
 son, at hann fæddist upp í Görðum:

Vegmildr víðrar foldar
 vörðr þá fóstr í Görðum
 vellbjóðr vísa dáðir
 vann sá er hæst gekk manna;
 blikrauðr brigða miklum
 brátt ræð hann þeims átti
 allprúdt èla þróttar
 Ólafr skipa stóli.

Síþan bjó Ólafr skip sín ok lið, ok hélt austan or
 Görðum í Eystrasalt; skipin voro skörut skjöld-
 um á bæði borð, örskreið ok töldu vel fyrir vind-
 inum. En er Ólafr konúngur sigldi austan, kom
 hann við Borgundarhólm, veitti þar upprás ok
 herjaði, en landsmenn sóttu ofan, ok hældu or-
 osto við hann, fèkk Ólafr konúngur sigr ok mikit

herfáng; svâ segir Hallfreyðr vandræðaskáld í drápu þeirri, er hann orti um Ólaf konúng:

Hilmir lét at hólmi
hræskóð roðin blóði,
hvat of dylði þess hölda,
hörð ok austr í Görðum.

Eptir orustona lá Ólafr konúngr með liði síno fyrir Borgundarhólmi; fengu þeir þar storm veðrs ok stóran seá, svâ at þeir máttu þar eigi viðhaldast; sigldo þeir þá suðr undir Vindland, fengo þar höfn góða, fóro alt með friði ok dvöldust þar um hríð. Burizlafr hét konúngr í Vindlandi, hann átti 3 dætr, hét ein Geira, önnur Gunnhildr, þriðja Ástriðr. Geira konúngs dóttir hafði verit gipt, hafði hún mist bónda sinn, hún var kvenna fríðust sýnum ok hinn mesti skörúngr. Geira ræð þar ríki með drotníngarnafni eptir bónda sinn, sem Ólafr hafði höfn tekit; hennar ræðismaðr hét Dixin, hann var höfþingi mikill, vitr ok vinsæll. Höfuðborg sú, er Geira sat í lengztum, var skamt á land upp frá herskipum Ólafs.

Vetrvist Ólafs konúngs hjá Geiru.

59. Þat var einn dag at Dixin ræðismaðr kom inn í herbergi til drotníngar; hún frètti tíðinda; hann svarar: ek kann engi tíþindi at segja nema þau er þú hefir frètt, at úkunnir menn ero hér við land komnir með mörgum skipum, ræðr þar fur liði einn ágætr maðr bæði at ætt ok ásýndum, er nefnist Óli enn girzki, ok kveðst

vera einn kaupmaðr, en ek segi þat uppá skynsemd [mína], at mér sýnist hann hraustligr herkonúngr, þvíat jafnfríðan mann sá ek aldri at áseónu ok yfirbragði, hann hefir fögr augu ok svâ snarlig, mikill er hann at vexti, ok allr hans líkamr er svâ fagr ok náttúrliga skapaðr sem hverr ágætr maðr mætti sik kjósa. Drotníngin tekr þessu öllu vel sem Dixin sagði, sendi hún hann síðan til skipa með sínum erendum. Dixin kom til skipa, en er hann fann Ólaf konúng, segir hann svâ: þat er mönnum kunnigt, at hér, sem þér erot við landkomnir, ræðrríki ein ágæt drotníng, er heitir Geira, dóttir Burizlafs konúngs; nú fyrir því at þér farit með friði, sem hún hefir spurt, ok gerit engan hernat eðr únáðir hennar ríki, þá er þat hennar orðsendíng, at hún býðr þér ok öllu þínu liði til vetrvistar í þá höfuðborg þessa ríkis, sem hún seálf sitr í með sínum höfþíngjum ok hirðsveitum, þvíat nú er mjök álipit sumar en veðrátta hörð ok stormar miklir. Ólafr konúngr þá þetta boð glaðliga; settu þeir upp skip sín, ok bjöggu um vel, en skipreiða ok annan varnat fengu þeir til varðveizlu Dixin ræðismanni, lóro síðan til borgarinnar; tók drotníng við þeim með hinum mest blíðskap ok góðvilja; sátu þeir þar um vetrinn með mikilli sæmð ok virþíng; áttu þau Ólafr konúngr ok drotníng laungum tal saman, ok þókknaðist hvárt öðru vel; ok á þeim vetri bað Ólafr konúngr Geiro drotníngar sèr til eigin-

konu. Hún bar þetta mál fyrir Dixin ræðismann sinn, ok aðra frændr sína ok vini, en allir töluðu eitt um, sögðu at henni væri þetta hit [mesta] sæmðarráð; sagði Dixin, sem satt var, at öllu hennar ráði ok ríki mundi þat vera hinn mesti sturkr, ef svâ ágætr höfþingi, sem Ólafr var, vildi þar staðfestast ok nema yndi; var þat þá at ráðum gert, at Ólafr konúngr fèkk Geiro drottníngar, var sú veizla en virðuligazta; tók hann þá ráð ok ríkisstjórn með henni; varð honum brátt heyrinkunnigt, at margar borgir ok hëroth þar á Vindlandi höfðu legit undir ríki Geiru drottníngar, er þá höfðu undan horfvit með öllum skattgjöldum ok lýðni viðr hana. Fór Ólafr konúngr um vetrinn með her sinn til þeirra borga; hann settist um eina borg ríka ok fjölmenna, hann bauð borgarmönnum grið, ef þeir vildi gjalda skatt eptir réttindum, sem þeir voro skyldir. Borgarmenn æptu í mót, sögðust aldri skyldo fur honum uppgefast, eðr honum skatt gjalda. Síþan barðist hann á borgina, ok gerði til margar vígvælar, ok gat unnit um síðir; fóro þá borgarmenn svâ, at þeir einir þágu lífit, er með mjúklæti báðu sèr griða; fengu þeir þar mikit herfáng. Þá settist Ólafr um aðra borg fjölmenna ok mjök styrka; borgarmen gengo út á veggina ok segja svâ til hans: spurt höfum vèr, hversu mikinn styrk þú hefir, ok hversu herfiliga þeim hefir tekizt, er meðr ofrkappi ok illvilja vildo rísa í mót

yðr, því viljum vèr taka annat ráð, þat er oss sýnist bæði snjallara ok vitrligra, at gefast upp seálfviljandi á yðvart vald ok miskun, heldr enn stríða með fávizku móti yðvarri háleitu ham-íngju, er yðr styðr ok styrkir alla vega, þvíat þat gefr oss at skilja, at þó at eptir boði náttúr-unnar hafi farsælan ¹⁾ oss lengi fylgjusavm verit, þá er með engu móti treystanda á hennar hverfanda hvæl, þvíat þat kann opt undan velta þá er minst varir; ok til marks at sýna vârn góðvilja, þá gefum vèr upp vârn stað, lúkum upp hliðum, ok leyfum yðr inngaungu. Ólafr konúngr varð glaðr við þessa ræðu, ok hét þeim makligri ok mikilli ömbun eptir tilgerðum; bjóst þegar með sitt lið at gánga í borgina. En er hann var innkominn með fá menn, þá var hleypt fyrir hliðit stórum járnhurðum ok sláð rammliga, þustu þá borgarmenn hvaðan æfa at þeim með alvæpni or húsum ok herbergjum, ok eggjaði hverr annan, at enginn konúngs manna skyldi undan komast; konúngr ok hans menn tóko við vel ok vörðust með drengskap, þeir stóðu allir samt einshvers staðar við múrinn. Konúngr sá, at eigi mundi svâ búit lýða; hann mælti þá til sinna manna: gjörir þèr allir samt þvílíkt, sem þèr seáit mik gera; hopaði konúngr þá upp á borgarvegginn, þvíat lágt var innan á, ljóp hann þá út af múrinum, þat var furðo hátt laup, en þó sakaði hann ekki, þvíat blautt

¹⁾ þannig B, C, F, S; úsælan, A.

var undir; síðan ljópu hans menn, en hann tók við þeim, svâ at allir komu heilir á jörð; því næst veitti hann atsókn at borginni með allan sinn her svâ harða, at á skamri stundo brutu þeir stór hlið á veggjum borgarinnar, gengu þeir þá upp, en borgarmenn veittu viðrnám, ok tókst þar enn harðazti bardagi, ok lauk svâ, at hvert mannsbarn var drepit, þat er í borginni var; tóko þeir at herfangi alt þat er fêrmætt var, en brendo borgina at ösku. Lètti konúngr eigi furri við, enn hann hafði allar borgir ok hêroth lagt undir sik, þau sem undan höfðo gengit valdi ok ríki Geiro drotníngar. Síðan fór hann aptr til sinnar borgar, ok sat þar um vetrinn þat er eptir var. Þessa hernaðar Ólafs konúngs getr í Rekstefju; hêr segir svâ :

Ólafr allra jöfra
allfljótt ok rêð brjóta
vargholr Vinda borgir
vestr hernað rak mestan :
hrælinns ¹⁾ hverju sinni
hljóm vâttandi mátti
sannfróðr sigri ráða
svölnis dóms í rómu.

Hêr segir, at Ólafr rak meira hernat á Vindlandi enn nökkurr konúngr fyrir honum, ok hafði í hverri orosto sigr.

Ættartölur konúnga ok keisara.

60. Svâ er sagt, at Arnúlfus hêt maðr heil-

¹⁾ hrundust, B, C.

agr, hann var furst jarl á Saxlandi, en síðan erchibiskup í Mezborg ¹⁾; hans son var Angises hertogi á Frakklandi, hann átti Begam Pippins dóttur; Pippinn hét son þeirra; hans son, Karl faðir Pippins Frakka konúnga, föður ²⁾ Karlamagnús keisara. Karlamagnús var konúngr yfir Frakklandi 4 ár ens fjórða tigar, en síðan var hann keisari 12 ár Rómverja. Á hans dögum voro þeir stólkonungar at Miklagarði, Michael, Nícefórus ok Leo. Karlamagnús konúngr átti Hildigarden drotníngu; þeirra son var Hlöðver, hann tók ríki eptir föður sinn, ok var keisari 27 ³⁾ ár, hann læk aldreigi nè hló. Á þeim tíma er Karlamagnús var konúngr, þá ræð fur Jótlandi sá konúngr, er Goðefriðus hét, hann drap Hrærek Frísa höfþíngja, ok skattgildi Frísi. Síðan fór Karlamagnús konúngr með mikinn her ímóti Goðefriðo, þá var Goðefriðus drepinn af sjálfs síns liði, en Hemíngur, bróðurson ⁴⁾ hans, tekinn til konúnga. Hemíngur hæld fram liðinu til móts við Karlamagnús konúng, þartil er þeir fundust við á þá, er Egða ⁵⁾ heitir; þar sættust þeir, en Hemíngur andaðist vetri síðarr; þá gerðost konungar at Jótlandi Sigfröðr ⁶⁾, frændi Goðefriði, en annarr hét Hríngur Anulo, þeir deildo um ríkit ok drógu báðir her at sèr. Umsíðir áttu þeir mikla orusto, ok lauk svâ, at hvâr-

¹⁾ Matzoborg, B; Mozonciaborg, F, S. ²⁾ var, C.

³⁾ 32, S.

⁴⁾ bróðir, C.

⁵⁾ Egðera, C,

S; Egðera, F.

⁶⁾ Sigraðr, B, C; Sigfróði, F.

tveggi þeirra fèll. Í þeirri orusto fèllu 10 þús-
undir ok 900 ¹⁾ ok 40 ²⁾ manna. Þá tók kon-
úngdóm sá maðr, er Haraldr hèt; hann var 5
vetr konúngr, áðr hann barðist við Reinfriðum ³⁾,
son Godefriði. Í þeirri orusto hèt Haraldr því
til sigrs sèr, ef hann kvæmist or orusto þeirri, at
hann skyldi taka skírn með öllu skuldaliði síno.
Í þeim bardaga fèkk hann sigr, ok fór litlu síð-
arr með kono sína ok Hárek, bróðurson sinn, ok
mikit Dana lið til fundar við Löðve, son Karla-
magnús, er þá var keisari. Var Haraldr þá
skírðr ok hans menn í Meginzuborg ⁴⁾ á dögum
Paschalis páva; fór þá Haraldr aptr í Danmerk,
ok með honum Ansgaríus biskup, ok skírði
hann þar margt manna. Haraldr varð sótt dauðr,
en Hárekr, frændi hans, tók konúngdóm, ok ræð
lyrir Jótlandi þar til er Guthormr, bróðurson ⁵⁾
hans, barðist við hann. Þá var liðit frá holdg-
an vârs herra Jesú Krists 862 ár. Í þeirri sókn
fèllu þeir bápir ok alt konúngakyn þat, er með
þeim var, utan sveinn einn lifði, er Hárekr hèt,
ok varð sá konúngr síðan. Ansgaríus biskup
fór þá enn í Danmerk til fundar við Hárek ok
skírði hann. Hárekr lét gera kirkju í Rípum, en
Haraldr hafði áðr látit gera í Heiðabæ. Ans-
garíus biskup andaðist 3 vetrum eptir bardaga
þeirra Háreks ok Goðorms; þá er sagt, at Há-

¹⁾ 500, B; 800, C.²⁾ 60, B, C, F, S.³⁾ Rem-

fridum, B.

⁴⁾ Megnuzuborg, B.⁵⁾ móður-

bróðir, B, C; bróðir, F.

rekr kastaði kristni, ok dó litlu síðarr. Eptir þat voro konúngar heiðnir, Sigfröðr ok Hálfðán. Rambertus ¹⁾ var biskup ²⁾ nærstr eptir Ansgaríum; á 12ta áre hans biskupsdóms andaðist Hlöðver keisari, son Karlamagnús; hann átti 4 sono, er svâ hētu: Lotharíus, Hlöðver, Karl, Pippin; þeir skiptu ríki með sér svâ, at Lotharíus hafði Borgundíam ³⁾ ok Lothoríngíam ⁴⁾ ok Rómaríki, en Löðver hafði Frakkland ok keisara nafn, Karl Valland, Pippin Aqvitaníam ⁵⁾. Þá er Rimbertus hafði biskup verit 12 ár, herjuðu Danir ok Norðmenn á land þat, er Norðmenn kalla Kerlíngaland ⁶⁾, en á móti þeim gerði Hlöðver enn úngi Hlöðversson, hann drap af herinum 14 ⁷⁾ þúsundir; en 5 vetrum ⁸⁾ síðarr andaðist Löðver; á því áre leitaðu Danir ok Norðmenn at hefnast, þeir fóro með miklu liði upp eptir Rín, ok brendu þar allar borgir ok kirkjur, ok höfðu ena æðstu kirkju at hrossahúsi í borg þeirri, er Aqvisgranum heitir. Þeir brendo Kolni ok allar borgir upp með Rín til Meginzo ⁹⁾; þá gerði Karl, bróðir Lotharíí, lið móti þeim, þeir fundust við á þá, er Mosa heitir; í Dana liði voro þeir konúngar Sigfröðr ok Guþfröðr, ok synir Ragnars loðbrókar; þeir sættust við keisara, ok létu skír-

¹⁾ Rimbertus, B, C, F. ²⁾ erkibiskup, F. ³⁾ Borguníam, B, S. ⁴⁾ Lothoríngam, B. ⁵⁾ Eqvítaníam, B, C. ⁶⁾ Borgund, F. ⁷⁾ 13, B, C; 4, F, S. ⁸⁾ verri. F. ⁹⁾ Megnizu, B.

ast, en litlu síðarr rufu þeir alt sáttmálit ok herjuðu vestr á Frakkland alt til Parísar ¹⁾, en brendo hana; þá kom í móti þeim með mikinn her Arnaldus, er þá var keisari, ok drap af þeim 900 manna. Eptir þat stöðvaðist Dana herr; þá var liðit frá hingatburði vârs herra Jesu Krists 900 ²⁾ eðr nærr því. En 17 vetrum síðarr var Húno biskup vígðr í Brimum á Saxlandi. Á 12ta ³⁾ ári þaðan frá fór Heinrichr, er furstr var keisari með því nafni, til Danmerkr, ok færði þá Dani til kristni bæði með bliðmælum, ógnum ok orostum, ok létti eigi furr enn þeir hētu at taka trú rétta. Síðan fór Húno biskup til fundar við Fróða konúng, er þá ræð fur Jótlandi, ok skírði hann ok alþýðu; þá voro görvar upp kirkjur þær, er eyðst höfðo í Heiðabæ ok í Rípum, þá var ok gjör kirkja í Árósi ⁴⁾. Eptir þat sendi Fróði menn til Rómaborgar, ok lét vígja 3 biskupa til Jótlands at ráði Agapíti páfva; var Hereðus biskup vígðr til Heiðabæjar, en Livedagus ⁵⁾ til Rípa, en Rímbrondus ⁶⁾ til Áróss; þat var 948 árum eptir holdgan vârs herra, á 12ta áre konúngdóms Ottónis ens mikla. Þar var furr frá horfit konúnga tali, er þeir ræðu fur Danmerk Sigfröðr ok Hálfðán. Eptir þá ræð fyrir Dönum sá konúngr, er Helgi hêt, hann átti bardaga við Ólaf Svíakonúng, ok fèll Helgi

¹⁾ Parisborgar, B, C, S.

²⁾ 800, F, S.

³⁾ 17, S.

⁴⁾ Arúsi, B.

⁵⁾ Libedargus, B; Libedager, F.

⁶⁾ Rimbertus, B, C, F, S.

þar, en Ólafr ræð lengi síðan fyrir Danmerk ok Svíþjóð, ok varð sótt dauðr. Eptir hann tóko ríki í Danmerk Gyrðr ok Knútr, en eptir þá Siggeirr.

[*Frá Knúti fundna*].

61. Þá er Sigurðr hríngur, faðir Ragnars loðbrókar, var konúgr yfir Svíaveldi ok Dana veldi ¹⁾, ok hann hafði friðat hvártveggja ríkit, ok sett yfir skattkonunga ok jarla, þá mintist hann þess ríkis, er Haraldr hilditönn, frændi hans, hafði átt í Englandi, ok fór Haraldr Ívarr enn víðfaðmi; en þat ríki höfðu þá enskir konungar, hét sá Íngjaldr, er þá ræð fur, ok er svâ sagt, at hann væri bróðir Pètrs Saxa ²⁾ konungs; Íngjaldr var ríkr konúgr. Ríngur konúgr bauð út leiðangri miklum af ríki síno, ok fór vestr til Englands; en er hann kom til Norðimbraland, beiddi hann sèr viðtöku; gekk þar þá undir hann margt fólk; en er Íngjaldr konúgr spurði þat, þá samnaði hann saman her miklum, ok fór í mót Ríngi konungi, ok áttu þeir saman nökkurar orrostur, en í síðarstu féll Íngjaldr konúgr ok Ubbi, son hans, ok mikill luti liðs þeirra; eignaðist þá Ríngur konúgr Norðimbraland ok alt þat ríki, er átt hafði Íngjaldr konúgr; en áðr Ríngur konúgr færi liði síno vestan af Englandi, setti hann skattkonung yfir Norðimbraland, sá er nefndr Ólafr, hann var son Kinriks ³⁾ þess, er sagt er, at væri bróðurson

¹⁾ vantar í B, C.

²⁾ Vestrsaxa, B, C.

³⁾ Kinriks, B.

Móaldar digru móður Ívars víðfaðma; fór þá Ríngur konungur aptr til ríkis síns. Ólafr konungur réð lengi Norðimbralandi, þar til er son Ubba konungs kom til ríkis, sá er nefndr Eava ¹⁾; áttu þeir Ólafr margar orrostor, ok í enni síðarstu flýði Ólafr konungur, en Eava lagði þá ríkit undir sik. Ólafr konungur fór þá til Svíþjóðar á fund Ríngs konungs, setti Ríngur konungur Ólaf höfþingja yfir Jótland, var Ólafr konungur lengi síðan þar skattkonungur, furst Ríngs konungs, en síðan Ragnars loðbrókar; hann var kallaðr Ólafr enski, hans son var Grímr gráe, er konungdóm ok ríki tók eptir föður sinn. Grímr var faðir Auðúlfs avflga ²⁾, er skattkonungur var á Jótlandi Ragnars loðbrókar; sonr Auðúlfs hét Gormr, er enn var skattkonungur á Jótlandi, hann var kallaðr Gormr enn heimski ³⁾. Gormr konungur átti marga þræla, en nökkurir af þrælum hans höfðo verit sendir til Holdsetu ⁴⁾ at kaupa þar vín, ok fluttu þeir vinit á mörgum hestum; en er þeir fóro sunnan yfir skóg þann, er Myrkviðr er kallaðr, tóko þeir sèr náltból á skóginum; logn var veðrs; um nóttina, er þrælarnir vöktu, heyrðo þeir barns grát í mörkina, en um morgininn, er lýsa tók, fóro þrælarnir í mörkina at leita barnsins, en skógrinn var bæði þröngur ok murkr; at lyktum nálgast þeir barns grátinn,

¹⁾ Eana, B, C.²⁾ auðga, F.³⁾ barnlausi, F.⁴⁾ Holtzetlands, B, C, S.

Þeir fundu þar barn sveipat línúk, dúkrinn var knýtt saman á brjóstinu, en er þeir leystu knútinn, voru þar í 3 gullhringar, barnit var vafit undir í silkidúk, þat var sveinbarn hit fríðazta; þeir tóku upp barnit ok höfðu með sér, þar til er þeir fundu Gorm konung, sýndo þeir honum barnit svâ búit, sem þeir höfðu fundit; konúngr jós svein þann vatni, ok gaf nafn, ok kallaði Knút af knúti þeim, er barnit hafði með sér; fæddist sveinn sá upp í hirð Gorms konúngs, hann var snimma vitr ok vel at íþróttum búinn um fram flesta menn þá, er þar í landi voro. Gormr konúngr átti engan son, hann unni Knúti fóstura sínum svâ mikit, at hann tók Knút sér í sonar stað, ok virði hann meira enn alla frændr sína, svâ at hann gaf Knúti konúngdóm eptir sinn dag; þessi var kallaðr Knútr hinn fundni. Gormr konúngr ræð ekki lengi fyrir löndum, hann varð sótt dauðr; en áðr hann andaðist lét hann Knút taka til konúngs yfir ríki þat alt, er hann hafði haft á Jótlandi; var Gormr konúngr heygðr at forn-um sið.

62. Knútr konúngr lét stefna þing fjölment, á því þingi lýsti hann fyriralþýðo, at þann mann innlenzkan eðr útlenzkan, er honum kunni satt at segja um ætterni sitt, skyldi hann gera auðigan ok ríkan; þetta spurðist víða um lönd. Svâ er sagt, at á einu kveldi komu til hirðar

Knúts konúngs 2 saxneskir ¹⁾ menn, en er þeir náðu at tala við konúng, mælti sá er fyrir þeim var: er þat með sannindum, herra! at þér hafit heitit þeim manni miklu ríki er þér kynni at segja ætt þína. Konúngr segir at þat var satt, ok sór um at þat skyldi hann vel efna. Gestrinn mælti: skulu þenna kost jafnt eiga þrælar sem frjálsir menn. Konúngr segir at þat skal alt at einu. Þá mælti gestrinn: þat er þér, konúngr! þá furst at segja, at ek ok þessi minn föronautr erum þrælar jarls eins á Saxlandi, en við kunn-um sannliga at segja þér ætt þína. Arnfinnr jarl ræð fyrir Holdzsetulandi, voro við þá þrælar hans ok þó trúnaðarmenn; en svâ bar til, at jarl gat barn við systur sinni, ok var þat leynt þar til er hún fæddi barnit, síþan var barnit sveipat silkidúkum ok knýtt utan at línúki, ok þar í knýttir 3 gullhringar, síþan var sveinn sá fenginn í hendr okkr at við skyldim týna; en við fórum í skóginn Myrkvið ok bárum barnit langt í skóginn, ok lögðum niðr undir viðarrætr, gengum frá síþan. Sögðo þessir menn avll savnn merki til, hvar þeir höfðo barninu komit, svâ at hinir þrælarnir könnuðust við, er sveinninn höfðo fundit. Knútr konúngr gaf þá enum saxneskum ²⁾ þrælum at leysa sik með til frelsis, bað þá síþan koma til sín; þeir gerðo svâ. En er þeir komu öðru sinni aptr til Knúts konúngs,

¹⁾ Svenskir, B, C.²⁾ svenskum, C.

Þá gaf hann frelsi sínum þrælum þeim, er hann höfðo fundit; gaf hann þá hvárumtveggjum leysingjunum jarldóma ok gerði þá alla ríka menn, sem hann hafði heitið. Þaðan af var hann kallaðr þræla-Knútr. Hann átti son ok lét kalla Gorm eptir fóstura sínum. Þræla-Knútr réð ekki lengi ríki, ok var hann þó frægr konúngr. Eptir þat var til konúngs tekinn Gormr sonr hans, hæld hann ríki af sonum Ragnars loðbrókar, ok var mest í kærleikum við Sigurð orm í auga, hann fósturaði son Sigurðar ok Blæjo dóttur Ello konúngs; Gormr jós þann svein vatni ok gaf nafn ok kallaði hann eptir Knúti föðr sínum, sá var síðan kallaðr Hörða-Knútr, þvíat þar heitir á Hörðalandi ¹⁾, sem hann var fæddr.

[*Upphaf Gorms Danakonúngs*].

63. Synir Ragnars loðbrókar voro hermenn miklir, þeir hefndu föður síns ok drápu Ello konúng í Englandi. Gerðist Ívarr enn beinlausir þá konúngr yfir þeim luta Englands, er áðr höfðo átt hans ættmenn ok frændr, hann jók ríki sitt á marga vega, hann lét drepa hinn heilaga Eatmund ²⁾ konúng, ok lagði undir sik ríki hans. Svá er sagt, at Loðbrókar synir hafi rekit mestan hernað í fornneskiu um öll þessi lönd: England, Valland, Frakland, Saxland ok alt út um Lungbarði ³⁾; svá komu þeir fremzt, at þeir unnu þá borg er Lúna hét, ok

¹⁾ Hörð á Jótlandi, B, C, F. ²⁾ Etmund, C. ³⁾ Lumb-
arði, B; Lunbarði, C.

um hríð ætlaðu þeir at vinna Rómaborg; en er þeir komu aptr, skiptu þeir með sér ríki síno, tók Björn járnsíða Uppsalaríki, Svíþjóð alla ok hvárttveggja Gautland ok öll þau lönd er þar liggja til; Sigurðr ormr í auga hafði [Eigotaland ¹] ok allar eyjar, Skáni ok Halland; Hvítserkr hafði Reiðgotaland ok þar með Vindland. Sigurðr ormr í auga átti Blæjo dóttur Ello konúnga, þeirra son var Hörða-Knútr, sem furr er ritat. Hörða-Knútr var konúngr í Danmerk eptir Sigurð föður sinn á Sælundi ok Skáni. Þá er Hörða-Knútr var fulltíði at aldri ok kvângaðr, gat hann son við konu sinni, þann lét hann heita Gorm, eptir Gormi fóstura sínum, syni Knúts hins fundna. Gormr son þræla-Knúts hafði verit allríkr konúngr, þvíat hann hêlt alla Danmerk af Ragnars sonum, þá er þeir voro í hernaði. Þá er Gormr son Hörða-Knúts vóx upp, var han allra manna fríðaztr sýnum, þeirra er menn höfðo sêð í þann tíma, hann var mikill maðr ok sterkr ok hinn mesti atgervimaðr um alla luti; en ekki var hann kallaðr vitr maðr, eptir því sem verit höfðo hinir furri frændr hans. Þá er Gormr var roskinn maðr at aldri, fékk hann konu þeirrar, er þyri hêt, hún var dóttir Haralds jarls af Jótlandi ²), er kallaðr var Klakk-Haraldr. Þyri var kvenna fríðuzt ok vitrozt, ok þat er mælt, at hún hafi verit mestr

¹) þannig B, C, S; Selund, F; Egiptaland, A. ²) Holsetulandi, F.

skörúngr af konum á norðrlöndum; hún var köll-
ut þyri danmarkarbót. Klakk-Haraldr jarl var
kallaðr vitraztr þeirra manna, er þá voro í Dan-
merk, en síðan, er Gormr tók konúngdóm ok
ríki eptir Hörða-Knútr föðr sinn, þá hlítti hann
mjök ráðum Haralds jarls mágs síns ok þyri
konu sinnar. Gormr konúngr fór með her sinn
í þat ríki í Danmerk, er kallat er ¹⁾ Reiðgota-
land, en nú er kallat Jótland, á hendr þeim kon-
úngi er þá ræð þar fur, sá var nefndr Gnúpa,
þeir áttu saman nökkurar orustor, en svâ lauk,
at Gormr feldi þann konúng, ok eignaðist alt
hans ríki. Þvínæst fór Gormr á hendr þeim kon-
úngi, er Silfraskalli var kallaðr, ok átti við hann
úfrið ok orustor, ok hafði Gormr konúngr jafn-
an sigr, ok um síðir feldi hann þann konúng.
Eptir þat gekk hann upp á Jótland, ok fór svâ
herskildi, at hann eyddi öllum konúngum alt
suðr til Slès, ok svâ vann hann ríki mikit í
Vindlandi. Margar orustor átti Gormr við Saxa,
ok gerðist enn ríkazti konúngr. Gormr konúngr
gat 2 sono við kono sinni þyri, hêt hinn ellri
Knútr, en hinn ýngri Haraldr. Knútr Gorms-
son var allra manna fríðaztr ok fegrstr sýnum,
er menn hafi sjeth, hann var ok [svâ] þokka-
sæll, furst at upphafi, at konúngr unni honum
um fram alla menn, ok þar með var hann skap-
feldr öllu landsfólkinu, at hvert barn unni hon-
um, hann var kallaðr Knútr dana-ást. Har-

¹⁾ þá var kallat, B, C.

raldr var líkr móðurfrændum sínum, þyri móðir hans unni honum eigi minna enn Knúti.

Frá Ívari beinlausa.

64. Ívarr enn beinlausi var konúngr í Eng-
landi lánga æfi, hann átti ekki barn, þvíat svâ
segist, at hann hefði til þess enga fýst nè eðli,
en eigi skorti hann spekt nè grimd; hann varð
ellidauðr þar á Englandi, ok var þar heygðr;
þá voro daudir allir Loðbrókar synir. Eptir
þat tók konúngdóm í Englandi Aðalmundr ¹⁾
Játgersson, bróðurson Eatmundar hins helga,
ok kristnaði hann víða England, ok tók skatt af
Norðimbralandi, er heiðit var. Eptir hann var
konúngr Aðalbrikt, hann var góðr konúngr ok
varð gamall; á hans dögum ofarliga kom Dana
herr til Englands, ok voro þeir bræðr höfðing-
jar fur liðinu, synir Gorms hins gamla, Knútr
ok Haraldr; þeir herjaðu víða um Norðimbraland,
ok lögðu undir sik margt fólk, töldu þeir þat
arftekjulönd sín, er átt höfðu Loðbrókar synir
ok aðrir margir þeirra forellrar. Aðalbrikt kon-
úngr hafði liðsátnat mikinn, ok fór móti þeim,
hann hitti þá fur norðan Kliflönd, ok drap af
Dönum margt [manna ²⁾]. Nökkuru síðarr gengu
Gorms synir upp við Skarðaborg ok börðust,
ok þar höfðu Danir sigr. Eptir þat fóro þeir
suðr með landi ok ætlaðu til Jórvíkr, gekk þar
undir þá alt folk, uggðu þeir þá ekki at sèr;

¹⁾ Ættmundr, B; Etmundr, C.
Norðmanna A.

²⁾ þannig B, C;

einn dag var skin heitt, ok fóro menn á sund milli skipanna, en er konúngar voro á sundinu, þá ljópu menn af landi ofan ok skutu á þá, þá var Knútr lostinn öru til bana, þeir tóko líkit ok fluttu út á skip; en er þetta spurðu landsmenn, þá dróst þegar herr mikill saman, ok þvínærst kom Aðalbrikt konúngr, ok snérist þá til hans alt þat fólk, sem áðr hafði gengit undir ¹⁾ Dani; síðan náðu Danir hvergi landgaungu fur samnaði landsmanna, fóro Danir þá brott ok heim til Danmerkr. Gormr konúngr var þá staddr á Jótlandi; Haraldr fór þegar á hans fund, en sagði móþur sinni tíðindin. Gormr konúngr hafði þess heitstrengt, at hann skyldi deyja, ef hann spyrði fráfall Knúts sonar síns, ok svá sá, er honum segði dauða hans. Þá lét þyri tjalda hallina grám vaðmálum, en er konúngr kom til borðs, þögðu allir menn, þeir er inni voro. Þá mælti konúngr: Hví þegja hér allir menn, ero nökkur tíðindi at segja? Þá svarar drotníng: þér, herra! áttuð hauka tvá, var annar hvítr en annar grár, hinn hvíti haukrinn hefir flogit langt á eyðimerk, ok er hann sat á trè nökkuru, komu margar krákur ok plokkaðu hann svá, at af honum ero allar fjaðrar, ok er nú fuglinn únýttr, en hinn gráe haukr er aptr kominn, ok mun hann nú drepa fugla til borðs yðr. Þá mælti konúngr: svá drúpir nú Danmerk, sem dauðr sè Knútr sonr minn. Þá svaraði drotníng: sönn munu þessi tíðindi sem þér segit, herra! Sönnuðu þat þá

¹⁾ undan, B, C.

allir þeir er inni voro. Þann sama dag tók Gormr konúgr sótt ok andaðist annann dag at jafnlengðinni, þá hafði hann verit konúgr 10 tígi ¹⁾ vetra; haugr mikill var vorpinn eptir Gorm konúgr. Þá var tekinn til konúgs yfir Danaveldi Haraldr son hans, ok var hann lengi konúgr síðan.

[*Keisaratal í Þýzkalandi*].

65. Lavðver ²⁾ keisari Lavðversson, sonarson Karla-Magnúsar, ríkti með bræðrum sínum, sem furr er ritat, 56 ³⁾ ár. Eptir þat ríkti Karl son ⁴⁾ hans 11 ⁵⁾ ár með bræðrum sínum 2, hét annar Karlomannus ⁶⁾ en annar Löðver. Í þann tíma bygðist Ísland, þá ræð fyrir Danmörk Gormr enn gamli, en Haraldr enn hárfagri Noregi. Eptir Karl Löðversson ríkti Arnaldus ⁷⁾ son Karlo-manni ⁸⁾ 12 ár, þá Löðver son Arnoldi 12 ár, þá Konráðr Konráðsson 7 ár, hann var furstr keisari þeirra manna, er eigi voro at lángeðga tali komnir fra Karla-Magnúsi. Eptir Konráð ríkti Heinrekr 18 ⁹⁾ ár, þá Otto hinn mikli keisari 58 ár, þá Otto hinn rauði son hans 9 ár, þá Otto hinn úngi, son Otto hins rauða, 18 ár. Í þann tíma var Haraldr Gormsson konúgr at Danmerk ok Noregi, ok Hákon hlaða-jarl hêlt af honum ríki í Noregi, sem furr er sagt, var þá vinátta þeirra góð; sendi Hákon jarl Haraldi konúgi á einu sumri 60 hauka, en galt enga

¹⁾ 70, S. ²⁾ Hlavðver, B, C. ³⁾ 32, B. ⁴⁾ bróðir, F, S. ⁵⁾ 12, B, F. ⁶⁾ Karlamagnús, C. ⁷⁾ Arnaldus, F. ⁸⁾ hans, F, S. ⁹⁾ 17, F.

skatta, fyrir því at Dana konúngr veitti honum skattaalla, þá er hann væri í Noregi til starfs ok kostnaðar, at veria landit fyrir úfriði.

Frá Otto keisara ok Haraldi konúngi.

66. Otto keisari, er hinn úngi var kallaðr, strengði þess heit, at hann skyldi snúa Dönum til rættrar trúar, ef hann mætti, ella skyldi hann fara með allan sinn styrk ok afla 3¹⁾ sumur í samt, ef hann gæti eigi kristnat furr, ok herja þar. Eptir þessa heitstrengingu sendi hann boð Haraldi Gormssyni Dana konúngi, at hann skyldi taka skírn ok trú rétta ok alt landsfólk þat er hann stýrði, en at aðrum kosti sagði keisarinn, at hann mundi fara með her á hendr honum. En er þessi erendi komu Dana konúngi, þá lét hann þegar búa landvarnir sínar, lèthalda vel upp Danavirki, ok bjó herskip sín, hann sendi boð norðr í Noreg, at Hákon jarl skyldi koma til hans snimma um vârit með allan sinn her, þann er hann fengi; bauð Hákon jarl her út um vârit af öllu ríki síno, hêlt hann liði því til Danmerkr, ok fór til fundar við Harald Dana konúng; tók konúngr allþakksamliga við honum. Margir aðrir höfðingjar voro þá með Dana konúngi, þeir er honum veittu lið; görir konúngr þá bert, at hann ætlaði at halda her þeim til móts við Otto keisara.

Bardagi Otto keisara við Dana.

67. Otto keisari dró her saman um vârit

¹⁾ 6, c.

á Saxlandi, hann hafði mikit lið ok frídt, hélt hann til Danmerkr um sumarit; fundust þeir Haraldr konúgr á skipum, þeir lögðo þegar til orrosto ok börðust allan þann dag til nætr, þar féll fjöldi liðs af hvárumtveggjum, ok þó fleira af keisaranum, en er náttu tók, settu þeir 3 náttu grið til ráðagerðar ok viðrbúnaðar hvárumtveggjum; en er 3 nætr voro liðnar, gengu á land hváirtveggju ok hiöggust til bardaga, gengu síðan saman fylkingar, ok varð hin harðazta sókn, veitti keisaranum þá þúngt ok féll miklu fleira hans lið, ok er á leið daginn, brast flótti í liði hans ok flýðu þeir til skipa sinna. Svá er sagt, at Otto keisari sat á hesti um daginn ok barðist allfræknliga, en er meginherrinn tók at flýja, reið hann ok undan til skipanna, hann hafði í hendi mikit spjót gullrekit ok alblóðugt upp at höndum, hann setti spjótit í sjáinn fram fyrir sik ok mælti hátt: Því skýt ek, sagði hann, til alsvaldanda guðs, at annan tíma, er ek kemr til Danmerkr, skal ek geta kristnat land þetta, eða láta lífit, ok liggja hér dauðr í Danaveldi. Otto keisari steig þá á skip sín með sitt lið, ok fór heim til Saxlands ok sat þar um vetrinn, en Hákon jarl var eptir með Dana konúgi ok höfðu þeir mikla ráðagerð, létu þeir þá efla at nýju [Danavirki ¹].

Viðtal konúgs ok Hákonar jarls.

68. Um vârit eptir dró Otto keisari her

¹) þannig, B, C, F, S, Danaveldi, A.

saman úvígjan, hann hafði her af Saxlandi ok Frakklandi, Fríslendi ¹⁾ ok af Vindlandi, fylgði honum Burizlafr konúgr með mikit lið, hann hafði ok mikinn her af Holdsetulandi, flutti keisari allan þann her út í Danmerk. Þá er keisarinn spurði, at Hákon jarl var í Danmerk ok ætlaði at berjast í móti honum með Haraldi konúgi, sendi hann jarla sína tvâ, hét annarr Urguþrjótr en annarr Brimisskjarr ²⁾, þeir skyldo fara í Noreg með 30 kugga, hlaðna af mönnum ok vopnum, at kristna þar landit meðan Hákon var í brotto.

Bardagi keisara ok Hákonar jarls.

69. Hákon jarl hafði verit í Danmerku með Haraldi konúgi um vetrinn; en er þeir spurðu at Otto keisari var kominn í Danmerk með mikinn her, þá sendi Haraldr konúgr Hákon jarl með allan norænan her þann, er honum hafði fylgt, suðr til Danavirkis, at verja þar landit, en Haraldr konúgr dró sjálfr saman sinn her á Jótlandi; þess getr í Velleklu, at Hákon jarl fór með her sinn til Danmerkr til móts við Dana konúng, ok konúgr sendi jarl at verja Danavirki; þar segir svâ:

Hitt var ok er eykir
örborðs á vit norðan
und sigr runni svinnum
sunnr Danmarkar funnu;

¹⁾ Vallandi, B; Finnlandi, C.
Brimiskjarr, C.

²⁾ Brimilskjarr, B, S;

en hólm fjöturs hjálmi
Hölda ¹⁾ valdr of faldinn
döfra danskra jöfra
dróttinn fund of sótti.

Ok við frost at freista
femildr konúngr vildi
merkr hloðynjar markar
morðálfs þess er kom norþan;
þá er valserkjar virki
veðr hirði bað stirðan
fyrir hlunn njörðum ²⁾ hurðar
hagbarða gramr varða.

Otto keisari kom með her sinn sunnan at Dana-
virki; Danavirki er svâ háttat, at firðir tveir
ganga í landit sínum megin landsins hvârr, en
í milli fjarþar botnanna höfðo danir gert borgar
vegg, bæði háfan ok styrkan, af grjóti og torfvi
og viðum, en grafit díki ³⁾ djúpt fur utan, borg-
arhlið var á hverju hundraði faðma ok þar kast-
ali yfir ⁴⁾ til varnar virkinu, þvíat brúat var
yfir díkit fyrir hverju borgarhliði. Otto keis-
ari sótti með sinn her sunnan at Danavirki, en
Hákon jarl varði borgarveggina með síno liði,
varð þar en harðazta orusta; þess getr Einarr
skálaglamm í Velleklu:

Varat ígegn þó at gjörði
garðröknir styr harðan

¹⁾ Hörða, B. ²⁾ hliðmorðum, C. ³⁾ breitt ok bæta við
B, C. ⁴⁾ en í fjölmenni, bæta við B, C.

gengiligt at gánga
geir asar ¹⁾ lið þeirra;
þá er með Frísa fylki
fór gunnviðurr sunnan
kvaddi vígs ok Vinda
vâgs blakkriði Frakka.

Hákon jarl setti fylkíngar yfir öll borgarhlið,
en hitt var þó meiri hlutr liðs hans, er hann lét
fara alt með borgar veggjunum at verja þar sem
mest var at sótt, fèll þá margt af keisarans mönn-
um, en þeir fengu ekki unnit at borginni, snèri
þá keisari frá at sinni ok fór með sinn her til
skipa sinna; svâ segir Einarr:

Þrymr við logs er lögðu
leik miðjúngar þriðja
arngræddir varð oddum
andvígr saman randir;
sundfæxa kom Söxum
sæki þróttr á flótta
þar er svâ at gramr með gumnum
garð óþjóðum varði.

Eptir orusto þessa fór jarl til skipa sinna, ok
ætlaði þá at sigla norðr til Noregs, en honum
gaf ekki byr, ok lá hann lengi út í Limafirði.

Unnit Danavirki af ráðum Ólafs.

70. Ólafr konúngr Tryggvason var einn
vetr á Vindlandi, sem áðr er ritat. Snimma um
vârit bjó han skip sín ok sigldi í haf, hann hélt
skipum sínum upp undir Skáni, veitti þar upp-

¹⁾ rásar, B.

göngu, en landsmenn samnaðust saman ok hældo orosto við hann, þar hafði Ólafr sigr ok fèkk herfáng mikit; síðan sigldi hann austr til Gotlands, þar tók hann kaupskip er Jamtr áttu, þeir veittu vörn mikla, er á skipinu voro, en svâ lauk, at Ólafr vann skipit ok drap margt manna, en tók fè alt; þriðju orrosto átti hann á Gotlandi sjálfu, hafði hann þar sigr en fèkk herfáng mikit; svâ segir Hallfreyðr ¹⁾ vandraeðaskáld:

Endr lèt Jamta kindir
allvaldr í styr falla
vandist hann ok Vinda
vegrimmr á þat snimma;
hætttr var hersa drottinn
hjördjarfr Gota fjörvi
gullskerði frá ek gjörðo
geir þey á Skáneyju.

Eptir þat hêlt Ólafr konúngr skipunum suðr með Danmerk ok alt suðr til Slees, þvíat hann spurði, at þar var fyrir Otto keisari ok með honum Burizlafr Vinda konúngr, mágr Ólafs, ok þat með, at þeir þurftu liðs við; en er Ólafr fann keisara, bauð hann at veita honum lið með alla sína sveit; keisari leit við honum ok spurði hver hann væri? hann svaraði: úvant er mitt nafn, herra! ek heiti Óli. Keisarinn mælti: þú ert mikill maðr ok hamíngjusamligr, ok allir þínir menn sýnast mér fræknligir, ok vil ek sannliga

¹⁾ Hallfreðr, F, S.

þiggja yðra liðsemd. Keisarinn átti húsþing við ráðgjafa sína ok aðra höfðingja, hann sagði svá: lítit á góðir höfþingjar ok gefit ráð til, hverjar framferðir hafa skal, þvíat oss er mikill vandi til handa kominn af því, at allr þessi hinn mikli herr, er hér er saman kominn, er mjök vistalaus, en Danir hafa kvikfè sitt ok alt annat góds, þat er þeir eiga, flutt þángat undan oss í landit, sem þeir þikkjast helst geyma mega fyrir várum höndum, svá at þessumegin Danavirkis má eigi finna þeirra góds, þat er til mannfæðu megi hafa. Vèr höfum nú átt hér nökkurar orustor, ok veitir oss erfídt at vinna land þetta. Nú gefit ráð til, hverju vèr skulum framfara, svá at vèr haldim sæmð várri. En er keisari hætti at tala, þavgðo flestir, en þeir, sem svaraðu, sögðu at 2 væri kostir til: sá annar, at hverfa frá ok fara heim í ríki sitt, eðr at drepa fararskjóta sína til viðrlifnaðar fólkinu. Keisari svaraði: á þessum ráðum liggja stórir meinbugir, þvíat þat er hit mesta kristnispell skírðum mönnum at eta hross, þeim er öðruvíss mega lengja líf sitt; en ef vèr gefum nú upp stríð þetta at sinni, ok förum heim í ríki vårt, þá kann ek þat seá, at aldri fám vèr annan tíma meira her eðr fríðara at vinna Danaveldi, en mèr seálfum þó hin mesta úsæmð ok úhæfa at níðast á trú minni, þvíat ek hefvir því heitit guði upp á trú mína, at ek skal þessu sinni annathvârt fá kristnat Danmerk, eðr deyja hér

ella, fyrir því vil ek hvártveggja þetta ráð únýta, en heyra viljum vér hvat hinn nýkomni höfðingi Óli leggr til. Óli svaraði: þat ferr saman um hagi mína, herra! sem eigi er hent-
azt, ek er ráðagerðarmaður lítill, en ek hefir þó svá mikinn metnað á ráðum mínum, at ek mân hér leggja til með öllu ekki, utan þér, herra!
ok allir yðrir ráðgjafar heitið því, at hafa þat ok halda, er ek legg til. Keisari játar því, ok allir þeir hétu at hafa þat ráð sem Óli legði til. Þá mælti Óli: þat er mitt hit fursta ráð, at þér leitið þángat fultíngs sem nógt er til, at allr herrinn fasti 6 dægr, til þess at sá guð, er alla luti hefir skapat, gefi oss at sigrast á Dönum, ok láti yðr framkoma síno eyrendi, því sem þér farit með; þvínæst vil ek at allr herinn fari í skóg þann, er næstr er Danavirki, ok skal hverr maður höggva limþyrði ok bera undir virkit, ok seám síðan hvat tiltækiligast þikkir. Nú var góðr rómr gjörr at því er Óli mælti, ok lofaði allr herinn þessa ráðagerð, ok um morgininn snim-
ma fóro menn í skóg ok báru viðinn at virkinu síð um kveldit. En hinn næsta dag eptir gerði Óli þat ráð, at þeir tóko vatzkeröld öll, þau er þeir fengu, ok fyldu upp af spánum, ok báru í tjöru, gjörðu síþan til vâgir eðr slaungur ¹⁾, en hvat sem þeir höfðust annat at, þá lét Óli suman herinn sækja at virkinu, sem þeir komust við, með skotum ok grjóti, en þeir máttu ekki sækja

¹⁾ valslöngur, C, F, S.

at virkinu um daga, þvíat Hákon jarl hafði sett fjölda manns í alla kastala, áðr hann fór frá, at verja borgina ef enn kynni herr at koma. Um kveldit síð slógu keisarans menn eldi í vatz keröldin, eptir tilskipan Óla, ok slöngðu at virkinu, læk eldrinn skjótt tjörgaða spónu í keraldönnum. En er loganum sló út um keröldin, festi brátt í liminu, er þeir höfðu borit undir virkit; veðrit hafði verit um daginn kyrt ok bjart, en um kveldit gerði á sunnanvind hvassan ok þurr-an, ok tók at styrma ¹⁾ svâ sem náttaði; nú sem limit tók at loga, en stormrinn stóð at borginni, þá festi eldinn brátt í kastalonum, er af trê voro gervir, ok svâ var víða borgarveggrinn af viðum, varð þá eldsgánggrinn svâ mikill at hvat logaði af avðru, svâ at um morgininn eptir sá engi líkindi Danavirkis nema grjótit. Snèri keisari þá með alt sitt fólk til Slès til skipa sinna, ok fluttist þar með herinn yfir fjörðinn á Jótland, var hermönnum þá eigi lengi vistaskortr, þvíat þar var nógt búfê Dana til strandhöggva. En er Haraldr Dana konúngr spurði at Danavirki var brent, ok Otto keisari kominn á Jótland með allmikinn her, þá fór hann í móti með sinn her; varð þar, er þeir fundust, allmikil orrusta ok laung, en lyktaðist með því, at keisarinn hafði sigr, en Haraldr konúngr flýði undan til Limafjarðar, fékk sèr þar skip ok fór út í Marsey, fóro þá menn í milli þeirra keisarans, ok varð komit á

¹⁾ hvessa, S.

með þeim griðum ok stefnulagi, fundust þeir þá sjálfir Ottó keisari ok Haraldr Dana konúngr i Mársey. Poppó hét biskup sá er var með keisaranum, hann taldi trú fur Haraldí konúngi, ok sagði mörg stórtákn almáttigs guðs. En er biskup hafði talat guðs erendi bæði langt ok snjalt, þá svarar Haraldr konúngr svâ: trauðr er ek at fyrirláta þann átrúnat, sem ek hefir haft ok haldit alla æfi ok mínir frændr ok forellrar fyrir mér, svâ ekki furlæt ek hann fur orð yðar einsaman, þó at þèr talit fagrt ok mjúklíga, utan þèr sýnit þar með opinber tákn, svâ at eigi megi við dyljast at yðvar trúa sè betri ok rættari enn vár trúa. Poppó biskup lét þá leggja logandi ¹⁾ járnslá í hægri hönd sèr ok bar 9 fet, svâ at allir sá, síðan sýndi hann Haraldí konúngi hönd sína úbrunna. Haraldí konúngi þótti mikils um verdt, er hann sá þetta, tók hann þá trú ok var skírðr ok allr hans herr. Haraldr konúngr hafði sendt orð Hákoní jarli, þá er hann sat í Mársey, áðr enn þeir keisari fundust, at jarl skyldi koma til liðveizlu við konúng. Var jarl þá kominn til eyarinnar er konúngr hafði skírast látit; sendi konúngr þá orð, at jarl skyldi koma á hans fund; en er þeir hittust, þá nauðgaði konúngr jarlinum til at láta skírast, var þá Hákon jarl skírðr ok allir þeir menn er þá voro með honum. Fèkk konúngr þá í hendr

¹⁾ glóandi, B, C, F, S.

jarli presta ok aðra lærða menn, ok segir, at jarl skyldi láta skíra alt fólk í Noregi; skildust þeir at því, fór jarl út til Háls í Limafirði, ok beið þar byrjar. Svá segja menn, at Ottó keisari veitti guðsifjar Sveini syni Haralds konungs, ok gaf honum nafn sitt, ok var hann svá skírðr at hann hét Ottó Sveinn. Keisaranum þótti ráðagerðin Óla vel hafa gefizt, ok spurði enn Óla, á hverju landi hann væri fæðingi eðr hver ætt hans væri. Óli svarar: ekki skal nú dyljast lengr fur yðr, herra! ek heiti Ólafr, ek er norænn at ætt, Tryggvi konúgr Ólafsson var faðir minn. Keisarinn svarar: heyrð hefir ek getit föður þíns, en þín meirr; nú vil ek at þú farir með mér til Saxlands, ok skal ek gera þik mikinn höfþingja í mínu ríki. Ólafr svarar: hafit þér þökk fyrir boð yðart, en ek hefir ríki nökkut í Vindlandi, ok verð ek þess at geyma, en gjarna vil ek vera vin yðarr. Keisari segir at svá skal vera. Eptir þetta fór Ottó aptr til Saxlands í ríki sitt, ok skildust þeir Haraldr konúgr vinir. Haraldr konúgr hélt vel kristni alt til dauðadags. Burizlafr, konúgr fór til Vindlands ok með honum Ólafr Tryggvason mágr hans; þessa stríðs getr Hallfreyðr ¹⁾ í Ólafs drápu er þeir áttu í Danmerk:

Bavðserkjar hjó birki
barklaust í Danmerku

¹⁾ Hallfreyðr, F, S.

hleypimeidr fur Heiða
hlunn-viggja bý sunnan.

Hákon jarl kastar trú sinni ok niddist á guði.

71. Nú er þar til at taka, at Hákon jarl beið byrjar at Hálsi í Limafirði; en er veðr kom þat, er honum þótti sem hann mundi í haf bera, þá skaut hann upp á land enum vígðum mönnum, en hann sigldi þá út á haf; veðrit gekk til útsuðrs ok þaðan til vestrs; sigldi jarl þá í gegnum Eyrarsund, ok herjaði á hvártveggja land; síðan sigldi hann austr fyrir Skáneyar síðu, ok herjaði hvar sem hann kom við land; en er hann kom austr fyrir Gautasker, lagði hann at landi, ok gerði blót mikit, þá komu þar hrafnar 2 fljúgandi ok gullu hátt, þóttist jarl þá vita, at Óðinn mundi þegit hafa blótit, ok þá mundi jarl hafa dagrað til at berjast, lagði hann þá eld í skip sín ok brendi öll, gekk síðan á land upp með liði síno, ok fór alt herskildi, þá kom á mót honum með miklu liði jarl sá er ræð Gautlandi, hann hét Óttarr, þeir áttu mikla orusto, fékk Hákon jarl sigr, en Óttarr jarl fèll ok mestr luti liðs hans. Hákon jarl fór um Gautland hvárttveggja, ok fór alt herskildi, þar til er hann kom í Noreg; þessa getr Einarr skálaglamm: Flóttá gekk til frèttar felli njörðr á velli, draugr gat dólga sagu dagrað Heðins vâða;

ok haldboði hildar
hrægamma sá ramma,
týr vildi sá týna
teinlautar fjör Gauta.

Háði jarl þars áðan
aungr maðr und ský ranni
hyrjar þíng at herja
hjör lautar kom sörva;
bara maðr lýngs en lengra
lopt varðaðar barða
alt vann gramr um gengit
Gautland frá seá randir.

[*Jarl kemr heim í Noreg*].

72. Þá er Hákon jarl fór austan um Gautland með herskildi, spurðu jarlar keisarans Uргуþrjótr ok Brimisskjarr ¹⁾ til ferða hans ok allar tiltekjur; þeir voro í Víkinni, ok höfðu kristnat alla Víkina alt til Líðandisness, þeim þótti ekki friðvænligt at bíða þar Hákonar jarls, ef landsherrinn slægist í móti þeim með honum, flýðu þeir þá brott með öll skip sín, þau er þeir höfðu þángat haft, ok 8 ²⁾ skip önnur. Þá er Hákon jarl kom í Víkina, varð hann brátt varr hvat jarlarnir höfðu þar athafzt, at þeir höfðu brotit hof en kristnat fólk alt, þar er þeir máttu því viðkoma; lét Hákon þá gera upp hof öll, þau er niðr voro brotin, ok sendi boð um alla Víkina, at engum manni skyldi hlýða at halda þeim átrúnaði, er jarlar höfðu boþit. Síðan fór

¹⁾ Brimilskjarr, B, C.

²⁾ 9, F, S.

hann norðr til Þrándheims landvegh, settist hann þá furst um kyrt, ræð hann nú einn öllum Noregi, ok galt aldregi síðan skatt Dana konungi, var hann síðan at öllu verri ok heiðnari enn áðr hann var skírðr.

[*Herferð Ólafs Tryggvasonar*].

73. Svâ er sagt frá Ólafi Tryggvasyni, at hann hafi aldregi blótat skurðgoð, ok allr þeirra átrúnaðr var honum leiðr mjök, en alt þat, er hann heyrði sagt frá himna guði ok hans stórmerkjum, fèll honum harðla vel, en þó hugfesti hann fyrir sér einna mest þær guðs jarteinir, er hann hafði sjeth í Danmerk. Ok hinn næsta vetr eptir, er þeir Ottó keisari skilðu, sat Ólafr í ríki síno á Vindlandi, en um vârit bjó hann skip sín, ok fór enn í hernað, herjaði hann furst um Frísland, þvínæst um Saxland ¹⁾ ok alt í Flæmíngjaland; svâ segir Hallfreðr:

Tíðhöggvit lét tiggi
Tryggva sonr fur styggan
leiknar hest á [lesti ²⁾]
ljótvaxin hræ Saxa;
vin hróðigr gaf víða
vísi margra Frísa
blökku brúnt at drekka
blóð kveldriðu stóði.

¹⁾ Frakkland, F.

²⁾ þannig B, C, F, S; lasti, A.

Rógs brá ¹⁾ rekka lægir
ríkr valkera líki
herstefnir lét hravfnum
hold Flæmíngja goldit.

Ólafr Tryggvason þá skjöld af Þángbrandi.

74. Í þann tíma var Albertus biskup í Brimum á Saxlandi, hans lærisveinn var Þángbrandr son Vilbaldí ²⁾ greifa af Brimaborg, hann var þá roskinn at aldri, er Hugbertus biskup af Kantarabyrgi bauð Albertó biskupi ³⁾ til sín, ok gaf honum góðar gjafar ok föronautum hans öllum. At þessu heimboði var Þángbrandr með biskupi, ok þá er gjafarnar voro framgreiddar, mælti Hugbertus biskup til Þángbrands: þú er lýðskaðr ⁴⁾ sem riddarar, þó at [þú] sèr klerkr, því gefr ek þér [skjöld ⁵⁾], þar er á markaðr hinn heilagi kross með líkneski drottins vârs, þat merkir lærdóm þinn; Þángbrandr tók þakksamliga við gjöfinni. Síðan fóro þeir Albertus biskup frá veizlunni. En er þeir komu heim í Saxland, þá var Ólafr konúngr Tryggvason þar fur; fundust þeir Þángbrandr, hann bar þá skjöldinn, þann er Hugbertus biskup hafði gefit honum; en er Ólafr konúngr sá skjöldinn, hugði hann at vandliga, hvat þar var á markat, ok fanst mikit um; hann mælti þá til Þángbrands: hvern dýrðkit þér, kristnirmenn! á krossi

¹⁾ bar, Hk.

²⁾ Vígbaldi, B, C.

³⁾ bróður

sínum, bæta við B, C, S.

⁴⁾ lýðskyldr, S.

⁵⁾ þannig,

B, C, F, S; krosold, A.

píndan. Þáangbrandr svaraði: drottinn vârn Jesúm krist dýrðkum vèr. Konúngr spurði: hvat misgjörði hann er hann var svâ píndr. Þáangbrandr sagði honum þá inniliga frá písl drottins ok táknum krossins. Þá falaði Ólafr konúngr skjöldinn, en Þáangbrandr gaf honum. Konúngr mælti: þessi gjöf líkar mér harðla vel, ok ef þat berr þèr til handa, at þú þikkist af nökkurum manni þurfa at hafa hald eðr traust, kom þá til mín, ok mun ek þá launa þèr skjöldinn, en þó vil ek furst at þú þiggir at mér lítit silfr. Þáangbrandr játaði því; lét konúngr þá greiða honum verð skjaldarins, ok skildust þeir með vináttu. Síðan sigldi Ólafr konúngr heim um haustit til Vindlands, ok sat þar hinn þriðja vetr.

Ólafr konúngr merkti sig með krossi.

75. Þá er Ólafr konúngr Tryggvason hafði verit 3 vetr á Vindlandi, gerðust þau tíþindi, er honum ok mörgum öðrum þar í landi fèkk mikillar hrygðar, at drotníngin Geira kona hans tók sótt þá er hana leiddi til bana. Ólafi konúngi þótti þetta svâ mikill skaði, at hann festi ekki yndi á Vindlandi síðan; ræð hann sèr þá til skipa ok sigldi furst til Danmerkr, ok ætlaði þaðan austr í Garða; má þat ok líkligt þikkja, at við sinn harm mundi hann þángat furst venda, sem hann hafði áðr lengzt verit, ok síno ráði bezt unat. En er þeir lágu til byrjar við Danmörk, gekk Ólafr konúngr á land upp einn dag,

ok tóku þeir strandhögg, sem hermanna siðr er til; við þat vörðu varir landsmenn, ok samnaðust saman ok fóru eptir þeim með miklu fjölmenni. Konúngr ok hans menn fundu eigi furr enn fjölmenni dreif at þeim hvaðan æla, þeir vildo þá forða sér, en hittu eigi skjótan útvegh til undankomu, þvíat þar var skógr þykk ok smár sem þeir voro staddir, en engi örugg ¹⁾ fylskni. Ólafr konúngr ræddi þá til sinna manna með miklu trausti guðs miskunar: ek veit, sagði hann, at sá guð er máttigr, er himnum ræðr ok skapat hefir alla luti, ek hefir ok heyrt at hann á þat sigrmark er mikill kraptr fylgir, þat er kross sá er hann var píndr á; biðjum vèr nú allir lítillátliga þann sama himna guð, at hann skýli oss fyrir sitt krossmark, leggjumst vèr niðr á jörðina, ok tökum tvâ kvistu ok leggjum á oss í mynd krossins. Þeir gjörðu allir sem hann bauð. Síðan fóru at þeim úvinir þeirra með miklum gný ok vopnabraki, þeir er skjótt ætlaðu at grípa þá, þvíat þeir höfðu litlu áðr sèð þá skamt frá sér; en er þeir mistu þeirra, þá ljópu þeir síðan hær ok hvar um skóginn, þvíat þeir sá þá eigi, þó at þeir lægi undir fótum þeim, ok hlífði þeim svâ hinn helgi kross með guðsfulltíngi. Landsmenn gáfu upp leitina, en Ólafr konúngr ok hans förunautar stóðu þá upp, ok fóro áleiðis til skipa sinna; hinir sá þat, ok sóttu hart eptir þeim, varð þá ekki und-

¹⁾ önnur, F.

anbragð konúngs ok hans manna annat, enn at leggjast niðr á jörðina þar sem þeir voro komnir, væntandi sèr guðs miskunar; en Danir fundu þá nú eigi heldr, er þeir lágu á slèttum velli, enn áðr í þykkum skógi.

Frá Ólafi konúngi.

76. Eptir þenna atburð hèlt Ólafr skipum sínum austr í Garða, fèkk hann þar allgóðar viðlökur af Valdamar konúngi ok Allogíe ¹⁾ drottningu; var hann í Hólmgarði um vetrinn með sína menn. Eina nótt bar fyrir hann í svefni mikla sýn ok merkiliga, honum sýndist einn mikill stéinstólpi standa í lopt upp svâ hátt sem hann mátti seá, þessi steinn var utan sem klappaðr væri gráðum eðr pallum ²⁾, hann þóttist gánga upp eptir steininum svâ langt, at hann var kominn upp um ský, þar kendi hann svâ sætan ilm, at hann hafði aldri furr slíkan kent, hann litaðist þá um, ok sá alla vega hjá sèr fagra staði, blómgaða með allri unaðsemð, þar sá hann bjarta menn skrýdda hvítum klæðum ok prýdda allri skínandi dýrð, fulla fagnaða, meiri en frá megí segja; því næst heyrði hann ravdd yfir sik upp, svâ segjandi til sín: heyrðu Ólafr, efni góðs mans, margfallast munu verk þín til góðra luta, ok ágætliga ávaxtast guði til dýrþar en þèr til sæmdar bæði í bráð ok lengðar, þvíat þú tignaðir aldri bölvut skurðgoð, ok veittir þeim enga heiðíngliga þjónkan, því mân nafn þitt

¹⁾ Arlogio, B, C.

²⁾ pöllum, B, C, S.

viðfrægjast um veröldina, en þó skortir þik enn mikit at þú sèr algjör guðs þjónustumaðr, þvíat þú hefir [enn] eigi fulla skynsemð eðr vissu af guðligum lutum, ok þú ert eigi hreinsaðr í heilagri skírn; þá hræddist Ólafr ok mælti með mikilli áhyggju: hverr ertu, drottinn! at ek megí á þik trúa? Ravddin svaraði honum: far þú til Grikklands, þar mun þér kunnigt gert nafn drottins guðs þíns, ok ef þú trúir á hann réttliga ok varðveitir hans boðorð dyggiliga, þá mântu þér ok mörgum öðrum vísa af daukkum villustigum heiðins átrúnaðar á bjartar götur heilagrar trúar, þvíat gud hefir þik til þess valðan, at leiða marga lýði honum til handa, ok þar fyrir muntu öðlast eilífa sælu ok meiri dýrð enn þú hefir nú sèð hér. Sem hann hafði þessa luti sèð ok heyrt, ætlaði hann at stíga niðr af steininum, þá sá hann niðr fyrir sik marga hræðiliga staði, fulla af logandi kvölum, ok heyrði ýlur ok örvílnan ok aumligan grát sálna þeirra, er þar voro kvaldar; þar þóttist hann kenna marga hölðingja ok vini sína, þá er trúat höfðu á heiðin goð, ok þar sá hann ógurliga kvöl fyrirbúna Valdamar konúngi ok Allogíe drotníngu; við þessa sýn alla saman varð hann mjök óttasleginn, ok svâ fèkk honum mikils, at hans augu voro full af tárur, er hann vaknaði. Ok hinn sama morgin, er hann var klæddr, bað hann lið sitt búast í brott þaðan; hèlt hann þá sem skjótast skipum sínum til Grikklands, þar fann hann marga ágæta kennimenn, þá sem

honum gerðu kunnigt nafn drottins Jesú krists, ok segist at þá væri Ólafr primsignaðr. Síðan bað hann biskup þann, er Páll hét, at hann færi í Garðaríki, ok boðaði þar guðs kristni heiðnum þjóðum. Páll biskup var mikill guðsvin, hann sagði at hann mundi fara í Garðaríki, ef Ólafr færi [fyrir] ok túlkaði hans erendi, svá at höfþingjar stæði eigi í móti, at hann mætti þar grundvalla guðs kristni. Fór Ólafr konúngr þá aptr í Garða, ok boðaði þar helga trú, furst einsliga konúngi ok drotníngu; stóð konúngr í fyrstu fast á móti en drotníng var alt aftaka minni, en þó kom svá um síðir, meðr áeggjan drotníngar, at konúngr lét stefna fjölmennt þíng; En er þar var komit margt stórmenni ok fjöldi fólks, ok þíngit var sett, stóð Ólafr Tryggvason upp ok sagði svá: ek væntir, herra konúngr! at þér munut skilja með vitru yðvarri, at þat sem ek hefir fyrir yðr nökkut orði á komit, at yðr ok öllum öðrum, ríkum ok úríkum, er mörgum lutum betra, at trúa á einn sannan guðskapara sinn, þann er gjörði himin ok jörð ok alla luti, sýniliga ok úsýniliga, ok öllum gefr eilífa sælu utan enda á sik réttlíga trúondum ok sèr réttlíga þjónondum, heldr enn villast í svá miklum murkrum, at trúa á falsöt skurðgoð, þau er því síðr mega öðrum nökkura hjálp veita, at þau sjálf mega hvárgi hrærast or stað, nema þau sè af öðrum borin eðr dregin, svá sem ek sagða yðr laungu, þá er ek vissá ekki til guðs, at mèr sýndist alt at einu

úvitrligt þeim at þjóna; fyrir því skal ek allan minn starfa ok ástundan til leggja ok aldri af lætta at boða yðr guðs nafn, furr enn ek hefir yðr, konúngr! ok allan þenna lýðleidd af þeim dimma villustig, sem þér hafit als oflengi gengit, á hjarta vânar götu eilífrar hjálpar. Valdamarr konúngr svarar ræðu hans ok segir svâ: af þeim smá geislum er skína af þínum fagrligum fortölum [til minnar skinsemdar ¹], hopar mer til vânar, at siðferði kristinna manna sè betra enn vârt; en lángr vani forns átrúnaðar heldr mér aptr, svâ at ek hugfesti lítt þat er þar til heyrir, ok þat annat, at mitt hugskot segir varla hæfa minni fávizku at kasta þeim átrúnaði, er mínir frændr ok lángefðgar hafa haldit æfinliga alla sína daga hverr eptir annan; því vil ek um þetta vanda mál heyra tillögur, furst drotníngar er miklu er vitrari enn ek, síþan allra annarra höfðíngja ok vârra ráðgjafa. Varð þá mikill rómr at máli konúngs. En er hljóð fèkst, tók drotníngin svâ til máls: þessi maðr Ólafr kom til þín, konúngr! þá er hann var barn at aldri, nýkominn or útleigð ok mikilli ánauð, tókt þú hann útlendan ok úkunnan á þínar náðir, svâ at þú fæddir hann ok fóstraðir svâ elskuliga sem þinn eigin son, kunni hann sèr þat svâ í nyt at færa, at hann efldi ok aukaði yðvart ríki með öllum góðvilja, þegar hann mátti nökkut atfærast fyrir aldrs sakir ok þroska, þaðan af varð hann hug-

¹) *bæta við*. B, C, F, S.

þekkr öllum góðum mönnum; nú var hann á brotto um hríð ok gerðist hollr ok heilráðr þeim höfþingjum er hann átti eigi jafnmikit góðs at ömbuna sem yðr; sýnist hann ok áhyggjusamliga ok með mikilli alvöro framflytja þat áheyriliga erendi, er hann ferr með, er öllum vitrum mönnum mun sýnast heilsamligt: þar fyrir gefr mín samvizka mér val at skilja, at móþir yður, konúngr! mân þenna mann hafa fyrirsjeth forðum daga, ok margir aðrir spekingar ok vísdómsmenn þessa ríkis fyrirsögðo, at einn útlendr maðr mundi hér uppfæðast, sá er eigi at eins mundi prýða þetta ríki með björtu ljósi sinnar vitro ok vísdóms, heldr ok víða annarstaðar mundi hans góðleikr fagrliga blómgast; sá ek þetta laungu á hans yfirbragði, ok fanst mér þá þegar ok æ síðan fleira til hans enn annarra úngra manna; nú er þetta sannara enn þat, er vándir menn grunuðu, at údygð mundi undir búa okkrum kærleikum. Lauk drotníngþ með því sinni tölu, at allir lofaðu hennar snild ok vitrleik; lyktaðist með því þingit, at með guðs miskun ok áeggjan drotníngar hétu allir at taka rétta trú. Í þann tíma kom Páll biskup af Grikklandi í trausti Ólafs konúngs, ok skírði Valdamar konúng ok Allogíam drotníngu ok allan þeirra lýð, ok styrkti þau í heilagri trú. Þenna færði seá hinn trúlyndi þjónustumaðr himnakonúngs hinn fursta ávöxt síns erfðis sínum herra, þá enn úskírðr, at eptirdæmi hins heilaga Basílíí, er op-

inberliga prédikaði helga trú, furrenn hann væri skírðr. Er þat ok eigi undarligt, at guþ blési sínum anda í brjóst þessum manni, primsignaðum undir játníng heilagrar trúar, er hann hafði til þess valdan at prédika sitt erendi fyrir heiðnum þjóðum, sá er með sinni forseá valdi til erkebiskups fyrir sína kristni Ambrósíum, þá enn eigi skírðan; ok hann sendi sinn engil auðsýniliga at vísa heiðnum Cornelió hundraðshöfþingja hjálpar götu til heilagrar trúar, at hann mætti þarfyrir njóta þeirra góðgernínga, er hann hafði áðr lengi gert. Sa hinn sami várr herra Jesús kristr birtist opinberliga heiðnum Placidó riddara höfðingja, ok kallaði til sinnarmiskunar, þar sem hann vissi ekki áðr til guðligra hluta, þó at hann gjörði marga góða luti. Þessir lutir sem nú voro sagðir um kristniboðan Ólafs Tryggvasonar í Gardaríki ero eigi útrúanligir, því at ein bók ágæt ok sannfróð, er heitir *ímagó mundi* kveðr skýrt á, at þessar þjóðir er svà heita: Rúscí, Polaví ¹⁾, Ungaríi kristnaðust á dögum Ottónis þess, er hinn 3 var keisari með því nafni. Sumar bækr segja, at Ottó keisari hafi farit með her sinn í Austrveg ok brotit þar fólk víða til kristni, ok með honum Ólafr Tryggvason.

Um hernað Ólafs konúngs Tryggvasonar.

77. Þessu næst bjó Ólafr konúngr skip sín ok lið austan or Gardaríki, hann sigldi furst

¹⁾ Rutokolani, B, C.

til Danmerkr ok þaðan vestr um haf; svâ segir Hallarsteinn ¹⁾:

Senn avll síþan runnu
snekkju borð or Görðum
hermörg hala torgut ²⁾
hildíngs und gram mildum;
vestrlönd virða-kindir
verfákum ræð ³⁾ herjat
aldyggr arfi Tryggva
Ólafr ok klauf stálum.

Ólafr konúgr hêlt furst til Englands ok herjaði þar víða landit; svâ segir Hallarsteinn ⁴⁾:

Blóðugr bragníngs þjóðar
brandr gall á Englandi
oddr jóð enskra lýða
aldr spelli frá ek valda.

Hann sigldi ok alt norðr til Norðimbraland ok barðist þar, þá hêlt hann norðr fyrir ⁵⁾ Skotland ok herjaði þar víða; þess getr Hallarsteinn:

Skotland sköfnum ⁶⁾ brandi
skjald-frýðr ⁷⁾ ok nam ryðja ⁸⁾
oddr beit, úlfar savddust,
ódeigr Skota feiga.

Frá Skotlandi sigldi Ólafr konúgr til Suðreyja ok átti þar nökkurar orrustor; síþan hêlt hann

¹⁾ Markús lögmaðr í Rekstefjo, F, S. ²⁾ urgr Hk; norgut, C. ³⁾ lét. ⁴⁾ Markus lögm-
aðr, F, S. ⁵⁾ til, F, S. ⁶⁾ skömm-
um F, S; skygðum, Sk. ⁷⁾ skjótfróðr, F, S.
⁸⁾ rjóða, F.

suðr til Manar ok barðist þar; hann herjaði um Írland, ok brendi þar víða byggðina; svá segir Hallarsteinn:

Ugglaust Íra byggðir
ókvíðinn ræð víða
el-freyr Ullar kjöla
endr fikula ¹⁾ brendan ²⁾.

Þá hæld hann til Bretlands ok herjaði þar víða land; þaðan sigldi hann vestr til Vallands ok herjaði þar; um þenna hernat Ólafs allan saman kveðr Hallfreðr vandræðaskáld:

Gjörðist ungr við Engla
ofvægr konúgr bægja,
naddskúrar ræð nærir
Norðimbra því morði;
eyddi úlfa greddir
ógnblíðr Skotum víða,
(gjörði seims með sverði
sverðleik í Mavn skerðir.

Ýdrauga lét ægir
eyverskan her deyja
týr var tjörva dýra
tírar gjarn ok Íra;
barði brezkrar jarðar
byggendr ok hió tiggi
gráðr hjó ³⁾ geira hríðar
gjóði valskar ⁴⁾ þjóðir.

¹⁾ ríkula, F.

²⁾ brendar, B.

³⁾ þvarr, B, C.

⁴⁾ vasckar, B.

Frá viðtali Ólafs konungs ok vísindamanns.

78. Ólafr konúgr Tryggvason sigldi vestan af Vallandi ¹⁾, ok ætlaði til Englands ²⁾, honum bægði veðr ok bar hann til eyja þeirra er Syllingar heita, þær liggja vestr í hafit frá Englandi, hann lagði til hafnar ok lá þar um hríð. Þá voro liðnir 4 vetr frá því er hann fór af Vindlandi ³⁾. Þá er Ólafr konúgr lá í Syllingum, spurði hann at þar í eyjunum var spámaðr nökkurr, sá er sagði fyrir óvorðna luti, ok þótti þat mörgum eptir gánga. Konúngi gjörðist forvitni mikil á at reyna spádóm þessa manns; hann sendi þann af mönnum sínum er mestr var vexti ok fríðaztr sýnum, ok bjó hann sem vegligast, ok bað hann fara til einsetumanns ok segja sik vera konúng, þvíat Ólafr var þá vorðinn frægr at því um öll lavnd at hann var meiri ok fríðari enn aðrir menn, en ekki hafði hann meira af nafni síno, síðan hann fór or Garðaríki hit furra sinn, enn hann kallaði sik Óla, ok sagðist vera girzkr. Sendimaðr kom til spámannsins ok sagðist vera konúgr. Spámaðr svarar: ekki ertu konúgr, en þat er ráð mitt at þú sèr trúrr konúngi þínum; ekki sagði hann þessum manni fleira; fór hann aptr til konungs ok sagð. hversu farit hafði með þeim spámanni; trúði Ólafr konúgr þá, at þessi væri sannliga spámaðr, fýst-

¹⁾ Englandi, F, S.

²⁾ Írlands; F, Vindlands, S.

³⁾ kom til Vindlands, S.

ist konúngr þá meirr enn furr at finna hann; fór þá Ólafr á hans fund, ok átti tal við hann. Spurði konúngr eptir hvat spámaðrinn segði, hversu honum mundi gánga til ríkis eðr annarrar hamíngju. Einsetumaðrinn svarar með helgum spádóms anda: þú munt verða ágætr konúngr ok vinna mörg frægðarverk, ok þú munt mörgum mönnum koma til rættrar trúar ok heilagrar skírnar; mântu bæði þér ok mörgum hjálpa í því; en til þess at þú efist eigi um þessi mín andsvör, þá máttu þat til marks hafa, þá er þú kemr til skipa, þá mântu þar skipum ¹⁾ mæta ok úvina flokkum, muntu þar eiga bardaga, ok týna nökkuru liði þínu, en sjálfr fá mikit sár, svá at þú munt af því sári banvænn verða ok á skildi til skips borinn, en þó muntu af því sári heill verða innan 7 náttu, ok síðan skjótt við skírn taka. Eptir þetta fór Ólafr konúngr til skipa sinna, þar mætti hann úfriðar mönnum þeim, er hann vildo drepa ok lið hans, fór alt um þeirra skipti sem einsetumaðrinn hafði honum fursagt, at konúngr var borinn sárr á skip út, ok svá at hann varð heill á 7 nóttum; þóttist hann þá fullkomliga vita at þessi maðr mundi honum sanna luti sagt hafa, ok þat at hann var sannr spámaðr, hvaðan sem hann hefði þann spádóm; fór Ólafr konúngr þá annann tíma at finna þenna mann, spurði hann þá vandliga hvaðan honum kom sú speki, er hann sagði fyrir

¹⁾ svikum, B, C; hermönnum, F.

úvorðna luti. Einsetumaðr segir at sjálfr guð kristinna manna lét hann vita alt þat er hann forvitnaðist; hann sagði þá Ólafi mörg stórmærki guðs, ok af hans fortölum hét Ólafr at láta skírast; fór hann við þat til skipa sinna.

Ólafr Tryggvason skírðr.

79. Einn ágætr ábóti ræð fyrir einu ríku klaustri þar í eyjunum, hélt Ólafr því næst skipum sínum ok öllu liði þángat til klaustrs. En sá guðs maðr, er þar ræð fur, vissi af spáleiksanda þángatkvâmu konúngs: hann kallaði saman alla bræðr, þá er hann átti at stjórna, ok bað þá skrýðast sem virðuligast, þvíat vèr skulum, segir hann, gera prócessiónem til strandar, ok taka sem sæmiligast við skipaliði því sem skjótt mân koma til vár. En er ábóti var búinn ok allir voro skrýddir, gekk ábóti til strandar með alla bræðr ok marga aðra klerka ok þjónustomenn heilagrar kirkju, þá er hann átti vald yfir; þat var snimma dags. Ólafr konúngr var á land kominn með alla sína menn, þeir sá þá langt fram fyrir sik [birtu] svâ mikla, at þeir vissu varla í furstu hvat vera munde, þvíat víða ljómaði af er morginsólin skein á þau hin ágætu klæði, er ábóti var skrýddr með ok hans klerkafólk. En er þeir fundust, leiddi ábóti hann til klaustrs síns; ok er þeir höfðo sýngit, fagnaðu hvârir öðrum með miklum blíðskap; Ólafr knéfallaði fyrir ábóta með öllu lítillæti, ábóti

reisti hann upp ok kysti, ok talaði svâ til hans: fur skömmu var mër sýnt ok sagt, hverr þú vart ok hverr þú munt verða, þvíat drottinn Jesús kristr sendi þik af því hingat til eyjanna, at oss hæfir at boða þér heilsamliga kenníng, ok veita þér ok þínu liði heilagt skírnar embætti, er þú ok allir aðrir þeir, er taka munu rétta trú, munu eilífa hjálp ok heilsu af hljóta. Slíkum ok mörgum öðrum fögrum orðum talaði ábóti fyrir þeim orðfærliga langt erendi ok snjalt. En því nærst meðr ¹⁾ guþs lofi skírði hann Ólaf konúng ok alla hans sveit, dvaldist Ólafr þar lengi ok hans menn ok námu heilögh fræði ok góða siðu at þessum guðs manni ok hans klaustra bræðrum. Ábóti segir Ólafi at hann mundi konúngr verða yfir Noregi, ok til þess valdr af guði at vísa mörgum sálum réttan veg til síns skapara. Þá var Ólafr Tryggvason hálf þrítögr er hann var skírðr. Þá voro liðin frá holdgan vârs herra Jesú kristis 993 ár, þat var á 10da áre ríkis Ottónis keisara hins únga, á 20. ok fyrsta áre Aðalráðs ²⁾ Engla konúngs.

Bónorð Ólafs konúngs við Gyðu.

80. Ólafr Tryggvason sigldi um haustit or Syllíngum til Englands, hafði hann með sér or eyjunum ³⁾ presta ok aðra lærða menn; lá hann við England í höfn nökkurri, hann fór þá með friði, þvíat landit var kristit ok svâ hann

¹⁾ þannig B, C, F, S; skeðr, A.

²⁾ Aðalsteins, F.

³⁾ þannig B, C, F, S; Orkneyjum, A.

sjálfr. En þar fór um landit þíngboð nökkut at allir menn skyldo til þíngs koma; en er þíngit var sett, kom þar drotning ein, er hét Gyða, systir Ólafs kvarans er konúngr var at Dýflinni á Írlandi, hún hafði gipt verit einum ríkbornum jarli á Englandi, jarlinn var þá andaðr, en hún hēlt eptir ríkinu; en sá maðr var í ríki hennar er nefndr er Álfvini ¹⁾, kappi mikill ok hólmgaungumaðr, hann hafði beþit Gyðu drotningar, en hún svaraði svâ: at hún vildi kjör af hafa hvern hún skyldi eiga af þeim mönnum er þá voro í ríki hennar, ok var fyrir þá sök þíngsins kvadt, at Gyða skyldi kjósa sēr mann; þar var kominn Álfvini skreyttr hinum beztum klæðum, ok allir voro þeir höfðingjar ok ríkismenn vel búnir. Ólafr var þar kominn, hafði hann vâsklæði sín ok loðkápu yzt ok steyppt hettinum, stóð hann út í frá öðrum mönnum með sína sveit. Gyða gekk ok leit á sēr hvern mann þann er henni þótti nokkut mannsmót at; en er hún kom þar er Ólafr stóð, leit hún á hann öllum megin, síþan lypti hún kápuhetti hans ok sá upp í andlit honum ok mælti: hverr er þessi maðr? hann svarar: ek heiti Óli, er ek hēr útlendr maðr. Gyða mælti: ef þú vill eiga mik, þá kýs ek þik mēr til bónda. Hann svarar: eigi vil ek því neita; hvert er nafn þitt, ætt eðr eðli? ek er, segir hún, konúngs dóttir af Írlandi, var ek gipt hingat til lands jarli þeim er

¹⁾ Alfinni, eða Alfuni, B.

hér ræð ríki; nú hefi ek stýrt ríkinu síðan hann andaðist, menn hafa beþit mín ok vildi ek engum þeirra giptast, en ek heiti Gyða; hún var úng kona ok allfríð sýnum. Tóko þau síðan tal saman, ok sömðu þetta mál sín ímilli, svá at hann festi sér þá Gyðu; þat líkaði Álfvina æfar illa. Í þann tíma var þat siðr á Englandi, ef tveir menn keptust um einn luth, at þar skyldi leggja til hólmgangu, ok skyldi sá hafa sitt mál er lutr fylgði ok sigr fengi, fyrir því bauð Álfvini Ólafr hólmgangu um þetta mál; lögðu þeir þá stefnuleg með sér til bardaga, svá at 12 skyldo vera hvárir. En er þeir bjöggust til hólmostefnu, fékk Ólafr sínum mönnum, þeim er berjast skyldo, öxar stórar ok bað þá breyta svá sem hann gerði fyrir, þá er þeir kvæmi til móts við berserkina; hann hafði ok sjálfr mikla öxi. En er þeir komu saman í ákveðnum hólmgangustað, vildi Álfvini höggva til Ólafs með sverði, en Ólafr laust með öxinni sverþit or höndum honum, ok þegar sló hann annat högg sjálfan hann í svima, tok hann síðan ok batt hann rammliga; fór svá um alla menn Álfvina at þeir voro bundnir ok barðir, ok leiddir til herbergja Ólafs. Síðan lét hann Álfvina fara brott af Englandi, ok bað hann aldregi aptr koma, en Ólafr tók allar jarðir hans ¹⁾ ok eignir; því næst gerði hann brúðlaup sitt ok fékk Gyðu;

¹⁾ hennar, F, S.

Þau gátu son saman, hét sá Tryggvi ok var enn vænligazti.

Einvígi Þángbrands við konúngsmann.

81. Nú er þar til at taka er þeir Ólafr konúgr ok Þángbrandr skildu með vináttu, sem furr er ritat; en með fè því, er Ólafr konúgr gaf Þángbrandi fyrir skjöldinn, keypti hann mey írska ¹⁾ ok fagra, fór hann þá heim í Brimaborg með Alberto biskupi ok hafði meyna með sèr; litlu síðarr vildi einn gisl ²⁾ keisarans taka meyna írsku ³⁾, en Þrángbrandr stóð fyrir ok vildi eigi rænast láta; gislinn var hinn mesti kappi ok hólmgangumaðr, baud hann Þángbrandi til einsvígis, en Þángbrandr játaði því, þeir börðust ok fékk Þángbrandr sigr ok feldi gislinn; fyrir þat varð hann landflótti af Saxlandi, fór Þángbrandr þá til Englands á fund Ólafs konúgs, tók konúgr vel við honum, ok lét vígja hann til hirðprests síns.

Hér þiggr Ólafr konúgr hundinn Víga.

82. Þá er Ólafr konúgr hafði fengit Gyðo ensku ⁴⁾, dvaldist hann á Englandi en stundum á Írlandi. Þá er Ólafr konúgr var á Írlandi ⁵⁾, bar svâ til einn tíma, at hann var staddr í herför nökkurri með miklu skipaliði, en er þeir þurftu strandhöggva, þá gengu menn á land upp ok ráku ofan fjölda búsmala, þá kom eptir þeim bóndi einn ok bað hann gefa sèr kýr þær ⁶⁾, er

¹⁾ ríka, B.

²⁾ gils, B.

³⁾ í rekkju, B.

⁴⁾ innar írsku, B.

⁵⁾ Englandi, F, S.

⁶⁾ tvær F.

hann átti með hjörðinni er þeir ráku. Ólafr konúngr svarar: haf þú í brotto kýr þínar, ef þú kennir þær ok getr þær fraskilit nautaflokkinum, svá at þú dvelir með engu móti ferð vára; en ek hygg at eigi þú ok engi annarr fáe þat leikit við svá mörg hundrot nauta sem vèr rekum. Bóndinn hafði þar mikinn hjarðarhund, hann vísaði hundinum í nautaflokkana er saman voro reknir; hundrinn ljóp um alla nautaflokkana, hann greinde skjótt [frá], ok rak í brott jafnmörg naut sem bóndinn sagði at hann ætti þar vâ, þau naut voro öll einn veg mörkut, þóttust þeir þaðan af vita at hundrinn mundi rétt hafa kent. Þá mælti konúngr: furðu vit er hundr þinn, bóndi! viltu gefa mér hundinn? hann svarar: gjarna vil ek gefa þér hundinn. Konúngr gaf honum þegar í stað mikinn gullhríng ok hèt honum sinni vináttu; sá hundr hèt Vígi, ok var allra hunda spakaztr ok beztr, átti Ólafr konúngr þann hund lengi síðan.

Hernaðr Haralds konúngs Gormssonar.

83. Haraldr Gormsson Dana konúngr spurði at Hákon jarl hafði kastað kristni, en herjat víða land hans, sem furr var sagt, þá bauð Haraldr konúngr her út um Danmerk, ok fór síðan í Noreg, ok er Haraldr kom með herinn í þat ríki, er Hákon jarl hafði til forráða, tók hann at herja, drap hann menn alla þá er hann náði, en brendi bygð alla ok eyddi land alt þar sem hann fór, svá at 5 einir bæir stóðu eptir óbrunnir í Sogni

í Læradal, en alt fólk, þat er því kom við, flýði á merkr ok á skóga með alt lausafè þat, er með fèkk komizt. Haraldr konúngr kom með her sinn í eyjar þær er Selundir ¹⁾ heita ok lá þar öllu liðinu; svâ segist at hann hefði eigi færra enn 1200 skipa, ætlaði Dana konúngr þá at sigla með her þann allan til Íslands, ok hefna níðs þess, er allir Íslendingar höfðu nídt hann, svâ at þat var í lögum haft á Íslandi, at yrkja skyldi um Harald Dana konúng níðvísu fyrir nef hvert, er á var landinu; en sú var savk til þess, at skip eitt, þat er íslenzkir menn áttu, braut í Danmerk, en Danir tóko upp fè alt ok kallaðu vâgrek, ræð fyrir fjárupptökunni bryti konúngsins, sá er Birgir ²⁾ hêt ok var því níðit ort um þá báða Harald konúng ok Birgi, at konúngr vildi ekki rætta þetta mál, er kært var fyrir honum. Ráðgjafar ok höfþingjar Haralds konúngs lavttu hann Íslands farar, sögðu, sem var, at hafsmegin var svâ mikit til Íslands, at engi var vân í at samflot mætti hafa herr svâ mikill ³⁾, var Dönum þar úkunnigt til hafna, en fólk á landinu harðfengt ok ilt viðreignar; lattist Dana konúngr þeirrar ferðar, snèri hann þá með liði síno suðr með landi, fór síþan til Danmerkr, en Hákon jarl ræð Noregi ok lèt byggja land alt, þat er Haraldr konúngr hafði brendt ok eydt, ok galt enga skatta síþan Dana konúngi.

¹⁾ Sólundir, *Hk.*²⁾ Birgeirr, *B.*³⁾ ok skipastóll,bætir við *B.*

[Upphaf Jómsvíkinga].

84. Sveinn son Haralds konúnga, sá er síðan var kalladr tjúguskegg, vóx upp, meðan hann var úngr með einum ríkum höfðingja, er hét Pálnatóki, hann réð fyrir á Fjóni, [en þá er Sveinn var þroskaðr, beiddist hann ríkis af föður sínum ¹⁾], en þá var sem furr, at Haraldr konúngr vildi ekki tvískipta Danaveldi, ok fèkk Sveinn ekki ríki af honum; aflaði Sveinn sér þá herskipa, ok segir at hann vildi fara í víking, en er lið hans var samankomit, hèlt hann skipum sínum til Sjálands ok inn í Ísafjörð, kom þá til móts við hann Pálnatóki fóstri hans með miklu liði; þar lá fyrir á firðinum með liði síno ok skipum Haraldr konúngr faðir Sveins, hann bjóst at fara í leiðánger. Sveinn lagði til orusto við föður sinn, varð þar bardagi mikill, þá dreif lið til Haralds konúnga, svá ath Sveinn varð borinn ofrliði ok flýði hann, þar fèkk Haraldr konúngr sár þau, er hann leiddi til bana, ok er svá sagt at Pálnatóki veitti honum þau sár. Pálnatóki var son Pálnis Tókasonar ok Íngibjargar dóttur Óttars jarls af Gautlandi, höfðu þeir frændr Pálnatóki ok hans forellrar ráðit fyrir Fjóni lánga æfi; en er Pálnatóki gerðist landvarnarmaðr Burizlafs konúnga á Vindlandi ok höfþingi Jómsvíkinga, þá setti hann jarl ²⁾, er Áki hét, til forráða á Fjóni, hann var jafnaldri Sveins sonar Haralds konúnga;

¹⁾ batir við B.²⁾ son sinn, B.

voro þeir fóstbræðr meðan þeir vóxu upp báðir samt á Fjóni með Pálnatóka. Módir Áka var Álöf dóttir Stefnis, er jarl var á Bretlandi. Í þann tíma ræð fyrir Skáney í Danmerk Haraldr jarl, er kallaðr var Strútharaldr, synir hans voro þeir Sigvaldi, Hemíngr ok Þorkell hinn háfi. Sigvaldi var hárr maðr vexti, lángeitr í andliti, bjúgnefjaðr, fólleitr ok eygðr vel; Þorkell var manna hægtr, fríðr sýnum ok rammr at afli. Tófa hét dóttir ¹⁾ Haralds jarls. Þá ræð fyrir Borgundarhólmi sá höfþingi er hét Veseti ²⁾, kona hans hét Hildigunnr, þeirra synir voro þeir Búi digri ok Sigurðr er kallaðr var kápa; dóttir Veseta hét Þórgunna, hún var gipt Áka á Fjóni, þeirra son hét Vagn, hann var snemmendis bæði mikill ok sturkr, fríðr sýnum, heldr údæll í æsku, ok hinn mesti ofrhugi þá er hann þroskaðist. Búi, móðurbróðir hans, var ekki fríðr sýnum, úeirinn í skapi, bæði var hann hárr ok digr, ok svá sturkr at menn vissu eigi at honum vyrði nökkut sinn aalfátt. Sigurðr kápa, bróðir hans, var vænn í áseónu, fámálugr ok stiltr vel, en öruggr at hug, hann átti Tófu dóttur Strútharalds ³⁾ jarls af Skáney. Þessir allir hinir únghu menn, sem nú var frá sagt, synir Strútharalds ok synir Veseta or Borgundarhólmi ok Vagn Ákason, voro komnir til Jómsborgar á Vindlandi áðr enn Pálnatóki var andaðr,

¹⁾ kona, B.
 ætið B.

²⁾ Vjeseti, ætið B.

³⁾ Stuttharalds,

ok höfðo gengit undir lögh Jómsvíkinga, þau er Pálnatóki hafði sett. Ok eigi miklu síðarr tók Pálnatóki sótt þá er hann leiddi til bana, var þá Sigvaldi sonr Strútharalds settr höfþingi yfir Jómsvíkinga; leið eigi langt áðr af var gengit lögum þeirra í mörgu lagi, svâ at þá voro konur laungum í borginni, svâ ok vurðu áverkar eðr vígh innan borgar með sjálfum Jómsvíkingum, ok margar aðrar lögleysur. Því næst gerði Sigvaldi jarl heimanferð sína af Jómsborg upp í Vindland á fund Burizlafs konúngs. Burizlafr konúngr átti þá 2 dætr á lífi, hét önnur Ástríðr, en önnur Gunnhildr, hin 3ja hans dóttir, þó at þá væri öndut, var Geira drotníng, er átti Ólafr konúngr Tryggvason. Ástríðr var fríð sýnum ok kvenna vitrost. Sigvaldi hafði eigi lengi dvalizt með konúngi, áðr hann hafði fram sín erendi ok segir svâ: þat er yðr kunnigt, herra! at vèr höfum dvalizt um hríð hèr í landi yðr til frelsis ok yðru landsfólki, því at vèr Jómsvíkingar ok borg vor hefir veritlángan tíma svâ sem láss fyrir yðru ríki, en vèr höfum fyrirlátit ríki vârt ok eignir í Danmörk. Nú yðr satt at segja vil ek eigi slíkt lengr til lítils vinna, því ero 2 kostir til af minni hendi, at þú giptir mèr Ástríði dóttur þína, ella munu vèr allir Jómsvíkingar fara brottu or borginni heim í Danmerk ok geyma eigna vârra. Konúngr svaraði: þat er mèr ok mínu ríki mjök skaðaligt, at þèr eyðit Jómsborg, en dóttir mín Ástríðr er hin vitrazta

til allra ráðagjörða, fyrir því mán ek mest hafa hennar tillög hér um, þó at ek hefði ætlat at gipta hana enn tignara manni fyrir nafns sakir, heldr enn þú ert. Tók konúngr þá tal við Ástriði ok segir henni ræðu þeirra Sigvalda, tala þau lengi þetta mál tvav saman, segir hún svâ: at ~~hún~~ vildi fyrir hvern mun eigi vera gipt Sigvalda, en fyrir nauðsynja sakir föður síns vill hún at honum sè eigi frávísat með þeim skildaga sem þau gera ráð um, heldr enn þeir gefi upp borgina ok alla landvörn. Var þá Sigvaldi tilkallaðr ok segir konúngr svâ til hans: þat er ráðagerð vor at gipta þér dóttur mína Ástriði, ef þú vill sitja hér, sem áðr, með alla Jómsvíkinga til landvarnar, ok þar með skaltu, áðr enn þessi ráð takast, koma af oss æfinliga skatti þeim er vèr eigum at gjalda Dana konúngi; en at avðrum kosti skaltu koma Sveini konúngi á vârt vald. Þessu játar Sigvaldi ok ferr við þat heim í Jómsborg.

[*Viðskipti Sigvalda ok Sveins konúngs Haraldssonar*].

85. Sveinn Haraldsson var tekinn til konúngs í Danmerk eptir föður sinn, fór hann þá þegar at veizlum yfir ríki sitt. Sigvaldi býst nú af Jómsborg til Danmerkr, hann hafði 3 skip ok hálft annat hundrat manna, lagði hann skip sín til lægis þar nærr sem hann spur at Sveinn konúngr var á veizlu með 600 manna; Sigvaldi lét tengja skip sín hvert fram af stafni annars, hann lét skjóta bryggju á land af því skipinu, sem

næst var landi, en kasta akkeri fyrir hinu yzta ¹⁾); síðan sendi hann menn á konúngs fund: at Sigvaldi sè sjúkr svâ, at hann sè mjök svâ kominn at bana, ok þat skulut þèr segja með, segir hann, at ek bið hann koma til mín, fyrir þá skyld, at þar liggr við alt hans ríki ok líf, at við finnimst áðr ek dey. Sendimenn Sigvalda fara til bæjarins, ok segja konúngi alt sem þeim var boðit; en Sigvaldi sagði meðan þeim mönnum, sem á skipunum voro, hversu þeir skyldi breyta, ef konúngr kvæmi til þeirra, at þegar er konúngr kvæmi á þat skip, er nærst væri landi, með 30 manna, þá skyldi kippa út þeirri bryggjunni, er á land lá; en er hann kvæmi á miðskipit með 20 menn, þá skyldi kippa af þeirri bryggjunni, er þar var í meðal skipanna; en ek mun hér liggja, segir Sigvaldi, á hinu yzta skipinu, ok skal þeirri bryggju af kippa, þá er hann er hér kominn með 10 menn, en síðan skulut þèr hafast at slíkt, sem ek kann fyrir segja. Þegar er Sveinn konúngr frètti sjúkleika jarls svâ mikinn, ok honum voro sögð þessi erendi öll saman, brá hann við skjótt ok fór til strandar með alt lið sitt; fór þetta svâ alt sem Sigvaldi hafði fyrir sagt. En er Sveinn konúngr kom á hit yzta skipit, spurði hann hvar jarl lá; honum var sagt, at hann lá þar í lyptíngunni, tjaldat var yfir lyptínguna, gekk konúngr þar til ok lypti upp tjaldinu, ok frètti ef hann mætti mæla;

¹⁾ næsta, B.

hann svarar ok heldr lágt, kveðst mæla mega, en vera máttlítill. Konúngr mælti: hver ero þau tíðindi, er þú sendir mér orð um, at mér lægi allmikit við at vita? hann svarar: lút þú at mér meirr, at þú megir skilja hvat ek segi, því at ek er lágmaeltr; konúngr laut þá alt niðr at honum, en jarl greip hann þá báðum höndum ok hēlt sem fastast, var hann eigi þá allmáttlítill; síðan kallaði Sigvaldi á sína menn, bað þá róa út öllum skipunum sem ákafast, ok var svâ gert; rero þeir brotto með Svein konúng ok þessa 30 hans menn, sem á skipin höfðu gengit með honum, en alt annat hans lið stóð eptir á ströndu, því at engi voro skip nálægh. Þá mælti konúngr: hvat er nú, Sigvaldi! viltu svíkja mik? Sigvaldi svarar: eigi vil ek svíkja þik, en fara hlýtr þú með mér til Jómsborgar, en alla virðing skal ek veita þér ok þínum mönnum sem ek kann, muntu þá vita til hvers þetta kemr. Konúngr mælti: svâ mun nú hljóta at vera at sinni sem þú vill; fara þeir nú þar til er þeir koma til Jómsborgar. Þá mælti Sigvaldi til konúngs: nú skaltu vera velkominn, ok þiggja veizlu er ek hefir látit búa, skal ek þér þjóna með allri góðvild ok allir mínir menn. Konúngr svarar: þat mân nú líkast, or því sem at ráða er, at þekkjast þat er til sæmdar er gert. Nú skal ek ok segja þér, segir Sigvaldi, fyrir hverja savk ek hefir þik hingat flutt, at ek hefir tekizt þat á hendr fyrir vináttu sakir við þik, at biðja til handa

Þær Gunnhildar dóttur Burizlafs konúgs, þeirrar meyjar er ek vissi vænazta ok bezt at sèr um alla luti, þvíat ek vildi eigi at þú mistir hins bezta kvânfágs, en mér er löstnut önnur dóttir hans, er Ástríðr heitir, ok er sú ófríðari ok at öllu minna háttar sem vera ætti; hafði Sigvaldi svâ ráðit tilsett at Jómsvíkíngar sannaðu þetta með honum. Ok enn sagði jarl til konúgs: nú er yðr, herra! svâ at hugsa yðvart ráð, at þessa kvânfágs munut þér kost eiga, ef þér vilit þat til vinna, at gefa upp Vindum æfinliga skatta þá, sem þeir eiga yðr at gjalda, en ef þú vill eigi þenna kost, þá mun ek fá þik í hendr Vindum. Konúngr þóttist nú seá alt ráð þeirra Burizlafs konúgs ok Sigvalda, vissi Sveinn konúngr at Vindr mundo kvelja hann til dauða, ef hann kvæmi á þeirra vald, játaði hann því, at Sigvaldi skyldi einn taka ¹⁾ sættargerð í milli þeirra konúnganna. Lauk svâ þeim málum, at Sveinn gekk at eiga Gunnhildi dóttur Burizlafs konúgs, en hann skyldi gipta Burizlafi konúngi þyri Haraldsdóttur systur sína, en hvârr konúnga hafa sitt ríki frjálst ok skattalaust, en friðr vera milli landa. Þá fèkk Sigvaldi jarl Ástríðar; for þá Sveinn konúngr heim til Danmerkr með Gunnhildi kono sína; þeirra synir voro þeir Haraldr ok Knútr hinn ríki. Í þann tíma heitaðust Danir mjök at fara [með her í Noreg ²⁾] á hendr Hákonu jarli.

¹⁾ ráða, B.²⁾ bætir við B.

Heitstreingingar konúnga ok Jómsvíkinga.

86. Sveinn konúgr gerði mannboð ríkt, ok stefndi til sín öllum höfðingjum þeim, sem voro í ríki hans, hann skyldi erfa Harald konúng föður sinn. Þá höfðo ok andazt litlu áðr Strútharaldr jarl á Skáney ok Veseti í Borgundarhólmi, faðir þeirra Búa digra ok Sigurðar kápu. Sendi konúgr þat orð Jómsvíkingum, at Sigvaldi jarl ok Búi ok bræðr þeirra skyldi þar koma, ok erfa feðr sína at þeirri veizlu, er konúgr gerði. Jómsvíkingar fóro til veizlunnar með alt hit fræknazta lið; þess getr Bjarni biskup í Jómsvíkinga drápu, at þeir fóro til Danmerkr; hær segir svâ:

Hèldu dreyrga darra
 Danmarkar til styrkir
 þeim gafst rausn ok ríki
 rjóðendr skipum síðan;
 ok auðbrotar erfi
 ógnrakkir þar drukku,
 þeim frá ek ýmsum aukast
 annir feðra sinna.

Jómsvíkingar höfðo or Vindlanði 40 skipa, en 20 skip af Skáney; kom til þessa erfis fjölmenni allmikit. Fursta dag at veizlunni, áðr Sveinn konúgr stígi upp í háseti föður síns, drakk hann minni hans, ok streingði þess heit, at áðr 3 vetr væri liðnir, skyldi hann kominn með

her sinn til Englands, ok drepa Aðalráð ¹⁾ kon-
 úng eðr reka hann or landi; þetta minni skyldo
 allir drekka þeir er at erfinu voro. Þá var
 skenkt höfþíngjum Jómsvíkínga hin stærstu horn
 af hinum styrkazta drykk er þar var; en er þat
 minni var afdrukkít, þá skyldu allir drekka
 Krists minni, þriðja var Michaels ²⁾ minni, ok
 drukku þat allir; var Jómsvíkíngum borit fullazt
 ok hinn styrkazti drykk; gjörþist þá gleði mikil
 í hallinni. Þá mælti Sveinn konúngr: nú eigit
 þér, Jómsvíkíngar! at leita yðr ágætis því
 meira, sem þér erut nafnfrægari enn flestir
 menn aðrir á Norðrlöndum. Þeir sögðu víst
 vel fallit at láta eigi svá skjótt niðrfalla gleði þá,
 er konúngrinn hafði upphafit; svá segir Bjarni
 biskup:

Enn viltu þá einkum
 avldur menn at skyldu,
 slíkt ero yrkis efni,
 ágætis síns leita;
 ok haukligazt hefja
 heitstrengíngar gátu
 eigi frá ek orð ýta
 ölteiti var lítil.

Sigvaldi jarl drakk þá minni föður síns, ok
 strengði heit, at áðr 3 vetr væri liðnir, skyldi
 hann kominn í Noreg ok hafa drepit Hákon jarl
 eðr rekit or landi. Þá strengði heit Þorkell
 hinn háfi, at hann skyldi fylgja Sigvalda bróður

¹⁾ Aðalstein, B.

²⁾ Michjals, B.

sínum til Noregs ok flýja eigi or orusto, svâ at Sigvaldi berðist eptir. Þá strengði heit Búi hinn digri, at hann skyldi fara til Noregs með þeim ok flýja eigi or orusto fyrir Hákon jarli; svâ segir Bjarni biskup:

Heitstrenging frá ek hefja
heiptmildan Sigvalda,
Búi var avrr at auka
órækinns styr slíkan:
hétust þeir af hauðri
Hákon reka fíkjum
gram var fræknra furða
fjón eðr lífi ræna.

Síþan strengði heit Sigurðr Kápa, at hann mundi fara til Noregs, ok flýja [eigi] or orusto, meðan meiri lutr Jómsvíkinga berðist. Þvínaest strengði heit Vagn Ákason, at hann skal fara með þeim til Noregs, ok koma eigi furr aptr, enn hann hefir drepit Þorkel leiru, lendan mann í Vík austr, en gengit í rekkju hjá Íngibjörgu dóttur hans. Margir aðrir höfþingjar strengðo þar heit ýmissa luta; drukku menn þann dag erfð; en eptir um morgininn, þá er Jómsvíkingar voro ódruknir, þóttust þeir hafa ofmælt, tóko þeir tal allir samt, ok ræðu ráðum sínum, hvern veg þeir skyldo tilstillia um ferðina; ráða þat af at búast sem skyndiligast; ok þegar eptir veizluna bjöggu Jómsvíkingar skip sín ok herlið; svâ segir Þorkell Gíslason í Búa drápu:

Báru á vali víka
vel frá ek þeim líka
seggjum snerreiði
sverð ok herklæði.

Þat var nærr vetrnóttum; varð þetta nú frægt víða um lönd. Þá voro liðnir 2 vetr síðan Haraldr konúngr Gormsson féll, en 5 vetr frá því er Ólafr konúngr Tryggvason fór af Vindlandi; var hann þá fyrir vestan haf á Englandi, ok hafði fengit Gyðu ensku. Einum vetri furr enn erfi þetta var drukkit í Danmerk, var Ólafr konúngr skírðr í Syllíngum, sem furr er ritat.

[*Jarlar safna liði*].

87. Eiríkr jarl Hákonarson frétti heitstrenging ok allan búnat Jómsvíkínga, hann var þá á Raumaríki, dró hann þegar lið at sér, ok fór til Upplanda, ok svâ norðr um fjall til Þrándheims á fund Hákonar jarls föður síns; svâ segir Þórðr Kolbeinsson í Eiríks drápu:

Ok sannliga sunnan
sást vítt bæendr ítrir
strið of stála meiða
stór hersögur fóro;
suð laungum frá sveiða
sunnr af dravnum hlunni
vángs á vatn of þrúngit
víg meiðr Dana skeiðum.

Hákon jarl ok Eiríkr jarl létu skera upp herör um öll Þrándalög, þeir sendo boð suðr á Mæri hvâratveggju ok Raumsdal, svâ norðr í Naumu-

dal ok á Hálogaland, stefndu út öllum almenningi at skipum ok liði; svâ segir í Eiríks drápu:

Mjök lét margar snekkjur
mæðar örr ok knörru,
óðr vex skálds, ok skeiðar
skjald hlynr á brim dynja;
þá er ólítinn úti
elherðir styr gerði,
mörg var lind fyrir landi,
land síns föður randa.

Hákon jarl hêlt þegar suðr á Mæri í njósn ok liðsamnat, en Eiríkr jarl dró saman herinn ok flutti norðan.

Um hernað Jómsvíkinga.

88. Jómsvíkingar hêldu liði síno til Limafjarðar, ok sigldu þaðan út á hafit. Þeir höfðu hvassan byr ok gengu skipin geyst; hér segir svâ:

Knúði hvast harða
hljópu marir barða
hregg á hefilspiöllum ¹⁾
á humra fjöllum;
blá þvo hravnn hlýrum
hraut af brim dýrum
kili skaut æst alda
uðr hin sviðkalda ²⁾.

Ok enn:

Báru ravkn rasta

¹⁾ hefils völlum, B.

²⁾ sjókalda, B.

rekka geðfasta
þröng at rym randa
til ræsis landa;
við nam viði mörgum
vopn ero grimm törgum
nýtr gaf næst hravfnum
Noregr skipstöfnum.

Jómsvíkingar komu af hafi utan at Ögðum, hældo þaðan norðr á Rogaland, þeir tóko þegar at herja er þeir komu í ríki Hákonar jarls. Svá er sagt, at þeir ljópu upp á Jaðri jólanóttina; sá maðr var nefndr Geirmundr, er þar var fyrir með sveit manna, hann var úngr ok ættaðr vel, þeir sváfu í loptskemmu nökkurri. Jómsvíkingar lögðu at skemmunni ok æptu heróp; Geirmundr ok hans fèlagar vaknaðu við óp ok våpnabrak, vissu at ófriðr var; Geirmundr klæddist skjótt, hann stavkk ofan or loptinu, þat var heldr hátt hlaup, en þó kom hann standandi niðr; þar var nærr staddr Vagn Ákason, ok hjó til hans, kom höggit á höndina, ok tók af fyrir ofan úlflið; komst hann við þat brotto; niðmurkr var á. Geirmundr nam staðar er hann var skamt kominn frá bænum, þvíat hann vildi vita, hvat her þetta var; þessar upprásar getr í Jómsvíkinga drápu:

Segja rauðra randa
reynendr flota sínum
jóla nótt at Jaðri
Jómsvíkingar kvæmi;

voro heldr á harþan
hernat fírar gjarnir
rjóðendr buðu ríki
rand orma Geirmundi.

Geirmundr fèkk sèr menn nökkura ok eina hleypiskútu, fór hann ok kom fram norðr á Mæri, ok fann þar Hákon jarl ok segir honum tíþindin, at herr var suðr í landi kominn af Danmerk. Jarl spurði, ef hann vissi sannindi til þess. Geirmundr brá upp höndinni annarri, þar var af hreifinn, segir hann, at þat voro jar- teinir at herr var í landi. Síþan spurði jarl inni- liga um her þenna. Geirmundr sagði at þat voro Jómsvíkíngar, ok höfðo drepit marga góða drengi ok víða rænt, en fara þó, segir hann, skjótt yfir ok ákafliga, vænti ek eigi langt líða, áðr þeir koma hær niðr. Jarl mælti: hvaðan af vissir þú, at þar sè heldr Jómsvíkíngar enn aðrir menn. Geirmundr svarar: því vissi ek at þeir voro, at einn maðr mælti, þá er höndin var höggvin af mér: fènaði þær nú, Vagn Ákason! Þvíat gullhríngr fylgði hreifanum, ok enn heyrða ek nefndan Búa ok fleiri Jómsvíkínga, þá er ek nam stað skamt frá þeim. Síþan ræri jarl alla fjörðo inn með öðru landi en öðru út, íór dag ok nótt, hafði njósnir hit efra um Eið, svâ suðr í Fjörðu, svâ ok norðr þar sem Eiríkr íór með herinn; þess getr í Eiríks drápu:

Setti jarl sá er átti
ógnfróðr á lavg stóði

hrefnis hárra stafna
 hót Sigvalda á móti;
 margr skalf hlumr ¹⁾ en hvergi
 hugendr bana ugðu
 þeir er gátu seá slíta
 sár gamms blöðum ára.

89. Sigvaldi jarl hēlt liði síno norðr um Stað, lagði furst til Hereyja, en þó at þeir fyndi landsmenn, þá sögðo þeir aldri satt til, hvat jarlar höfðust at. Jómsvíkingar herjaðu hvar sem þeir komu í bygðir; þeir lögðu utan at Havð, gengu þar upp ok herjaðu, færðu til skipa bæði mat ok búfè ²⁾, en drápu karlmenn alla, þá er at var víght. En er þeir fóro ofan til skipa, þá kom til þeirra bóndi einn gamall; fór þar næst honum sveit Búa; bóndi mælti: þér farit ekki hermannliga, rekit til strandar kýr ok kálfa, væri yðr meiri veiðr at taka björninn, er nú er kominn á bjarn básinn. Hvat segir þú, karl! segja þeir, kanntu nökkut at segja oss til Hákonar jarls? hann svarar: Hákon jarl reri í gær inn í Hjörúngar vâg ³⁾, hafði eitt skip eðr tvav, eigi voro fleiri enn 3, ok hafði hann ekki til yðvar spurt. Þeir Búi taka þegar hlaup til skipanna, ok láta laust herlángit alt. Búi mælti: njótum nú, vèr höfum lengit njósn, ok vèr erum næstir sigrinum; þeir

¹⁾ hlunnr, Hk.

²⁾ naut ok sauði, B.

³⁾ þannig

B; Hörundarfjörð, A.

rèru þegar út, er þeir náðu skipunum. Sigvaldi jarl kallaði á þá, ok spurði, hvat þeir segði tíðinda; þeir segja, at Hákon jarl var þar inn í fjörðinn. Sigvaldi jarl leysti flotann, ok reri fyrir norþan eyna Havð ok svâ inn um.

Fylkinga skipanir Norðmanna ok Jómsvíkinga.

90. Hákon jarl ok Eiríkr jarl, son hans, lágu í Hallkelsvík, var þar samankominn herr þeirra allr, þeir höfðo hálf annat 100 skipa, ok höfðo þá spurt, at Jómsvíkingar höfðo lagit utan at Havð; reru þá jarlar norþan at leita þeirra. Svâ segir Bjarni biskup:

Þá buðu þeir at móti
þeim er sunnan kvæmi
til geirhríðar greppum ¹⁾
gerla Noregs jarlar;
þar varð mestr á mæli
morð remmandi skömmu
margr var at laufa leiki
land herr saman fundinn.

En er þeir komu þar sem heitir Hjörúngavâgr, þá fundust þeir; skipuðu þá hvâirtveggju til atlögu, var í miðju liði merki Sigvalda jarls; þar skipaðist jarl til atlögu, hafði Sigvaldi 20 skip en Hákon 60 ²⁾. Í liði Hákonar jarls voro höfþingjar: Þórir hjörtr af Hálogalandi ok Styrkârr af Gimsum; í annann arm fylkingar var Búi digri ok Sigurðr kâpa, bróðir hans, með 20 skipum, þar lagði at móti Eiríkr [með] 60 ³⁾ skipa,

¹⁾ þannig B; greipum, A.

²⁾ 40 B, C.

³⁾ 40 B, C.

ok með honum þessir höfðingjar: Guðbrandr hvíti af Upplöndum, Þorkell leira víkverskr maðr, ok sá maðr er hét Ármóðr, mikill kappi; í annann arm fylkingar lagði fram Vagn Ákason með 20 skip, en þar í mót Sveinn Hákonarson ok með honum Skeggi af Yrjum af Upphaugi, ok Rögnvaldr or Jórvík ¹⁾ af Staði með 60 skipa. Svâ segir Bjarni biskup:

Ok höfþingjar hraustir
 heyra menn at voro,
 þat hefir þjóð í minnum,
 þrír með flokki hvârum;
 þar er hreggviðir hittust
 hjálma skóðs á víðum,
 funðr þótti sá fyrða
 frægr, á Hjörúnga vâgi.

Síþan lögðo þeir saman flotann; svâ segir í Eiríks drápu:

En í gegn at gunni
 glæheims ²⁾ skriðu mævar
 rendi langt með landi
 leiðángr Dana skeiðum;
 þær er jarl und árum
 ærins guls á Mæri
 barms rak vigg und vörmu
 valkesti hrauð flestar.

Því næst settu hvâirtveggju upp merki sín, ok tókst hin grimmazta orrusta, gekk í furstu grjót ok örvar; svâ segir í Búa drápu:

¹⁾ Ærvík. B, C.

²⁾ þannig B; gæheims, A.

Herr bar hátt merki
á Hamðis serki,
grimt kom el eggja
at gekk lið seggja;
meiddu fjör flotna
flest varð hlíf brotna,
glumðu gráir oddar
grjót ok skotbroddar.

Síðan hófst höggorrosta, varð þá mikit mann-
fall af hvárumtveggjum ok miklu fleira af Hák-
oni jarli, hrutu fyrir borð margra manna höfut
ok aðrir afhögnir limir, sem segir í Búa drápu:

Hrutu fyrir borð bæði,
brustu herkæði,
höfuð ok hendr manna,
hræ nam vargr kannar.

Tveir menn ero nefndir þeir er fóro með Jóms-
víkingum or Danmerk, þeir voro frá því harð-
fengir ok illir viðreignar sem aðrir menn, hét
annarr þeirra Hávarðr höggvandi, en annarr
Áslákr hólmskalli, hann bitu eigi járn; þeir
voro stafnbúar Búa; Búi var ok allstórhöggr;
svá segir Bjarni biskup:

Klauf með Yggjar eldi,
álmr gall, Búi hjálma,
niðr lét hann í herðar
hríngserkja bavl gánga;
hart ræð högg at stæra
Hávarðr liði fyrða,

viðr hefir illr at eiga
Áslákr verit fíkjum.

Vagn Ákason gekk svâ fast fram at liði Sveins Hákonarsonar, at Sveinn lét á hömlu síga ok hêlt við flótta; þá lagði þángat til Eiríkr jarl, bróðir hans, ok fram í fylkingu móti Vagni, lét Vagn þá undan síga, en þó barðist hann með mikilli hreysti ok allir hans menn ok drap margan mann; þá feldi hann Ármóð ríkan mann ok mikinn kappa, er var með Eiríki; þess getr Bjarni biskup:

Vagn hefir orþit ýtum
örfengr at bavð strángri,
með fullhuga fræknum
framgengu vel drengir;
þars í Yggjar èli
Áka sonr hinn ríki
brátt frá ek hann at hlæði
hugprúðum Ármóði.

Þá var hin ákafazta sókn um allan herinn, þvíat Jónsvíkingar hjöggu bæði hart ok tídt; svâ segir í Búadrápu:

Neytti herr handa,
hríð var snörp branda,
fúst var fár randa
til Fjölnis landa;
fèllu fleinbörvar,
flugu af streng örvar,
súngu hátt hjörvar
við hlífar gjörvar.

Jómsvíkingar skutu svâ hart, at ekki stóðu við hlífarnar, ok svâ mikill vâpnaburðr var at Hákonar jarli, at brynja hans var slitin til ónýts, svâ at hann kastaði henni af sér; þess getr Tindr Hallkelsson:

Varða gims sem gjörði
gerðr bjúglimum herða
gnýr vóx Fjölnis fura
farlig sæng of jarli;
þá er hríngfáinn hánga
hrynserk víðum brynju
hruðust riðmarar roða
rastar varð at kasta.

Hraut ¹⁾ í sundr á sandi
sörla bæis ²⁾ fyrir jarli
þess hefir seggja sessi
serk hríngofinn merki.

Jómsvíkingar höfðu skip stærri, en hvârir-
tveggju sóttu hit djarfazta, fêllu þá allmjök menn
Hákonar jarls, bæði fyrir skotum ok grjóti; svâ
segir í Búa drápu:

Gullu hræss ³⁾ haukar,
hvassir benlaukar
skýfðu liðs leggi,
lamdi grjót seggi;
gnustu gráir málmar,
gengu í sundr hjálmar,

¹⁾ þá er, B.

²⁾ hjóst, Hk.

³⁾ hregg, B, C.

hauks varat friðr fjöllum
í fjörnis stöllum.

En er Hákon jarl sá fættast liþit á skipum sínum, ok honum þótti úvænt, at hann mundi fá hæra lut í þessum bardaga, tók herr hans hvarvetna at láta undan síga; þá er svâ sagt, at hann hafi farit til lands ok blótat til sigrs sèr syni sínum 7 vetra gömlum, er hèt Erlíngur, hann var hit fríðazta mannsefni; svâ segir í Jómsvíkínga drápu:

Hvarvetna frá ek hölda
herr ægsti gný darra
fur hreggviðum hjörva
hrökkva gunnar rekkum;
áðr í örva drífu
ýtum grimmr at blóta
fram kom heipt en harða
Hákon syni tæki.

Eiríkr jarl hafði rétthan þann bug, er á var vorðinn flotanum fyrir Sveini bróður hans, er hann hafði látit lúta undan Vagni, svâ at þá lágu skip í þann arminn sem í furstu, er þeir komu saman; þá snèri hann aptr til liðs síns; höfðo hans menn þá undan hamlat, en Búi hafði þá höggittengslin á skipum sínum, ok ætlaði at reka flóttann, lagði þá Eiríkr jarl síbyrðt við skip Búa, var þá höggorrusta en snarpazta, lögðo þá tvav eðr 3 skip Eiríks at Búa skipi einu, en Búi gekk í gegnum fylkíngar; þess getr í Búa drápu:

Búa frá ek greitt gánga
gladdi ¹⁾ svanr hánga
vavkt var göll geira
gegnum lið þeirra

Því næst kom Hákon jarl ofan af landi, ok gekk
út á skip sitt, eggjaði hann þá fast lið sitt, sagði
þeim ráðinn sigrinn; þá gerði el mikit ok ill-
viðri móti Jómsvíkingum; svâ segir í Jómsvík-
ínga drápu:

Þá frá ek el hit illa
æðast Hölga ²⁾ brúðar,
glumdi hagl á hjálmum
harða grimt or norðri;
þars í ormfrán augu
ýtum skýja grjóti
þí náði ben blasa
barði hreggi keyrðu.

Svâ var haglit stórt, at hvert haglkornit vâ eyri;
svâ segir hær:

Hagl vâ hvert eyri,
hraut á lögh dreyri,
blóð þvo bens árum
or bragna sárum;
þar fèll valr víða
vee sá gyld ríða,
barðist sveit snarla
á snekkjum jarla.

Þar með þóttust Jómsvíkingar seá konu á skipi
Hákonar jarls, þá er í rauf veðrit, ok sýndist

¹⁾ *Kannske* gladdist.

²⁾ hólða, B, C.

þeim sem ör flýgi sem tíþast af hverjum fíngri hennar, en hver örin varð mannsbani [þar er það umkveðit ¹⁾]:

Avrum ræð sér snörpum,
slíkt er raun görpum,
flagð hit forljóta
af fíngum skjóta;
gerðist grímt fikjum
at gumnum ríkjum,
gnýrr var hárr hlífa,
hregg ok lopt drífa.

Sigvaldi jarl hjó tengslin, ok snéri undan skipi síno ok tók atflýja; Vagn Ákason kallaði á hann, ok bað hann eigi flýja; Sigvaldi gaf eigi gaum at hvat hann sagði, Vagn skaut spjóti eptir honum, ok nísti þann er við stýrit sat, þvíat hann vissi eigi, at Sigvaldi hafði laupit til ára. Sigvaldi jarl sigldi brott með hálfan 4 tög. skipa, en eptir lá hálfr þriðri tögr; svá segir Bjarni biskup:

Þá var þörfum meiri
þrekförluðum ²⁾ jarli
braut frá ek hann at haldi
hugraun flota sínum;
snara bað segl við húna,
Sigvaldi byr köldu
glumdi hravnn á höfum
hríð fèll í bug vâða.

Hákon jarl lagði þá skip sitt á annat borð Búa

¹⁾ bæta við B, C.

²⁾ þreklunduðum, B, C.

skipi; varð Búa mönnum þá skamt höggva í milli. Þessir menn voru á skipi Eiríks jarls: Þorsteinn miðlíngr, hann var hinn mesti hermaðr; hann hafði verit missátttr við Hákon jarl, en keypti sik nú í frið með þessu, at hann veitti jörlum lið með sína sveit; þar var ok íslenzkr maðr, er hét Þorleifr skúma, son Þorkels hins auðga or Alviðru, hann hafði höggvið sér róta-kylfu mikla fyrir bardagann, ok vá með henni um daginn; þar var ok Vígfús Vígaglúmsson, var hann allstyrkr maðr; Vígfús sá, hvar Áslákr hólmskalli hjó til beggja handa ok drap margan mann, hann hafði enga hlíf, þvíat ekki væpn festi á honum; Vígfús greip upp nefsteðja, er lá á þiljunum, er einn maðr hafði hnoðit við hugró á sverði síno; Vígfús færði steðjann tveim höndum í höfuð Ásláki, svá at geirrinn stóð í heila niðri, varð þat hans bani; í þeirri svipan barði Þorleifr skúma Hávarð höggvanda með kyلفunni þar til er hann fèll, ok var mjök beinbrotinn; þess getr alls saman í Jómsvíkíngadrápu:

Þar lét Vígfús verða
vegrækin Ásláki,
þann erat þörf at seghja
þátt, helfarar veittar:
Þorleifr of vann þykkva
þrekstærðum Hávarði
hart vá hann með kyلفu
högg rammr brotit leggi.

Í þessi atsókn gengu menn Eiríks jarls upp á skip Búa ok aptr at lyptíngunni at Búa, þá hjó Þorsteinn miðlángur til Búa um þvert ennitt ok í sundr nefbjörgina, varð þat allmikit sár; Búi hjó til Þorsteins utan á síðuna ok í sundr manninn í miðju; eptir þat tók Búi kistur 2, báðar fullar af gulli, ok kallaði hátt: fyrir borð allir Búa liðar! Búi steyptist þá fur borð með kisturnar; svâ segir í Búa drápu:

Steig fyrir húf hesti
hrófs enn þrekmosti
gæðir gunnskára
gladdist naðr sára;
niðr kom byrs bára,
Búi nam sèr hvára,
ferð hykk friðar mistu,
frækn í hönd kistu.

Sumir menn segja, at Sigmundr Brestisson utan af Færeyjum hafi verit í þessum bardaga með Hákonni jarli, ok hafi höggvit báðar hendr af Búa, þá er hann hafði áðr drepit Þorstein miðláng; segja þeir, er þat sanna, at Búi hafi stúngit stúfunum í hrínga kistnanna ok stígi svâ fyrir borð með báðar; síðan er Búi var fyrir borð stíginn, ljópu margir hans menn fyrir borð, en sumir fëllu þar á skipinu, þvíat ekki var gott griða at biðja, var þá hroðit þat skip stafna á meðal, ok síðan hvert at öðru. Síðan lagði Eiríkr jarl at skipi Vagns, varð þar allhörð viðrtaka,

var þat lengi, at þeir náðu ekki uppgaungu á
skeiðina; þess getr í Jómsvíkínga drápu:

Skeið frá ek víst at verði

Vagn með sína þegna,

öll voro þá þeirra

þunn skip hroðin önnur;

upp náði þar þeygi

þengils maðr at gánga,

ofan ræðu þeir ýgja

Eiríks menn at keyra.

Vagn varðist allfræknliga, hjó til beggja handa,
ok drap margan mann, en þó var hann um síð
ofrliði borinn, varð þá hroðit skipit, en Vagn
handtekinn ok fluttr á land með 30 manna; svâ
segir í Búa drápu:

Feldi Vagn virða,

valdi of náe stirða

hrafn enn hvassleiti,

hrundi á borð sveiti;

þá ræð þess dála,

þrymr var hárr stála,

eyðis unnglóða

Eiríkr skip hrjóða.

Þeir Vagn voro nú bundnir allir, er þeir komu
á land, með því móti, at einn strengr var snaraðr
at fótum þeim öllum, en hendr þeirra voro
lausar, sátu þeir allir samt á einni lág. Þá
gekk til Þorkell leira, ok mælti svâ: þess strengð-
ir þú heit, Vagn! at drepa mik, nú þikkir

mér þat líkara, at ek drepi þik. Þorkell hafði mikla öxi, hann hjó þann, er yztr sat á láginni, ok síðan hvern at hendi. Svâ er sagt, at allir Jómsvíkingar mæltihreystiorð, áðr drepnir væri; svâ sagði einn þeirra: dálk hefir ek í hendi, ok mun ek stínga honum í jörðina niðr, ef ek veit nakkvat, þá er af mér er höfuðit; þá var höfuð af honum höggvit, ok fèll dálkr niðr á jörð or hendi honum, sem von var. Þar voro drepnir 18 Jómsvíkingar; svâ segir:

Þar lét Eiríkr öndo
átján þegar týna
heldr frágum þá þverra
þegna lið fyrir Vagni;
mæltu hraustar hetjur
haukligt var þat fikjum
þau hafa þjófir uppi
þróttar orð með fyrðum.

En er 18 voro drepnir, þá sat maðr allfríðr sýnum ok hærðr forkunnar vel, hann sveipaði hárinu fram yfir höfuð sèr, ok rætti hálsinn; hann mælti: gjörít eigi hár mitt blóðugt; einn hirðmaðr Hakonar jarls tók hárít báðum höndum ok hèlt fast ¹⁾); Þorkell reiddi upp öxina hátt, ok hjó til hart, víkingrinn kippir höfðinu svâ fast, at sá laut eptir, er hárinu hèlt; kom öxin ofan á hendr honum, ok tók af báðar, svâ at öxin nam í jörðu stað; þá gekk at Eiríkr jarl, ok mælti: hverr ertu hinn fríði maðr? Sigurð

¹⁾ frá, B.

kalla [menn] mik, segir hann, ek er kenningarson Búa, ok ero enn eigi allir Jómsvíkingar dauðir. Jarl mælti: þú munt vera sannliga son Búa; vill þú hafa grið? Hann svarar: þat skiptir hverr býðr. Jarl mælti: sá býðr, er vald hefir til þess. Vil ek þá, segir Sigurðr. Var hann þá leystr or strenginum. Þá mælti Þorkell leira: þó at þú, jarl! vilir alla þessa menn láta grið hafa, þá skal Vagn Ákason eigi með lífi í brott komast; ljóp hann þá fram með reidda öxina, en Björn enn bretski reiddi sik til falls í strenginum, ok fèll fyrir fætr Þorkeli leiru flatr; Þorkell fèll um hann; Vagn greip öxina, er honum varð laus, ok hjó Þorkel með banahögg; þess getr Bjarni biskup:

Ok með fjörnir fálu
fór Þorketill leira,
þá er menbroti mælti
mansaung um gná hrínga;
gerðist hann at höggva
hauklyndan son Áka,
Vagn gat heldr at hânun
heipt-örr vegit furri.

Eiríkr gekk þá at Vagni, ok spur, ef hann vildi þiggja grið; vil ek, segir hann, ef ek skal ná at efna heitstrenging mína; svâ segir í Jómsvíkinga drápu:

Viltu, kvað hrínga hreytir
hyggju gegn at Vagni,
èlsvellandi ydvart

Yggjar líf of þiggja?
 Eigi mun ek nema efna
 úngr þat er heit nam strengja,
 svá kvað ullr at jarli,
 egghríðar fjör þiggja.

Eiríkr jarl lét þá leysa alla or strengnum, voro
 þá 12 ¹⁾ eptir af Jómsvíkíngum, þeir er þágu
 grið með Vagni, sem Bjarni biskup segir ²⁾:

Grið lét örr ok aura ³⁾
 Eiríkr gefit stórum
 mjök leyfa þat þjóðir
 þegnum 12 ¹⁾ með Vagni.

Hákon jarl sat á trè einu skamt frá því, er Jóms-
 víkíngar voro höggðir, þá brast strengr á skipi
 því, er Búi hafði átt, en ör sú, er skotit var,
 kom á Gizur lendan mann af Valldresi, hann
 sat næstr jarli ok var allvegliga búinn, fèll
 hann þegar dauðr af trènu. Síðan gengu menn
 út á skipit, ok fundu þar Hávarð höggvanda,
 hann stóð á knjánun við borþit út, þvíat fætr-
 nir voro af honum, hann hafði boga í hendi;
 en er þeir komu út á skipit, mælti Hávarðr:
 hverr fèll maðr af láginni? þeir segja, at sá hèt
 Gizör. Hann svarar: þá var minna happit enn
 ek vildi, jarli hafði ek ætlat. Þeir mæltu: ærit
 er úhappit ⁴⁾, ok eigi skaltu vinna fleiri. Drápu
 þeir hann þar; var þá kannaðr valrinn, ok borit

¹⁾ 10, B.

²⁾ í drápu þeirri, er hann hefir ort um
 Jómsvíkínga bardaga, *bætir við*, B.

³⁾ aðra, B.

⁴⁾ óhapp þitt, B.

fè til lutskiptis; hálfr 5i tögr skipa var hroðinn af Jómsvíkingum; svâ segir Tindr:

Vann á vâgh at sinni ¹⁾
verðbjóðr hugins ferðar
beit sól gagarr seilar
sverðs eggja spor leggja;
áðr hjörmeiðar hrjóða
hættíng var þat mætti
leiðar lángra skeiða
liðs hálfan tög þriðja.

Síðan skildo þeir her þenna, fór Hákon jarl norðr til Þrándheims, ok líkaði stórilla, er Eiríkr jarl hafði gefit grið Vagni. Eiríkr fór til Upplanda ok svâ austr í Vík. Vagn Ákason fór austr með Eiríki jarli, þá gipti hann Vagni Íngibjörgu, dóttur Þorkels leiro; svâ segir Bjarni biskup:

Þá gekk Ullr at eiga
örlyndr þrymu randa
menn fýstu þess mæta
margir Íngibjörgu.

Um vârit eptir gaf Eiríkr jarl Vagni lángskip gott meðr öllum reiða, ok fèkk honum menn með, skildo þeir hinir kærustu vinir; fór þá Vagn heim suðr til Danmarkar með Íngibjörgu kono sína, settist hann at Fjóni, ok varð ágætr höfþingi, ok er mart stórmenni frá honum komit. Björn hinn bretski fór vestr til Bretlands, ok sett-

¹⁾ Vinda mönnum, B.

ist þar at eignum sínum, ok var þar til þess, er skip gengu meðal landa.

Frá Ólafi konúngi ok Birni.

91. Ólafr konúngr Tryggvason var fur vestan haf, ok tók at fýsast austr til Noregs at vitja frænda sinna ok föðurleifðar; gjörðist hann þá frèttinn um framferðir höfþingja í Noregi ok svâ af fleirum löndum fyrir austan haf. En er Björn hinn bretski kom vestr, þá spurði Ólafr konúngr öll sönn tíþindi, þau er vorþit höfðo í Noregi á þeim vetri, um Jómsvíkínga bardaga; svâ þat at Hákon jarl hafði blótað syni sínum til sigrs sèr; þess varð hann ok viss, at jarlar Hákon ok Eiríkr vurðu allvinsælir við almúgann af sigri þeim, er þeir höfðo unnit á Jómsvíkíngum, ok frelst alt landsfólk af þessum hernaði. Ólafr konúngr lofaði sem aðrir menn hreysti Jómsvíkínga, en harmaði harðla mjök, er mikil ilska skyldi gánga yfir hans ættland. Við þessi tíþindi aukaðist mjök fýsi hans at fara austr um haf, hugsaði hann þat, ef guð gæfi honum at öðlast ríki í Noregi, at hann skyldi kostgæfa at snúa þessu fólki til rétt-rar trúar, því framarr sem fjandinn hefði allan þann lýð margfaldligarr svikit fyrir þenna sinn erendreka ok guþníðíng Hákon jarl; en í annann stað þótti Ólafi konúngi eigi mikil vâ, at hann mætti vinna Noreg með litlu liði, meðan jarlar hefði styrk svâ mikinn ok vinsældir alþýðu, svâ erfiðliga sem Jómsvíkíngum hafði tiltekizt at herja á þá feðga með allmikinn afla; vissi hann ok engra

þeirra manna vânr í Noregi, at honum mundi mega eðr vilja nökkurn sturk veita, þvíat frændr hans, þeir er hann átti þar, margir ok göfgir, máttu eigi vita, hvârt hann var nú á lífi eðr eigi, þó at hann færi þaðan vetr gamall, en þeir höfðu, síðan hann fór af Sviþjóðu þrèvetr, ekki til hans spurt vístliga, þvíat fáir menn vissu alt hans nafn, síðan hann fór or Görðum, sem furr var sagt. Nú fyrir þessa hugsan alla jafnsaman gaf honum at skilja, at hann mátti eigi öðlast ríki í Noregi utan guðs miskun efldi hann enn framarr nú enn sem furr; þaðan af skaut hann öllu síno ráði uppá vald ok forseá allsvaldanda guþs.

[*Lodinn kaupir Ástríði*].

92. Nú skal segja þann atburð, er miklu varð furr. Maðr er nefndr Loðinn, hann var víkverskr, auðigr ok ættaðr vel, hann var optliga í kaupferðum en stundum í hernápi. Þat var á einu sumri, er Loðinn fór kaupferð í Austrveg, átti hann einn skip þat er hann var á ok mikinn kaupeyri, hann hêlt til Vindlands ¹⁾, ok var þar í kaupstefnu um sumarit; en meðan markaðrinn stóð, var þángat fluttr margskonar kaupskapr; þar kom mart man falt ²⁾, þar sá Loðinn konu nökkura, er seld hafði verit mansali, en er hann leit á konu þessa, kendi hann, at þar var Ástríðr Eiríksdóttir, er átt hafði Tryggvi konúngr Ólafsson; hún var þá úlík ok furr, þá er hann hafði seeth hana, þvíat nú var hún íavl ok grannleit

¹⁾ Eistlands, B, C, F. ²⁾ margir mansmenn falir, F; mannfólk, B.

ok illa klædd. Loðinn gekk til Ástríðar, ok spurði, hvat væri ráðs hennar? Hún svarar: þúngt er frá því at segja; ek hefi verit seld mansali, ok nú enn er ek hingat flutt til þess at seljast. Síðan kannaðust þau við; vissi hún skyn á honum ok á ætt hans. Bað Ástríðr þá, at hann mundi kaupa hana, ok flytja hana heim til frænda hennar. Loðinn svarar: ek mun gera þér kost á því at leysa þik or ánauð, ok flytja þik heim til mín, ef þú vill giptast mér; en með því at Ástríðr var nauðuliga komin, ok þat annat, at hún vissi, at Loðinn var maðr stórættaðr, vaskr ok auðigr, þá heitr hún honum þessu til frelsis sèr. Síðan keypti Loðinn Ástríði, ok flutti hana með sèr til Noregs; fèkk Loðinn hennar þá at frænda ráði; voro þeirra börn Þorkell nefja, Íngiríðr ok Íngigerðr. Dætr þeirra Tryggva konúngs ok Ástríðar voro þær Íngibjörg ¹⁾ ok Ástríðr. Þeir voro synir Eiríks bjóðaskalla ok bræðr Ástríðar: Sigurðr, Jósteinn, Karlshöfut ok Þorkell dyrðill; þeir voro allir göfgir menn, ok áttu bú stór austr í landi.

Ráðagjörðir Hákonar jarls um Ólaf konúng.

93. Hákon jarl ræð Noregi alt hit ytra með seánum, hafði hann til forráða 17 ²⁾ fylki, en Haraldr konúngr hinn hárfagri hafði svá skipat, at jarl skyldi vera í hverju fylki; hèlzt þat lengi síðan; því hafði Hákon jarl undir sèr 16 jarla; svá segir í Velleklu:

¹⁾ Ingigerðr, B, C.

²⁾ 16, B, C, F.

Hvar viti öld und einum ¹⁾

jarð byggvis svâ liggja,

þat skyli herr of hugsa

hjarli 16 jarlar.

Meðan Hákon var í Noregi, var góð árferðílandi ok friðr góðr innanlands með bøndum, var jarl lengsta hríð allvinsæll af bøndum; en er á leið æfi Hákonar jarls, þá gerðist þat mjök at um hann, at hann var úsiðugr um kvennafar, gerðist þar svâ mikit bragð, at jarl lét taka ríkra manna konur ok [dætr, ok ²⁾] flytja heim til sín, lá hjá þeim viku eðr tvær, sendi þær heim síðan; fèkk hann af því úþokka mikinn af frændum kvennanna, tóko bæendr at kurra, sem þrændir ero vanir um alt þat, sem þikkir móti skapi. Hákon jarl hafði fengit afspraka ³⁾ nökkurn, at sá maðr mun vera fyrir vestan haf, er Óli nefnist, ok haldi menn hann þar fyrir konúng, en jarl grunar af frásögn annarra manna, at vera muni nökkurr af konúnga ætt norænni; jarlinum var sagt, at Óli kallaðist girzkr at ætt, en hann hafði þat spurt at Tryggvi Ólafsson hafði átt son þann, er farit hafði austr í Garðaríki, ok þar uppfæðst með Valdamar konúngi, ok hèt sá Ólafr; hafði jarl mjök at spurníngum leidt um þann mann, grundaði hann, at sá enn sami mundi nú vera kominn í veströnd. Um vârit eptir Jómsvíkínga orusto stefndi jarl til sín mörgum höfþíngjum austr í landi, þar komu ok at orðsendíng jarls þeir bræðr,

¹⁾ þaunig F; öðrum A. ²⁾ bæta við B, C. ³⁾ afspurn, F.

synir Eiríks af Ofrostöðum, Jósteinn ok Karls-
höfuð; þar var ok sá maðr, er nefndr er Þórir ok
var kallaðr klakka, hann var mikill vin Hákonar
jarls; hann var vanr at fara í víking á sumrum,
en stundum rak hann kaupferð til ýmissa landa,
var honum því víða kunnigt fyrir. Hákon jarl
átti húsþing við höfþingja sína, þá er hann hafði
saman kallat; hann segir svâ: þat höfum vèr
spurt, at sá maðr er fur vestan haf, er kallast Óli
enn girzki, en ek hygg at sè Ólafr Tryggvason,
ok ef svâ er, þá munu vèr skjótt eiga af honum
von hins mesta úfriðar, ef hann fær nokkurn
afla; nú vildi ek þau ráð til fá með yðru sam-
þykki, at vèr mættim í ró hafa ríki þetta, þvíat
mér leiðist at eiga fyrir höndum slíkan úfriðar
ágang, sem vèr höfðum fyrir litlu af Jómsvíkíng-
um; hefir ek helzt hugsat, ef þèr vilit svâ, at
koma honum með nokkurum brögðum við lítinn
styrk hingat á vârt vald. Höfþingjar kallaðu
þetta hit bezta ráð, sögðu ok svâ, at þeir vildi
Hákon jarl hafa yfir sèr, meðan hann væri til,
en engan útlendan höfðingja. Lèt jarl þá kalla
til sín Þóri klavkku, vin sinn, ok mælti til hans:
þú skalt fara kaupferð í sumar, sem nú er mörg-
um mönnum tídt, vestr til Dýflinnar á Írlandi,
en reyndar skaltu skynja, hverrsá maðr er, sem
vestr þar kallast Óli enn girzki, ok ef þú spyrr
þat til sanns, at þar sè Ólafr Tryggvason eþr nokk-
urr annarr af norænni konúnga ætt, þá skaltu,
Þórir! ef þú mátt, hafa við hann svikræði nokk-

ur, annathvârt at koma honum higat á mitt vald, ella drepa hann sjálfr. Þessu játar Þórir, voru þeir Jósteinn ok Karlshöfuð kallaðir á tal við jarl. Þá mælti jarl: þit skulut fara vestr um haf með þessum manni Þóri klökkku, ok sverja þess áðr hina styrkaztu eiða, at þit skulit öllu því at fylgja, sem Þórir ferr fram, ef þit finnit Ólaf Tryggvason, ok alt skulit þit þat sanna, sem Þórir segir, ok skulut með engu móti Ólaf vita láta, hverja væl sem Þórir gerir honum, fyrr enn þer komit hingat aptr til Noregs með Ólaf ok stígit fótum á meginland, þá mân ek gera ráð fyrir, svâ at ekki saki til, at þið gerit hann varan við vâra ráðagerð; en því skylda ek ykkur heldr til þessa enn aðra menn, at Ólafr mun heldr trúnat á leggja ykkra sögn náfrænda sinna heldr enn annarra manna sêr vandalaussa; en í annan stað erut þith reyndir svâ góþir drengir, at þith gángit ekki á þá eiða, sem þit sverit mér ok öllum þessum höfþíngjum, sem hêr ero nú saman komnir. Þeir bræðr báðir senn svaraðo: aldri skal okkr henda svâ úheyrlig skömm, at við svíkim svâ úheyrliga náfrænda okkarn. Jarl mælti: þá er enn til annarr kostur, ef þit vilít eigi þenna, at þit skulut á þessum sama fundi vera kvaldir sárum þíslum til bana, en þiggja af oss góþar gjafar ok vináttu, ef þit fullgerit þenna vârn boðskap. Nú hvârt er þeir talaðu hêr um lengr eðr skemmr, þá játaðu þeir um síðir at taka við þessu vælræði, bundo þeir þá swardögum við Hákon jarl

ok alla höfðingja þá, er þar voro, at halda þat, sem Hákon mælti fyrir, heldr enn mæta svá hörðum afarkostum, sem þeim var heitit ella. Bjöggust þeir Þórir þá sem skjótast, ok sigldu vestr um haf. Haraldr konúngr grænski af Vestfold, son Guþraðar Bjarnarsonar, átti Ástu, dóttur Guþbrands kúlu, göfugs manns. Haraldr konúngr hafði á þessu vâri farit austr til Svíþjóðar, ok var þar brendr inni, sem segir í æfisögu hans ¹⁾; höfðu þeir Þórir spurt þau tíþindi, áðr þeir fóro af Noregi; þá var Ásta, kona hans, með barni ok fæddi barn um sumarit eptir; sá sveinn var vatni ausinn at fornum sið, ok hét Ólafr.

[*Vestrferð Þóris klökku*].

94. Þórir klakka kom til Dýflinnar á Írlandi, ok frètti, at Óli enn gerzki var þar með Ólafi kvaran, mági sínum; kom Þórir sèr skjótt á tal við Óla, þvíat Þórir var maðr málspakr; en er þeir höfðu opt viðtalast, þá tók Óli at spurja af Noregi furst af Upplendinga konúngum, hverir þeir voro á lífi, eðr hvert ríki þeir höfðu. Þórir segir slíkt, sem hann spurði, ok svá þat, at Haraldr konúngr grænski hafði ²⁾ fallit í Svíþjóðu. Þvínæst frètti Óli at Hákon jarli, hver vinsæld hans væri í landi. Þórir svarar: Hákon jarl er svá ríkr, at engi maðr þorir annat at mæla nè gera enn hann vill, en þat [með þó ³⁾], at hvergi er annarstaþar til nökkurs traustsins

¹⁾ Noregs konúnga, B, C, F.

²⁾ um vârit, batir við C.

³⁾ veldr því, F.

at seá, en þér satt at segja, veit ek margra manna skaplyndi göfugra ok svá alþýðunnar at þess væri fúsaztir, at þar kvæmi nökkurr til Noregs af ætt Haralds ens hárfagra, en vèr seám nú engan þann til þar innanlands, ok mest fyrir þá skyld, at þat þikkir nú reynt, at engum dugir at berjast við hann, síðan hann barðist við Jómsvíkinga, svá mikinn styrk sem þeir höfðo. En er þeir höfðo um þetta optliga talat, þá lét Ólafr í ljós fyrir Þóri nafn sitt ok ætt, ok spurði síðan Þóri: hvat ætlar þú, Þórir! segir hann, ef ek kem til Noregs, hvárt bændr munu vilja taka mik til konúngs yfir landit? Þórir eggjaði hann með mikilli ákefð, at hann skyldi fara til Noregs, ok lofaði hann mjök ok hans atgervi; ok enn sagði Þórir svâ: nú hefir þú vel gert, Ólafr! er þú duldist eigi lengr fyrir mér, þvíat margar sögur heyrði ek ok margr maðr annarr í Noregi af þinni frægð, ok þér satt at segja, þá var þat einkanliga mitt erendi þessu sinni vestr hingat um hafit, at ek fór at bæn Upplendinga höfþingja ok annarra frænda þinna göfugra, at verða viss, hvat manna Óli sá enn girzki væri, er svâ mikil ágæti fluttust af jafnliga; ok ef ek gæti þat sannprófat, sem nú er, at þú værir Ólafr Tryggvason, þá var þat bæn frænda þinna ok allrar alþýðu af Noregi, at þú skyldir þar koma sem skjótazt ok gerast höfþingi yfvir landinu; sögðu þeir, sem satt er, at jarl hefir engan styrk til at halda ríkinu, ef almúgrinn ríss í móti með

þarlenzkum höfþingja, þó at jarl verði landit harðliga fyrir útlendum víkingum, þá er landherra veitti honum; ok þaðan af er þat, er ek talaða furra daginn, at alt íólk vildi þar hafa konung yfir sér at ætt Haralds hárfagra; en til þess at þú megir eigi gruna sögn mína hér um, þá ero hér með mér eptir ráði annarra frænda þinna 2 móþurfrændr þínir Jósteinn ok Karlshöfuð. En þegar er Ólafr vissi, at frændr hans voro þar komnir, þá sendi hann eptir þeim, ok fagnaði þeim með hinum mesta blíðskap; á hann þá ráð ok ræður við þá þóri alla saman, frétti Ólafr þá at erendum þeirra, en þórir segir alt sem furr; þeir Jósteinn höfðu látt um, en sannaðu þat, er þórir sagði. En með því at Ólafr trúði orðum þeirra, en var áðr fúss at fara til Noregs, þá bjó hann ferð sína, hann hafði 5 skip, sigldi hann af Írlandi, þegar hann var búinn, ok til Suðreyja, þaðan til Orkneyja. Þeir þórir voro þar í ferð með honum.

Ættmenn Rögnvalds Mæra jarls.

95. Þá er Haraldr konúngr hinn hárfagri hafði lagt undir sik Norðmæri ok Raumsðal, en felda þá konunga, er þar réðu áðr fyrir, sem segir í sögu hans, fór hann norðr til Þrándheims um haustið, en setti jarl þann yfir bæði þau fylki, er Rögnvaldr hét, son Eysteins glumru, hann var kallaðr Rögnvaldr enn ríki ok enn ráðspaki ¹⁾, ok var þat mælt, at hvárttveggja

¹⁾ ráðsvinni, B, C.

væri sannnefni. Rögnvaldr var hinn mesti ástvin Haralds konúngs, ok var í mörgum bardögum ok herförum, virði konúngr hann mikils. Rögnvaldr jarl átti Hildi ¹⁾, dóttur Hrólfs nefju; þeir voro synir þeirra: Rólfr, er kallaðr var Gaunguhrólfr ok Þórir þegjandi. Rögnvaldr jarl átti ok frillusonu: hét einn Hallaðr, annarr Einarr, þriðri Hrollaugr, þeir voro rosknir menn, þá er hinir skilbornu bræðr þeirra voro fæddir. Í þeim úfriði, er Haraldr konúngr gekk til ríkis í Noregi, flýðu margir útlagar hans vestr um haf ok gerðust víkingar, sátu þeir á vetrum í Orkneyjum ok Suðreyjum, en herjaðu á sumrum í Noregi, ok gerðu þar mikinn landskaða; hafði Haraldr konúngr þá leiðánger úti hvert sumar til landvarnar fyrir víkingum; en hvar sem víkingar vurðu varir við her konúngs, þá flýðu þeir undan ok flestir á hafit út; en er Haraldri konúngi leiddist leiðánger ok úfriðr, þá sigldi hann á einu sumri vestr um haf, hann kom first við Hjaltland, ok drap þar alla víkinga, þá er eigi flýðu undan; síðan sigldi hann suðr til Orkneya, ok hreinsaði þar alt af víkingum; þvínæst fór hann í Suðreyjar, ok herjaði þar, ok drap marga víkinga, þá er áðr ræðo fyrir liði, hann átti þar orustor margar ok hafði optazt sigr; þá herjaði hann á Skotland, ok átti þar orusto; en er hann kom vestr ²⁾ í Mavn, þá flýði alt fólk undan inn

¹⁾ Ragnhildi, F.

²⁾ austr, C.

á Skotland, ok hafði með sér fê alt þat, er þat mátti; gengu þeir Haraldr konúngr þar á land, ok fengu ekki herfáng; svâ segir Þorbjörn hornklofi:

Menfergir bar margar
margspakr niðar varga
lunds vann sókn á sandi
sand mens í bý randir;
[áðr ferr eljum prúðum
allr her skota þverri
lavgðis seiðs af láði
láðbrautar varð flæja ¹⁾).

Í þessum hernaði var Rögnvaldr Mæra jarl ok bróþir hans, er hét Sigurðr, þar var ok með Haraldi konúngi Ívarr, son Rögnvalds jarls, ok fêll hann þar í orosto; en Haraldr konúngr gaf Rögnvaldi jarli í sonarbætr Hjaltland ok Orkneyjar, en jarl gaf Sigurði, bróður sínum, bæði löndin ²⁾. Þá er þeir Haraldr sigldu austr, kom til lags við Sigurð jarl sá maðr, er hét Rauðr ³⁾, son Ólafs hvíta ok Auþar hinnar djúpauðgu; þeir herjaðu á Skotland, ok eignaðust Katanes ok Suðrland alt til Ekkjals. Sigurðr jarl drap jarl einn skozkan, er hét Melbrigðatönn ⁴⁾, ok batt höfuð hans við slagálar sér, ok laust kálfanum á tönnina, er stóð út or höfðinu, kom þar í blástr, svâ at hann fêkk af því bana,

¹⁾ *bætir við B.*

²⁾ en Haraldr konúngr gaf Sigurði jarlsnafn, ok var hann eptir vestr þar, *bæta við B, C.*

³⁾ Þorsteinn rauði, *B, C, F.* ⁴⁾ þannig hinir; sêst ekki í *A.*

ok er hann heygðr á Elfinnar ¹⁾ bakka. Guthormr hét son Sigurðar jarls, hann reð löndunum eptir föður sinn einn vetr, ok dó hann barnlauss; settust þá enn víkingar í löndin, Danir ok Norðmenn.

Viðrtal Rögnvalds ok sona hans.

96. Rögnvaldr jarl spurði austr til Noregs fall Sigurðar bróður síns, ok þat með, at víkingar sátu í löndum hans, bæði á Hjaltlandi ok Orkneyjum, þá sendi hann vestr Hallað son sinn, ok gaf Haraldr konúngr honum jarlsnafn; Hallaðr hafði lið mikit, en er hann kom til Orkneyja, settist hann í löndin, en bæði á haustum ok vârum fóro víkingar um eyjarnar, þeir námu þar nesnám, ok hjöggu strandhögg; þá leiddist Hallaði jarli at sitja í eyjunum, veltist hann or jarldóminum, ok tók havldsrétt ok fór við þat aptr til Noregs. Rögnvaldr faðir hans lét illa yfir hans ferð, segir, at synir hans mundi verða úlíkir síno forellri. Einarr svarar föður sínum: ek hefir litla ást af þér, ok við þá eina sæmð hér uppvaxit, at mēr þikkir alllítit fyrir at missa, má mēr eigi annarstaðar verða síðr framkvæmðar auðit enn hér; nú mun ek fara vestr til eyjanna, ef þú vill fá mēr styrk nökkurn, skal ek því heita þér, sem þér mun mikill fagnaðr á vera, at ek skal aldri koma aptr til Noregs. Jarl svarar: þat líkar mēr vel, at þú komir

¹⁾ Ekkjals, B, C, F.

eigi aptr, er mér lítil vãn, at frændum þínum verði sæmð at þér, þvíat móþurætt þín er öll þrælborin. Fekk jarl Einari eitt lángskip ¹⁾, skipat til hlítar; sigldi Einarr vestr um haustið, en er hann kom til Orkneya, barðist hann við víkinga, þá er sezt höfðo í eyjarnar, feldi hann þá, ok gerðist síðan jarl yfir eyjunum. Hann varð höfþingi mikill ok ríkr.

Einarr jarl hefnir föður síns.

97. Synir Haralds konúngs hárfagra gerðust ofstopamenn miklir, þegar þeir þroskuðust, tóko þeir af lífi jarla konúngs eðr aðra ríkamenn. Á einu vâri fóro þeir Hálfðán hálegggr ok Guþröðr ljómi með mikla sveit manna suðr á Mæri, þeir komu á úvart Rögnvaldi jarli, tóko þeir hús á honum, báru at eld ok brendo hann inni með 60 manna; settist Guþröðr þá í ríki þat, er jarl hafði áðr haft, ok litlu síðarr sættist hann við föþur sinn, ok gaf sik upp á hans vald. Þá gaf Haraldr konúngr þóri, syni Rögnvalds jarls, alla föþurleifð sína, þar með jarls nafn, ok gipti honum dóttur sína Ólöfu árbót. Hálfðán hálegggr tók tvav ²⁾ lángskip ok skipaði mönnum, sigldi hann vestr um haf þegar eptir brennu Rögnvalds jarls. Hálfðán kom í Orkneyjar mjök á úvart, fór Einarr jarl þegar or eyjunum, ok kom aptr á sama hausti at úvörum Hálfðáni; fóro þeirra skipti svâ, at jarl tók Hálfðán hálegggr af lífi, sem segir í sögu Orkneyínga jarla. Litlu

¹⁾ tuttogsessu, F.

²⁾ þrjú, B, C.

síðarr fór Haraldr konúgr með her sinn vestr til Orkneyja. En er Einarr jarl spurði, at Haraldr konúgr var austan kominn, fór hann yfir á Nes; þá kvað jarl vísu þessa:

Margr verðr sekr um sauði
seggr með fögro skeggi,
en ek at úngs or eyjum
allvalds sonar falli;
hætt segja mér höldar
við hugfullan stilli,
Haralds hefik skarð í skildi
skala ugga þat höggvit.

Þá fóro menn ok orðsendingar milli þeirra konúngs ok jarls, ok sættust þeir at því, at Orkneyingar skyldo gjalda konúngi ¹⁾ 60 markagulls; bóndum þótti gjaldit ofmikit, Einarr bauð bóndum þá at gjalda einn þetta fè, en þar fyrir skyldi hann eiga öll óðöl í Orkneyjum. Þessu játaðu bæendr fyrir þá sök, at allir enir fátækari menn áttu litlar jarðir, en þeir, er auðigir voro, sögðust mundo leysa sín óðöl, þegar þeir vildi. Leysti jarl þá gjaldit alt við konúng; sigldi konúgr um haustit austr til Noregs; átti jarl lengi síðan öll óðöl í Orkneyjum, alt þar til er Sigurðr jarl Löðversson ²⁾ gaf bóndum aptr óðölin. Einarr jarl reð Orkneyjum lánga æfi, ok varð sótt dauðr, hann átti 3 sono, hét einn Arnkell, annarr Erlendr, 3i Þórfinnr hausakljúfr. Þeir bræðr,

¹⁾ skatt ok, bæta við B, C.
onarson, C.

²⁾ Haraldsson. B; Hákonarson, C.

synir Einars jarls, Arnkell ok Erlendr fèllu á Englandi með Eiríki konúngi blóðöx, sem furr er ritat; en Þórfinnr, bróðir þeirra, var lengi jarl í Orkneyjum, hann var höfþingi mikill ok herskárr, ok varð sótt dauðr; fimm voro synir hans: Arnfinnr, Hávarðr, Ljótr, Skúli ok Löðver. Arnfinnr átti Ragnhildi, dóttur Eiríks ok Gunnhildar, sem furr er getit; Ragnhildr reð bana Arnfinni jarli, bónða sínum, en gekk at eiga Hávarð, bróður hans. Hávarðr var góðr höfþingi ok ársæll. Þau Hávarðr jarl ok Ragnhildr voro eigi lengi ásamt, áðr Ragnhildr eggjaði til systurson jarls, þann er hét Einarr ok var kallaðr klíníng, at drepa Hávarð jarl; hét hún Einari, ef hann gerði þetta verk, at hann skyldi vera jarl yfir eyjunum, en hún skyldi giptast honum; en er Einarr hafði drepit jarl, þá vildi Ragnhildr ekki giptast honum, kvað þat hina mestu lýgi, at hún hefði í nökkurum ráðum verit um dráp jarls. Sendi Ragnhildr þá eptir öðrum systursyni Hávarðs jarls, sá hét Einarr harðkjopt; bað Ragnhildr hann hefna jarls, ok bauð honum þar til slíkt hit sama, sem hún hafði hinum boðit furr; en er Einarr harðkjopt hafði drepit frænda sinn, vildi Ragnhildr ekki hann eiga. Giptist hún þá Ljóti, bróður þeirra Hávarðar ok Arnfins; Ljótr gerðist þá jarl yfir eyjunum, ok varð höfþingi mikill, hann lét drepa at ráði Ragnhildar Einar harðkjopt. Skúli, bróðir Ljóts jarls, fór upp á Skotland, ok gaf

Skota konúngr honum jarlsnafn; fór Skúli jarl ofan á Katanes ok efldist þaðan at liði, þaðan fór Skúli jarl út í Orkneyjar, ok barðist til ríkis við Ljót jarl, bróður sinn, ok fór úsigr, hann flýði yfir á Nes; aðra orusto áttu þeir í Dölum á Katanesi, þar fèll Skúli jarl, en Ljótr jarl lagði þá undir sik alt Katanes; var Ljótr jarl hinn mesti hermaðr; hina síðarstu orustu átti hann við jarl þann skozkan, er Margbjóðr hèt, ok hafði Ljótr meirr enn hálfu minna lið; en þá gekk Ljótr svâ fast fram, at Skotar viknaðu fur, ok varð skammr bardaginn, áðr þeir flýðo, er lífið þágu, en fjölði fèll; hafði Ljótr jarl sigr, en þó fékk hann sár þau ¹⁾, er hann leiddu til bana. Þá tók Löðver, bróðir hans, jarldóm í Orkneyjum, ok var mikill höfþingi, hann átti Eðno ²⁾, dóttur Kjarvals Íra konúngs, þeirra son var Sigurðr digri. Löðver jarl varð sótt dauðr, en Sigurðr, son hans, tók jarldóm eptir hann. Sigurðr varð ríkr jarl ok víðlendr, hann hèlt með valdi Katanes fyrir Skotum, ok hafði hvert sumar her úti, hann herjaði í Suðreyjar, á Skotland ok Írland. Þat var á einu sumri, at jarl sá, er Finnleikr hèt, kom ofan af Skotlandi með úflýjanda her; Finnleikr haslaði Sigurði jarli völl á Skíðamýri á Katanesi, ok ánefndi dag til orusto. Sigurðr jarl dró her saman; Orkneyíngar voro ekki fúsir til at berjast við ofrefli, þvíat svâ er sagt, at ei mundi minni liðsmunr

¹⁾ sótt þá, B, C.

²⁾ Auðnu, E.

enn 7 Skotar um einn Sigurðar mann, fèkk jarl þá ekki lið af Orkneyjum furr enn hann gaf bóndum upp óðöl sín öll í eyjunum til liðs sér. Síðan fór Sigurðr jarl til orosto við Finnleik, ok hafði Sigurðr sigr, en bæendr eignaðust óðöl sín í Orkneyjum.

Fundr Ólafs konúngs ok Sigurðar jarls.

98. Ólafr konúngr Tryggvason sigldi liði síno vestan at Orkneyjum, sem furr var getit. En þvíat Pettlands fjörðr var eigi lærr, þá lagði hann skip sín til lægis við Rögnvaldsey (í Ásmundarvåg ¹⁾); en þar á vâginum lá fyrir Sigurðr jarl Hlöðversson með eitt ²⁾ lángskip, ok ætlaði at fara yfir á Katanes; en þegar er Ólafr konúngr vissi, at Sigurðr jarl lá þar fyrir, þá lét hann kalla hann til tals við sik; en er jarl kom á konúngs skipit, hóf Ólafr konúngr svâ sína ræðu: þat mân þær kunnigt, Sigurðr jarl! at Haraldr konúngr hinn hárfagri fór með her sinn vestr um haf, þá er hann hafði áðr eignazt allan Noreg; vann Haraldr konúngr þá undir sik Orkneyjar ok Hjaltland ok mikit ríki annat hær fyrir vestan hafit; gaf konúngr eyjarnar ok Hjaltland jarli sínum Rögnvaldi enum ríka í sonarbætr, en Rögnvaldr gaf bróður sínum Sigurði; gerðist Sigurðr þá jarl Haralds konúngs. Annann tíma fór Haraldr konúngr vestr hingat á hendr Einari jarli með allmikinn her, gengu þá góðgjarnir menn í milli þeirra Haralds konúngs ok

¹⁾ vantar í, B.

²⁾ 3, F.

Einars, ok sættust þeir at því, at konúgr kall-
aði sér allar Orkneyjar ok Hjaltland, lauk svâ
með þeim, at jarl galt konúgi fyrir dráp Hálf-
dánar háleggs, sonar hans, 60 marka gulls, en
Einarr jarl hêlt löndin af Haraldi konúgi.
Nökkuru síðarr kom austan af Noregi Eiríkr
konúgr Haraldsson, voro þá jarlar, synir Torf-
Einars, lýðskyldir undir Eirík konúg, ok þat
til marks um, at þeir fengu konúgi mikit lið
til hernaðar; en annann tíma er Eiríkr konúgr
kom til eyjanna, hafði hann brottu með sér
jarlana Arnkel ok Erlend, en setti fyrir löndin
Þórfinn jarl, bróður þeirra; en þeir báðir féllu á
Englandi með Eiríki konúgi. Eptir þat komu
synir Eiríks af Englandi, höfðo þeir þá vald
yfir eyjunum, en þá er þeir fóro hêðan brautu,
skipaðu þeir löndin Arnfinni ¹⁾ jarli, mági sín-
um. Eptir hann tóko ríki bræður hans, furst
Hávarður, þá Ljótr, síðarst Löðver, faðir þinn.
Nú hefir þú, Sigurður! jarldóm yfir ríki þessu, er
ek kalla mína eign, sem alt annat ríki þat, er
átt hefir Haraldr konúgr, ok hverr hans ætt-
manna tekit í arf eptir annann. En með því at
nú hefir svâ tilborit, at þú ert kominn á mitt
vald, þá átt þú 2 kosti fyrir höndum; sá er ann-
arr: at þú skalt taka trú rétta ok láta skírast, ok
alt þitt undirfólk, skaltu þá eiga vâ af mér
ath halda slíkt ríki, sem þú hefir áður, ok þar
með þat, er meira er vert, at ríkja með alls-

¹⁾ Þórfinni, F.

valdanda guði eilíflega í himinríkis dýrð, ef þú heldr hans boðorð; hinn er kostur annarr, er mjök er dáligr ok þessum úlíkr: at nú í stað skaltu deyja, en ek man fara með eld ok usla um eyarnar ok eyða alt þetta ríki, nema fólk vilí trúa á sannan guð; ok ef þú vill þenna kost upptaka, þá muntu sem allir aðrir, þeir er trúa á skurðgoð, eptir bráðan bana hræðiliga kveljast með fjand-anum í helvítis logha utan enda. En svá sem jarl var þá kominn, kjöri ¹⁾ hann þann af, er betr gegndi, at taka rétta trú. Var jarl þá skírðr ok alt hans fólk; síðan gerðist hann maðr Ólafs konúngs, ok batt þat eiðum; tók Sigurðr jarl þá löndin í lèn af konúngi, en fékk honum son sinn í gislíng, er hét Hvelpr eðr Hundi, lét Ólafr konúngr þá skíra sveininn með Löðvers nafni, ok hafði hann með sér til Noregs. Þvínaest sigldi Ólafr or Orkneyjum, en setti þar eptir kennimenn, at síða fólkit ok kenna þeim heilög fræði. Skildo þeir Ólafr konúngr ok jarl þá með vináttu.

[Ólafr konúngr kemr til Noregs].

99. Ólafr konúngr sigldi austr í hafið, ok höfðo þeir allblíðan byr, var konúngr þá enn kátazti, þvíat hann vissi sér engrar vælar ²⁾ von eðr háska, hvárki af frændum sínum nè avðrum þeim, er þar voro í ferð; en jafnan þótti honum undarligt, er frændr hans Jósteinn ok Karls-höfuð voro hljóðir en aldregi glaðir, síðan þeir

¹⁾ þaunig B, keyri, A.

²⁾ vælar, B.

fundust vestr á Írlandi. Ólafr konúngr kom af hafi utan at Mostr, gekk hann þar á land, ok lét sér messu sýngja í landtjaldi; síðan markaði konúngr grundvöll til kirkju í þeim sama stað, sem hann lét messuna sýngja, fékk hann þar smiði til ok alt annat þat er þurfti; lét Ólafr konúngr þá kirkju furst reisa, lagði konúngr þar fè til ok fékk í hendr þángbrandi presti. Þórir klakka sagði Ólafi konúngi, þá er þeir komu við Mostr, at honum var þat eitt ráð, at gera ekki vart við, hverr hann var, ok fara sem ákafligast norðr til Þrándheims á fund Hákonar jarls, svâ at engi njósn færi fyrir honum. Þetta sýndist konúngi vel tillagt ok vitrliga, görði hann svâ, at hann fór dagfari ok náttfari útleið norðr með landi, sem leiði gaf; kom hann hvergi við meginland, en lá við úteyjar, þá er andviðri voro; en Þórir klakka gaf því þetta ráð til, at hann vissi, at flest alt landsfólkit var gjarnt á alla nýj-úng, ok í annan stað, hversu frægr Ólafr Tryggvason var þá vorðinn í Noregi af margra manna frásögn; hugsaði hann þat, at svâ marga sem Ólafr átti frændr göfga ok tengðamenn, allra mest austr í landit, ef þeir tæki hann til höfþ-íngja yfir sik, sem vís vâ var, ef þeir vissi hann í land kominn, at þá mundi þegar drífa þar til hans allr landherr, ok vilja ekki annat enn taka hann til konúngs ok efla til ríkis; en sturkr Hákonar jarls var mestr um Þrændalög, ok þótti Þóri jarli ekki ofrefli við vitrleik sinn ok liðs-

afla at ráða Ólaf af, ef hann kvæmi norðr þá angat með eigi fleira lið, enn hann hafði, ef Þórir fengi eigi áðr færi [á] at taka Ólaf af lífi, sem þeir jarl höfðu ráð til sett, áðr Þórir fór næsta sinn af Noregi. Fóro þeir nú svá, at landsfólkit varð ekki vart við þá, furr enn eins dags at kveldi komu þeir norðr til Agðaness, lögðu þeir þar til lægis ok tjölduðu yfir; en þegar, er þeir fundu menn at máli, spurðu þeir, at Hákon jarl var þar inn í Þrándheimi, ok þat með, at hann er vorðinn missáttir við bæendr. En er Þórir klakka heyrði þetta, brá honum mjök í brún, þvíat þá var öðruvís enn hann hugði, þvíat eptir Jómsvíkinga bardaga voro allir menn í Noregi fullkomliga vinir Hákonar jarls fyrir þann sigr, er hann hafði fengit ok frelst land alt af úfriði; en nú var illa at borit, at því er honum þótti, at höfþíngi mikill var kominn í landit, en bæendr úsattir við jarl, jafnvel þar í landi sem heima á föðurleifð hans sjálfs. Þórir kallaði þá til sín Jóstein ok Karlshöfuð, hann talaði við þá langt einmæli; en er náttaði ok allir menn voro sofnáðir á skipunum, þá stóðu þeir upp bræðr, klæddust hljóðliga, tóko vâpn sín ok stigu á einn bát, þeir ræru at skipi Ólafs konúngs, gengu þar upp leyniliga ok at rekkju konúngs, sögðu naudsýn beiða, at hann gengi á land með þeim; hann gerði svá. En er konúngr hafði niðr sezt, þá féllu þeir báðir til fóta honum, ok mæltu með miklum harmi ok áhyggju: okkr

hefir hent hörmuligr glæpr, svá at við erum dauða fyrir verðir sem vándir svikarar, ok því gefumst við nú upp á þitt vald, at þú gerir við okkr, hvört ¹⁾ er þú vill láta okkr lifa eðr deyja. Konúngr spurði, hvat um er; þeir sögðu þá alt, hversu Hákon jarl hafði nauðgat þeim til at vera í svikræðum við hann með þóri klökku; ok er þér nú, sögðu þeir, ætlaðr bráðr bani; höfum við fyrir þessa sök verit jafnan hugsjúkir en aldri glaðir, síðan við fórum af Noregi. Konúngr mælti: standit upp skjótt, ekki skal ek ykkur kunna um þetta, þvíat ek væntir, at þetta ok alt annat gáangi eptir guðligri forseá um minn hag, hafit þit vel farit með ykkru máli or því sem at ráða var, leggit nú til nökkut gott ráð, hverju ek skal fram fara. Jósteinn svarar: þá í kveld, er þórir hafði spurt tíðindi ofan af landi, leiddi hann okkr bræðr á eintal, ok þakkaði okkr, hversu vel við höfðum haldit heit okkr ok særi við Hákon jarl, síðan sagði hann okkr, at hann ætlar á morgin snimma at heimta þik á land upp einnsaman svá sem til ráðagerðar; hann sagðist áðr mundi senda 2 trúnaðarmenn sína í skóg skamthéðan í brott, skulu þeir, þegar hann gerir þeim nökkut mark til, laupa fram ok drepa þik, hefir þetta verit ráðagerð þeirra Hákonar jarls, áðr þeir skildu; ok því skyldo við báðir eiga frjálst at segja þér svikin, þá er við kvæmim fótum á meginland, at þeir ætlaðu,

¹⁾ þannig, B; hvat, A.

at þú skyldir vera drepinn furr en við kvæmim á land; en nú hefir svá til borit at þú lifir, en við erum lausir allra swardaga ok fastmæla við þá Hákon jarl. Nú er þat hit fursta okkart ráð, at þú setir í skóginn þína trúnaðarmenn, svá at þú verðir skjótari at bragði, at veiða þenna níþing þóri í þeirri snöru, sem hann hefir yðr ætlat. Konúngr mælti: þetta ráð skal alt hafa, sem þit hafit hugsat, en hvárt vilit þit þetta verk vinna, eðr skal ek aðra menn til fá. Þeir svör- uðo báðir senn: at þaðan í frá skulu þeir öllu því fram fara, sem honum er bezt viljat. Segir konúngr þá, at þeir skulu fara í skóginn ok laupa fram, þegar hann bregðr upp glófa sínum. Gekk þá konúngr út á skip sitt, svá at enginn maðr varð varr við.

Dráp þóris klökku.

100. Snemma um morgininn kom þórir á skip Ólafs konúngs, ok bað, at þeir mundi ganga á land 2 samt til ráðagerþar. Konúngr segir þat vel mega; ok er þeir komu á land, ok ætlaðu niðr at setjast, þá vildi þórir þar sitja, er hærra var undir, en konúngr vildi þat eigi, brá hann þá upp glófa sínum með hægri hendi. Þeir Jósteinn ljópu or merkinni ok 2 menn aðrir, vurðu þeir bræðr skjótari, þeir hjöggu báðir senn til þess ens vânda svikara þóris, svá at hann fékk þegar bana. En er menn þóris, þeir er hann hafði ætlat til at drepa konúng, sá þessi tíþindi, þá námu þeir staðar, þeir Jósteinn snëru ímóti

þeim ok drápu þá báða. En aðrir menn þóris, þeir sem á skipi voro, báðu sèr griða, ok þat veitti konúngr þeim, gerðust þeir allir hans menn ok bundo þat eiðum.

Bardagi Hákonar jarls við bændur.

101. Hákon jarl gerðist svá mikill illlifn-aðar maðr um kvenna far, at hann gerði sèr allar konur jafn heimilar, hvárt sem voro mæðg-ur eðr systir, meyjar ríkbornar eðr manna kon-ur, ok í mörgu öðru gerðist hann grimdarfullr við sitt undirfólk, fyrir því var hann þá kall-aðr, sem síðan hefir haldist, Hákon enn illi. Maðr er nefnðr Brynjólfr, ríkr maðr ok vin-sæll, hann bjó í Gaulardal; Brynjólfr átti konu væna ok vel at sèr um marga luti. Á einni nótt sendi Hákon jarl sína menn til Brynjólfs þess erendis, at þeir hafi brottu konu Brynjólfs ok færi jarli; Brynjólfr var kominn í sæng hjá húsfreyju sinni, er jarlsmenn komu á bæinn, þeir báru upp fyrir Brynjólfi sitt eyrendi, sögðo, at þat var boðskapr jarls, at Brynjólfr sendi konu sína jarli. Brynjólfr svarar: fátt lætr jarl þessi úmælt eðr úgert, þat er ílt er, ok svá er hann nú vanstiltr í sínum vândskap, at eigi er örvænt, at skjótt steypi hans ríki ¹⁾, ok hann láti herfiliga sitt líf, þvíat þetta fólk er í miklum nauðum ok vandræðum, er undir honum verðr at búa; gerit þèr nú skjótt annattveggja, at þèr dragizt í brotto, ella bíðit þèr bráðliga þá skömm,

¹⁾ ofríki, C.

at þær megit vel báðar hendr á festa. Þótti sendimönnum sinn kostur sá líkaztr at fara aptr við svâ búit, en er þeir komu til jarls, sögðu þeir honum sín erendis lok. Jarl svarar: alt skal Brynjólfi fyrir eitt koma, láta skal hann konona eðr liggja drepinn ella. Sendi jarl þá mikit lið, en er þeir menn komu á bæ Brynjólfs, báru þeir fram orð jarls. Brynjólfr svarar: þat er nú líkazt, at ek hafi eigi liðsafla við yðr at sinni, en þó má vera, at jarl taki um síðir makliga úsæmd ok niðran fyrir sinn ofsa ok údádír. Spratt hann þá upp, ok tók herklæði sín ok vâpn, gekk síðan brotto með mikilli reiði; en sendimenn tóko konuna ok færðu jarli. Brynjólfr fór í bygðina, ok kallaði saman bæendr ok kærði fyrir þeim sitt mál, ok hvern úsóma jarl sýndi honum. Nú er sú beiðni mín, segir hann, at vér stefnim saman liði, ok förum at jarli, berjumst við hann eðr brennum hann inni; er oss þat hin mesta skömm, ef ver þorum eigi at reka af oss slíka ilsku. Nú þó at mér sè mín svívirþing nálæguzt, þá mân eigi langt líða, áðr fleiri munu eiga um slík vandræði at tala, ef ekki er at gert, kann vera, at þá sè nökkurir svâ röskir at eigi þoli jarli hvern úsóma, þó at þær vilít nú ekki víkjast undir mína nauðsýn. Allir bæendr, þeir er þar voro saman komnir, rómaðu vel ræðu Brynjólfs, kallaðu ena mestu vârkun at hraustum manni lægi slíkt í miklu rúmi; var þá við sjálft at þeir mundi upphlaupa.

102. Litlu síðarr var Hákon jarl at veizlu í Gaulardal, þar sem heitir á Meðalhúsum, en skip hans lágu út við Viggju. Ormr lyrgja er nefndr ríkr bóndi, hann bjó á bæ þeim er heitir á Býnesi, Ormr átti þá konu, er Guðrún er nefnd, hún var dóttir Bergþórs af Lundum. Guðrún var kallut lundasól, þvíat hún var kvenna fríðust. Hákon jarl sendi þræla sína til Orms lyrgju þeirra erenda at færa jarli konu Orms; þrælar komu á Býnes ok báru fram sitt erendi; Ormr tók því ekki fjarri, bað þá fara furst til náttverðar, en áðr þrælarnir voro mettir, komu margir menn or bygðinni til Orms, sem hann hafði orð til sent; lét Ormr þá engan kost at Guðrún færi með þrælunum. Guðrún mælti til þrælanna: segit þau mín orð jarli, at ek mân eigi til hans koma, nema hann sendi eptir mér þóro af Rímul; þóra var húsfreyja rík ok ein af unnastum jarls. Þrælarnir fóro á brotto mjök reiðir, en heitaðust fast við bónda ok húsfreyju, sögðu at þau mundi þessa iðrast, áðr skamt liði þaðan, ok at þeir skyldi svá koma þar öðru sinni, at þeim þætti sá hinn bezti báðum at gera vilja jarls; skildu þau við þat. Ormr skar upp herör ok sendi til Haldórs á Skerðingssteðju, en Haldór lét þegar fara ör frá sér, sendu þeir Ormr örvarboð fjögurra vegna í bygðina, ok létu þat boði fylgja, at allir vígir karlar

skyldo fara með vopnum at Hákon jarli ok drepa hann; ok eptir örvarboði ljóp upp múgr manns, ok sótti þat lið alt til Meðalhúsa. Hákon jarl fèkk njósn af herhlaupi þessu, fór hann þá með alt lið sitt af bænum í dal einn djúpan, er síðan er kallaðr Jarlsdalr, leyndust þeir þar. Eptir um daginn hafði jarl njósn alt af bónda herinum; bæendr tóko vegu alla, ætlaðu þeir helst, at jarl mundi farinn út til skipa sinna, en fyrir skipunum ræð þá Erlendr, son jarls, hann var enn mannvænligazti maðr. En er náttaði, þá dreifði Hákon jarl liði síno, bað hann sína menn fara markleiði út til Orkadals; mán engi maðr gera yðr mein, segir hann, ef ek er hvergi í nánd, segit Erlendi syni mínum, at hann fari með skip vor út eptir firði, ok svâ suðr á Mæri til fundar við mik, þvíat ek mán þángat fara, þegar (nökkut ¹) dreifist herr bónda, en ek mun vel fá leynzt í fylsknum nær oss, meðan þeir leita sem ákafazt eptir mæ, ok þeir halda saman flokkinum. Fóro jarlsmenn þá brottu, sumir út til skipanna á fund Erlends, en þeir heim í byggð, er bú áttu; jarl var eptir ok þræll hans, sá er hêt Þormóðr ²) karkr, þessi þræll hafði Hákon verið gefinn at tannfè, þá er hann var barn, þvíat þeir voro jafngamlir báðir; fóro þeir jarl þá at leita sèr hælis, reið jarl en Karkr gekk; en er þeir komu at á þeirri, er Gaul heitir, var íss á ánni mjök vökótt; jarl

¹) er náttar ok, B, C.

²) eðr batir við B.

fór af laki, ok hratt hestinum í vök eina, ok þar lét hann eptir möttul sinn, ok festi við ísbrúna, svâ at eigi mátti með öllu ofan reka, fóro þeir þá til hellis þess, er síðan er kallaðr Jarls-hellir; þeir lágu þar um hríð ok sofnuðu, en er þeir vaknaðu, mælti þrællinn: dreymdi mik nú, herra! jarl spurði, hvat hann dreymdi. Mèr þótti, segir hann, við vera hér í hellinum, ek sá, at mikill maðr, svartr ok illiligr, fór neðan at hellinum, ok hræddumst við, at hann mundi inn-ganga í hellinn, mèr þótti hann stað nema fyrir hellisdurunum ok mæla: nú er ulli dauðr, síðan gekk hann brott ok upp til fjalls, en ek vaknaða. Jarl mælti: þar mun Erlendr, son minn, vera drepinn. Karkr sofnaði öðru sinni, ok lét enn illa í svefninum sem furr, en er hann vaknaði, spurði jarl: hvat dreymdi þik nú? Þrællinn svarar: mèr þótti þessi hinn sami maðr aka ofan or fjallshlíðinni, en er hann kom at hellinum, mælti hann til mín: seg þú jarli, at nú ero lokin sund öll. Jarl svarar: skamt segir þú þá eptir lífdaga várra.

Dráp Erlends jarlssonar.

103. Eptir dráp Þóris klökku hélt Ólafr konúngr utan 5 lángskipum á fjörðinn, en þar reri innan at móti Erlendr, son Hákonar jarls, með 3 ¹⁾ skipum; logn var veðrs, ok nálgast skjótt skipin, er hvárir reru á mót avðrum; en er skamt

¹⁾ 4, B.

var milli þeirra, grunaði þá Erlend, at úfriður mundi vera, snëru þeir þá sínum skipum at landi. Ólafr konúngr sá þá lángskip róa innan móti sër, ok hugði hann, at þar mundi fara Hákon jarl. En er þeir Erlendr snëru undan, þá bað konúngr sína menn róa eptir þeim sem ákafast; en er þeir Erlendr voro mjök svá komnir at landi, þá rëru þeir á grunn, ljópu þeir þegar fyrir borð, ok leitaðu með sundi til lands; þá rendi at skip Ólafs konúngs; konúngr sá hvar maður svam forkunnliga fríður, hann greip hjálmvölinn, ok kastaði at þessum manni, kom þat högg í höfuð Erlendi, syni Hákonar jarls, svá at haussinn brotnaði til heila, lét Erlendr þar líf sitt; drápu þeir Ólafr þar margt manna; sumt liðit komst undan með flótta, sumt tóko þeir ok gáfu grið, ok höfðu af tíþinda sögn; var þá sagt konúngi, at þessi maður, er hann hafði drepit með hjálmvelinum ¹⁾, var Erlendr son Hákonar jarls, ok þat með, at bæendr höfðu farit at Hákon jarli með úfriði, ok hann var vorðinn forflótta fyrir þeim, ok dreift var öllu hans liði. Hákon jarl ok Karkr dvöldust skamma hrið í hellinum, stóðo síðan upp, ok gengu á bæinn Rímul; sendi jarl þá Kark til Þóru, ok bað hana koma leyniliga á sinn fund. Hún gerði svá ok fagnaði vel jarli, er þau fundust; jarl mælti til hennar: veizt þú nökkut þat leyni hér á bæ þínum, at þú megir fela mik um nökk-

¹⁾ þannig B; hjálmunvelinum, A.

urra náttu sakir, þartil er bændr rjúfa samnaðinn? Þóra svaraði: þat mán mér eigi verða auðveldt at varðveita þik hér á laun; munu úvinir þínir hér koma at ransaka bæ þenna sem vandligast, ok avll nálæg leyni; mun því hér framarr leitat enn hvarvitna annarstaðar, fyrir þá skyld, at mörgum mönnum er kunnigt, at ek mán hjálpa þér alt slíkt er ek orka; en þó er sá staðr einn á þessum bæ at ek mundi eigi kunna at leita þvílíks höfðingja sem þú ert, þat er svínabæli. Þóra fylgði þeim þángat. Þá mælti jarl: þetta fylskni er vel fengit ok vitrliga, hér skulu vèr umbúast, lífsins skal nú furst gæta, meirr enn hirða hvárt herbergið er allríkmannligt; tók þá þrællinn, ok gjörði þar mikla gröf, ok bar brottu moldina, en þau jarl ok Þóra sátu meðan ok talaðu, sagði hún þá jarli þau tíðindi, er hún hafði ný spurt, at Ólafr Tryggvason var kominn í fjörðinn, ok hann hafi drepit Erlend son jarls. Síðan gekk Hákon jarl í gröfina, ok Karkr þræll með honum; Þóra fékk þeim nóga vist ok drykk, ok þarmeð ljós ok aðra luti, þá er þeir þurftu at hafa, þvínæst burgði hún aptr gröfina með viðum, ok sópaði á ofan moldo ok myki, síðan rak hún þar yfir svínin, tráðu þau niðr taðit svâ, at ekki nývirki sá á. Gekk Þóra þá heim til bæjar, vissi engi maðr at jarl var þar nema hún ein; svínabæli þat var undir steini einum miklum.

Drepinn Hákon jarl af Karki.

104. Bændr þeir, er í atföör höfðo verit við Hákon jarl, fóro þegar á fund Ólafs Tryggvasonar, er þeir spurðu, at hann var í land kominn, fagnaðu þeir honum með öllum blíðskap ok góðvilja, ok segja svâ: Þess er oss vorðinn mikill tímadagr, er vèr náðum þik finna, ok svâ væntum vèr, at þèr skal verða; vèr ætlaðum eptir Jómsvíkínga bardaga, at enginn mundi slíkr höfþíngi sem Hákon jarl sakir sigrsæli ok margra annarra luta, er hann hafði til höfþíngskapar; vildi þá alt landsfólk ekki annat enn halda jarli til ríkis; en síþan hans ilska ok údád hefir svâ mjök gengit or dæmum, at með engu móti er þolanda, þá er nú vorðinn öllum mönnum svâ leiðr hans úsómi, at því síðr heldr hann ríkinu hêðan af, at hann skal þegar týna lífinu sem vèr nám honum; trúum vèr, at þat verði gert með þínu fultíngi ok hamíngju, svâ giptusamliga sem þèr hefir tiltekizt um drápit Erlends, sonar hans; því viljum vèr biðja, at þú gerist höfþíngi yfir þessum flokki, ok biðir svâ hærri tignar, þvíat vèr vitum, at allr landherr vildi helzt þjóna undir afkvæmi Haralds ens hárfagra, þóat eigi sè jafn ágætr maðr til sem þèr erut. Ólafr varð glaðr við ræðu þeirra. Gerðo þeir þá samlagh sitt, tóko bændr Ólaf til konúngs yfir sik, höfðo allir eitt ráð at leita eptir Hákon jarli, þeir fóro upp í Gaulardal, þótti mönnum þat líkazt, at jarl mundi vera á Rímul, ef

hann hefði til mannabygða leitað, þvíat engi var jafnkærr vin jarls í þeim dal sem Þóra; en er þeir komu at ánni Gaul, fundu þeir möttul jarls í vökinni ok svâ hestinn nökkuru neþarr rekinn í eyri eina, en er þeir kannaðu möttulinn, talaðu nökkurir menn, at jarl mundi týnzt hafa í áanne, ok því þyrfti eigi lengr at leita hans. Þá mælti einn gamall maðr: eigi kunnit þer við slægðarbrögð jarls, ef þer trúit hann týnzt hafa í á þessi, en þer skilit eigi, at þetta er prettr hans at blekkja yðr. Konúngr segir at svâ var, samþyktu þat allir, ok hêldo fram ferð sinni, þar til er þeir komu á bæinn Rímul, þeir brutu þar upp hvert hús, ok leitaðu jarls bæði úti ok inni, sem Þóra hafði getið til, ok fundu hann eigi; þá átti Ólafr konúngr þíng úti í garðinum, stóð konúngr upp á stein þann hinn mikla, er þar var hjá svínabælinu, skaut konúngr á erendi, talaði hátt ok hvelt, ok segir svâ: þat er mönnum kunnigt, at vèr höfum leitað eptir Hákon jarli, en fyrir því at vèr finnum hann eigi at sinni, þá skulu þat allir vita, at þeim skal ek gjalda makliga ömbun ok mikit verkakaup, er verðr banamaðr jarls. Því næst fór Ólafr konúngr með alt lið sitt brotto af bænum Rímul ok inn á Hlaðir, ok settist þar. Hakon jarl ok þrællinn voro í gröfinni, þeir heyrðu fullgerla, hvat Ólafr konúngr talaði. En er konúngr var brottu ok hans menn, mælti jarl við Kark: mikill mátt ok ógn fylgir þessa mánnns mali, ek hefir verit

staddr í mörgum háska ok mannaunum, ok hefir þat mælt verit, at ek væra eigi manna hræddaztr, en nú við einsaman orð Ólafs þessa greip óttinn mitt hjarta svâ fast sem aldri furr, at minn hugr fyllist áhyggju ok hræðslu af hans ógnar orðum; leit jarl þá til þrælsins, ok sá hans yfirbragð ok áseónu mjök dökkna ok litverpast. Jarl mælti til hans: hvat er nú, hví ertu svâ bleikr en stundum svartr sem jörð, er eigi þat, at þú vilir svíkja mik? Karkr svarar: eigi er þat, en hitt má þér eigi undarligt þikkja, at ek hræðumst orð þessa manns eigi síðr enn þú. Jarl mælti: má þat fyrir því, at vèr vorum á einum degi fæddir, mân ok skamt verða millum dauða okkars. En er náttaði snæddu þeir báðir samt, ok drukku af einu keru. Jarl hêlt vöku fyrir sér um nóttina, þvíat hann trúði illa þrælinum, en Karkr svaf bæði fast ok lengi, en þó vaknaði hann um síðir, sá hann jarl vaka. Karkr mælti: dreymdi mik enn, herra! ek þótti sem við værim báðir á einu skipi, ok skyldi ek stýra. Jarl mælti: þar ræðr þú nú fyrir lífsstundum hvârstveggja okkars, ok ver þú mèr trúrr, sem þú átt at vera, þarfyrir skaltu hafa af mèr góða ömbun, ef hêr aðrir dagar koma. Karkr sofnaði öðru sinni ok lét illilega, en er hann vaknaði, spurði jarl, hvat hann dreymdi? Hann svarar: á Hlöðum var ek nú, ok lagði Ólafr Tryggvason gullmen ¹⁾ á háls mèr, ok

¹⁾ gullhríng, F.

enn þótti mér hann gefa mér einn mikinn hest. Jarl mælti: þar mân Ólafr láta hríng blóðrauðan um háls þér, ef þú kemr til hans, vara þik svá, at hann mân láta afhöfða þik, ok þó eigi örvænt at síðan láti hann þik uppfesta til háð-úngar, ok gefi þér svá hest. En af mér muntu gott hljóta, svo sem furr hefir verit, ef þú svíkr mik eigi. Síðan vökðu þeir báðir, svá sem hvárgi tryði öðrum, en móti deginum sofnaði jarl, hann lét brátt illa í svefninum, æpti ógurliga, ok skaut undir sik hælunum ok hnakkanum, svá sem hann mundi vilja upprísa; við þat varð þrællinn felmsfullr af ¹⁾ hræðslu; hann greip mikinn kníf ok hvassan af linda sèr, hann lagði knífinum í gegnum barka jarls ok skar út or, þat var bani Hákonar jarls; síðan sneið Karkr höfuð af jarli, ok ljóp á brottu með; kom þrællinn inn á Hlaðir um daginn eptir, hann færði Ólafi konúngi höfud Hákonar jarls, ok segir alla atburði um ferð þeirra jarls, svá sem nú var áðr tíndt. Þá mælti Ólafr konúngr: fyrir hverja sök sveikt þú jarl? Karkr svarar: ek drap mest jarl fyrir þau hin fögru fyrirheit, er þú hèzt þeim manni, er banamaðr hans vyrði, ok þat annat, at ek vissi varla, hvat ek skyldi athafast við þau hræðiligu læti, sem jarl hafði í svefninum. Konúngr mælti: þat skal ek efna, sem ek hèt þarum, at láta þik hafa makliga ömbun fyrir þitt starf, ok leiða svá þeim, er eptir lifa, at svíkja sína lánar-

¹⁾ bannig F; ok, A.

drottna; þó ath þú þjónaðir illum, þá var hann þó alt at einu þinn herra, ok áttir þú honum gott at launa, ok eigi mundir þú at síðr hafa svikit, þó at þú hefðir átt góðan lánardrottin; lét konúngr hann þá útleiða, ok lét höggva af honum höfuð; síðan lét konúngr taka höfuð Hákonar jarls ok Karks, fór þá Ólafr konúngr ok fjöldi bónda með honum út til Niðarhólms ¹⁾, sá hólmr var þá hafðr til þess at drepa þar þjófa ok illmenni, stóð þar gálgi, þar lét konúngr atbera höfuðin bæði ok festa upp, gekk þá til allr herrinn, ok æpti upp ok grýtti at höfði jarls, ok mælti, at þar skylði fara níðingr með öðrum níðingum. Eptir þat voro menn sendir upp í Gaulardal, ok tóko þeir bók jarls or gröfnni, drógu brott ok brendo; ok svâ varð mikill rómr at fjandskap þeim, er þrændir gerðo til Hákonar jarls, at engi maðr mátti nefna hann annann veg enn jarl enn illa, var þat kall haft um allan þrándheim ok víða annarstaðar bæði innanlands ok utanlands. En þó má þat segja af Hakoni jarli, at hann hafði marga luti til at vera höfþingi, hann var maðr stórættaðr í allar kynkvíslir, spakr at viti, ef hann hefði viljat til góðs hafa, ok kænn við alla ríkisstjórn, snarpr ok harðfengr í orostom, ok bar opt hamíngju til at vega sigr á sínum úvinum; svâ segir Þorleifr Rauðfeldarson:

Hákon vitum hvergi
hafizt hefir runn af gunni

¹⁾ Nidaróss ok hólms, B.

fremra jarl und ferli

fólk ránar þær mána.

Hákon jarl var avrlyndr af fé við sína menn ok lángan tíma vinsæll af alþýðu innanlands; en hina mestu úhamíngju bar slíkr höfþingi til dánardægrs síns, ok var þat í öðru lagi eigi undarligt, þvíat Hákon jarl var allar stundir undirhyggjufullr, útrúr ok svikall bæði við vini ok úvini, hinn rammazti guþnífíngi ok blótmaðr, var þá ok sá tími kominn, er alsvaldandi guþ hafði furætlat, at blótskapr ok heiðnin ok þessi hinn vandi úvinarins erendreki Hákon jarl skyldi fyrirdæmast, en í staðinn skyldi koma heilög trúa, ok rættir siðir blómgast fagrliga um norðrlönd fyrir góðviljafulla ástundan þessa blezaða guðs drottins sendiboða Ólafs Tryggvasonar. Þá er Hákon jarl var drepinn, hafði hann verit jarl 30 ok 3 vetr frá því er Sigurðr jarl fellaðir hans; þá var Hákon hálfþrítögr, er faðir hans féll, en nú skorti hann 2 vetur á sextígi, er hann var drepinn.

*Ólafr Tryggvason til konúngs tekinn
yfir Noreg.*

105. Ólafr konúngr sat at Hlöðum furst eptir fall Hákonarjarls. Ener þessi tíþindi spurðust, at Hákon jarl var drepinn, en Ólafr Tryggvason kominn í stað hans, þá sóttu á hans fund allir höfþingjar ok ríkismenn or Þrændalögum ok margt annat fólk, voro allir með einu samþykki, at þeir báðu hann vera konúng yfir sèr,

ok buðu honum sína þjónusto ok góðviljafulla lýðni; tjáðu þat fyrir honum, at þeir máttu eigi lengi höfðingjalausir vera við þau tilfelli, sem þá höfðu vorþit; sögðu þat, sem satt var, at þeir áttu vãn af jörlum Eiríki ok Sveini hinna mestu harðinda fur þys þann, er þeir höfðu gert at Hákon jarli föður þeirra. Ólaf þóknaðist vel tal þeirra. Var þat þá ráð þeirra allra samt, at stefna 8 fylkna þing í Þrándheimi, kom þar saman allmikit fjölmenni, er til sótti um öll Þrændalög. En er þingit var sett, stóð Ólafr upp, ok kvaddi sér hljóðs, tók hann síðan til máls: þat mán öllum mönnum kunnigt, þeim sem hér ero saman komnir, at Haraldr hinn hárfagri var lánga æfvi einvalds konúngr yfir öllum Noregi, tók hann sumt ríki með náðum ¹⁾, en sumt vann hann undir sik með hernaði; setti hann þau lög, at hverr hans ættmanna, sá er karlsift væri at lángeðga tali frá honum kominn, skyldi vera konúngr ok taka ríki eptir föður sinn; en þvíat Haraldr konúngr átti marga sono, þá skipti hann ríki með þeim, svá sem honum þótti hæfa, ok setti þat með, at einn skyldi vera yfirkonúngr (í senn ²⁾) landsins, þó at fleiri væri jafnkomnir til fyrir ættar sakir. Nú með því at þetta fólk er höfðingjalaust, en hefir þolat áðr lengi rángligt ríki ok yfirboð, þá vil ek bjóðast til, eptir því sem margir höfðingjar ok ríkismenn hafa áðr beidt, at gerast yðvarr konúngr, ef þer vilit

¹⁾ at erfðum B, C, F. ²⁾ batir við C.

vera mínir þegnar; sýnist mér svá fyrir sumra luta sakir, sem vârt samfélagh væri eigi úmakligt, at hvârir mætti aðra styðja ok styrkja til rættra framferða; hefir yðr borit mikinn vanda til handa at sitja fyrir fullkominni reiði sona Hákonar jarls ok annarra frænda hans ok vina fyrir aftöku jarls; eigit þér þaðan vâ hinna mestu afarkosta, ef þér hafit engan höfðingja styrk í móti, sem þér hafð áðr kært fyrir mér; en í annann stað á ek at drífa mikinn vanda, svâ lánigan missi sem ek hefir beðit minnar sæmdar, þvíat lánga æfi hefir ríki í þessu landi verit deilt gripdeildum, ok löngum viðgengizt öfund ok rángindi; þar furst er Eiríkr blóðöx drap Ólaf föðurföður minn ok marga aðra bræðr sína, þvíat fyrir ágirni sakir vildi hann einn hafa ríki þeirra: þar næst kom til ríkis Hakon Aðalsteinsfóstri, ok unni hann sæmdar frændum sínum, þeim sem eigi risu með ofbeldi ígegn honum; skipaði hann þá Tryggva, föður mínum, þat ríki, sem faðir hans hafði áðr átt, ok gaf honum konúngsnafn; hélt hann því ríki, meðan Hákon konúngr föðurbróðir hans lifði, ok voro þeir hinir mestu ástvinir: en er Eiríkssynir höfðo ríki tekit, þá sviku þeir Tryggva konúng föður minn, ok drápu hann í trygð, at ráði Gunnhildar móður sinnar, þá er ek var í móðurkviði. Sú hin sama Gunnhildr setti margar gildirur með sinni slægð at veiða mik ok af lífi taka, þegar ek var fæddr; var Ástríðr móðir mín ok ek enn fursta vetr leyni-

liga á Ofrostöðum með Eiríki föður hennar, en fyrir umsát ok vælræði Gunnhildar treystist hann eigi at halda okkr lengr hēr í landi; fór móþir mín þá með mik huldu höfði ok heldr fátækliga austr í Svíþjóð, þar dvöldumst við 2 ár í útlegð með Hákonni gamla, hefði Gunnhildr þá fángit mik með svikræðum fyrir sína sendimenn, ef sá góði maðr Hákon gamli hefði eigi haldit mik með valdi ok höfðingskap fyrir hennar eptirsókn, fyrir sakir vinskapar við Eirík móðurföður minn. Því nærst þá er ek var þrèvetr, fórum við móðir mín or Svíþjóð skipferðir, ok ætlaðum austr í Garðaríki á fund Sigurðar bróður hennar; þá mættu við víkingum, ok vorum hertekin ok seld man-sali, en sumt föroneyti okkart drepit, skildi þar með okkr móþur minni, svá at ek sá hana aldri síðan; ek var þá seldr við verði sem aðrir man-salsmenn ¹⁾; var ek 6 vetr í þeirri ánauð á Eistlandi, þar til er Sigurðr, móðurbróðir minn, leysti mik þaðan, ok flutti mik þaðan með sér austr í Garðaríki, þá var ek 9 vetra; aðra 9 vetr var ek í Görðum enn í útlegð, þó at fyrir manndóms sakir góðra höfðingja væra ek þar vel haldinn; þar næst var ek á Vindlandi 3 vetr, en 4 fyrir vestan haf í hernaði; hefir ek þessar stundir, sem ætla má, þolat vâs ok erfði, en haft þat eina frelsit, er ek var með útlendum þjóðum ok úkunnum, haft nú nálíga þat eina til fram-fluttníngar liði mínu, er ek hefi vorþit til at

¹⁾ þannig B; manns menn A.

hætta lífi mínu ok minna manna, ok þar með
haft í háska þat er enn er meira verdt, þó at
ek greina þat eigi at sinni, þvíat margan mann
saklausan höfum vèr rænt síno gódsi, en suma
lífinu með, sem hermanna háttr er; en þeir menn
hafa setit yfir eignum vorum ok ættleifð, sem
eigi voro mjök makligir, er sátu um líf vârt ok
vârra frænda með margföldum svikræðum, sem
var Gunnhildr konúnga móðir ok synir hennar,
en þó höfðo þeir ætt til þess at vera konúngar,
ef þeir hefði eigi meira ágirnzt enn þeir áttu at
rétto. En þessi höfþingi, sem hêr var nú fur
skemztu, Hákon jarl, hafði burði til þess at halda
föðurleifð sinni ok hafa jarlsnafn ok lèn af rétt-
um Noregs konúngi; en hitt voro hin mestu
rángindi ok úlög, at hann ræði nálíga einn öllum
Noregi, en hann drap niðr konúnga þá, er hann
átti undir at þjóna, suma með bardögum, en
suma með svikræðum, sem ek mundi hafa mið
á mêm, ef hans illvili hefði fengit framkvæmd,
þvíat hann sendi þóri klökku vestr um haf at
koma mêm með vælum vestan ok á vald jarls,
ella skyldi þórir drepa mik, sem þeir menn
sumir vitu, sem hêr ero á þínginu. Nú vænti
ek þess, at engi maðr sê hêr í þessu landi, at
réttum lögum, jafnnærr konúngdóminum sem ek
fyrir ættar sakir, ef þat er vilí höfþíngja ok
samþykki alþýðu. Lauk Ólafr svâ sinni ræðu,
at allir harmaðu, hversu lánga eynd ok útlegð
hann hafði þolat; hljóp þá upp múgr ok marg-

menni, ok vildo ekki annat heyra enn Ólafr Tryggvason væri konúngr; var þá Ólafr Tryggvason til konúngs tekinn á alsherjarþingi yfir land alt, svá vídt sem haft hafði Haraldr enn hárfagri, ok dæmt honum ríki at fornum lögum; hétu bæendr at fá honum styrk fjölmennis til at fá ríkit ok síðan at halda, en konúngr hét þeim ímóti lögum ok landsrètt, ok at halda þá við ágangi ok ofsókn Hákonar sona ok allra annarra, þeirra er eptirmál vildo veita [um] aftöku jarls: Tók Ólafr konúngr sèr þá hirð; þess getr Þórðr Kolbeinsson í Eiríks drápu:

Meinremmir ¹⁾ brá manna
margs fýsa sköp varga
ljóða litlu síðarr
læ Hákonar æfi;
en til lands þess er lindar
láðstafr vegit hafði
hraustr þá er herr fór vestan
hygg ek komi ²⁾ son Tryggva.

Frá lífláti Albani ok Sunnifu.

106. Á dögum Hákonar jarls andaðist einn konúngr vestr á Írlandi, hann átti eptir eina dóttur, er hét Sunnifva, hún var vitr snimma ok vel kristin, þvíat Írland hafði lengi kristit verit. Sunnifa var hin fegrsta mæðr ok þá roskin ataldri, er þessi frásögn gerðist, hélt hún ríkit eptir föður sinn með forræði göfugra frænda sinna ok vina; en með því at Sunnifa hafði ríki mikit, en

¹⁾ meinrennir, F. ²⁾ komu, A.

var sjálf hin fríðazta sýnum, þá gerðist til einn heiðinn hervíkingr at biðja hennar; Sunnifa vildi því síðr giptast heiðnum manni, at hún hafði staðfest í hug sér at þjóna einum guði í hreinlífi ok eiga engan mann á jarðríki; tók víkingrinn þá at herja á ríki Sunnifo, ok marga vega þröngva hennar kosti, ætlaði hann svâ at nauðga henni til samlags við sik. Sunnifa stefndi þing með sínum mönnum, ok er saman voro komnir frændr hennar ok vinir, segir hún svâ: ek hefi yðr samankallat, hinir kærastu vinir! til ráðagerðar um ríki þetta, er ek hefir stjórnat nökkura stund með yðr, en nú tekr mik at þröngva ofsi ok ágánger illra manna, sem allra þeirra er stunda til fallvaltra fagnaða þessa ens skammæliga lífs; fyrir því hefi ek hugsat at ek skal aldri lengr bera avnn ok áhyggju, sem ein ambátt, fyrir þessu vesæla ríki, sem engu er nýtt hjá eilífum fagnaði, heldr skal ek svâ sem ríkborin gera mik freálsa ok gefast á vald ok forseá míns drottins Jesú krists, ok svâ munu þeir gera er mér vilja fylgja, en allir skulu freálsir ok sjálfráðir at halda síno fóstrlandi, þó at ek ráðumst frá. En svâ var Sunnifa elskuligh öllu fólki, at fjöldi manna vildi fara brotto með henni, bæði karlar ok konur, ok fyrirláta sína óðalsjörð. Eptir þat aflaði Sunnifa þeim skipa; bjóst til ferðar með henni mikit lið; þau hældo undan landi skipum sínum, þegar er þau voro buin,

með því móti at þau höfðu hvárki segl nè árar, eigi stýri ok engan skipreiða, engi vopn nè herklæði; merkti Sunnifa þat í þessu, at hún treysti meirr almætti alsvaldanda guðs enn veraldligum fararbeina eðr fulltíngi; fal hún sik ok alt sitt föroneyti á hendr lifanda guði, ok bað hann vísa þeim leið, ok stýra þeim hvert er hann vildi. Rak þau síðan um haf innan, þartil er þau bar með guðs fulltíngi at eyjum þeim, er liggja við Noreg fyrir sunnan Staði, heitir önnur eyjin Selja en önnur Kinn; þessar eyjar voro úbygðar af mönnum, en fænaðr var þar landsmanna, sem víða í úteyjum, þvíat miklar bygðir voro inn á landit af eyjunum. Sunnifa gekk á land í Selju ok fólk hennar, þat er þar kom við, fjall mikit var vestr á eyna, þar voro í fjallinu hamrar ok hellar stórir, bjöggust þau þar fyrir ok bygðu hellana; þar dvöldust þau lánga hríð ok þjónaðu guði með miklum góðvilja ok margfaldri bindandi, ok fæddust við fiska þá, er menn Sunnifo veiddu orvötnum. En er bygðarmenn af meginlandi vurðu varir við mannavist í eyjunum, þá hugðu þeir, at spellvirkjar mundi vera ok leggjast á fæ þeirra; fóro bændr þá til fundar við Hákon jarl, ok segja at fjöldi illvirkja ok útilegumanna voro í eyjunum Selju ok Kinn, ok gjörðu mikinn skaða á fænaði landsmanna, báðu þeir hann tilfara með fjölmenni ok drepa víkínga þá, er í eyjunum voro; jarl gjörði sem þeir báðu, fór hann til eyjanna með

miklu herliði, vopnaðu sem til bardaga; en er þeir góðu guðs vinir, sem fyrir voro, sá ferð þeirra, þóttust þeir vita, at þeim mundi atsókn veitt, þeir gengu þá inn í hella sína ok báðu almáttigan guð, at hann gæfi öndum þeirra eilífa hvíld paradísar sælu hverjum dauða sem þau dæi, ok þar með báðu þau guð veita þeim þanngröft, sem hans var mildi til ok miskun, svâ at eigi hefði vândir heiþíngjar vald yfir líkamum þeirra; alsvaldandi guð veitti þeim þat er þau báðu, at þeir guðs dýrðlíngar endaðu sitt líf með því móti, at stór björg fëllu fur hella þá er þau voro inni; tóko þau svâ ömbun eilífrar sælu fyrir sína stundliga góðgernínga. En heiðíngjar komu til eyjanna ok leitaðu mannanna, ok þótti mjök undarligt, er þeir fundu þá eigi, þar sem þeir höfðo sjeth þá litlu áðr enn þeir komo at eyjunum; fóro þeir aptr við svâ gert.

Þórðarnir komu við eyjuna Selju.

107. Nökkuru síðarr þá er Hákon jarl var dauðr, en Ólafr Tryggvason kominn til ríkis í Noregi, þá bar svâ til, at tveir ríkir bæendr ¹⁾ fóro á skipi með nökkura menn sunnan or Fjörðum, ok ætlaðu norðr til Þrándheims á fund Hákonar jarls, þvíat þeir höfðo þá enn eigi spurt höfþíngja skiptit. Þeir fóro nærr eyjunni Seljo ²⁾, þvíat hún liggr við þjóðleið,

¹⁾ annarr þórðr Egileifarson en ennarr þórðr Jórunnarson, bætir við F. ²⁾ ok komu í Úlfssund, bætir við F.

Þá sá þeir skína or himninum ofan mikit ljós ok fagurt á sjóinn nálíga við eyna, svâ at þessi bjartleikr tók landit á eyjunni, þeim þótti þessi sýn mjök undarlig, létu þó at landi ok vildo forvitnast, hvat þar var undir, sem þessi geisli skein ofan; en er þeir gengu á land í eyjunni, fundu þeir skamt frá sjónum, þar rétt sem þeir höfðu ljósit sæð, mannshöfuð, þat var bjart ok þekkiligt, þar með kendo þeir svâ sætan ilm at þeir höfðu aldri furr slíkan kendan, en með því, at þeir voro heiðnir, skildu þeir eigi, hvat sá hinn ágæti ilmr merkti, en þótti þó mikils umverdt; tóko þeir upp höfuðit með vegsemð, vöfðu í hreinum dúki, ok höfðu með sér, ok ætlaðu at færa Hákon jarli, þvíat þeir ætlaðu at hann mundi skynja með sínum vitrleik, hvat þetta táknaði, fóro síðan leiðar sinnar. En er þeir komu norðr um Stað, fréttu þeir þá, at Hákon jarl var drepinn, en til ríkis í stað hans var kominn ágætr konúngr Ólafr Tryggvason; þessir menn hieldo fram sinni ferð ei at síðr, ætlaðu nú at finna þenna hinn nýja konúng, þvíat þeim var mikit sagt af hans gæzku ok höfðingskap; létu þeir eigi furr sinni ferð enn þeir komu norðr á Hlaðir á fund Ólafs konúngs, hann tók við þeim með miklum blíðskap, þegar hann vissi hverir þeir voro; tók hann brátt at boða þeim helga trú, ok bað þá skírast láta, ok ef þith gerit þetta, segir konúngr, eptir mínu boði, þá skulit þith hafa þar í mót fullkomna

mína vináttu. Þeir tóko því ekki fjarri, sögðu, at þeir voro fúsir at veita honum sína þjónusto; talaðust þeir við um hríð, frétti konúngr tíðinda sunnan or landi; þeir segja slíkt sem hann spurði; því næst sögðu þeir konúngi alt um ferðir sínar, ok sýndo honum höfuðit, er þeir höfðu fundit í eygni Selju. Hirðbiskup Ólafs konúngs, er hann hafði flutt vestan af Englandi, hét Sigurðr, ok var kallaðr Sigurðr ríki, hann var bæði vitr ok góðgjarn ok klerkr mikill. Nú sem þeir konúngr ok biskup sá höfuðit, sögðu þeir, at þat var sannliga heilags manns höfud; tók konúngr þá at telja trú fyrir þessum mönnum, er höfðu fundit, ok sagði svá til þeirra: mikill fagnaðr ok gleði má verða öllum góðum mönnum ok rætttrúaðum af umhugsan almáttigs guðs miskunar, þó at ekki auga megi seá eðr eyra heyra ok engis manns hugr hugsa, hversu ágæta ömbun várr drottinn veitir sínum þjónustomönnum fyrir stundligt erfiði, en til þess hefir hans mikla mildisýnt ykkur þetta tákni at þith skyldit því skjótara sjálfviljandi snúast frá skurðgoða villu til sannrar trúar ok heilagrar skírnar, sem öllum verðr augljósara ef um hugsa, at hinn háleite himna konúngr mân allmikla dýrð veita sálum sinna ástvina í himinríkis fagnaði, þar er hann lætr kennast svá ágætan ilm af dauðum ok þornaðum limum þeirra líkama, at eigi mætti slíkr verða af öllum ilmandi grösum. Þessum hinum góðum mönnum fanst svá mikit um ræðu konúngs, at þeir játaðu þegar

at trúa á sannan guð; voro þeir þá skírðir ok þeirra föroneyti; síðan hafði konúgr þá í boði síno, ok veitti þeim hina virðuligastu veizlu meðan þeir voro í hvítavâðum, ok lèt kenna þeim heilög fræði; síðan fóro þeir með góðum gjöfum ok vináttu konúgs heim suðr til búa sinna. En þeir konúgr ok biskup höfðu þat hit helga höfut í sinni varðveizlu alt þar til er Ólafr konúgr átti þíng suðr á Staði á Dragsheiði, sem síðarr mân getið verða. Eptir þíngit leitaði konúgr eptir við þá menn, er næstir bjöggu eyunni Seljo ef nokkura nýjúng hefði fyrir þá borit; var honum sagt, at þángat var optliga at seá fagurt ljós. Síðan fóro þeir Ólafr konúgr ok Sigurðr biskup til eyjarinnar Seljo með miklu liði, ok sá þeir, er þeir komu vestr á eyrna at hömrunum, at þar höfðu verit stórir hellar ok höfðu fallit eigi fyrir mörgum vetrum; þar fundo þeir ok hvarvitna milli steinanna manna-bein með hinum sætazta ilm; um síðir komu þeir at, þar er bjargit hafði nýliga sprúngit frá einum hellismunna, þar fundo þeir líkama hinnar helgu meyjar Sunnifo heilan ok úskaddan með holdi ok hári, sem hún væri með öllu ný öndut; þeir tóko upp helgan dóm ok bjöggu um virðuliga með miklum fagnaði ok háleito guðs lofi. Síðan var byggð eyin ok þar reistar kirkjur, ok var þar í eyunni dýrðkaðr heilagur dómr hinnar sælu Sunnifo, þar til er hennar blezaðr líkamr var fluttr suðr til Björgynjar, ok hvíli

hún þar nú í miklu skríni ok virðuligu yfir háaltari í Krists kirkju.

Frá Albanó, bróður Sunnifu.

108. Ólafr konúngr gaf úaflátliga þakkir alsvaldanda guði, einkanliga fyrir þat, er hann virðist með sinni háleitri miskun á hans dögum at birta dýrð sinnar þjonustokonu Sunnifo ok hennar hinnar háleitu sveitar, þvíat allir skynsamir menn kveiktust til ástar við almáttkan guð ok lýðni við konúnginn þaðan af, er þeir sá ópinberliga birtast af slíkum stórmerkjum, at sú var sönn trúá, er Ólafr konúngr boðaði, ok þat eitt er at ríkja at þjóna lifanda guði. Þat finst skrifat, at bróðir Sunnifo, sá er Albanus er nefndr, hafi verit í þesso hinu helga liði ok farit vestan um haf með Sunnifo, en því er hér ekki af honum sagt, at þat sýnist efanligt, þvíat þat segja þeir menn, er í Selju hafa verit ok þar er kunnigt, at þar sè mikil kirkja helgut guðs píslarvâtt Albanó, þeim er furstr var píndr fyrir guðs nafni, ok segja þeir menn svâ, at þar sè háleitliga dýrkat höfut heilags Albaní, er drepinn var á Englandi. At þeirri kirkju, er þessum Albanó var helgut, [er ¹⁾ svart-múnka-klaustr; þar í [kirkjunni ero mörg ²⁾ skrín bæði stór ok smá, er gjör hafa verit helgum dómum þeirra enna góðu manna, er í ferð voro með Sunnifo; en Sunnifo kirkja er upp í fjallit hjá

¹⁾ þannig B, C; þvíat, A.
eyjunni ero mörg ok svâ, A.

²⁾ þannig B, C;

klaustrinu. Svâ er sagt, at í helli þeim, er fanst líkami ennar sælu Sunnifo, spretti vatn or berginu, ok rennr þaðan lítill lækr, ok fá margir sjúkir menn heilsu er bergja. Messudagr guðs meyjar Sunnifo ok hennar sælu sveitar er haldin af Norðmönnum enn 8 *idus* dag Júlíí mánaðar, er vèr köllum Seljumannamessu. Í Selju veitir vârr drottinn Jesús kristr mörg stórtákn fyrir verðleika þeirra sinna dýrðlínga, sem þar ero dýrðkaðir ¹⁾ at eilífu.

Eiríkr ok Sveinn bræðr stukku or landi.

109. Ólafr konúngr fór yfir landit um vetrinn eptir, er hann var til konúngs tekinn í Þrándheimi, ok lagði undir sik; var hann til konúngs tekinn á hverju lögbíngi, ok snèrust til lýðni við hann allir menn í Noregi, jafnvel þeir höfbíngjar á Upplöndum eðr austr í Vík, er áðr höfðo haldit land af Dana konúngi, þá gerðust þeir menn Ólafs konúngs ok hèldo lönd ok lèn af honum; fór konúngr svâ enn fursta vetr ok um sumarit eptir. Eiríkr jarl Hákonarson ok Sveinn bróðir hans ok aðrir frændr þeirra ok vinir flýðu landit, ok sóttu austr ²⁾ í Svíaveldi til Ólafs Svía konúngs, fengu þeir þar góðar viðtökur; svâ segir Þórðr Kolbeinsson:

Hafði sèr við særi
slíks var vân at hânum
auðs, en upp of kvæði

¹⁾ þannig B; eignaðir, A.
aptr, A.

²⁾ þannig B, C;

Eiríkr í hug meira;
sótti reiðr at ráðum
rann engi því manna
þrályndi gafst þrændum
þrænzkr jarl gram sænskan.

Fundr Íslands af Norðmönnum.

110. Svâ segir heilagr prestur Beða í aldarfarsbók þeirri, er hann gerði um landaskipan í heiminum, at eyland þat, er Thíle er kallað í bókum, liggi svâ langt í norðrhálfu heims, at þar komi eigi dagr á vetrinn, þá er nótt var lengzt, ok eigi nótt á sumar, þá er dagr er lengztr. Fyrir því ætla vitrir menn, at Ísland sè Thíle kallað, at þat er víða á því landi, at sól sezt eigi um nætr, þá er dagr er lengztr; þar er ok þat víða, at sól má eigi seá um daga, þá er nótt er lengzt. En hinn heilagi Beða prestur andaðist 735 árum eptir holdgan vârs drottins Jesú kristis, meirr enn hundraði ára furr enn Ísland bygðist af Norðmönnum. En áðr Ísland bygðist af Noregi, höfðo þar verit þeir menn, er Norðmenn kalla Papa, þeir höfðo verit kristnir, þvíat fundost eptir þeim bækr írskar, bjöllur ok baglar, ok enn fleiri lutir, þeir er þaðan af mátti skilja, at þeir vöro kristnir menn, ok komnir til vestan um haf; vísa ok svâ til bækr enskar, at í þann tíma hafi verit farit í milli landanna.

111. Þá er Ísland fanst ok bygðist, var Aðríanus pávi í Rómaborg, ok eptir hann Jóhannes, sá er hinn 5ti var eptir hann með því

naðni í postuliga sæti; en Löðver Löðversson keisari fur norþan fjall, en Leó ok Alexander, synir hans, yfir Miklagarði; þá var Haraldr enn hárfagri konúgr yfir Noregi, en Eiríkr Eymundarson í Svíþjóð ok Björn son hans; Gormr enn gamli at Danmerk; Elfráðr hinn ríki í Englandi ok Eátvarðr son hans; Kjarvall at Dýflinni á Írlandi, en Sigurðr hinn ríki jarl at Orkneyjum, bróðir Rögnvalds Mæra jarls.

112. Svâ segja vitrir menn, at or Noregi frá Staði sè 7 dægra siglíng í vestr til Horns á austanverðo Íslandi. En frá Snæfellsnesi, þar sem skemst er, til Grænlands 4 dægra haf í vestr at sigla. En svâ er sagt, ef siglt er or Björgyn til Hvarfsins á Grænlandi ¹⁾, at þá mun siglt vera tylft fyrir sunnan Ísland; frá Reykjanesi á sunnanverðo Íslandi er 5 dægra haf til Jölduhlaups á Írlandi í suðr; en frá Lánganesi á norþanverðu Íslandi 4 norðr til Svalbarða í hafsbotn.

Frá landnámsmönnum.

113. Svâ er sagt, at menn skyldo fara or Noregi til Færeyja, nefna sumir menn til þess víking þann, er hét Naddoddr, en þá rak langt vestr í haf, þeir fundu þar land mikit, komu þeir austan at landinu, ok gengu þar upp á fjall eitt hátt ok sást um víða, ef þeir sæi reyki eðr nökkur líkindi til þess, at þat land væri bygt, ok vurðo þeir ekki við þat varir; þeir fóro aptr um haustið til Færeyja, en áðr þeir sigldo brott,

¹⁾ í vestr fult, *bætir við C.*

snjáfaði mjök á fjöll, ok fyrir því kallaðu þeir þat Snjóland, þeir lofaðu mjök landit. Þat heitir nú [Reiðarfjörðr ¹⁾] í Austfjörðum, er þeir höfðu at komit; svâ segir Sæmundr prestur hinn fróði.

114. Maðr hét Garðarr Svavarsson, sænskr at ætt, hann fór at leita Snjólands at tilvísan [moðr ¹⁾] sinnar [framsýnnar ¹⁾] ok Odds; hann kom at landinu fyrir austan horn hit eystra, þar var þá höfn góð. Garðarr sigldi umhverfis landit, vissi hann því, at þat var eyland. Garðarr hêlt inn á fjörð þann, er hét síþan Aspandi ²⁾. Hann lagði til hafnar fyrir austan fjörðinn, ok var þar um vetr, ok gerði sér hús, því hét þar Húsavík. Um vârit, er Garðarr var búinn til hafs, sleit frá honum mann á báti, er hét Náttfari, ok með honum þræll ok ambátt, hann kom at landi fur vestan fjörðinn, ok byggðu þau þar sem síþan hét Náttfaravík. Garðarr fór þá til Noregs, lofaði mjök land þat, er hann hafði fundit, var þá landit kallat Garðarshólmr; þá var um alt landit skógr milli fjalls ok fjöru. Garðarr var faðir Una, föður Hróars túngugoða.

115. Flóki Vígerðarson hét víkingr mikill, hann fór at leita Garðarshólms, ok sigldi þar út sem heitir Flókavarði, þar mætist Rogaland ok Hörðaland; hann fór furst til Hjaltlands, ok lá þar í Flókavâgi, þar týndist Geirhildr dóttir hans í Geirhildarvatni. Með Flóka var á skipi bóndi sá norænn, er hét

¹⁾ þannig B, sêst ekki í A.

²⁾ Skjálfandi, B, C.

Herjólfur ok annarr Þórólfur; þar var ok sá maðr suðreyskr, er hét Faxi, flutti hann 3 hrafna með sér í haf, en er hann lét lausan hinn fursta hrafnin, þá fló hann aptr um stafnin, en annarr fló í lopt upp ok aptr til skipsins, hinn þriðji fló fram um stafn í þá ætt, sem þeir fundu landit; þeir komu austan at horni, ok sigldu fyrir sunnan landit; en er þeir sigldu vestr um Reykjanes ok upplauk firðinum svâ, at þeir sá Snæfellsnes; þá mælti Faxi: þetta mân vera mikit land, sem vër höfum hér fundit, hér ero vatnföll stór; þeir sá þá ós mikinn falla í sjóinn, síðan er þat kallat Faxaóss. Þeir Flóki sigldu vestr yfir Breiðafjörð, ok tóko þar land sem heitir Vatzfjörðr við Barðaströnd, þá var fjörðrinn fullr af veiðiskap, ok gáðu þeir eigi fyrir veiðum at fá heyjanna, ok dó fyrir þeim alt kvikfè um vetrinn; vârit var heldr kalt; þá gekk Flóki upp á fjall hátt, ok sá norðr yfir fjöllin fjörðr fullan af hafísum, því kölluðu þeir landit Ísland, sem síðan hefir heitit. Þeir Flóki ætlaðu brotto um sumarit, ok vurðu búnir litlu fyrir vetr, en er þeir sigldu, beit þeim eigi fyrir Reykjanes, ok sleit frá þeim bátin ok þar á Herjólf, hann rak þar á land, sem nú heitir Herjólfshöfn ¹⁾. Flóki var um vetrinn í Borgarfirði, ok fundust þeir Herjólfur; þeir sigldu um sumarit eptir til Noregs, en er menn spurðu af landinu, lét Flóki illa yfir, Herjólfur sagði kost

¹⁾ Herjólfshöfði, c.

ok lavst á landinu, en Þórólfr lofaði svá mjök landit, at hann kvað þar drjúpa smjör af hverju stráe, því var hann kallaðr Þórólfr smjör.

116. Björnólfr hét maðr, en annarr Hróaldr, þeir voro synir Hrómundar Gripssonar, þeir fóro af þelamerk fyrir víga sakir, ok staðfestust í Dalsfirði á Fjöllum í Sogni. Son Björnólfs hét Örn; Örn átti 2 börn, son hans hét Íngólfr, en Helga dóttir, hún var kvenna vænst. Hróaldr átti þann son, er Hróðmarr hét, son Hróðmars hét Leifr. Þeir Íngólfr ok Leifr gerðust fóstbræðr. Í þann tíma var Atli hinn mjóvi jarl á Gaulum; hans synir voro þeir Hásteinn, Hersteinn ok Hólmsteinn. Þeir fóstbræðr Íngólfr ok Leifr gerðo fèlag við sono Atla, ok fóro í hernat allir samt, þeir komu heim at hausti með herfáng mikit; fóro með þeim öll skipti vel, skilðu þeir með vináttu, ok mæltu til samfara með sèr annat sumar eptir. En um vetrinn gerðo þeir fóstbræðr jarlssonum veizlu; at þeirri veizlu strengði Hólmsteinn heit, at hann skyldi eiga Helgu Arnar dóttur eðr enga konu ella; um þessa heitstrenging fanst mönnum fátt, en Leifr roðnaði á at seá, ok skildo þeir Hólmsteinn heldr fálíga. Um vârit eptir bjöggust þeir fóstbræðr at fara í hernat, ok ætlaðu til fundar við sono Atla jarls, sem mælt hafði verit um haustið, þeir fundost ¹⁾, ok lögðo þeir Hólmsteinn bræðr þegar til orosto við þá Leif. En er þeir höfðo barizt um hrið, þá kom

¹⁾ við Hísargafi, bæta við B, C.

at þeim Ölmóðr hinn gamli son Hörðakára, hann var frændi Leifs, ok veitti hann þeim liðsinni, í þeirri orosto fèll Hólmsteinn en Hersteinn flýði; þeir Leifr fóro þá í hernat um sumarit, ok kom heim at hausti; en um vetrinn eptir fór Hersteinn at þeim Íngólfi ok vildi drepa þá; þeir Íngólfr höfðo njósn af ferðum hans, ok gjörðo í móti honum, varð þá enn orosta, ok fèll þar Hersteinn; eptir þat kom at þeim fóstbræðrum vinir þeirra or Firðafylki, voro þá sendir menn á fund þeirra Atla jarls ok Hróðmars ²⁾, at bjóða sættir, ok varð þat at sættum með þeim, at þeir Leifr guldo þeim feðgum jarþir sínar, en þeir fóstbræðr bjöggu skip h mikit, ok fóro at leita lands þess, er Hrafnafloki hafði fundit; þeir fundu landit ok voro um vetrinn í Austfjörðum í Álptafirði enum syðra; en er þeir kannaðu landit, virðist þeim betra suðr enn norðr. Á næsta sumri fóro þeir aptr til Noregs; varði Íngólfr þá fè síno til Íslandsferðar, en Leifr fór í vestrvíkingh, hann herjaði á Írland, þar fann hann jarðhús mikit; Leifr gekk í jarðhúsit ok var þar murkt alt þartil er lýsti af sverði því, er maðr sá hèlt á, er flýit hafði undan Leifi, Leifr drap þann mann, en tók sverþit ok mikit fè annat; sverð þat var allgóðr gripr, þaðan af var hann kallaðr Hjörleifr. Hjörleifr herjaði víða um sumarit um vestrlönd, ok fèkk þar mikit herfáng, þar tók hann þræla 10, hèt sá Dúfþakr, er helzt var fyrir þeim. Síðan

¹⁾ Hásteins, B, C.

fór Hjörleifr til Noregs, ok fann þar Íngólf fóstbróður sinn, hann hafði áðr fengit Helgu Arnar dóttur systur Íngólfs. Þann vetr fèkk Íngólfr at blóti miklu, ok gekk til frëttar um forlögh sín, vísaði frëttin honum til Íslands; Hjörleifr vildi aldri blóta. Eptir um vârit bjó sitt skip hverr þeirra mága til Íslands, hafði Hjörleifr herfáng sitt á skipi, en Íngólfr fèlagsfè þeirra, ok lögðu til hafs þegar þeir voro búnir. Þat var á sëtta áre ríkis Haralds konúngs hins hárfagra, er menn fóro at leita Íslands, en 7 vetrum síðarr fóro þeir Hjörleifr at byggja landit, sem nú var sagt. Þat var á 13 áre konúngdóms Haralds hins hárfagra, þá hafði hann verit tvâ vetr einvalds konúngr at Noregi síþan Hafursfjarðar orosta var; þat var fjórum vetrum eptir fall Eátmundar konúngs á Englandi ens helga. Þá var liþit frá upphafi heims þessa 6000 vetra 70 ok 5 ¹⁾ vetr; en fra holdgan vârs drottins Jesú Krists 870 ok 4 ár. Þeir Íngólfr höfðu samflot til þess er þeir sá Ísland, síþan skildi með þeim. Þá er Íngólfr sá landit, skaut hann fyrir borð öndvegis súlum sínum, sagði at hann skyldi þar byggja sem súlurnar ræki áland. Íngólfr tók þar land, sem nú heitir Íngólfshöfði; en Hjörleif rak vestr fyrir, ok fèkk hann vatnfátt, þá tóko þrælarnir írsku þat ráð at bræða ²⁾ saman mjöl ok smjör, ok sögðu þat úþorstlátt, þat kallaðu þeir minðak, en er þat ³⁾ var tilbúit, þá kom regn mikit ok

¹⁾ 4, C.²⁾ knoða, B, C.³⁾ hann, B, C.

tóko þeir sèr vatn á tjöldum, en er minðakit ¹⁾ tók at mygla, kastaðo þeir því fyrir borð, ok rak þat á land sem síþan heitir Minðakseyr. Hjörleifr tók land við Hjörleifshöfða, þar var þá fjörðr ok horfði botnin at höfðanum, hann lét þar gera skála 2, er önnr tóptin 18 faðma, en önnr 19, sat Hjörleifr þar um vetrinn. Um vârit vildi Hjörleifr sá, hann átti einn uxa, ok lét hann þrælana draga arðrinn; en er þeir Hjörleifr voro at skálasmið en þrælarnir skyldo erja, þá gerði Dúfþakr þat ráð at drepa uxann, ok segja at skógarbjörn hefði drepit, en síþan skyldo þeir ráða á þá Hjörleif, ef þeir leitaði bjarnarins. Þetta sögðo þeir Hjörleifi ok hans fèlagum at björn hefði drepit uxann; en er þeir dreifðust á skóginn at leita bjarnarins, þá sóttu þrælarnir at sèrhverjum þeirra, ok myrðu þá alla jafnmarga sèr, síþan fóro þeir þaðan brottu með konur þeirra er drepnir voro ok lausafè ok bátinn frá skipinu, þrælarnir fóro í eyjar þær er þeir sá í útsuðr til hafs ok bjöggust þar fyrir. Vívill ok Karli hétu þrælar Íngólfs, þá sendi Íngólfr vestr með sjó at leita öndvegissúlna sinna, en er þeir komo til Hjörleifshöfða, fundu þeir Hjörleif dauðan, þá fóro þeir aptr ok sögðu Íngólfi þau tíþindi, hann lét illa yfir drápi Hjörleifs; fór Íngólfr þá vestr til Hjörleifshöfða. En er Íngólfr sá Hjörleif dauðan, þá mælti hann: lítit lagðist hær fyrir

¹⁾ gizkat fyrir minðakann, A; mindakin, B.

góðan dreing, er þrælar skyldo þér at bana verða, ok sè ek svâ flestum fara, ef eigi vilja blóta. Íngólfr lèt grefta þá Hjörleif ok seá fyrir skipi þeirra ok fjárlut. Síðan gekk Íngólfr upp á höfðann, hann sá eyjar til útsuðrs í hafit, kom honum þá í hug, at þrælarnir mundi þángat hafa leitat, því at bátrinn var horfinn; fóro þeir Íngólfr út til eyjanna, ok fundu þá þar, sem heitir Eið ¹⁾. Þrælarnir sátu at mat, er þeir Íngólfr komo at þeim, þeir vorðu þegar felmsfullir, ok ljóp sinn veg hverr þeirra. Íngólfr drap þá alla, suma með vopnum, sumir stukku fyrir björg ofan, svâ sem örnefni ero viðkend, heita þar síðan Vestmannaeyjar, þvíat þrælarnir voro kynjaðir vestan um haf. Þeir Íngólfr höfðu með sèr konur þeirra, er myrðir höfðu verit, fóro þeir Íngólfr aptr til Hjörleifshöfða, voro þeir þar vetr annann. En um vârit eptir fór hann vestr með seá, var hann hinn 3ja vetr undir Íngólfsfelli fyrir vestan Ölfusár ²⁾. Á þeim misserum fundu þeir Vívill ok Karli öndvegissúlur Íngólfs við Arnarhvâl fyrir norðan heiði. Íngólfr fór um vârit ofan um heiði, hann tók sèr bústað þar sem öndvegissúlur hans hafði á land rekit; hann bjó í Reykjarvík.

117. Íngólfr var göfgaztr allra landnámsmanna, þvíat hann bygði furstr Ísland. Gjörðu þat síðan allir landnámsmenn at hans dæmum. Íngólfr átti Hallveigu Fróðadóttur, systur Lopts

¹⁾ þrælaeið, B, C.

²⁾ Ölfusá, B, C.

ens gamla; þeirra synir voro Þorsteinn, er þing lét setja á Kjalarnesi áðr alþingi var sett. Son Þorsteins var Þorkell máni lögsögumaðr, er einn heiðinna manna hefir verit siðaðr nærr betr enn menn viti dæmi til; hann lét bera sik í sólar geisla í banasótt sinni, ok fal sik á hendi þeim guði, er sólina hafði skapat; hann hafði ok lifat svâ réttvísliga sem þeir kristnir menn, er nærr bezt hafa verit siðaðir. Son Þorkels mána var Þormóðr, er þá var allsherjar goði, er kristni kom á Ísland; hans son var Hamall, faðir Máss ok Þormóþar ok Torfva.

118. Björn buna hét hersir ágætr í Noregi, hann var son Veðrgríms; móþir Gríms var Hervör, dóttir [Þorgerðar Eylaugs dóttur ¹⁾], hersis or Sogni. Frá Birni bunu er komit nærr alt stórmenni á Íslandi. Kona Bjarnar hét Ve-laug, þau áttu 3 sono: hét einn Ketill flatnefr, annarr Hrappr, þriðri Helgi, þeir voro ágætir menn, ok ero margar sögur frá þeim ok þeirra afkvæmi. Þórðr skeggi hét son Hrapps Bjarnarsonar bunu; Þórðr átti Vilborgu Osvaldsdóttur; Helga hét dóttir þeirra, hana átti Ketilbjörn enn gamli. Þórðr skeggi fór til Íslands. Þórðr bjó á Skeggjastöðum at ráði Íngólfs í hans landnámi. Frá Þórði skeggja er komit mart stórmenni á Íslandi.

119. Avrlýgr hét annarr son Hrapps Bjarnarsonar, hann var at fóstri með Patrechi bisk-

¹⁾ Þorgeirs sonar, C; Þorgerðar Eylaugs sona, B.

upi í Suðreyjum. Avrlýgr fýstist at fara til Íslands, ok bað Patrech biskup at hann sæi um með honum. Biskup svarar: veita mân ek þér umseá, ef þú vill mínum ráðum fara; nem þú þar land sem þú sèrr fjöll tvav af hafi, ok er dalr í hvârutveggja fjallinu, reis þú bústað þinn undir hinu syðra fjallinu, þar skaltu láta kirkju gera til dýrðar guði ok hinum heilaga Columbe; biskup lét hann með sèr hafa kirkjuviðinn ok járnklokku, ok plenaríum ok mold vígða, er hann skyldi leggja undir hornstafi kirkjunnar; biskup bað hann vel halda trú sína, er hann hafði kent honum. Síðan lét Avrlýgr í haf með síno föroneyti, þeir fengu útivist harða, ok vissu þeir eigi hvar þeir fóro, þá hèt Avrlýgr á guð til landtöku þeim, ok þar með á Patrech biskup, ef hann mætti þeim nökkura hjálp veita, at hann skyldi af hans nafni gefa örnefni þar sem þeir tæki furst land; litlu síðarr sá þeir land ok voro komnir vestr um landit, þeir komo þar at, er nú heitir Örlýgshöfn, en fjörðinn inn frá kallaðu þeir Patrechs fjörð; þeir voro þar um vetrinn; en um vârit bjó Örlýgr skip sitt, hann sigldi suðr um Snæfellsjökul, en er hann kom á fjörðinn inn, þá sá hann fjöll tvav ok dal í hvârutveggja, kendi hann þá at Patrechr biskup mun honum þar hafa til vísat, hêlt hann at enu syðra fjallinu, ok var þat Kjalarnes; þar hafði áðr numit land Helgi bjóla bræðrúngr Avrlýgs. Helgi bjóla var

son Ketils flatnefs, Bjarnarsonar bunu. Avrlýgr var hinn næsta vetr með Helga frænda sínum, en um vârit setti hann bú saman at ráði Helga; hann bjó at Esjubergi, ok lét þar kirkju gera, sem hann hafði heitið Patrechi biskupi; hélt hann rétta trú sem biskup hafði kent honum, ok svâ segist, at hans son hafi aldri blótað skurðgoð. Margir voro þeir menn aðrir, er skírðir komu út higat til Íslands ok námu hêr land; en fyrir því at miklu voro fleiri landnámamenn heiðnir ok blótmenn miklir, þeir er með öllu afli stóðu móti réttum átrúnaði, ok með illgirnd amaðu ok fyrirdæmdu kristna menn, sem sagt mun verða síðarr, en hinir sjálfir úngir í trúnni, þá hurfu þeir sumir aptr til heiðni, er áðr voro kristnir at kalla; en þó at nökkurir landnáma-
menn kastaði eigi með öllu kristni, þá voro nálíga öll þeirra börn heiðin ok afkvæmi, þvíat kennimenn voro enghir á landinu nè aðrir þeir, at fólkit síðaði.

120. En fyrir því er hêr ritað af nökkurum landnámsmönnum, at þat sýnist eigi úviðrkvæmiligt at geta í þessi frásögn nökkurra þeirra manna, er hêr hafa trúat á sannan guð, furr enn kristnin var lögtekin á Íslandi, ok segja hverrar ættar þeir menn hafa verit, svâ sem þat sê fyrirboðan eða tilruðning þess hins fagnaðarfulla umskiptis sem eptir ferr, at alt landsfólkit snèrist frá fjandans villu til sanns drottins þjónusto, svâ at æ síþan hefir kristindómr haldizt

ok próvazt, en aldregi eyðst. Avrlýgr hinn gamli at Esiubergi átti mörg börn ok mikit afkvæmi.

Frá Katli Flatnef ok hans niðjum.

121. Haraldr konúngr hinn hárfagri herjaði vestr um haf, sem furr er ritað; hann lagði undir sik allar Suðreyjar, svâ langt vestr, at engi konúngr hefir lengra eignazt síðan. En þegar er konúngr hafði austr sígt til Noregs, þá slógust í Suðreyjar víkingar Írar ok Skotar, herjaðu þar ok ræntu víða; en er Haraldr konúngr spurði þat, sendi hann vestr Ketil flatnef, son Bjarnar bunu, at vinna aptr Suðreyjar undir Harald konúng. Ketill flatnefr átti Yngvildi dóttur Ketils veðrs, hersis af Hríngaríki; þeirra synir voro þeir Björn enn austræni ok Helgi bjóla; dætr þeirra voro þær Auðr en djúpauðga ok Þórunn hyrna. Ketill setti Björn son sinn til at gæta eigna sinna eptir í Noregi, en hann fór vestr með önnur börn sín ok konu; hann lagði undir sik allar Suðreyjar, ok gerðist höfþingi yfir, en galt enga skatta Haraldi konúngi, sem ætlat hafði verit; fyrir því tók Haraldr undir sik allar þær eignir, er Ketill átti í Noregi, en rak á brottu Björn son hans. Björn fór furst vestr um haf til Suðreyja, ok vildi ekki þar staðfestast, því var hann kallaðr Björn enn austræni; hann fór til Íslands ok nam land í Breiðafirði, ok bjó í Bjarnarhöfn; hann er heygðr við Borgarlæk, þvíat hann einn var eigi skírðr af börn-

um Ketils flatnefs, en Ketill var skírðr fyrir vestan haf, ok alt hans skulda lið, þat er með honum var.

Auðr hin djúpauðga kom til Íslands.

122. Ólafr ¹⁾ hèt herkonúgr, er kallaðr var Ólafr hvíti; hann var son Íngjalds konúgs, Helgasonar, Guþröðarsonar, Hálfðánarsonar hvítbeins Upplendínga konúgs. Ólafr hvíti herjaði í vestrvíking, ok vann Dýflina á Írlandi ok Dýflinnarskiri, ok gerðist þar konúgr yfir. Ólafr fèkk Auþar hinnar djúpauðgu, dóttur Ketils flatnefs; Þorsteinn rauðr hèt son þeirra; [Óleifr fèll á Írlandi í orosto, en Auðr ok Þorsteinn son hennar foro þá í Suðreyjar, þar fèkk Þorsteinn Þuríðar, dóttur Eyvindar, er kalladr var austmaðr; Þuríðr var systir Helga ens magra, er átti Þórunni hyrnu Ketilsdóttur; þau Þorsteinn áttu mörg börn: Óleifr feilan hèt son þeirra ²⁾, en dætr Gróa, Ólof, Ósk, Þórhildr, Þorgerðr, Vigðís. Þorsteinn gerðist herkonúgr, hann ræðst til félags við Sigurð jarl hinn ríka, son Eysteins glumro; þeir vunnu Katanes ok Suðrland; Ros ok Mærhæfi, ok meirr enn hálf Skotland, gerðist Þorsteinn þar konúgr yfir, áðr Skotar svíku hann, ok fèll hann í þeirri orusto. Auðr var þá á Katanesi, er hún spurði fall Þorsteins sonar síns, hún lét þá gera knör í skógi á laun; en er hún var búin, hèle hún út í Orkneyjar, þar gipti hún Gró, dóttur Þor-

¹⁾ Oleifr, B, C.

²⁾ bæta við B, C, S.

steins rauðs. Síðan bjóst Auðr at leita Íslands, hún hafði á skipi með sér 20 ¹⁾ karla frjálsa; sá hæt Kollr, er æðstr var af þeim, ok mest virðr af Auði, var hann helzt at ráðum með henni. Kollr var son Veðrargríms, Ása sonar hersis; Kollr átti Þorgerði, dóttur Þorsteins rauðs. Auðr fór furst til Færeyja, ok gipti þar Ólofu dóttur Þorsteins rauðs, þaðan ero komnir Götuskeggjar í Færeyjum. Síðan fór Auðr at leita Íslands, hún kom at fyrir sunnan land, ok braut skipit á Vikarsskeiði; fór Auðr þá á Kjalarnes til Helga bjólo bróður síns; hann bauð henni at vera þar um vetrinn með helmíng liðs síns; henni þótti varboðit, ok kvaðst eigi vita hvaðan honum kom slík lítilmennska; fór hún þaðan vestr í Breiðafjörð til Bjarnar bróður síns. Björn sagðist kunna stórmennsku ok veglyndi systur sinnar, gekk hann í móti systur sinni með húskarla sína, ok bauð henni þar at vera með alla sína menn; Auðr tók þat með þökkum, var hún þar um vetrinn með alt lið sitt, ok var henni veitt hit sköruligazta; en um várit eptir fór hún í landaleitan inn í Breiðafjörð, ok nam alla Breiðafjarðardali, ok bjó í Hvammi. Auðr gaf Kolli mági sínum allan Laxárdal, gerðist hann hinn mesti rausnarmaðr, hann var kallaðr Dalakollr. Auðr bjó í Hvammi til elli, þar heita nú Auðartóptir við Avrriðaaárós, hún var kristin ok vel trúað; hún lét reisa krossa, þar sem

¹⁾ 70, F, S.

Krosshólar heita síðan, hafði hún þar bænahald sitt. Ólafr feilan var yngztr barna Þorsteins rauðs, hann var mikill maðr ok styrkr, fríðr sýnum ok hinn mesti algervimaðr; hann virði Auðr umfram alla menn, ok váttaði hún því fyrir hverjum manni, at hún ætlaði honum alla sína eign eptir sinn dag. Ólafr kvângaðist at ráði Auðar, hann fékk Aldísar ennar breysku ¹⁾, dóttur Konals Steinmóðssonar, Ölvissonar barna- karls; hún hafði þá gipt allar dætr Þorsteins rauðs. Auðr var vegskona mikil; þá er hún var ellimóð, bauð hún til sín frændum sínum ok vinum, ok bjó þeim ágæta veizlu; en er sú veizla hafði staðit 3 nætr, þá gaf hún at öllum boðsmönnum áheyrandum Ólafi frænda sínum landit í Hvammi, ok allar aðrar eignir sínar ok jarðir, þær er hún hafði eigi áðr gefit skipverjum sínum ok leysingjum, ok alt þat fê sem þar stæði saman eptir hennar dag; síðan gaf hún öllum vinum sínum gjafar, ok ræð þeim mörg heilræði. Eptir þat þakkaði hún boðsmönnum öllum sína ²⁾ þángatkvâmu, segir hún at sú en sama veizla skyldi enn standa aðrar 5 nætr, sagði hún at þat skyldi vera erfi hennar; þá nótt eptir andaðist hún. Auðr var grafin í sand, þar er flæðr gekk yfir, sem hún hafði áðr sjálf fyrirsagt, þvíat hún vildi eigi liggja í úvígðri moldo, er hún var skírð. En eptir andlát hennar viltust

¹⁾ bareysku, B, C,

²⁾ þannig B, C; sínum, A.

frændr hennar af rætti trú; var síðan gert hof á Krosshólum, þá er blót tóko til.

Frá Laxdælum.

123. Dalakollr átti Þorgerði dóttur Þorsteins rauðs, sem furr er ritat; þeirra börn voro Havskuldr ok Gróa, er átti Veleifr enn gamli, ok Þorkatla, er Þorgeirr ¹⁾ goði átti. Havskuldr Kollsson bjó í Laxárdal eptir föður sinn, þar heitir síðan á Havskuldsstöðum, hann átti Hallfríði dóttur Þorbjarnar frá Vatni í Haukadal; Þorleikr ²⁾ var son þeirra, er átti Þuríði Arnbjarnardóttur, Sleitubjarnarsonar; þeirra son hét Bolli, er átti Guþrúnu Ósvífrsdóttur. Havskuldr keypti Melkorku ³⁾, dóttur Mýrkjartans íra konúngs; þeirra son var Ólafr páe. Ólafr pái Höskuldsson átti Þorgerði Egils dóttur Skalla-grímssonar; voro þeirra synir: Kjartan, Egill, Haldór, Steinþór ⁴⁾ ok Þorbergr ⁵⁾; Kjartan átti Hrefnu dóttur Ásgeirs æðikolls; voro þeirra synir Ásgeirr ok Skúmr. Dóttir Ólafs pá var Þuríðr, er átti Guþmundr Sölmundarson í Ásbjarnarnesi; þeirra synir voro Hallr ok Víga-barði. Dóttir Höskulds Kollssonar var Hallgerðr snúinbrók, er átti Gunnar at Hlíðarenda. [Þorgerði, dóttur Þorsteins rauðs, átti síðarr Herjólf, son Eyvindar elds, ok var hans son Hrútr á Kambsnesi ⁶⁾.

¹⁾ Þorgrímr, B, C. ²⁾ Þorleifr, F. ³⁾ Melkollu, C.

⁴⁾ Steindór, B, C, S. ⁵⁾ Þorgerðr dóttir, F.

⁶⁾ bætta við B, C.

Útkoma Helga hins magra.

124. Björn hét maðr agætr á Gautlandi, hann var son Hrólfs frá Ám; kona Bjarnar hét Hlíf, dóttir Hrólfs Íngjaldssonar, Fróðasonar konúngs. Eyvindr hét son þeirra. Björn varð úsáttur við Sigfast, mág Sölvars Gota ¹⁾ konúngs, ok brendi Björn Sigfast inni með 30 manna; síðan fór Björn til Noregs með 12ta mann, ok tók við honum Grímr hersir, son Kolbjarnar sneypis; var Björn með honum einn vetr, þá vildi Grímr drepa Björn til fjár; þá fór Björn til Öndóts kraka, er bjó á Ögðum í Hvívisfirði ²⁾, ok tók hann við honum. Björn var á sumrum í vestrvíking, en á veturnum með Öndótti, þar til er Hlíf kona hans andaðist á Gotlandi, þá kom Eyvindr son hans austan þaðan, ok tók við herskipum föður síns. Eyvindr fór þá í vestrvíking, ok hafði útgerð fyrir Írlandi; hann fékk Rafavrtar, dóttur Kjarvals konúngs, ok staðfestist hann þar, hann var kallaðr Eyvindr enn aust-ræni; þau Rafavrt áttu son þann er Helgi hét, hann seldu þau til fóstrs í Suðreyjar; en er þau komo þar 2 veturnum síðarr, þá var hann sveltr svá, at þau kendu hann eigi, höfðu þau hann þá með sér, ok kallaðu Helga enn magra, hann fæddist upp á Írlandi; en er hann var [roskinn, gjörðist hann ³⁾ virþingamaðr mikill; gekk hann þá at eiga Þórunni hyrnu, dóttur Ketils flatnefs, ok áttu þau mörg börn; Hrólfr ok Íngjaldr hétu synir þeirra. Helgi hinn magri fór til Íslands

¹⁾ Skota, F.²⁾ Hrímsfirði, F, S.³⁾ bæta inni B, C, S.

með kono sína ok börn. Helgi var kristinn at kalla, ok þó blandinn mjök í trúnni; hann var skírðr ok sagðist trúa á Krist, en hann hét á þór til sjófara ok harðræða. Helgi enn magri nam allan Eyjafjörð milli Sigluness ok Reyniness, ok bjó í Kristnesi. Helgi gaf Íngjaldi syni sínum land fyrir austan Eyjafjarðará, ofanfrá Arnarhóli til þverár hinnar ytri; Íngjaldr bjó at þverá enni syðri, ok reisti þar hof mikit; hann átti Salgerði Steinólfsdóttur, þeirra son var Eyjólfur hrúga; hann átti Ástríði Vigfúsdóttur, hersis af Vors í Noregi; Víga-Glúmr var son þeirra ¹⁾. Þeir voru bræðrsynir Víkingakára: Eiríkr bjóðaskalli, faðir Ástríðar, móður Ólafs konungs Tryggvasonar, ok Vigfús af Vors, faðir Ástríðar, móður Víga-Glúms.

125. Ketill hét maðr son Jórunnar mannvitsbrekku, hún var dóttir Ketils flatnefs. Ketill fór til Íslands af Sudreyjum, hann var vel kristinn, því kallaðu heiðingjar hann Ketil enn fíflska. Ketill enn fíflski nam land austr í Veri, hann bjó í Kirkjubæ, þar máttu eigi heiðnir menn búa. Ketill var faðir Ásbjarnar, föður Þorsteins, föður Surts, föður Sighvats lögsögumanns.

126. Eysteinn hinn digri hét maðr, hann fór af Noregi til Íslands, hann nam land fyrir austan Geirlandsá til móts við Ketil fíflska, ok bjó á Geirlandi. Eysteinn son Hrana Hildissonar fór til Íslands af Noregi. Eysteinn Hrana-

¹⁾ Vigfússon, B.

son keypti at Eysteini hinum digra lönd þau, er hann hafði numit, ok bjó at Skarði; Hildarr ¹⁾ hét son hans; Hildarr ¹⁾ ætlaði at færa búnað sinn á Kirkjubæ, þá er Ketill hinn fíflski var andaðr, ætlaði hann þat ekki satt, at þar mundi eigi meiga búa heiðnir menn sem í öðrum stöðum, en er hann var kominn nærr at túngarði á Kirkjubæ, varð hann bráðdauðr; þar liggr hann í Hildishaugi, ok svá segist at fleirum varð heiðnum mönnum, ef þángat vildu færa bú sitt, þvíat guð hafði þann stað valit sér til dýrðkanar; þar er nú nunnuklaustr.

Frá Ásólfri enum kristna.

127. Bræðr 2 námu Akranes alt í Borgarfirði, hét annarr Þormóðr en annarr Ketill. Ketill átti Akranes alt fyrir vestan ok fyrir norðan Akrafell; hans son var Jörundr enn kristni, er bjó í Görðum. Ásólfir er maðr nefndr, hann var frændi Jörundar í Görðum, hann kom út austr í Ósum; Ásólfir var vel kristinn, ok vildi ekki eiga við heiðna menn ok eigi þiggja fæðu af þeim; hann gerði sér skála undir Eyjafjöllum, þar sem nú heitir at Ásólfsskála enum austarsta ²⁾; hann fann ekki menn furr enn heiðingjar fóro at forvitnast, hvat hann hefði til fæðu, ok sá þeir í skálanum marga fiska; en er þeir gengu til lækjar þess, er þar var hjá skálanum, þá var hann svá fullr af fiskum, at menn þóttust eigi slík undr sèth hafa; ok er héraðsmenn vurðo þessa varir, ráku þeir Ásólf

¹⁾ Hildirr, B, C.

²⁾ eystra, B, C.

í brott, ok vildo eigi, at hann nyti svâ mikilla gæða; Ásólfr færði þá byggð sína til Miðskála, ok var þar um hríð, en allir fiskar voro horfnir or læknum, þá er heiðnir menn komo til ok ætlaðu at veiða; en er komit var til Ásólfss, þá var vatnfall þat fult af fiskum, er fèll hjá Miðskála, var hann þá brott rekinn þaðan; hann gerði sér enn skála hinn 3ja, ok fór alt á sömu leið ok furr, at veiðin hvarf þegar; ok er Ásólfr var þaðan brott rekinn, fór hann út á Akranes til Jörundar frænda síns; Jörundr tók vel við Ásólf, ok bauð honum at vera með sér; Ásólfr vildi eigi vera hjá öðrum mönnum; þá gerði Jörundr honum hús at Hólmi hinum iðra, ok lét færa honum fæðu, ok var Ásólfr þar síðan, meðan hann lifði, ok var þar grafinn.

128. Úlfr hét maðr, son Gríms ens háleyska, Þórissonar, Gunnlaugssonar, Hrólfssonar, Ketilssonar kjölfara. Móðir Úlfs var Svanlaug, dóttir Þormóðar af Akranesi. Úlfr bjó á Geirlandi í Hvítársíðu, hans son var Hrólfr hinn auðgi, faðir Haldóru, er átti Gizurr enn hvíti, þeirra dóttir var Vilborg, er átti Hjalti Skeggjason; annarr son Úlfs var Hróaldr, faðir Hrólfs ens ýngra; Hrólfr hinn ýngri átti Þuríði Valþjófsdóttur, Avrlýgssonar hins gamla; þeirra son var Illugi enn rauði, er furst bjó í Hraunási, en síðan á Hofstöðum í Reykjardal; síðast bjó Illugi á Hólmi enum iðra á Akranesi, Haldór hét son hans, er þar bjó eptir hann. Haldór var vel kristinn; á einu vâri sýndist

honum í svefni, at maðr kom at honum bjartr ok vegligr, ok segir svâ til hans: þat vil ek þær kunnigt gera, Haldór! at mér mislíkar er griðkona þín þerrir fætr sína á leiði mínu jafnan, er hún gengr frá stavðli; en því segi ek þær til þessa, at þú ætlar at láta gjöra kirkju á bæ þínum, ok vil ek at kirkjan standi yfir legi mínu. Haldór spur í svefninum, hverr þessi maðr væri. Hann svarar: Ásólfur heiti ek, kom ek higat til lands þessa á landnámatíð, ok vel kristinn, sem þú munt heyrt hafa getit; lofaði allsvaldandiguð, at ek segði þær til graptar míns. Því næst vaknaði Haldór, ok hugsaði draum sinn, hann þóttist vita at satt mundi vera þat, er faðir hans hafi borit, þvíat hann mundi, at Illugi faðir hans hafi getið, at þessi maðr Ásólfur væri þar leiddr. Síðan merkði hann þúfu þá, er griðkonan þærði fætr sína á, ok bannaði henni at gera svâ þaðan í frá. Þat sama sumar sigldi Haldór snimma til Noregs, ok kom aptr at hausti með kirkjuvið, lét hann kirkjuna setja rétt yfir leiði Ásólfis, sem hann hafði fyrirsagt, ok er hann kallaðr heilagur.

129. Kalman hét maðr suðreyskr, er land hafði numit fyrir vestan Hvítá, hann var faðir Sturlu goða; son Sturlu hét Bjarni, er bjó eptir föður sinn á ættleifð sinni í Kalmanstúngu. Bjarni deildi við Rólf enn ýngra [föður Illuga hins rauða ¹⁾] um Túnguna litlu, þá hét Bjarni at taka við kristni, ef hann fengi þat, er hann

¹⁾ Illugason, C.

kallaði til; eptir þat braut Hvítá út farveg þann, er hún fellr nú, eignaðist Bjarni þá Túnguna litlu, ok ofan um Grindr ok Sölmundarhöfða; Bjarni efndi vel heit sitt, tók hann rétta trú ok hèlt til dauðadags.

Frá Þorvaldi Koðránssyni.

130. Maðr er nefndr Eilífr örn, við hann er kent eitt hit hæzta fjall á Reykjaströnd í Skagafirði. Eilífr örn var son Atla, Skíðasonar hins gamla, Bárðarsonar jarls. Eilífr örn átti Þorlaugu dóttur Sæmundar ens suðreyska, er nam Sæmundarhlíð; þau áttu 3 sono: hèt einn Sölmundr, faðir Guðmundar, faðir Vígabarða ok bræðra hans: annarr var Atli hinn rammi, hann átti Herdísi, dóttur Þórðar frá Höfða; þeirra dóttir var Þorlaug, er átti Guðmundr hinn ríki á Möðruvöllum: þriðri son Eilífs arnar hèt Koðrán, er bjó at Giljá í Vatzdal, hann var auðigr maðr; kona hans hèt Járngerðr, son þeirra hèt Ormr, en annarr Þorvaldr. Koðrán unni mikit Ormi syni sínum, en Þorvaldi lítit eðr ekki, var honum haldit til vinnu, þegar hann mátti sèr nökkut, hann var klæddr lítt ok gjör í hvítvitna hornúngr bróður síns, hann þjónaði í húsi föður síns, þat er hann var tilskipaðr, með öllum góðvilja. Þann tíma bjó Þórdís spákona útá Skagaströnd, þar sem síðan heitir at Spákonufelli; á einu sumri þá hún heimboð at Koðráni at Giljá, þvíat hann var vin hennar; en er Þórdís var at veizlunni, ok hún sá hverr munr var gjör þeirra bræðra, þá mælti hún til Koðráns:

Þat legg ek til ráðs með þér, at þú sýnir meira manndóm hëðan af Þorvaldi syni þínum, enn þú hefir gert hër til, þvíat ek sè þat með sannindum, at fyrir margra luta sakir mun hann verða ágætari enn allir aðrir þínir frændr; en ef þú hefir á honum litla elsku at sinni, þá fá þú honum kaupeyri, ok lát hann lausan, ef nokkurr verður til at seá um með honum, meðan hann er úngr. Koðrán sá at hún talaði slíkt af góðvilja, ok sagðist víst mundo fá honum nökkut silfr; lét hann þá fram einn sjóð ok sýndi henni; Þórdís leit á silfrit ok mælti: ekki skal hann hafa þetta fè, þvíat þetta fè hefir þú tekit með afli ok ofríki af mönnum í sakeyri; hann bar þá fram annann sjóðinn ok bað hana þar á líta; hún gerði svâ, ok mælti síþan: ekki tek ek þetta fè fyrir hans hönd. Koðrán spurði: hvat finnr þú [at] þessu silfri? Þórdís svarar: þessa pennínga hefir þú samandregit fyrir ágirndar sakir í landskyldum ok fjárleigum meirum enn rëttligt er, fyrir því heyrir slíkt fè þeim manni eigi til meðferðar, er bæði mun verða rëttlátr ok mildr. Síþan sýndi Koðrán hinn digri fësjóð ok var fullr af silfri, vâ Þórdís þar af 3 merkr til handa Þorvaldi, en fëkk Koðráni aptr þat er meira var. Þá mælti Koðrán: fyrir hví vildir þú taka heldr af þessum penníngum fyrir hönd sonar míns, enn af hinum, sem ek færða þér furr? hún svarar: því at þú hefir at þessum vel komizt, er þú hefir tekit í arf eptir föður þinn.

Eptir þat fór Þórdís brotto frá veizlunni með sæmiligum gjöfum ok vináttu Koðráns; hafði hún Þorvald heim með sér til Spákonufells, var hann með henni um hríð vel haldinn at klæðum ok avðrum lutum þeim er hann þurfti, ok þroskaðist mikit; en er hann var vel frumvaxti, fór hann utan at ráði Þórdísar, lét hann eigi furr enn hann kom fram í Danmerku; þar fann hann Svein, er kallaðr var tjúguskegg; Sveinn var lítillar ættar í móþurkyn, en hann sagðist vera son Haralds Gormssonar Dana konúngs. Sveinn varð ekki ílendr í þann tíma í Danmerk, þvíat Haraldr konúngr vildi ekki gánga við faðerni hans, lá hann þá löngum í hernaði, ok var kallaðr konúngr af liðsmönnum, sem víkínga siðr var. En er Þorvaldr kom á fund Sveins, tók hann vel við honum, ok gerðist Þorvaldr hans maðr, ok var með honum nökkur sumur í hernaði fyrir vestan haf; Þorvaldr hafði eigi lengi verit með Sveini konúngi, áðr konúngr virði hann um fram aþra menn ok alla sína vini, þvíat Þorvaldr var mikill ráðagerðarmaðr, öllum auðsærr at dygð ok skynsemd, styrkr at afli ok hugaðr vel, vígkænn ok snarpr í orostom, mildr ok örlyndr af pengum, ok reyndr at fullkomnum trúleik ok lítillætis þjónosto, hugþekkr ok ástúðigr öllum liðsmönnum ok eigi úmakliga, þvíat þá enn heiðinn sýndi hann réttlæti um fram hátt annarra heiðinna manna, svâ at lutskipti

þat alt, er hann fèkk í hernaði, veitti hann þurfandum ok til útlausnar herteknum mönnum, ok hjálpaði mörgum þeim er meinstaddir voro; en ef honum hlotnaðust herteknir menn, sendi hann þá aptr til feðra sinna eðr frænda svâ sem hina, er hann hafði með pengum útleyst. Nú þvíat hann var fræknari í orostum enn aðrir liðsmenn, þá gerðu þeir lögtekit, at hann skyldi hafa kostgrip af hverri tekju; en hann neytti svâ þeirrar frumtignar, at hann keyri ríkra manna sonu eðr þá luti aðra, er þeim var mest eptirsjá at, er látit höfðu, en hans félögum þætti minzt fyrir at gefa upp, ok sendi síþan þeim er átt höfðu; þarfyrir elskaðu hann jafnvel þeir, er fyrir ránum vorðu af Sveins mönnum, ok víðfrægðu lof hans góðleika; þaðan affrelsti hann auðveldliga sína menn; þóat gripnir vyrði af sínum úvinum, ok eigi síðr enn um sjálfan Svein konúng. Svâ bar til, at einn tíma, er Sveinn herjaði á Bretland, ok í furstu vann hann sigr ok fèkk mikit herfáng, en er hann sótti langt á land upp frá skipunum, þá kom á móti honum svâ mikit riddaralið, at hann hafði enga viðtöku; varð Sveinn konúngur þar fánginn, bundinn ok kastat inn, ok með honum þorvaldr Koðráns son ok margir aðrir göfgir menn ok mikilsverðir; á næsta degi kom einn ríkr hertogi til murkvastofu með miklu liði, at taka þorvald út af dýflizu, þvíat litlu áðr hafði hann hertekna sono þessa sama hertoga leyst ok sent

heim frjálsa til föður síns; hertoginn bað Þorvald útganga ok fara frjálsan á brott; Þorvaldr sór um, at hann skyldi fyrir engan mun þáðan lífs fara, nema Sveinn konúngr væri útleystur ok frelstr með öllum sínum mönnum; hertoginn gerði þetta þegar fyrir hans skyld, sem Sveinn konúngr váttaði síðan, þá er hann sat at einni ágætri veizlu með tveim konúngum aðrum, ok er sendingar komu inn, mælti einn dróttseti, sagði at ei mundi verða síðan einn skutill svâ vegliga skipaðr, sem þá er 3 svâ voldugir konúngir snæddu af einum disk; þá svarar Sveinn konúngr brosandi: finna mun ek þann útlendan bóndason, at einn hefir með sér, ef rætt virþing er á höfð, í engan stað minna göfugleik ok sómasæmd enn vèr allir 3 konúngar. Nú varð af þessu gleði mikil í höllinni, ok spurðu hlæjandi allir: hverr eðr hvílíkr þessi maðr væri, er hann sagði svâ mikla frægð af? hann svarar: þessi maðr, er ek tala hér til, er svâ vitr sem spavkum konúngi hæfði at vera, styrkr ok hugðjarfr sem hinn öruggazti berserkr, svâ siðugr ok góðháttaðr sem hinn siðugazti spekíng; sagði hann síðan af Þorvaldi þenna atburð, sem nú var ritaðr, er hann frelsti konúnginn fyrir sína vinsæld ok fyrir marga ágæta luti ok lofsamliga.

131. Þessu nærst sem Þorvaldr hafðifarit víða um lönd, tók hann trú rétta, ok var skírðr

af saxlenzkum biskupi þeim er Friðrekr hét, ok eptir þat bað hann Friðrek biskup með öllu kostgæfi, at hann mundi fara til Íslands með honum at prædika guðs eyrindi, ok leita at snúa til guðs föður hans ok móður, ok aðrum náfrændum hans; biskup játaði því gjarna, ok fór til Íslands síðan, ok greiddist vel þeirra ferð. Koðrán tók vel við syni sínum, voro þeir Þorvaldr ok biskup hinn fursta vetr at Giljá með Koðráni við 13da mann; tók Þorvaldr þegar at boða guðs eyrindi frændum sínum ok þeim öllum, er hann komu at finna, þvíat biskupi var úkunnig túnga landsmanna, ok snérist nokkurir menn til rætttrar trúar fyrir orð Þorvalds á þeim vetri. En nú skal furst segja, hversu hann leiddi til sanns átrúnaðar föður sinn ok hans heimamenn: á nokkurri hátíð, þá er Friðrekr biskup með sínum klerkum framdi tíðagjörð ok guðligt embætti, var Koðrán nær staddr, meirr sakir forvitni, enn hann ætlaði sér at samþykkja at sinni þeirra siðferði; en er hann heyrði klokna hljóð ok fagran klerka saung, ok kendi sætan reykelssilm, en sá biskup vegligum skrúða skryddan ok alla þá, er honum þjónaðu, klædda hvítum klæðum með björtu yfirbragði, ok þarmeð birti mikla um alt húsit af fögru vaxkerta ljósi ok aðra þá luti, sem tilheyrðu því hátíðar haldi, þá þókknaðust honum allir þessir lutir heldr vel; en á þeim sama degi kom hann at Þorvaldi syni sínum ok mælti: nú hefi ek sæð

ok nökkut hugleidt, hversu alvöruðamliga þjón-
usto þér veitit guði yðrum, en þó eptir því sem
mér skilja, ero mjök sundrleitir siðir várir, því-
at mér sýnist, at guð yðvarr mân gleðjast af ljósi
því, er várir guðar hræðast; en ef svâ er, sem
ek ætla, þá er þessi maðr, sem þú kallar bisk-
up yðvarn, spámaðr þinn, þvíat ek veit, at þú
nemr at honum alla þá luti, er þú boðar oss af
guðs þíns hálfu; en ek á mér annann spámann,
þann er mér veitir mikla nytsemd, hann segir
mér fyrir marga úvorðna luti, hann varðveitir
kvikfè mitt, ok minnir mik á, hvat ek skal fram-
fara, eðr hvat ek skal varast, ok fyrir því á ek
mikit traust undir honum, ok hefi ek hann
dýrðkat lánga æfi, en misþókknast þú honum
mjök ok svâ spámaðr þinn ok siðferði ykkart,
ok afletr hann mik at veita ykkur nökkura við-
sæmíng ok einna mest at taka ykkarn sið. Þor-
valdr mælti: hvar byggir spámaðr þinn? Koð-
rán svarar: hann býr hær skamt frá bæ mínum
í einum miklum steini ok vegligum. Þorvaldr
spur, hversu lengi hann hefði þar búit. Koðrán
segir hann þar bygt hafa lánga æfi. Þá mân
ek, segir Þorvaldr, setja hær til máldaga með
okkr, faðir! þú kallar þinn spámann mjök
styrkan, ok segir þik á honum hafa mikit traust,
en biskup, er þú kallar minn spámann, er auð-
gætligr ok ekki aflmikill; en ef hann má fyrir
krapt himna guðs, þess er vër trúum á, reka
brottu spámann þinn af svâ styrku herbergi, þá

er rétt, at þú fyrirlátir hann ok snúist til þess hins styrkazta 'guðs skapara þíns, sem er at sönnu guð ok engi styrkleikr má sigra, hann byggir í eilífu ljósi, þángat er hann leiðir alla á sik trúandi ok sèr trúliga þjónandi, at þeir lifi þar með honum í óumræðiligri sælu utan enda; ok ef þú vill snúast til hins háleita himnakonúngs, þá mátt þú skjótt skilja, at þessi, er þik afletr at trúa á hann, er þinn fullkominn svikari, ok hann girnist at draga þik með sèr frá eilífu ljósi til úendanligra myrkra; en ef þèr sýnist sem hann geri þèr nökkura góða luti, þá gerir hann þat alt til þess, at hann megi því auðveldligarr þik fá svikit, ef þú trúir hann þèr góðan ok nauðsýnligan. Koðrán svarar: auðsèð er mèr þat, at sundrleit er skilníngr ykkar biskups ok hans, ok eigi síðr skil ek þat at með kappi miklu fylgja hvârir síno máli, ok alla þá luti, sem þit segit af honum, slíkt hit sama flytr hann af ykkar; en hvat þarf hèr at tala mart um? þessi máldagi, sem þú hefir ásett, mân prófa sannindi. Þorvaldr varð glaðr við ræðu föður síns, ok sagði biskupi allan þenna málavöxt ok samtal þeirra. Á næsta degi eptir vígði biskup vatn, fór síðan með bænum ok sálmasöng, ok dreifði vatninu umhverfis steininn, ok svâ steypti hann því yfir ofan, at allr varð vâtr steinninn. Um nóttina eptir kom spámaðr Koðráns at honum í svefni, ok með daprligri ásjónu ok skjálfatfullr sem af hræðslu, ok mælti til Koð-

ráns: illa hefir þú gert, er þú baudt hingat mönnum þeim, er á svikum sitja við þik, svâ at þeir leita at reka mik brottu af bústað mínum, þvíat þeir steyptu vellanda vatni yfir mitt herbergi, svâ at börn mín þola eigi litla kvöl af þeim brennandi dropum, er innan renna um þekjuna; en þó at slíkt skaði sjálfan mik eigi mjök, þá er alt at einu þúngt at heyra þyt smábarna, er þau æpa af bruna. En at morni komanda sagði Koðrán syni sínum eptirspyrjanda þessa alla luti. Þorvaldr gladdist við, ok eggjaði biskup at hann skyldi halda fram uppteknu efni; biskup fór til steinsins með sína menn, ok gerði alt sem furra dag, ok bað almátkan guð kostgæfilega, at hann ræki fjandann á brottu, ok leiði manninn til hjálpar. Á næstu nótt eptir sýndist sá enn flærðarfulli spámaðr Koðráni mjök gagnstaðligr því sem furr var hann vanr at birtast honum með björtu ok blíðligu yfirliti ok ágætliga búinn, en nú var hann í svörtum ok herfviligum skinnstakki, davkk ok illiligr í áseónu, ok mælti svâ til bónda með sorgfullri ok skjálfandi raust: þessir menn stunda fast á at ræna okkr báða okkrum gæðum ok nytsemdum, er þeir vilja elta mik á brottu af minni eiginligri erfð, en svipta þik varri elskuligri umhyggju ok framsýniligum fornspám; nú gjör þú svâ mannliga, at þú rek þá brottu, svâ at við þarnimst eigi alla góða luti fyrir þeirra údygð, þvíat aldri skal ek flýja, en þó er þúngt at þola

leingr allar þeirra illgerðir ok úhægindi. Alla þessa luti ok marga aðra, er sá fjandi hafði talat fyrir Koðráni, sagði hann syni sínum um morgin- in. Biskup fór til steinsins hinn 3ja dag með því móti sem furr, en sá hinn illgjarni andi sýndist bónda um nóttina eptir hit 3ja sinn með hryggiligu yfirbragði, ok bar upp fyrir hann þessháttar kvein með snöktandi röddu, ok segir svâ: þessi vândr svikari, biskup kristinna manna, hefir afsett mik allri minni eign, herbergi mínu hefir hann spilt, steipt yfir mik vellanda vatni, vætt klæði mín, rifit ok ónýtt með öllu, en mër ok mínu hyski hefir hann veitt bótlausan bruna, ok hër með rekit mik nauðgan langt í brott í auðn ok útlegð; nú hljótum við at skilja bæði sam- vistu ok vinfengi, ok gerist þetta alt af einu- saman þínu dygðarleysi; hugsa þú nú, hverr þitt góds mân hëðan af varðveita svâ dyggiliga sem ek hefi áðr varðveitt; þú kallast maðr rëtt- látr ok trúlyndr, en þú hefir ömbunat mër illu gott. Þá svarar Koðrán: ek hefi þik dýrðkat svâ sem nytsamligan ok styrkan guð, meðan ek var úvitandi ens sanna; en nú með því at ek hefir reynt þik flærðarfullan ok mjök úmeginn, þá er mër nú rëtt ok utan allan glæp, at fyrirláta þik, en flýja undir skjól þess guðdóms, er miklu er betri ok styrkari enn þú. Við þetta skildu þeir með stygð en engum blíðskap. Þvínæst var skírðr Koðrán bóndi ok kona hans Járngerðr ok aðrir heimamenn, utan Ormr son hans vildi eigi skírast láta þat sinn.

132. Um vârit eptir fóro þeir biskup ok Þorvaldr vestr til Víðidals með lið sitt, ok settu bú saman at Lækjamóti, ok bjöggu þar 4 vetr, ok fóro á þeim árum víða um Ísland at prèdika guðs orð. Á enum fyrstum misserum, er þeir voro at Lækjamóti, bað Þorvaldr til handa sèr konu þeirrar, er Vigdís hèt, hún var dóttir Ólafs, er bjó at Haukagili í Vatzdal; en er þeir biskup ok Þorvaldr komo til veizlunnar, var þar fyrir fjöldi boðsmanna heiðinna; þar var mikill skáli, sem þá var víða siðr til, ok fèll einn lítill lækr um þveran skálann, ok búit um vel; en þvíat ¹⁾ hvârigir vildu öðrum samneyta kristnir menn ok heiðnir, þá var þat ráð tekit, at tjaldat var um þveran skálann í milli þeirra, þar sem lækrinn var, skyldi biskup vera fram í skálann með kristna menn, en heiðíngjar fyrir innan tjaldit. At því sama brudlaupi voro með avörum heiðnum mönnum 2 bræðr hinir rammaztu berserkir, ok mjök fjölkunnigir, hèt hvârtveggi Haukr; en þvíat þeir stóðu með öllu afli einna mest í móti réttri trú, ok kostgæfðu at eyða kristilegu siðlæti, þá buðu þeir biskupi, ef hann hefði þoran til eðr nökkut traust á guði sínum, at hann skyldi reyna við þá íþróttir þær, sem þeir voro vanir at fremja: at vaða loganda eld með berum fótum eðr láta fallast á vâpn, svâ at þá skaðaði ekki; en biskup, treystandi á guðs miskun, neitaði eigi; voro þá gjörvir eldar stórir

¹⁾ þannig B; þeir, A,

eptir endilöngum skálanum, sem í þann tíma var tídt, at drekka avl við eld; biskup skrýddist öllum biskups skrúða, ok vígði vatn, gekk þá at eldinum svâ búinn, hafði mítr á höfði ok bagal í hendi; hann vígði eldinn ok dreifði vatninu yfir; þvínæst gengu inn þessir 2 berserkir grimmliga grenjandi, bitu í skjaldar rendr, ok höfðu ber sverð í höndum, ætlaðu nú at vaða eldinn; en þá bar skjótara at fram enn þeir ætluðu, ok drápu fótum í eldstokkana, svâ at þeir fëllu báðir á fram, en eldinn lagði at þeim, ok brendi þá á lítilli stundumæð svâ mikilli ákefð, at þeir voro þaðan dauðir dregnir; þeir voro færðir upp með gilinu, ok grafnir þar, því heitir þat síþan Haukagil; Friðrekr biskup gerði fyrir sér krossmark, ok gekk á eldinn miðjan ok svâ fram eptir endilaungum skálanum, en logan lagði tvâ vega frá honum, sem vindr blèsi, ok því síðr kendi hann meinsamligs hita af eldinnm, at eigi með nökkuru móti sviðnaðu hinar minstu trefr á skrúða hans; snèrust þá margir til guðs, er sá þetta hit háleita stórtákn. Þenna atburð segir Gunnlaugr múnkr, at hann heyrði segja sannorðan mann Glúm Þorgilsson, en Glúmr hafði numið at þeim manni, er hèt Arnór ok var Arndísar son. Ólafr at Haukagili gerði síðan kirkju á bæ sínum, en Þorvaldr fèkk honum viðinn til.

135. Þeir biskup ok Þorvaldr lögðu á alla stund með hinu mesta kostgæfi, at leiða sem flesta menn guði til handa, eigi at eins þar í næstum

sveitum, heldr fóro þeir víða um Ísland at boða orð guðs; þeir komo vestr í Hvamm í Breiðafjarðar dölum um alþingi; Þórarinn bóndi var eigi heima, en Friðgerður húsfrey, dóttir Þórðar ¹⁾ frá Höfða, tók vel við þeim í furstu. Þorvaldr taldi þar trú fyrir mönnum, en Friðgerður blótaði með þan inni, ok heyrði hvárt þeirra annars orð; Friðgerður svarar orðum Þorvalds fá ok þó illa, en Skeggi, son þeirra Þórarins, hafði í spotti orð Þorvalds; þarum orti Þorvaldr vísu:

Fór ek með dóm enn dýra
drengr hlýddi mér engi,
gátum hríngs frá hreyti
hróðr varliga góðan;
en með enga svinnu
öldin rýgr við skáldi,
þá greypi guð gyðju!
gall af heiðnum stalli.

Ekki er þess getit, at nokkurir menn í Vestfirðínga fjórðungi kristnaðust af þeirra orðum; en norðr í sveitum, er þeir fóro þar yfir, tóko rétta trú nokkurir göfgir menn. Önundr í Reykjadal, son Þorgils Grenjaðarsonar ²⁾, ok Hlenni af Saurbæ í Eyjafirði, ok Þorvarðr í Ási við Hjaltadal; bróðir Þorvarðs hét Arngeirr ok annarr Þórðr, hann var son Spakböðvars Öndótssonar landnámamanns, er bjó í Viðvík; þessir ok enn fleiri menn vorðu fullkomliga kristnir í Norðlendinga fjórðungi; en þeir voru margir,

¹⁾ gellis batir við B.

²⁾ Greinaðarsonar, B, S.

þóat þá létu eigi skírast at sinni, at trúðu Kristi ok fyrirlétu skurðgoða blót ok allan heiðinn sið, ok vildu eigi gjalda hofstolla; fyrir þat reiddust heiðingjar Friðreki biskupi, ok lögðu fjandskap á alla þá, er honum samþyktu. Þorvarðr Spakböðvarsson lét gera kirkju á bæ sínum í Ási, ok hafði með sér prest, er biskup fékk honum, at sýngja sér tíðir, ok veita honum guðliga þjónosto; við þat varð mjök reiðr Klaufi, son Þorvalds Refssonar frá Barði í Fljótum; Klaufi var mikilsháttar maðr, hann fór til fundar við bræðr Þorvalds, Arngeir ok Þórðr, þess eyrindis, at hann bauð þeim kost á, hvárt þeir vildi heldr drepa prestinn eðr brenna kirkjuna. Arngeirr svarar: let ek þik þess, ok svâ hvern annan minn vin, at drepa prestinn, þvíat Þorvarðr bróðir minn hefir fyrrum grimmliga hefnt smæri meingerða enn ek get at honum þikki þessi; en hins vil ek eggja, at þú brennir kirkjuna. Ekki vildi Þórðr samþykkja þeim at þessu ráði. Lítlum síðarr fór Klaufi til um nótt við ioda mann at brenna kirkjuna; en er þeir nálgast ok gengu í kirkjugarðinn, kendu þeir ákafligan hita, ok sá mikla gneistaflavg út í glugga kirkjunnar, fóru þeir brotto við þat, at þeim þótti kirkjan full af eldi. Annan tíma fór Arngeirr til við marga menn, ok ætlaði at brenna þessa sömu kirkju, en er þeir höfðu brotit upp hurðina, ætlaði hann at tendra eld á gólfinu við þurran fjallrapa, en þvíat eigi logaði svâ skjótt

sem hann vildi, þá lagðist hann inn yfir þröskjöldinn, ok ætlaði at blása at, er glóðin var nóg, en eigi vildi festa í viðinum, þá kom ör ok stóð favst í kirkjugólfinu rætt við höfuð honum, ok þegar kom önnur, sú nisti klæði hans við gólfít, svâ at örin flaug í millum síðu hans ok skyrtunnar, er hann var í; hann ljóp þá upp hart ok mælti: svâ flaug þessi örin nærr síðu minni, at ek em ráðinn í, at bíða eigi hær hinnar þriðju; nú hlífði guð svâ húsi síno. Fór Arngeirr á brottu með sína menn, ok leitaðu heiðíngjar eigi optarr at brenna þá kirkju; þessi kirkja var gjör 16 árum furr enn kristni var lögtekin á Íslandi, en hún stóð svâ, at ekki var at gert.

134. Eitt sumar á alþingi taldi Þorvaldr Koðráns-son trú, eptir bæn biskups, opinberliga fyrir öllum lýð; en er hann hafði framborit með mikilli snild mörg ok sönn stórmærki almáttigs guðs, þá svarar furstr kynstór maðr ok göfugr, þóat heiðinn væri ok grimmr, Hæðin frá Svalbarði af Eyjafjarðarströnd, sonr Þorbjarnar Skagasonar ¹⁾ Skoptasonar; Hæðin átti Ragnheiði stjúpdóttur ok bróþurdóttur Eyjólf-Valgerðarsonar; Hæðin mælti mart ílt við Þorvald ok guðlastaði mjök imóti heilagri trú, ok svâ gat hann með sinni illgirnd umtalit fyrir fólkinu, at engi maðr lagði trúnat á þat, er Þorvaldr hafði sagt, heldr tók þaðan af svâ mjök at vaxa illviljafull ofsókn ok hatr heiðíngja við þá bisk-

¹⁾ Skeggjasonar, B.

up ok Þorvald, at þeir gáfu skáldum fè til at yrkja níð um þá; þar er þetta í:

Hefir börn borit
biskup níu,
þeirra er allra
Þorvaldr faðir.

Fyrir þat drap Þorvaldr tvá þá, er ort höfðu kvæþit, en biskup þoldi allar meingerðir með hinni mestu hógværi; en er þeir Þorvaldr höfðu drepit skáldin, fór hann til biskups at segja honum, hvat hann hafði gert; biskup sat inni ok sá á bók, ok áðr Þorvaldr gekk inn, komu 2 blóðdropar á bókina fyrir biskupi, skildi biskup þegar, at þat var nökkur fyrirbending; en er Þorvaldr kom inn til hans, mælti biskup: annathvart hefir þú framit manndráp, ella hefir þú þat í hug þèr. Þorvaldr segir þá, hvat hann hafði gert. Biskup mælti: hví fórt þú svá með? Þorvaldr svarar: ek þolda eigi, er þeir kölluðu okkr raga. Biskup mælti: þat var lítil þolraun, þó at þeir lýgi þat, at þú ættir börn, en þú hefvir fært orð þeirra á verra veg, þvíat vel mætta ek bera börn þín, ef þú ættir nökkur, eigi skyldi kristinn maðr sjálfr leita at hefna sín, þóat hann væri haturliga smáðr, heldr þola fyrir guðs sakir brígsli ok meingerðir.

135. Nú þóat þeir þyldi mörg vandræði af vândum mönnum, þá létu þeir eigi því heldr af at fara um sveitir ok boða guðs erendi. Þeir komu út í Laxárdal, ok dvöldust um hríð undir

Eilífsfelli hjá Atla enum ramma, föðurbróður Þorvalds; var Atli þá skírður með heimamenn sína, ok margir aðrir menn þeir er komu til, þvíat heilags anda miskun nálgadist af orðum þeirra. Þá flaug fræði af biskupi með guðs gjöf í eyru einum smásveini 5 vetra gömlum, er hét Íngimundr, son Hafrs í Goðdali ¹⁾, hann var at fóstri á Reykjaströnd. Íngimundr kom at máli einn dag við smalamann fóstura síns, ok bað hann fylgja sér leyniliga til Eilífsfjalls at seá biskupinn; þetta veitti sauðamaðrinn honum, þeir fóro yfir Kjartansgjá ok vestr yfir fjallit til Laxárdals; en þegar er þeir komu til bæjar Atla at Eilífsfelli, þá tók sveinninn at biðja at hann væri skírður. Atli tók í hönd sveininum, ok leiddi hann fyrir biskup svâ segjandi: sveinn þessi er son göfugs manns ok þó heiðins, en sveinninn beiðir skírnar utan ráð ok vitorð föður síns ok fóstura; nú seá fyrir, hvat at er geranda, þvíat vís vâ er, at hvârumtveggja þeirra mân mjök mislíka, ef hann er skírður. Biskup svarar hlæjandi: sannliga, segir hann, er úngum smásveini eigi neitanda svâ heilagt embætti, allra helst er hann hefir heilsamligri ²⁾ skilníng á sínu ráði enn frændr hans rosknir. Síðan skírði biskup Íngimund, ok kendi honum áðr hann fór í brott, hvat honum var einna skyldazt at varðveita meðr kristninni.

¹⁾ Guðdavlum, B.²⁾ þannig B; heilsamliga, A.

136. Svâ er sagt, at Friðrekr biskup hafi skírt þann mann, er hét Máni, ok fyrir því at hann hêlt helga trú með mörgum manndygðum ok góðlifnaði, var hann kallaðr Máni enn kristni; hann bjó í Holti á Kólgumýrum, hann gerði þar kirkju, í þeirri kirkju þjónaði hann guði bæði nætr ok daga með helgum bænum ok ölm-ösogerðum, er hann veitti margháttar fátækum mönnum. Hann átti veiðistöð í á þeirri, er þaðan var skamt í brottu, þar sem enn í dag heitir af hans nafni Mánafors; þvíat á nokkurum tíma, þá er hallæri var mikit ok sultr, hafði hann ekki til at fæða húngraða, þá fór hann til árinna ok hafði þar nóga laxveiði í hylnum undir forsinum; þessa laxveiði gaf hann undir kirkjuna í Holti, ok segir Gunnlaugr múnkr, at sú veiðr hafi þar jafnan síðan tillegit; hjá þeirri kirkju sèrr enn merki, at hann hefir bygt svâ sem einsetumaðr, þvíat svâ sem hann var fjarlægr flestum mönnum þann tíma í hugskotinu, svâ vildi hann ok at líkamligri samvistu firrast alþýðu þys, þvíat við kirkjugarðinn sèrr at verit hefir garðhverfa nökkur, er segist at hann hafi vunnit á heyverk á sumrum, til þess at fódra við eina kú, þá er hann fæddist við, þvíat hann vildi [heldr] afla sèr atvinnu með erfiði eiginligra handa, enn samneyta heiðíngjum þeim, er hann hataðu, ok heitir þar síðan Mánagerði.

Herferð at Friðreki biskupi.

137. En at segja fátt af mörgum mein-

gerðum ok ofsóknum, er heiðnir menn veittu Friðreki biskupi ok Þorvaldi fyrir boðan rætt-
rar trúar, þá bar svâ til, at þeir vildu ríða til
vârþíngs í Hegrane; en er þeir nálgast þíng-
stöðina, þá ljóp upp allr múgr heiðinna manna,
ok runnu í móti þeim með miklu ópi, sumir
börðu grjóti, sumir skóku at þeim vâpn ok
skjöldu með harki ok háreysti, báðu guðin
steypa sínum úvinum, ok var engi vân at þeir
mætti koma á þíngit; þá mælti biskup: nú kemr
þat fram er móþur mína dreymdi forðum daga,
at hún þottist finna vargshár í höfði mæ, þvíat
nú ero vèr gjörvir rækir, ok reknir sem skæðir
vargar með hræðiligu ópi ok sturjöld. Eptir þat
fóro þeir biskup heim til Lækjamóts ok dvöld-
ust þar um sumarit; á því sama sumri eptir
alþíngi, sömnuðu nökkurir heiðnir höfðingjar
liði, svâ at þeir höfðu 200 manna tólfrað; þeir
ætlaðu til Lækjamóts at brenna biskup inni ok
alt lið hans; en er þeir áttu skamt til bæjar at
Lækjamóti, þá stigu þeir af hestum sínum ok
ætluðu at æja, sem þeir gerðu; en í því er þeir
voro á bak komnir, flugu hjá þeim fuglar marg-
ir vâveifliga, við þat fældust hestar þeirra ok
vurðu svâ óðir, at þeir fèllu allir ofan, er á bak
voro komnir ok meiddust, sumir fèllu á grjót
ok brutu fætr sína eðr hendr eða fengu önnr
mein, sumir fèllu á vâpn sín ok fengu þar stór
sár af; hestarnir ljópu á suma ok meiddu; þeim

varð minzt til vandræða, er hestarnir ljópu frá, ok vurðu þeir at gánga lánga leið til síns heima; hurfu þeir við þetta aptr. Skýldi svá allsvaldanda guðs miskun sínum mönnum, at því síðr fengu þeir biskup þessu sinni nökkut mein af illvilja ok umsát heiðingja, at þeir vurðu með engu móti varir við þessa atför ok ráðagerð. Bjöggu þeir Þorvaldr þann hinn 4da vetr at Lækjamóti; en á næsta sumri eptir fóro þeir utan furst til Noregs, ok lágu um hríð í höfn nökkurri; þá kom utan af Íslandi ok lagði til þeirrar sömu hafnar sá maðr er furr var nefndr, Hèðinn frá Svalbarði; Hèðinn gekk upp á land ok í skóg at höggva sèr húsavið; Þorvaldr varð þess varr, hann kallaði með sèr þræl sinn, þeir fóro í skóginn þar sem Hèðinn var, lét Þorvaldr þrælinn drepa Hèðinn; en er Þorvaldr kom til skips ok sagði þetta biskupi, svarar biskup: fyrir þetta víg skulum við skilja, þvíat þú vill seint láta af manndrápum. Eptir þat fór Friðrekr biskup til Saxlands ok endi þar líf sitt með háleitligum heilagleik, takandi eilífa ömbun af allsvaldanda guði fyrir sinn góðvilja ok stundligt starf.

Frá Þorvaldi Viðförla.

138. Þorvaldr lifði síðan mörg ár, en með því at hann var maðr mikill af sjálfum sèr, sterkr ok hugaðr vel, en í alla staði geyminn guðs boðorða með fullkominni ástarhygli, þá hugsaði hann þat, ef hann færi enn aptr til sinn-

ar fósturjarþar, at eigi væri víst hvárt hann þyldi svâ í alla staði, sem vera ætti fyrir guðs ást, mótgáng ok meingerðir sinna samlanda; fyrir því tók hann þat ráð, at vitja eigi optarr út til Íslands. Gerði hann þá ferð sína út í heim ok alt til Jórsala at kanna helga staði, hann fór um alt Grikkjaríki ok kom til Miklagarðs, tók sjálfr stólkonúnginn við honum með mikilli virðing, ok veitti honum margar vingjafir ágætar, því- at svâ var guðs miskun honum nákvæm, ok flaug hans frægð fyrir alþýðu hvar sem hann kom, at hann var virðr ok vegsamaðr svâ af minnum mönnum sem meirum, sem einn stólpi ok upphaldsmaðr rættrar trúar, ok svâ sæmdr, sem dyrðarfullr játari vârs herra Jesú kristis, af sjálfum Miklagarðs keisara ok öllum hans höfþ- íngjum ok eigi síðr af öllum biskupum ok ábót- um um alt Grikkland ok Sýrland; allræmest var hann tignaðr um Austrvegh, þángat sendr af keisaranum svâ sem foríngi eðr valdsmaðr skip- aðr yfir alla konunga á Rúzlandi ok í öllu Garða- ríki. Þorvaldr Koðráns-son reisti þar af grund- velli eitt ágætt múnklíf hjá þeirri höfuðkirkju, er helgut er Jóhanne baptista, ok lagði þar til nógar eignir, hêt þar æ síðan af hans nafni Þor- valdsklaustr; í því múnklífi endi hann sitt líf, ok er þar grafinn; þat klaustr stendr undir hábjargi, er heitir Drayfn. Þá er Friðrekr bisk- up ok Þorvaldr komu til Íslands, voro liðin frá

holdgan vârs herra Jesú kristis 900 ára ok eitt ár ens níunda tigar, en 100 tírædt ok 6 vetr frá upphafi Íslands bygðar. Þrim vetrum síðarr görði Þorvarðr Spakböðvarsson kirkju í Ási.

Frá Stefni Þorgilssyni.

139. Maðr er nefndr Stefnir, hann var sonr Þorgils Eilífssonar, Helgasonar bjólo, Ketils-sonar flatnefs, Bjarnarsonar bunu. Stefnir var fæddr á Kjalarnesi, ok vóx þar upp meðan hann var barn. Stefnir fór utan, þá er hann var á úngum aldri, ok tók trú í Danmerk, ok varð göfugr maðr. Stefnir kom til móts við Þorvald Koðráns-son, ok fór með honum víða um heim, at kanna helga staði ok ríkra manna siðu. Um síðir hvarf Stefnir aptr í Norðrlönd, fann hann þá Ólaf Tryggvason fyrir vestan haf ok gerðist hans maðr, fór hann vestan með Ólafi konúngi til Noregs.

Kristniboð Ólafs konúngs.

140. Ólafr konúngr Tryggvason fór þann sama vetr er á leið, sem hann var til konúngs tekinn í Þrándheimi, austr í land hit efra alt til landsenda, ok lagði undir sik land alt, sem áðr er sagt; fór konúngr snimma um vârit út í Vík-ina, ok hafði lið mikit, dvaldist hann þar lengi um vârit, komo þar til hans margir ríkir menn, þeir er voro frændr hans, en sumir höfðo verit vinir Tryggva konúngs föður hans, var honum þar fagnat með allmiklum kærleik. Bræðr 2 bjöggu þar í Víkinni, auðigir ok kynstórir, hét

annarr Þorgeirr en annarr Hyrníng, þeir komo á fund Ólafs konúnga; þeir höfðu vakit þat mál við Loðin stjúpföður konúnga, at þeir vildu biðja dætra Loðins ok Ástríðar móður Ólafs konúnga; en Loðinn svaraði vel, en veik þeim ráðum til Ólafs konúnga, þvíat þær voru systir hans. Einn dag kallaði konúngur til tals við sik móðurbræður sína Jóstein ok Karlshöfuð, Þorkel dyðril ok Loðin stjúpföður þeirra, svá Þorgeir ok Hyrníng, þvíat þeir voru ríkaztir menn austr um Víkina. Síðan hóf konúngur svá sitt mál með hinni mestu áhyggju ok alvöro: þat vil ek yðr kunnigt gera, segir hann, at ek vil kristni-
boð hefja hér í landi, skal ek því á leið koma at kristna allan Noreg, eðr deyja at öðrum kosti; vil ek at þér takit undir þetta mál með mér, ok fylgit síðan með öllum mætti því enu ágæta erendi, svá at þetta hit hjálpsamliga ráð mætti framgengt verða; hefi ek ok þessa mína fyrir-
ætlan fyrir yðr uppborit furr enn öðru fólki hér í landi, at mér þíkkir þat vænast til sakir valds ok ríkdóms, at þessi boðskapr gángist við, ef þit bræður vilit fylgja Þorgeirr ok Hyrníng, en ek trúi frændum mínum bezst til at mér sé góð-
viljaðir, ok þar með Loðni stjúpföður mínum fyrir tengða sakir. Þá svarar Þorgeirr: skjótr em ek í andsvörum um þetta mál; vilir þú, kon-
úngur! gipta okkr bræðrum systir þínar Íngiríði ok Íngigerði með ráði föður þeirra Loðins ok annarra frænda, þá skulu vér með allan okkarn

styrk ok afla veita þér, hverju sem þú vill framfara, ok alla okkra vini ok frændr leiða til hlýðni við þik, þá er við megum ræðum ok ráði viðkoma; þér er nú ok kunnig ætt okkur ok eignir stórar af sannorðra manna frásögn, þó at þú hafir eigi verit lengi í þessu landi. Konúngr svarar: veit ek at þit erut menn ríkir ok stórættaðir, en sjálfir reyndir at trúleik ok drengskap, fyrir því vil ek unna ykk þessa ráða sem þit beiðit, ef þat er eigi móti vilja meyjanna eða frænda ¹⁾ þeirra; skal ek alla yðr mína tengðamenn ok frændr efla [yðr] bæði at ríki ok sæmdum, ef þér vilit efla kristindóm með mér, þvíat þat gerit þér nú svâ at mér þikkir mestu máli varða. Allir þeir, er þar voro á málstefnu, sögðu, at þeir skyldu öllu því at fylgja sem konúngr vildi vera láta, ok allir þeir er þeirra orðum vildi hlýða. Síðan var talat bónorð þeirra bræðra, ok varð þat framgengt, at þeir fengu dætra Loðins ok Ástríðar, skyldi sú veizla vera snimma sumars í Víkinni. Eptir þessa málstefnu gerði Ólafr konúngr bert fyrir alþýðunni, at hann vill bjóða kristni öllum mönnum í ríki síno; játaðu furst þesso boði þeir sem áðr höfðu undirgengit, sem nú var sagt, voro þeir ok ríkaztir þeirra manna sem þar voro viðstaddir, gerðu þat aðrir eptir þeirra dæmum; voro síðan skírðir allir menn um Víkina austan fjarðar. Síðan sat konúngr at brúðkaupi þeirra bræðra, fór sú veizla vel fram ok

¹⁾ föður, B.

sköruliga. Eptir veizluna fór Ólafr konúngr norðr í Víkina, ok bauð öllum mönnum at taka rétta trú, en þeim, er í móti mæltu, veitti hann stórar refsingar, lét suma drepa, suma hamla at höndum eðr fótum, suma rak hann or landi; kom þá svâ, at um alt þat ríki, er átt hafði Tryggvi konúngr faðir hans, ok svâ þat ríki, er átt hafði Haraldr konúngr grænski frændi hans, þá gekk þat fólk alt undir kristniboð þat er Ólafr konúngr boðaði; varð þá alkristit alt um Víkina.

Prædikan Ólafs konúngs við bæendr.

141. Ólafr konúngr reð til skipa í Víkinni, ok fór þá norðr á Agðir ¹⁾, hann hafði lið mikit ok frídt, en hvar sem hann átti þing við bæendr, bauð hann öllum mönnum at láta skírast, ok gengu allir menn undir kristni, þvíat engi fékkst uppreist af bóndum í móti, ok var fólk skírt hvar sem hann kom. Ólafr konúngr stefndi þing í Morstr á Sunnhörðalandi; en er bóndum kom þingboð konúngs, samnast þeir saman fjölmennt, taka tal með sér ok ráðagjörðir um vandkvæði þat, er þeir hafa spurt, at Ólafr konúngr boðar á hverju þingi nýjan átrúnat ok úkunnan, ok skyldar alla menn til þann at hafa ok halda, en hinn upp at gefa, eyða ok ónýta, er landsfólkit hefir áðr haldit; verða þeir á þat sáttir, at þessu boði skulu þeir í móti standa með öllu afli; velja síðan til 3 menn, þá er vitraztir ok málsnjallaztir voro í þeirra flokki, at mæla

¹⁾ Grænland, F.

í móti konúngi, ef hann vildi þetta erendi fram-bera, ok segja djarfliga, at þeir vilja undir engi úlög gánga, þó at konúngr bjóði þeim. Á næstu nótt, áðr þíngit skyldi vera, vitraðist hinn heilagi Martínus biskup Ólafi konúngi í svefni ok segir sva: þat hefir verit háttr manna hér í landi sem víða annarstaðar, þar sem heiðit fólk er, at Þór ok Óðni er avl gefit, ok Ásum ero full eignut, þar sem samdrykkjur eðr gildi ero haldin, en nú vil ek at þú látir hinn veg til skipta at veizlum eðr samkundum, þar sem fyrir minnum er mælt, at sá úvandi leggist sem áðr hefir verit, en þú látir mik nefna til minna með guði ok hans helgum mönnum, en ek skal styðja ok styrkja þitt erendi á morgin, svâ at þat fáe framkvæmd, þvíat margir ætla móti at standa, ok jafnan skal ek þér liðsinni veita til góðra framferða. Konúngr þóttist þessu játa, því næst vaknaði hann, ok hugsaði hvat fyrir hann hafði borit, ok þótti honum betra enn eigi dreymt. Konúngr fór til þíngs um daginn, ok var þar kominn mikill fjöldi bónda ok allir með vâpnum; en er þíngit var sett, stóð konúngr á bergi nökkuru ok hans menn umhyrfis, voro þeir ok með vâpnum, en bóndamúgrinn sat firr meirr. Svâ segja sannfróðir menn at enn seái á berginu svâ sem smá koppa, þar sem konúngsmenn settu niðr avrfalina, er þeir stóðu ok studdust við spjót sín, ok eigi síðr fótspor Ólafs konúngs því líkazt sem hann hafi staðit í krömum

snjó. Konúngr talaði blíðliga til bónda ok segir svá. Hér eru nú samankomnir margir höfð-
íngjar ok mikilsverðir, þar með fjöldi fólks, vil
ek öllum mönnum kunna þökk, er þetta þing hafa
sótt eptir vâro boði, þvíat ek vænti at þessi yður
hèrkvâma verði öllum oss til sæmdar bæði bráð
ok lengðar. Þat er yður kunnigt, at alt þetta
landsfólk hefir játh mër höfþingskap yfir alt Nor-
egs ríki, ok heitit mër at veita lýðni ok góðvilja
þjónusto í alla staði eptir minni vild; en fyrir
því at ek vænti, at allir menn efni vel sín heit
hér um, þá heyrir mër at leggja yður eigi í ánauð
sem verðkeypta þræla, heldr at skipa yður sæmi-
liga þjónusto, þá sem hæfverskir riddarar eigu at
[þiggja af ¹⁾ sínum konúngi, því vilek eigi at þèr
sèth hlutlausir heilsamligra áminninga, hvat yður
hæfir at gera eðr hverjum yður heyrir at þjóna.
Ef þèr vilit mër hlýðnast, þá skal ek gera yður
riddara ens æðsta konúngs, er alla sèr trúliga
þjónandi elskar ok auðgar, eigi at eins stundligu
ríki, heldr gerir hann sína þræla bræðr síns
sæta sonar ok samerfíngja eilífs fagnaðar. Þvíat
jarðligt ríki er engu nýtt, nema at kaupa með
því þat eilífa ríki, er aldri verðr endir á; því
skulut þèr trúa á allsvaldanda guþ föður, skapara
allra luta, ok á hans blezaða son, er virðist at
láta berast hingat í heim af sinni blezaðri móður
ok mey Maríe til lausnar öllu mannkyni, ok á
helgan anda, einn guþ í þrennúngu ok þrennan
í einíngu, ok með þessi trú skulut þèr láta

¹⁾ veita, F.

skírast í nafni föður ok sonar ok anda heilags, ok görast svá synir almáttigs guðs ok erfíngjar eilífs ríkis; en þér skulut neita fjandanum ok allri skurðgoða villu, er hann hefir yðr ínetjat, ok ætlar svá yðr at leiða, sem yðra furri frændr, til eilífra kvala með sér sjálfum, ef þér haldizt í hans þjónusto. Er yðr þat nú skjótazt hér af at segja, at allir svá úríkir sem auðigir, þeir er auðveldliga ok sjálfviljandi gánga undir þenna boðskap, skulu eiga af mér vísa vináttu ok þar með eilífa ömbun af allsvaldanda guði; en þeir sem í móti mæla ok eigi vilja hlýða þessu fagnaðar erendi, er þeim liggr sjálfum mest við at hafa ok halda, þá skulu þeir sæta af mér reiði ok refsíngum, þar sem ek má því viðkoma. Talaði konúngr bæði langt ok snjalt, en er hann hætti ræðu sinni, þá stóð upp sá af bóndum, er einna var snjallaztr, ok til þess var ætlaðr af þeim, at svara furstr konúngi ok mæla í móti kristniboði hans; en er hann vilde til máls taka, þá setti at honum hórsta ok þröngð svá mikla, at hann fékk engu orði uppkomit, ok settist hann niðr. Þá stóð upp annarr bóndi ok vilde eigi annsvörin falla láta, þóat hinum furra hefði eigi vel tiltekizt; en er hann hóf sitt mál, þá varð hann svá stammr, at hann fékk ekki orð talat svá at skilja mætti; tóko þá allir at hlæja at hönum, þeir er nærr voro, settist hann við þat niðr. Þá stóð upp hinn þriði með mikilli reiði ok ofmetnaði, ok vildi tala í móti konúngi; hugs-

aði hann at hefna sinna fèlagameð mjúku túngu-
bragði ok mikilli snild, en hann varð svâ háss
ok rámr, at engi maðr heyrði hvat hann mælti;
settist sá niðr með skömm ok svívirþing, er
uppreis með ofbeldi ok drambi. Síðan varð á
því þingi engi til at mæla í móti konúngi, kom
þá svâ, at allir játaðu því er konúngr bauð;
skildi konúngr eigi furr við, enn alt þingfólk var
skírt. Bauð konúngr þá um þángbrandi presti
at skíra kvennafólk ok úngmenn, ok alt þat fólk,
er nærr var, ok eigi hafði komit til þingsins;
en allsstaðar þar sem konúngr fór yfir, ok lands-
lýðrinn tók rétta trú, þá lét Ólafr konúngr
brjóta ok brenna hof ok hörga, en reisa í stað-
in kirkjur, ok fékk til kennimenn, þar er hon-
um þótti mest nauðsýn tilbera; lét hann ok eyða
öllum skurðgoðum, brenna þau eðr brjóta; svâ
segir Hallarsteinn ¹⁾:

Fèmildr fylkir vildi
firna mörg ok hörga
blóthús brenna láta,
bað hann heiðin goð meiða;
siðvandr síðan kendi
sannfróðum trú góða
herlundr hölða kindum
hann er ríksztr konúngr manna.

Útkoma Stefnis Þorgilssonar.

142. Stefnir enn íslenzki var með Ólafi
konúngi, sem áðr er getit; konúngr átti optliga
tal við hann, þvíat Stefnir var maðr vitr, ok

¹⁾ Markús, F.

hafði farit víða; frètti konúngr hann mjök at framferði ok síðum ríkra höfþingja í aðrum löndum, svâ um ferðir þeirra Þorvalds Koðránssonar. Stefnir sagði konúngi slíkt er hann spurði. Konúngr frètti Stefni, ef honum væri hugr á at vitja frænda sinna á Íslandi ok boða þeim helga trú. Stefnir svarir: svâ var þar tekit af flestum mönnum við Þorvaldi, þá er hann fór þess erendis til Íslands með Friðreki biskupi, at mik lángr ekki til þess, ok var hann í alla staði betr tilfærr enn ek at flytja þenna boðskap. Konúngr mælti: með því at ek hefi svâ upphafvit at flytja kristniboð hér í Noregi, at et hefvir fullkomliga stadt upp á hjarta mitt, at lètta eigi furr þessu starfi, enn alt landsfólk er hér rètt trúat, þá skal ek eigi síðr ástunda með öllu kostgæfi, at leiða guði til handa þann lýð, er Ísland byggir eðr önnur Norðrlönd, þau sem hingat liggja undir vârt ríki til kaupferða ok atflutninga þeirra gæða, sem vèr megum eigi missa, en þau lönd megu hálfu síðr þarnast þeirra luta sumra, er hêðan flytjast; en þat er eigi heyriligt, at kristnir menn saurgi sína trú svâ, at þeir eigi kaup við heiðingja ok annat vinskapar samneyti sem við sína bræðr; nú hefi ek helzt hugsat at senda þik til Íslands ok boða guðs nafn, ok vita hversu við láti; sè ek eigi hér með oss annann mann líkara til þessa erendis, þvíat þú ert þeim samlendr ok ættaðr vel, algjörri í heilagri trú ok síðferði. Stefnir svarar: gjarna vil ek fara yðra sendiför,

hvârt sem þer vilit, til Íslands eðr í annann stað, en uggr er mér á, at til lítils komi mín ferð, þvíat Íslendingar, frændr mínir, ero harðir viðr-eignar, ok vilja seint láta af því, sem þeir taka upp. Því næst bjóst Stefnir til Íslandsferðar, lét síðan í haf með nökkurum lærðum mönnum ok avðru föroneyti, er Ólafr konúngr fèkk honum; greiddist þeirra ferð vel, þeir höfðu útlivist bæði skamma ok hægja. Stefnir kom skipi síno í Gufárós nökkuru fyrir alþingi, tók hann þegar opinberliga at boða guðs erendi; en er menn vissu, at hann var kristinn, ok með hverju erendi hann fór, þá tóko þeir við honum illa ok ú-mannliga, en þó frændr hans allra verst; hann fór djarfliga yfir við ioda mann bæði vestr ok suðr; ok er hann sá, at engir vildo við skipast hans fortölur í þeim hæröðum, þvíat alt fólk var heiðit fyrir sunnan land ok um Vestfirðinga fjórðung, þá reiddist Stefnir ok tók at brjóta hof ok hörga ok brenna skurðgoð með styrk sinna föronauta; samnaðust þá saman heiðingjar, ok létu þá eigi ná at brjóta hof sín eðr meiða guðin. Á því sama sumri var þat í lög tekit á alþingi: at hvern þann mann skyldi gera sekjan ok útlægan, er lastaði goðin eðr gerði þeim nökkura meingerð eðr úsæmd; skyldo þær sakar sækja frændr þeirra, er fyrir sökum voro hafðir, þrímenníngar ok fjórmenníngar ok þar í milli, þvíat heiðnir menn kallaðu kristnina frændaskömm; fyrir því stefndu Stefni

frændr hans, synir Ósvífurs Helgasonar, Óttarssonar, Bjarnarsonar, Ketilssonar flatnefs; þeir hétu svâ: Þórólfr ok Áskell, Torráðr ok Vandráðr, en Óspakr bróðir þeirra vildi eigi sækja hann. Stefnir svaraði þeim svâ, er þeir höfðu sekðan hann: þessi sekt, er þér hafit mik fyrir dæmdan, mân mik ekki skaða, en hêðan munu eigi líða margir vetr, áðr yðr mân fyrir þessa sök at hendi koma mikil úgipta ok hamíngjuleysi. Skip Stefnis stóð uppi um vetrinn í Gufárósi, en um vârit, er snjófa leysti af fjöllum, þá tók út skipit alt saman árvöxtr ok stormr veðrs, rak skipit til hafs, þótti heiðíngjum þá auðsýnt, at goðin voro reið Stefni, ok þau mundi valda þessum atburð; þar um kváðu þeir vísu þessa:

Nú hefir stafnvalinn Stefnis,
 straumr ferr um hol knerri,
 felle-veðr af fjalli
 fjallrænt brotit allan;
 heldr kveð ek víst at valdi,
 vera munu bönd í landi,
 geisar á með ísi,
 ásríki gný slíkum.

Litlu síðarr kom skip Stefnis at landi, ok var lítt lest eðr ekki, ok fór Stefnir á því utan.

Frá ættmönnum Hörðakára.

143. Ólafr konúngr, þá er hann hafði kristnat alt fólk í Víkinni, fór norðr með landi þat sama sumar, er Stefnir fór til Íslands, sem nú

var sagt; snèri konúngr öllum mönnum til kristni, hvar sem hann kom, ok kendi þeim rétta siðu. Á Hördalandi voro þá menn margir ríkir ok ágætir, er komnir voro af ætt Hörðakára. Hörðakári átti 4 sonu: einn var Þorleifr hinn spaki; annarr Ögmundr, faðir Þórólfs skjálgs, föður Erlíngs á Sola; Þórðr hinn þriði faðir Klypps hersis, er drap Sigurð konúng slefu Gunnhildarson; fiórði son Hörðakára var Ölmóðr hinn gamli, faðir Áskels, föður Ásláks fitjaskalla: var þessi ættbogi þá mestr ok göfgaztr á Hördalandi, er kominn var af ætt Hörðakára. En er þeir frændr spurðu til þessa vandkvæðis, at Ólafr konúngr fór austan með landi, ok hafði lið mikit ok braut forn lög á mönnum, en allir sættu refsíngum ok afarkostum, þeim sem í móti mæliu því, er hann vildi vera láta; þá gerðu þeir stefnulag milli sín at göra ráð fyrir sèr, þvíat þeir vissu, at konúngr mundi brátt koma á fund þeirra; en er þeir fundust allir frændr, þá mælti sá er mest var fyrir þeim: þat vita allir menn, þeir sem hèr ero samankomnir, at Ólafr konúngr Tryggvason mun skjótt koma at vitja vár, er hann ágætr maðr af íþróttum sínum, styrk ok stórvirkjum, er hann hefir unnit víða löndin; því flýgr hans frægð ok frami um alla norðrhálfu heimsins, fur þá skyld er gott ok sæmiligt slíkum konúngi at þjóna, ok honum at hlýðnast um allan heyriligan boðskap ok viðrkvæmiligar kráfir; en siðr sá enn úkunni, er hann boðar, mislíkar oss

mjök; nú er þat mitt ráð, at vèr frændr gángim eigi undir þenna boðskap, utan konúngr láti til vârs lyndis nökkurn þann lut, er aukist vâ virþing ok sæmd. Þetta ráð var af öllum vel rómat. Lauk svâ þeirri stefnu, at þat var allra þeirra samþykki ok ráð, at þeir skyldo allir koma fjölmennt til Gulaþíngs, ok finna þar Ólaf konúng, ef hann vildi.

144. Þessi frændbálkr afkvæmi Hörðakára hafði lengi æfi ráðit fur á Hörðalandi. Þórólfr skjálgr Ögmundarson ræð fyrir á Jaðri, hann var ríkr maðr ok fjölmennr, hermaðr mikill ok újafnaðarmaðr; son hans hét Erlíngr, sem furr var getit, hann fæddist upp at fósttri, meðan hann var úngr; snemma var hann mikill ok sterkr, ok þótti heldr údæll.

Frá Rögnvaldi ok Rauð.

145. Maðr er nefndr Loðinn, hann bjó í Ærvík fyrir sunnan Stað, hann var maðr auðigr ok engi ofrhugi í skapi; kona hans hét Gyða, hún var væn ok svarri mikill; þau áttu 2 sonu: hét annarr Rögnvaldr, en annarr Úlfr. Loðinn var vinr Þórólfs skjálgs, en þó var kona hans honum enn kærri; var Þórólfr skjálgr optliga á veizlu með Loðni, ok sat þar laungum; jafnan var hann langtalaðr við húsfreyju Loðins, ok læk þat orð á, at hann mundi eigi dyggliga ömbuna honum góðar veizlur ok vingjafir. Svâ bar til eitt sinn, at Skjálgr var at veizlu í Ærvík, at menn ljópu inn í skálann fyrir dag, ok sögðo

Þórólfi, at lopt þat var brotið, er Loðinn svaf í, ok hann sjálfr drepinn, en menn vissu eigi, hverr verks þess var valdr. Þórólfr sagði þá hart leikit; en ekki er þess getið, at hann gæfi sér mikit um; höfðo margir menn mikinn grun á Þórólfi um þetta verk, þvíat mjök þótti saman bera ok þarvist hans, en engir þorðo þat upp at bera í hávaða. Þórólfr bauð sik til áseá við Gyðo; hún játti því, ok hafði hann hana heim með sér, en kastaði þar sinni eign á lendur ok lausafè; sono Loðins vildi hann þjá undir þrældóm, lét Rögnvaldr þjást en Úlfr eigi, því var hann seldr mansali til fjarlægra landa, ok kemr hann ekki við þessa sögu. Rögnvaldr þroskaðist skjótt, var hann maðr mikill ok sturkr, ok vænn at seá, hann aflaði brátt mikilli vinnu ok var hagr vel; Þórólfr hafði hann í þrælatölu, en er hann var roskinn at aldri, þá setti Þórólfr hann yfir aðra mansmenn at stjórna þeim, ok halda til vinnu. Einn tíma mælti Rögnvaldr til Þórólfs: una munda ek með þèr, ef þú fengir mèr konu þá, er mèr gætist at. Hann svarar: þar þykkir mèr eigi vant um, ok eigi skorta til þræla ættirnar; kona heitir Sigríðr, er ek mân til láta, hún er dóttir eins lítils bónda, er hëðan býr skamt í brott, er þèr sá kostur fullgóðr, ok vil ek þar hafa hollostu þína í mót. Rögnvaldr sagði sik honum eigi útrúliga hafa þjónat. Var nú þetta at ráðum

gert, at Rögnvaldr fèkk Sigríðar, hún var væn ok vel at sèr; þau gátu brátt son ok nefndo hann Gunnar, hann var snimma mikill vexti ok vænligr at seá; Þórólfr skjálgr tók frá þeim sveininn ok elskaði sem hann væri hans son; liðu svâ fram 3 vetr. Þórólfr skjálgr fór hvert sumar í hernað, ok setti Rögnvald heima ræðismann fyrir bú sitt; en hann sat um kyrt á vetrum, ok hafði jafnan mannmart með sèr. Á því vâri, er sveinninn Gunnarr, son Rögnvalds, var þrèvetr, bjóst Þórólfr at fara í víking, sem hann var vanr; en áðr hann fór heiman, kom hann at máli við Rögnvald ok segir sva: vinnu ætla ek at láta hær flytja fram í sumar meiri enn vandi er til, þvíat ek vil láta gera mær mikinn drykkju-skála, ok vanda sem mest, skaltu vera forseámaðr þessa starfs með öðrum þrælum, ok fá smiði til, þvíat þú ert umsýslumaðr mikill ok hagr vel; þætti mær þá vel sýslat, ef ek mætti þar í veita í haust vinum mínum, ok fagna svâ heimkvâmu minni. Rögnvaldr játar þessu; ferr Þórólfr í hernað, en Rögnvaldr býr til skála smíðarinnar, hann leigir til með sèr 2 ena haztu smiði, vindverska at ætt, gerir þeim kosti góða, þvíat hann sparir eigi pennínga Þórólfs, lagði Rögnvaldr við þá mikinn félagskap; gekk skálasmiðin fram bæði vel ok skjótt; Rögnvaldr lét hirða vandliga bæði afhögg ok spónu; hafði Rögnvaldr forsögn alla á þessi smíð; en er skálinn var algjör ok skot umhverfis, þá lét hann

Þræla flytja heim eldivið mikinn, ok hlaða köstu jafn háfa veggjum öllum megin um skálann, var þetta alt unnit áðr Þórólfr kom heim um haustið; en er hann kom, leit hann á smíþit, ok lét vel yfir; hann spurði Rögnvald, hví hann hefði látið heim færa svâ stóra viðkavstu; hann svarar: Þvíat mér leiðist at jafnan á vetrum, er hér kveinat um eldiviðar fæð, þvíat mikils þarf við, en í annan stað vildi ek eigi, at sól rífi í sundr nýja timbrveggi skálans ok lítt brædda. Þórólfr gaf sér um þetta ekki meira, lét hann síðan búa veizlu ríkuliga í skálanum, ok bauð til vinum sínum; drykkur var hinn styrkazti, ok veitt af kappi, hafði Rögnvaldr þar fur avnn hina mestu ok umhyggju, at ¹⁾ ætla avl til ok inn at bera, þeir skenktu hinir vindversku smiðir. Rögnvaldr eggjaði þá til at bera sem ákafast drykkinn, þvíat eigi skorti efni til; sagði hann þat mestu raða, hvert orð álegðist um stórveizlur, at í furstunni vyrði menn fulldrukknir; byrlararnir voro ok í ráðum með honum, ok vissu hverju hann ætlaði fram at fara. Þórólfr skjálgr hafði lagit mikla elsku við sveininn Gunnar, hafði hann þá látið gera honum rauðan skarlats kurtill, ok lét hann sitja hjá sér í öndvegi. Nú drukku menn svâ ákaft hinn fursta aptan, at hverr lá sofinn í sínu rúmi; en er svâ var komit, var Rögnvaldr enn eigi iðjulauss, þó at eigi þurfti avlit inn at bera, vissi þá hvat spænar þeir skyldo,

¹⁾ ok, A.

er hann hafði hirdt um sumarit; voro þeir enir vindversku menn þá enn í starfi með honum, ok báru mikinn við fyrir skála dyrnar, en alla spánu báru þeir heim at skálanum, slógu síðan eldi í altsaman ok viðköstu þá hina stóru, ok þvínæst tók skálinn allr at loga; gekk Rögnvaldr þá inn ok greip son sinn Gunnar or öndveginu frá Þórólfi, ok bar hann út sofanda til móður sinnar, ok sagði betr at hann vaknaði seint, þvíat nú eigum vér heldr starfsamt, segir hann; hún kvað ærit um þat. Þeir menn, er í skálanum voro, voro svá dauða druknir, at þeir vaknaðu eigi furr enn logi læk um þá, brann þar skálinn ok allir menn, þeir er inni voro. Rögnvaldr sló ok eldi í þrælahúsit, ok brendi þat fólk, er þar var inni; síðan fóro þau til strandar, fengu sèr skip ok rëru út á fjörðinn, þá vaknaði sveinninn ok sá loga ok reyk á land upp, hann mælti: nú bregðr undrum við, ek er nú hër kominn, en litlu áðr sofnaða ek hjá fóstura mínum, ok mântu enn illi Rögnvaldr valda þessum mikla eldi, er ek sè heim til bæjarins; vildi ek miklu heldr vera þar hjá Þórólfi fóstura mínum enn hër hjá þèr, þvíat eigi muntu vel við mik gera, er þú hefir illa við hann gert. Rögnvaldr bað vitleysíng þann þegja. Eptir þat fóro þau norðr, þau höfðo með sèr fè mikit í borðbúnaði ok brendo silfri, er hinir vindversku menn höfðo borit út, meðan Rögnvaldr bjó til brennunnar; þeim fór eigi at alt hit greið-

azta, hvelfði þar skipinu undir þeim fyrir sunnan Stað, týndost þar hinir vindversku menn ok allir penníngar, er á voro skipinu, en Rögnvaldr gat borgit konu sinni ok syni, flutti hann þau til bæjar í Ærvík. Þórólfr skjálgr hafði sett fyrir eignir þær, er þar voro, lítilsháttar menn, rak Rögnvaldr þá í brott, en settist þar í bú; vurðo frændr hans því fegnir, er hann hafði tekit þar fè sitt ok föðurleifð. Rögnvaldr sagði svâ, er hann kom norðr í Ærvík, at Þórólfr skjálgr hefði gert hann frjálsan ok gefit honum aptr eignir sínar fyrir lánga ok trúliga þjónusto, þótti mönnum sú sögn trúanlig. Brenna Þórólfs spurðist víða, en engi maðr þóttist vita, hvat valda mundi, var ok eigi mjök eptirleitat, þvíat Erlíngr, son hans, var barn at aldri, en Þórólfr hafði verit maðr údæll ok ágjarn, ok af því ekki vinsæll af alþýðu, höfðu ok flestir hans kærir vinir brunnit inni með honum. Þá er Rögnvaldr hafði litla hríð heima verit í Ærvík, tók hann son sinn Gunnar ok fór til sjóvar með, fèkk sèr einn lítinn bát; síðan tók hann annat skip meira ok flutti bátinn á sjá út langt, síðan tók hann sveininn ok batt hann við innviðu í hinu litla skipinu ok lét reka hvert er vildi, en Rögnvaldr reri til lands. Sigríðr spurði at ferð hans, eðr hvat hann hefði gjört af barninu; hann kvaðst ekki mundo til segja annat, en eigi mundi sveinninn segja, hverr Skjálgr hefði inni brent. Sat Rögnvaldr síðan í búi síno í Ærvík ok þótti

mikilmenni; en frá sveininum er þat at segja, at bátinn undir honum reiddi vindr ok straumar norðr með landi, ok kom um síðir at eyju einni; Rögnvaldr hafði svâ um búit, þó at sveinninn væri bundinn við skipit, svâ at hann mátti eigi sjálfr leysa sik, at þó voro lausar hendr hans, ok mátti hann taka til fæðu þeirrar, er Rögnvaldr hafði ætlat honum at hann mætti lifa við. Fyrir eyju þeirri, er bátrinn var at kominn, ræð einn blótmaðr, var þar mikit hof ok eignatþór; þessi maðr fann rekann, ok þótti undarliga um búit, leysti hann sveinninn ok leitaði orða við, en hann þagði; bóndi tók upp barnit ok bar heim til konu sinnar, þeim sýndist þessi sveinn eiguligr ok fríðr, en þau voro barnlaus; þau leitaðu eptir, ef hann kynni nökkut at mæla, ok fengu þau ekki orð af honum. Bóndi sagði til fundarins nágrönnum sínum, ok frètti eptir, ef nökkurir vissi um barn þetta, hvaðan þat væri at komit, ok kunni þat engi at segja; þá mælti bóndi: hvat mân annat, með því at engi kannast við svein þenna, enn ek fæða hann upp, ok kalla minn son, en nafn skal hann taka af lit kyrtils síns ok heita Rauðr; vóx hann þar upp ok varð bæði mikill maðr ok sköruligr, unni fóstri hans honum mikit, svâ at hann gaf honum alla sína eign eptir sinn dag. Blótmaðr þessi varð ekki gamall, en er hann var dauðr, þá tók Rauðr þar við fjár forráðum ok allri eign; gerðist Rauðr þá enn mesti blótmaðr, ok er

svâ sagt, at hann magnaði með miklum blót-
skap líkneski Þórs þar í hofinu, at fjandi mælti
við hann or skurðgoðinu, ok hrærði þat svâ, at
þat sýndist gánga úti með honum um dögum, ok
leiddi Rauðr þat optliga með sér um eyra.

Skilnaðr Rögnvalds ok Sigríðar.

146. Nú er at segja frá Sigríði konu Rögn-
valds í Ærvík, hún kom einn tíma at máli við
bónda sinn, ok segir svâ: við höfum lengi saman
búið með ást ok yndi, en nú ætla ek at bregða okk-
ari samvist, þvíat ek hygg, at okkr dugi eigi svâ
búið; ek hefi verit í samþykki ok vitorði með þer
um þau stórvirki, er þú hefir unnit með svâ mikilli
huldu, þvíat þat er reynt, at engi maðr heldr
fullkomliga sínum þrifnaði til alsendis, þó at
hann myrði einn mann, en þessir stórlutir, er
vèr höfum í hratað, ero miklu meira háttar enn
eins manns morð; nú hefi ek heyrt at víða um
heiminn sè haldinn annarr siðr enn vèr höfum,
ok þeir, er þann sið hafa, taka nafn af þeim
guði, er þeir trúá á, ok kallaðr er Hvítakristr,
ok því heita þeir kristnir; mér er ok sagt, at
Hvítakristr sè svâ miskunsamr, at engi maðr
hafi svâ ílt gert áðr, at eigi gefist honum þat þá
alt upp, ef hann vill kristinn gerast ok halda
hans trú; ek hefi ok frétt, at sá maðr, er oss er
samlendr, ferr víða um lönd at boða þenna
átrúnat, hann heitir Ólafr ok er Tryggva son
konúngs Ólafssonar. Nú ætla ek hans at leita,
ok ef ek prófa þetta alt sannindi, sem mér er

hèr af sagt, þá skal ek taka þá trú, sem hann boðar, ok má vera at þá hlýði, en eigi svâ búit, sem nú er komit okkru máli. Rögnvaldr svarar: þú munt því ráða, en eptir mun ek vera, ok óbreytt mundi okkrum hag, ef ek ræða. Því nærst fór Sigríðr or landi með kaupmönnum, er sigldo til Englands, fann Sigríðr Ólaf konúng fyrir vestan haf, en er hún náði attala við konúng, segir hún svâ: því er ek hèr komin, at ek hefi frètt at þú býðr annann sið enn menn hafa í Noregi; nú vil ek láta skírast, hafa síðan ok halda þá trú, sem þú kemir. Konúngr svarar: þú ferr með góðo erendi, ok gánga fáir svâ í mót kristninni, ok vil ek gjarna láta þetta embætti veita þèr. Var Sigríðr þá skírð. Síðan mælti Sigríðr til konúngs: ef yðr þikkir mèt þetta hafa vel farit, þá mân hèr koma at því, sem mælt er, at æ sèrr gjöf til gjalda; þú munt koma til Noregs ok boða þar trú rétta, vænti ek at meira megí gæfa þín ok hamíngja með guðs miskun enn illska ok mótgánger landsmanna; en ek vil þèr kunnigt gera, at maðr heitir Rögnvaldr, ríkr ok auðigr, hann býr í Ærvík fyrir sunnan Stað í Noregi, Rögnvaldr er bóndi minn; nú er þat bæn mín, herra! er þèr komit til Noregs, at þenna mann lokkit þèr með linleik ok fögrum orðum til sannrar trúar, þvíat heldr mân hann gánga fyrir blíðskap enn harðindum; annarr maðr heitir Rauðr, er ræðr fyrir eyju einni norðr fyrir Hálogalandi; þat er mèt úkunnara, hverr

vandi mér er á við hann, báðir ero þeir mikilmenni ok ekki úskaplíkir um margt, ok mætti þér, konungr! verða munr at, at þeir væri þér heldr sinnaðir enn í mót. Síðan segir hún konúngi inniliga um öll skipti þeirra Skjálgs ok Rögnvalds ok svâ um aðra ríkismanna skipan í Noregi, hver þá var. Sigríðr gaf Ólafi konúngi góðar gjafar áðr þau skildu, þvíat hún hafði haft með sér mikit fê af Noregi; fór hún eptir þat út í heim, ok endi þar líf sitt með miklum góðleik. En Ólafr konúngr Tryggvason fór litlu síðarr austr til Noregs, sem furr er ritað.

Erlíngr Skjálgsson kvongast.

147. Nú er þar til at taka, sem furr var frá horfit, at Ólafr konúngr stefndi liði síno til Gulapíngs, þvíat bæendr höfðu sent honum þau orð, at þeir vildi þar svara máli hans. En er hvârirtveggju komo til píngs, þá átti konúngr furst tal við landshöfðíngja, bar konúngr fyrir þá sín erendi, ok bauð þeim sem öðrum mönnum at taka við kristni; þá svarar sá þeirra, er einna var ríkaztr: talat höfum vèr frændr ok samit þetta mál vor í millum, at með því, konúngr! ef þú vill pýnda oss til nökkurra luta ok brjóta lög vor, ok þrengja oss undir þat með nökkurri nauðúngu, þá munu vèr í móti standa með öllu afli, ok fáe þeir sigr sem auðit má verða; en ef þú, konúngr! vill leggja til vorr frænda nökkura farsæliga luti, þá mátt þú þat

svâ vel gera, at vèr munum allir veita þèr trú-lynda þjónusto. Konúngr svarar: hvat vilit þèr af mèr þiggja, til þess at vor sætt ok samþykki verði sem bezt? Þá svarar þessi höfðinginn: þat er hit fursta, ef þú vill gipta Erlíngi Skjálgs-syni frænda vorum Ástríði systur þína, dóttur Tryggva konúngs, hann köllum vèr nú mann vænztan allra úngra manna í Noregi. Konúngr svarar: líkligt þikkir mèr at þat gjaforð sè gott ok sæmiligt, þvíat Erlíngr er auðigr ok ættaðr vel ok enn fríðazti sýnum, en þó á Ástríðr svör þessa máls, nú mân ek leita við hana, hversu henni er um gefit, þvíat flest mân ek til vinna at guðs kristni fáe framgáng, þat er ek má auðveld-liga veita af sjálfs míns valdi. Síðan ræddi kon-úngr þetta mál við systur sína, ef hún vildi giptast Erlíngi at hans ráði. Ástríðr svarar: lítt nýt ek þess þá, segir hún, at ek er konúngs dóttir ok konúngs systir samborin í báðar ættir, ef mik skal gipta útignum manni, mun ek enn heldr bíða nökkura vetr annars gjaforðs; skilðo þau svâ sitt tal, gekk hún á brottu. Konúngr lét taka hauk, er Ástríðr átti, ok lét plokka af allar fjaðrarnar ok sendi henni síþan. Þá mælti Ástríðr: reiðr er bróðir minn nú. Stóð hún upp þegar, ok gekk til fundar við konúng; hann fagnaði henni vel; hún segir þá, at konúngr skyldi seá fyrir hennar ráði, slíkt er hann vill; þat hugði ek, segir hann, at ek mundi hafa vald til at gera þann tígin mann hær í landi, sem ek

vil; lét konúngr þá til sín kalla Erlíng ok alla þá frændr, ok var talat um bónorð þetta, lauk svâ, at Ástriðr var föstnut Erlíngi. Síðan lét konúngr setja þíng ok bauð bóndum kristni, var þá Erlíngr forgángsmaðr at flytja þetta konúngs erendi ok þar með allir frændr hans, játti því þá allr lýðr, þvíat engir vorðu til mótmæla höfþíngjar; var þá skírt þat fólk alt ok kristnat. Litlu síðarr gerði Erlíngr Skjálgsson brúðkaup sitt, var sú veizla allfjölmenn. Þar var Ólafr konúngr ok bauð at gefa Erlíngi jarls nafn ok ríki mikit; Erlíngr svarar: hersar hafa verit furri frændr mínir, vil ek ekki bera nafn hærra enn þeir; hitt vil ek þiggja, konúngr! at þér látit mik vera mestan mann með því nafni hér í landi; konúngr játaði honum því, ok at skilnaði veitti Ólafr konúngr Erlíngi mági sínum ríki norðan frá Sognsæ ok alt austr til Líðandisness, með þvílíkum hætti, sem Haraldr konúngr hinn hárfagri veitti sonum sínum. Fór konúngr þá enn norðr með landi at veizlum, ok boðaði guðs nafn, hvar sem hann kom.

Ólafr konúngr sinnr Rögnvald.

148. Ólafr konúngr var á veizlu skamt frá Ærvík, hugsaði konúngr þá, hvat Sigríðr hafði sagt fyrir vestan haf af Rögnvaldi bónda sínum, sem furr er getit, sendi konúngr þá menn til Rögnvalds ok bað hann koma á sinn fund; sendimenn hittu Rögnvald ok báru honum orð konúngs. Rögnvaldr svarar: velkomnir skulut þér

hèr; gángit inn til drykkju, ok sitit hér meðan
yðr þikkir gott, en eigi veit ek vânr míns
erendis á konúngs fund, ef þèr kunnit eigi.
Konúngsmenn fóro aptr, ok sögðu honum grein-
iliga svör hans. Konúngr mælti: þá skal ek
eiga við hann erendi, ef hann á ekki við mik,
skal ek þar koma við fjölmenni. Rögnvaldr
spurði at þeir konúngr mundi þar koma, hann
sendi alla sína menn í brott af bænum; en er
konúngr var kominn nærr bænum, sá þeir einn
mann úti; konúngr spur hverr sá mundi vera,
honum var sagt, at þar var Rögnvaldr bóndi.
Konúngr mælti: mikill maðr ok hamíngjusamligr.
Rögnvaldr gekk einnsaman í móti konúngi ok
fagnaði honum, konúngr tók því vel. Síðan
mælti konúngr: þat er erendi mitt til þín,
Rögnvaldr! sem til allra annarra hér í landi, at
ek vil, ath þú trúir á einn allsvaldanda guð föður
ok son ok helgan anda, skapara himins ok jarð-
ar ok allra luta sýniligra ok úsýniligra; með
þessarri trú skaltu neita djöfli ok allum hans
verkum ok vælum, ok öllum skurðgoðum ok
þeirra átrúnaði; síðan skaltu sem hverr annarr,
sá er sálu sinni vill hjálpa ok eignast eilíft líf,
taka skírn í nafni heilagrar þrenningar með
sannri iðran ok játningu synda þinna; en sá guð,
er þú skalt trúa á, er svâ máttugr, mildr ok
miskunsamr, at hann þvær af manninum í
skírninni allar syndir, aldri hefir hann áðr svâ
ílt gört, ef hann gengr til skripta fyrir kenni-

manni, ok segir til glæpa sinna með sannri ið-
ran. En er konúngr hætti sinni ræðu, þá svar-
aði Rögnvaldr: lengi hefir mér nú lætt gengit með
minni trú, en allvel líka mér þín boð, utan sá
einn lutr, er þú segir, at til skripta skal gánga
ok segja sínar athafnir, þvíat myklu hefir fleira
yfir mik liðit enn ek muna segja, ok því vil ek
ekki við þinni trú taka, en í engan stað skal ek
letja, at aðrir menn taki við kristni; lét konúngr
þá taka Rögnvald höndum ok hafði hann í sinni
gæzlu.

Haldit 4ra fylkna þing á Dragsheiði.

149. Þetta sama sumar stefndi Ólafr kon-
úngr 4ra fylkna þing norðr á Staði á Dragsheiði,
skyldo þar koma Sygnir ok Firþir, Sunnmærir
ok Raumdælir. Ólafr konúngr sótti til þings
með allmiklit fjölmenni, er hann hafði haft aust-
an or landi, ok svá þat lið, er þar hafði komit til
hans á Rogalandi ok Hörðalandi; bæendr komu
til þings, sem ákveþit var; en er konúngr kom
þar með lið sitt, þá boðaði hann þar kristni, sem
í avðrum stöðum, ok fyrir því at honum þótti
bæendr eigi skjótt játa síno erendi, þá bauð hann
þeim at lyktum, at þeir skyldo halda orosto við
hann, en at avðrum kosti láta skírast ok taka
rétta trú; en þvíat konúngr hafði styrk mikinn
fjölmennis, þá sá bæendr, at þeir höfðu eigi afla
til at berjast við konúng, var þat ráð upptekit
um síðir, at alt þat fólk kristnaðist ok tók helga
skírn. Eptir þat fór konúngr til eyjarinnar Selju,

ok fann þar líkama ennar helgu Sunnivo ok aðra helga dóma þeirrar sælu sveitar, er henni hafði fylgt, sem furr er ritat. Síðan fór konúngr á Norðmæri með liði síno, ok kristnaði þat fylki.

Ólafr konúngr kom til Rauðs.

150. Því næst sigldi Ólafr konúngr inn á Hlaðir, ok lét brjóta ofan hofit, ok taka brottu fè alt þat, er þar var, ok alt skraut af goðonum, hann tók gullhring mikinn or hofshurðinni, er Hákon jarl hafði gera látit, eptir þat lét hann brenna alt saman hofit ok guðin; en er bæendr verða þessa varir, þá láta þeir fara herör um öll hin næstu fylki, ok stefna liði út ok ætla at fara at konúngi með her. Ólafr konúngr hèlt liði síno út eptir firði, hann stefndi norðr með landi, ok ætlaði at fara norðr á Hálogaland ok kristna þar. En er konúngr kom norðr fyrir Naumudal, þá ætlaði hann út í Rauðseyjar; þann morgin gekk Rauðr til hofs síns, sem hann var vanr; Þórr var þá heldr hryggiligr, ok veitti Rauð engi andsvör, þó at hann leitaði orða við hann. Rauð þótti þat mjök undarligt, ok leitaði marga vega at fá mál af honum, ok spurði hví þat sætti. Þórr svarar um síðir ok þó heldr mæðiliga, sagði [at hann gerði ¹⁾] þetta eigi fyrir sakleysi, þvíat mēr er, segir hann, mjök þröngt í kvâmu þeirra manna, er hingat ætla til eyjarinnar, ok mjök er mēr úþokk-at til þeirra. Rauðr spurði, hverir þeir menn væri. Þórr segir, at þar var Ólafr konúngr Tryggvason ok lið hans. Rauðr mælti: þeyt

¹⁾ *bætir við F.*

Þú í mót þeim skeggravdd ¹⁾ þína, ok stöndum í mót þeim knálíga. Þórr kvað þat mundo fyrir lítit koma; en þó gengu þeir út, ok blès Þórr fast í kampana, ok þeytti skeggraustina; kom þá þegar andviðri móti konúngi svâ styrkt, at ekki mátti við halda, ok varð konúngr at láta síga aptr til sömu hafnar, sem hann hafði áðr verit, ok fór svâ nökkurum sinnum, en konúngr eggjaðist því meirr at fara til eyjarinnar, ok um síðir varð ríkari hans góðvili með guðs krapti, enn sá fjandi er í móti stóð. Rauðr kom enn til hofsins, ok var Þórr þá mjök úfrýnligr ok í hörðum hug. Rauðr spurði, hví þat sætti. Þórr segir, at þá var konúngr kominn í eyrna. Rauðr mælti: við skulum þá standa í móti þeim með öllu afli, en gefast ekki upp þegar, en Þórr kvað þat lítit mundo gera. Sendi konúngr þá orð Rauð, at hann kvæmi á hans fund. Rauðr svarar seinliga: mân ek ekki, segir hann, hrapa ²⁾ á konúngs fund, þvíat mér er lítil þökk á hans kvâmu, en þó miklu minni þökk enum máttuga Þór guði mínum. Konúngr sótti þá til bæjar Rauðs, ok kallaði þar saman alt fólk sem í eyjunni var; síðan boðaði konúngr Rauð ok öllum þeim, er þar voro samankomnir, guðs orð með mjúklæti ok linleik en engum harðindum, ok kostgæfði at leiða Rauð á rétta götu sem annat fólk. Konúngr mælti: þat er erendi mitt hingat til eyjar þessar sem annarstaðar, at ³⁾ leiða þik Rauð ok allan þenna lýð af þeim villistigum, er þér hafit áðr of lengi gengit eptir fjand-

¹⁾ brodda, F.²⁾ koma, F.³⁾ ok, A.

ans teygíngum, ok vísa yðr á þá greiðu götu, er alla leiðir til eilífs fagnaðar, þa er hana gánga með réttri rás guðligra boðorða; en þat er at trúa á sannan guð föður ok son ok helgan anda, ok láta skírast í hans nafni, gera síðan hans vilja með góðfýsi ok geyma hans blezaðra boðorða, taka þar í ömbun, ef rétt er til stundat, eilífa sælu með almáttkum guði. En sá er sannr guð ok allsvaldandi, sem hverr skynsamr maðr má skilja, er skapat hefir himininn, jörð ok sjá, sól ok túngl ok alla skepnu af engu efni í upphafi, ok síðan stýrir ok stjórnar allri sinni skepnu eptir sinni vild ok fagrligri skipan. Þat má eigi síðr skilja með, at þat ero eigi guðar, þó at svâ kallist, er líkneski ero gjör eptir illum mönnum, ok megu því síðr öðrum hjálpa, at þeir ero sjálfir blindir ok daufir, dumbir ok dauðir, ok megu hvergi or stað hrærast, nema þeir sè af mönnum bornir, eðr fjandinn hræri þá með sínu falsi ok sjónhverfíngum, til þess at hann megi því auðveldligarr svíkja mannfólkit, ef svâ sýnist sem skurðgoðin megi þeim nökkut liðsinni veita til sinna glæpa, þeirra er þeir vilja framfara, er á þau trúa; en þeir falsguðar hafa því síðr nökkurn sannan mátt, at sjálfir fjandrnr ero harðla veikir ok úmáttugir í móti krapti allsvaldanda guðs. Rauðr svaraði máli konúngs: áheyriligt getr þú gert, konúngr! þitt mál, en eigi ermèr mikit um at láta þann átrúnað, sem ek hefir haft, ok fóstri minn kendi mèr, ok eigi má þat mæla,

at guð vârr Þórr, er hêr byggir í hofi, megi lítit, þvíat hann segir fyrir úvorðna luti, ok raunör-uggr verðr hann mêr í allri þraut, ok fyrir því mân ek ekki bregða okkru vinfengi, meðan hann heldr trúlyndi við mik, en ekki mân ek meina öðrum mönnum at halda þá trú, sem hverjum sýnist. Konúngr svarar: þat er ok líkast, at þêr geri lítit einum í móti at standa, ef allir aðrir vilja réttu ráði fylgja, ok spurt muntu hafa, at ek hefir menn opt skjótliga kvadda frá erfðum, þá er eigi vildo hlýða mín-um boðum eptir sjálfra þeirra hjálp ok nauðsýn. Rauðr mælti: heldr nú við hót, en ekki geng ek fyrir slíku; en þó alls er þú ert, konúngr! svâ þráhaldr á þínu máli hêr um, ok þú segir þinn guð allsturkan, ok mega hvervitna þat, er hann vill, þá mun hann vilja efla þik svâ, at þú meghir miklu orka; en þú kallar Þór auðgæt-ligan ok vanmeginn, en ek vænti at þêr mân at öðru verða; nú mun ek gera bál mikit, en þit Þórr gángit þar at sínum megin hverr ok takizt í hendr, þá mun sá ykkarr sýnast sigr hafa, er annann dregr um eldinn, ætla ek at þêr skal Þórr verða heldr handstyrkr. Kon-úngr mælti: hverr heyrði slíkt mælt, enginn maðr dirfðist furr at vísa djöflum til þrautar við mik, sem ek boðaða helga trú, en þó mân ek til þessa ráða, treystandi á miskun almáttigs guðs, at fjandinn mun ekki mega í móti krapt Jesú kristis, ok þó geng ek til þessa prófs með

þeim skildaga, at hvârgi okkarr Þórs skal öðrum hjálpa, ok hvers sem viðþarf, ok engi maðr skal tilfara með okkr, hvârr sem vanluta verðr. Var þá hlaðit mikit bál ok skotit í eldi. Þórr gekk at eldinum ok var þó treggr til, tókust þeir konúngr í hendr ok sviptust fast, Þórr lét fyrir, drap hann fótum í eldstokkana, ok steyptist á eldinn fram, brann hann þar á lítilli stundu at avsku, en konúng skaðaði ekki. Ólafr konúngr mælti: nú er öllum mönnum auðsýnt, at þeir hafa illan átrúnat, er treystast Þór, þar er hann mátti eigi sjálfum sèr hjálpa við bruna. Rauðr svarar: reynt er nú þetta, konúngr! at þú berr sigr af ykkrum viðskiptum, ok aldri skal ek síðan á hann trúa, en þó ferr fjarri, at ek láta skírast at sinni. Konúngr lét þá handtaka Rauð ok hafði hann með sèr í varðhaldi, en þó vissi hvârgi þeirra Rögnvalds til annars, en alt fólk annat í eyjunni var skírdt ok tók sanna trú. Ólafr konúngr spurði þat, at Háleygir höfðu her úti ok ætlaðu at verja konúngi land, ef hann kvæmi norðr þángat; voro þeir höfþíngjar fyrir liði því: Hárekr or Þjóttó, Þórir hjörtr or Vágum ok Eyvindr, er kalladr var kinnrifa. Snèri konúngr þá leið sinni suðr aptr til Þrándheims ok inn í fjörðinn, þvíat hann frètti at Þrændir höfðu dreift her þeim, er þeir höfðu saman dregit, þegar er konúngr fór út or firði, ok þeir vissu, at hann ætlaði norðr á Hálogaland.

Prentvillur.

*B*ls. 61 *lin.* 14 Tosta *les* Tosti

— 81 — 23 Ólafr — Ólaf

— 145 — 25 sagð — sagði

ohnor
nderei
00 Landst

Fornmanna soegur eptir goemlum handritum

Bd.: 1. 1825

Kaupmannahoefn 1825

H.sept. 182 h-1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11042208-7